

www.e-rara.ch

Artemidori ... De somniorum interpretatione, libri quinque

Cornarius, Janus

Basileae, 1539

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Shelf Mark: Online

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-4308>

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΛΟΓΙΚΗΣ

2331
v. 80/177

MBerneggische distrikt
biblioth. D. Tappi. 1617.

ex Bibliotheca
Köeffringanea.

W H

Z. T. 60.

(medicina)

Artemi domus

Barcl 1539,

Hoffmann I 405

Callot 472,

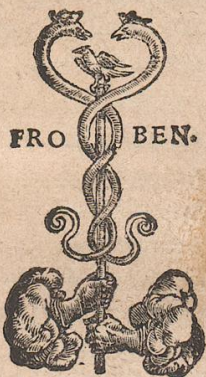
ψ 11

ὉΥΕΡΟΚΡΙΤΙΚΑ ..

ARTEMIDORIDAL

DIANI PHILOSOPHI EXCEL/
lentissimi, De somniorum interpretatione,
Libri Quinq; iam primum à Iano Corna/
rio medico physico Francoforden/
si, latina lingua con/
scripti.

BASILEAE ANNO M. D.
XXXIX

ΟΥΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Τ. ΤΑΒΛΑΝ

CLARISS. MED I

CIS D. PHILIPPO PUCHEYME
ro, & D. Ioanni Megobaccho, Reueren-
dissimorum illustriss. q̃ principum Alber-
ti Cardinalis ac Archiepiscopi Maguntis-
ensis ac Magdeburgensis Marchionisq̃
Brandeburgē. &c. & Philippi Hessorum,
Cattorum, Dicensiū, ac Nidensium princi-
pis nobiliss. medicis ac cōsiliarijs pri-
marjs Ianus Cornarius medi-
cus physicus Frācofor-
den. Salutem
dicit.

T A M E T S I non eram ne-
scius quàm nulla esset hoc
turbulentissimo seculo hu-
ius argumenti expectatio,
& quàm inique à plerisq̃
excipietur, quod ex græco autore Artemi-
doro, uiro, ut apparet, multæ in philosofia
indagāda studiū sedulitatis ac pruden-
tiæ, latine cōscripsi, Hui, inquit, Somnia
nobis, in tanta optimorum quorunq̃ uiro-
rum contentione, ut sincera tandem pietas
ac euangelica ueritas mundo inclarescat
Quid minus oportuit quàm somnia, fallaz

cia, inania, mentes ludificantia, & explosas
ab omnibus nugas, nūc tandem latinis ho-
minibus cōmunicare, & ex autore qui ne
suo quidem tempore gentium philosophis
tolerabilis erat: Siue autē hęc, siue alia his
grauiora, superciliosi illi iudices dixerint,
tamen non est uisum nobis, opus præcla-
rissimū diutius suppressere, Sed in studio-
forum & eorum qui sanis iudicijs præditi
sunt gratiam, citra longiorem dilationē pu-
blicare, Atq; id uestris uiri doctissimi nomi-
nibus inscriptum ac uobis dedicatū. Nam
quū insignis doctrinę nomine, & medican-
di gloria, celeberrima fama uestra per om-
nem Germaniam sit diuulgata, futurū spe-
ro ut quorundā temeraria iudicia retūdan-
tur, & ut quidam uel obmutescāt, uel rebus
clarius cognitis sincerius pronunciare di-
scant, quum non sit demētia alia maior aut
nocentior, quā uana scientiæ persuasio,
& non ineptū solum, sed etiam malignum
de rebus ignotis iudicium. Huic enim de-
bemus quod leuissimī quicq; homines, neq;
ratione neq; usu rerum satis ualentes, ac pe-
nitus ἀπειροὶ καὶ ἄλογοι, de maximis rebus, studijs
ac religione, falsas opiniones inuexerunt.
Quare

Quare non est dubium mihi quin uel nomina uestra tantum, impudentibus illis bonorum studiorum lauernis terrorem incutient. Et alias si etiam apud bonos uiros facti mei ratio reddenda sit, scio me non alios potiores deligere potuisse, qui maiore tum gratia, tum autoritate id præstare queant. Scio etiam fidem erga me uestram, quod ut dexterrime potestis sic libenter & candide amicum me uestrum defenditis. Sed ne tamen nimium hac parte uos degraue, alias maximorum negotiorum molibus ac medicandi opera fere obrutos. Te quide doctissime Philippe, in Reuerendissimi ac illustrissimi principis Cardinalis ac Archiepiscopi Maguntini, te uero clarissime Megobacche in nobilissimi Hessorum ac Cattorum principis aula, aliqua de somniorum ratione hic præmittam, quibus non nimium contentiosis ingenijs satisfacturum me cōfido, & bonis ac lenibus persuasurum scio, Somniorum interpretationem artem esse utilem apprime in uita, & non ut gentilem ac uanā contemnendā, sed ut piā Christianis etiam suspiciendā ac expetendam. Atq; primum omnium ne

permittimus quidē ut de somnijs iudicent,
nisi uiris ualde grauibz prudentibusq; ac
sobrijs, quum temerarium sit iudicare de ig
notis & his quæ non intelligas. At quomo
do somnia nota esse possint ei cui nuncq; ip
si uerum somnium contigit, quæ solum his
contingunt quorum anima nullis irratio
nalibus imaginationibus est occupata, ne
que ciborum aut potus aut humorum su
perfluorum onere aggrauata, neq; corpo
ris uoluptatibus alijs dedita. Nā quæ huic
generi in somnis obuersantur, somnia non
sunt, sed insomnia, non futurorum signifi
cativa, sed presentiū corporis affectionum
ac cupiditatū indicatiua, quorum neq; bru
torum animantium genera expertia exi
stunt. Somnia uero grauibz ac serijs so
brijsq; uidentur uiris, significantq; futura,
anima nimirum ipsis præfagiente, quæ na
tura sua uaticinatrix existit, eiusmodiq; mo
tus ac figmenta obijcit, quo corpus do
mum ac habitaculum suum, uel ab instan
tibus malis ac periculis tueatur, uel ad futu
ra bona apprehēdenda impellat, magna se
dulitate id agens, ut tanquā in specula cor
poris collocata, omnia imminētia prospiciat

ciat ac denunciēt. Atque hanc differētiam
somnia ab insomnijs obseruare diligē-
ter oportet. Nam magni uiri & uocum &
rerum ipsarum usum inter se cōfuderunt,
& inde adeò tam sinistræ de utrisq; opinio-
nes ortæ sunt. At uero quum hæc ita habe-
ant, palàm est somnia eorumq; interpretan-
di artem ad diuinationē pertinere, et ex his
grauēs uiros futura præscire. Insomnia ue-
ro quia præsentem corporis affectum ac
statum indicant, propriè & priuatim medi-
corum iudicio subiacerē, ut qui inde affe-
ctionum caussarumq; ac morborum cogni-
tionem assequantur. Hippocrates certe do-
ctissimus uir & medicinæ parēs, de hoc ge-
nere diligentissime scripsit, & quomodo in
singulis corpus tractari ac curari oporteat
tum commodæ diætæ, tum medicamento-
rum usu, dexterrime explicuit. Et in eodem
libro somniorum certitudinē splēdidum te-
stimonium præbuit. Quum, inquit, corpus
quiescit, anima in motu est, & corporis par-
tes perreptans domum suam gubernat, &
omnes corporis actiones ipsa perficit, Nā
corpus dormiens non sentit. Ipsa uero ui-
gilans cognoscit ac uisibilia uidet, & audī-

bilis audit, uadit, tangit; tristatur, animaduertit. In summa, quaecumque corporis aut animae munia, ea omnia anima ipsa in somno obit. Quicumque igitur haec recte iudicare nouit, magnam sapientiae partem nouit, & qui de huiusmodi iudicant certam artem habent. Sic Hippocrates, sic doctissimi, quique de somniis sensit, ut merito suo inter artificiosas diuinationis species ars interpretandi somnia à ueteribus sit recepta, maiore certe quam Aruspiciū siue Hepatiscipium & Augurium, non minore autem quam Astrologia. Has enim quatuor species diuinationis siue uaticinationis, etiam hic noster Artemidorus agnoscit, reliquis omnibus expolis uelut uanis & ad fraudem ac imposturam excogitatis, quod etiam M. Cicerō libro primo de diuinatione fecit. Quare non uideo quomodo uel ignorantiae, uel temerarii iudicii notam effugere possint quidem laudatissima arte aliter quam res est, & quam sapientissimi homines senserint, pronunciant, Maxime quum non gentium tantum testimoniis, sed sacrarum etiam literarum elogio commendetur, & ut ingens quoddam ac diuinum bonum pijs promittatur. Sic enim

enim Iohelis 11 dicit deus: Effundam de spiritu meo super omnem terram, & prophetabunt filij uestri & filia uestra, et seniores uestri somnia somniabunt, & iuuenes uestri uisiones uidebunt. Neq; uero enumerare libet, quoties in Euangelicis literis monitus per somnia nobis proponuntur. Quid aut quod uir dei Ioseph filius Iacob, hanc artē primus reperisse traditur Trogo autore, quanquam Philo ad Abraamū proauum illius hanc inuentionem referat. Certe somniorum interpretamenta solertissima in ipso Ioseph diuina scriptura nobis proponit, & Iosephus scriptor magnam eius hac parte peritiā libro Antiquitatum secundo astruit. Et dubium adhuc certamē est Iudaeis cum gentibus, utrisq; hanc artem sibi ut inuētoribus uendicantibus, quum illi ad Ioseph, hi ad Amphiclyonem suum hanc laudem referāt. Porro ars ipsa interpretandi somnia, prudentia & cōiectura maxime constat, iuxta uulgatum uersum, Qui bene coniectat uates hic optimus extat. Nam & somniorum interpretes coniectores appellari Quintilianus testatur. Quin & obseruationibus euētuum ueterum ma-

xime somniorum constat, ut sic ex multis apprehensis meditationibus ac sententijs collectis ad finem præscientiæ utilem, ars sit cōstituta. In qua haud dubie maximum artificem Artemidorus præstitit, uelut ex his quinq; eius libris perspicere est. Neque uero scio alium de his scriptorē qui ad nos extet, ut etiam hoc nomine maius operæ pretium me facturum putauī, si hos libros latine conscriberem. Ridiculi autem maxime sunt hi qui longius trahendi sermonis cum aulicis uirginibus ac matronis gratia horum librorum lectionem nobis cōmendant, alias pro nostra religione ac ueritate ipsa non curanda. quum certū sit uera somnia futurorum significationem asferre, neque eorum monitus falsos esse, neq; superstitiosum sed pium esse, his fidem habere. Verum quum pauci omnino sint qui uera somnia uideant, pauciores qui intelligant aut obseruent, paucissimi qui interpretari possint, hinc adeo certissimæ artis uilitatē ac contemptum obortum esse. Atque hic longissime sermonem extendere possem, si exempla quorundam præstantium uiro-
rum mihi familiariter notorum producere
libeat

libeat, qui de grauissimis reip. tum politicę
tum literarię causis anxij, per somnia ad-
moniti sunt quid facere aut fugere condu-
ceret, aut quid omnino successurum esset.
Possem etiam medicos proferre de ægrorū
suz fidei concreditorum salute sollicitos,
quibus cōtigit somniorum uisis quid agen-
dum, aut uitandū, aut omnino sperandum
esset edoceri. Cuius rei nō dubito quin uos
fidedignissimos testes habiturus sim. Sed
& Hippocrates noster, itemq; Galenus te-
stantur aliquoties se per somnia de faciēdis
cognouisse. Verum non est splendidior lo-
cus quā in epistola quadam Hippocratis
ad Philopœmenem, ubi somnium enarrat
quod sibi meditati & sollicito de Democri-
ti ad quem ab Abderitis curādum uocatus
erat, ualetudine sub auroram obuénisse
dicit: Videbar, inquit, mihi uidere Aescu-
lapiū coram, & iam ad ipsas Abderitarū
portas aderamus. Aesculapius autem non
ut imagines eum alias ostendunt, mitis ac
blandus apparebat, sed habitu cōcitato &
aspectu horrēdo. Sequebantur autē ipsum
dracones reptilium generis immanes, lon-
gum tractū ducētes, & horribile quiddam
uelut

uelut in desertis ac saltibus subsiliātes. Se
quebātur & focij pyxides medicamenta
rias probe obsignatas gestātes. Deinde por
rexit mihi manum deus, quam ubi libēiissi
me apprehendissem, rogabā ut mihi simul
pergere liceret, & ne me in medendo desti
tueret. Verū is nihil inquit, in præsens me
opus habes. Sed hæc immortalium ac mor
talium cōmunis dea te peregrinum dedu
cet. Et ego conuersus uideo mulierem pul
chram & magnā, simpliciter ornatā, splen
didam, cuius oculorum circuli puro lumi
ne micabant, ut stellarū fulgorem putares.
Et deus quidem disparuit. Mulier uero illa
apprehensum me manu, lento gradu beni
gniter per urbem ducebat, & ubi prope do
mum essemus, in qua hospitium mihi para
tum esse putabam, uelut spectrū disparuit,
hoc saltem dicens: Cras te apud Democri
tum deprehendam. Quum uero iam se illa
conuerteret, Rogo, inquam optima foemi
na, quæ nam es, & quo nomine uocari de
bes? Veritas, inquit illa, Ceterum quam ac
cedentem uides: & derepente altera quæ
dam mihi apparuit: neq; ipsa mala uidetur,
audacior autē aspectu & concitior, Opi
nio

nio inquit appellatur, & habitat apud Abderitanos. Ego igitur ubi de somno surrexisssem, mihi ipsi somniū interpretatus sum Quod non indigeret medico Democritus, quando sanè ipse medendi deus discessisset uelut qui medendi occasionē & materiam non haberet. Sed ipsa quidē Veritas quod Democritus sanus sit, apud Democritum manet. Opinio uero quod Democritus ægrotet, reuera apud Abderitas habitat. Atque hæc uera esse mi Philopœmen credo, & sunt sane, et non contemno somnia maxime ubi etiam ordinem conseruant. Medicina autem & uaticinatio ualde cognatae sunt, quandoquidem et pater ambarum artium unus est, Apollo progenitor noster, & præsentis et futuros morbos prædicens, & ægrotos et ægrotaturos sanans. Vale. Hæc Hippocrates. Ex quibus apparet & somniorum & insomniorum obseruationem ac interpretationem, non solū utilem sed etiam necessariam, Medicis imprimis esse, utpote ex quibus & causas & morbos cognoscere possint, ac cōsequenter curare. Ut et hic calumniam nō formidauerim, eorum qui ex medico somniatorē me factum pro

proclamabūt, aut eorum etiam qui hos de
 somniorum interpretatione libros me uo-
 bis praeſtatiſſimis medicis inepte adſcrip-
 ſiſſe iactabunt. Sed difficiliſimum & à nemī
 ne uſq; in hunc diem tentatum autorem a-
 lacriter aggreſſus latinis hominibus com-
 municandum duxi, *καὶ οὐ φροντίς ἰπποκλεί-
 δῃ*, quid male feriatī in literis homines de
 hac opera mea ſentiant, modo uobis do-
 ctiſſimi uiri hoc meum ſtudium probetur,
 per quorum autoritatem ſcio fore, ut nulli
 boni & ſincere docti uiri non candidiſſime
 hanc meam bona ſtudia iuuandi ac augen-
 di uoluntatem amplexentur. Poſſem hic
 luxatos aliquot & ſauciatos locos propo-
 nere, quos & repoſui & perſanauī. Sed no-
 lo hinc aliquam laudem mihi uendicare,
 niſi doctiſſimi quiq; uiri iudicabunt, non
 minorem laborem noſtrum fuiſſe in luxa-
 tis huius operis partibus reponendiſ, q̃
 ipſi Artemidoro fuit in iſdem partibus ab
 initio conformandiſ. Et iam ſatis diu uos
 celeberrimi uiri detinui, Iam itaque ad Ar-
 temidorum noſtrum, aut potius dedica-
 tionis proprietate ueſtrū, uos dimitto. Cu-
 ius ac ſimul meiſpſius patrociniū uobis di-
 genter

ligenter commendo. Opt. Valete. Francofordæ ad Mœnum, calend. Sept. Anno Christi M. D. XXXVIII

Quæ in primo libro Artemidori de
somniaiorũ interpretatione
contineantur.

De differentia inter insomnium & somnium	Cap. I
De speculatiuis & allegoricis, siue signifi- catuiis	II
De speciebus somniorum	III
De lex elementis	IIII
De modo generali	V
De modo speciali	VI
De curiosis & diuinis somnijs	VII
De tēporibus et qualia sunt iudicāda	VIII
De moribus	IX
Quæ à somniorum interprete sint expen- denda	X
Propositio eorũ quæ in his libris tradun- tur	XI
Quomodo interpretationes sint aggre- diendæ	XII
Qualem esse oportet somniorum inter- pretem	XIII
	De

De natiuitate	XIIII
De utero gestatione	XV
De pueris & filijs	XVI
De pueris fascijs inuolutis, & de la-	
cte	XVII
De capite	XVIII
De capillis	XIX
De capillis inornatis	XX
De pilo suillo	XXI
Habere lanas pro capillo	XXII
De eo qd' qs uidet sibi capite radi	XXIII
De fronte	XXIII
De auribus	XXV
De formicis	XXVI
De supercilijis	XXVII
De oculis	XXVIII
De naso	XXIX
De genis	XXX
De maxillis & labijs	XXXI
De barba	XXXII
De dentibus	XXXIII
De lingua	XXXIII
De uomitu sanguinis, aut bilis, aut pituite	
aut cibi	XXXV
De collo	XXXVI
De decollatione	XXXVII
De ob-	

De obtorto capite	XXXVIII
De eo quod quis putat se feræ alicuius ca- put habere	XXXIX
Habere caput in manibus	XL
Habere cornua	XLI
De humeris	XLII
De pectore & māmīs	XLIII
De manibus	XLIIII
De lumbis & partibus circa umbili- cum	XLV
De internarum partiū respectione	XLVI
De pudendis	XLVII
De inguinibus & fœmoribus	XLVIII
De genibus	XLIX
De pedibus, suris, & talis	L
De tergo	LI
De alteratione	LII
De doctrina artium, opificiorum et studio rum	LIII
Artem fabrilem ferrariam exerce- re	LIIII
De literis	LV
De pubertate, siue tirocinio	LVI
De gymnasijs secundū species	LVII
De certaminibus	LVIII
De pentathlo, siue quinquertio	LIX
b De cursu	

De cursu	LX
De reprobatione	LXI
De lucia	LXII
De pugillatu	LXIII
De pancratio	LXIII
De scuto	LXV
De balneo & lauacro omnis generis	LXVI
De cibo & potu	LXVII
De potu	LXVIII
De oleribus	LXIX
De leguminibus	LXX
De panibus	LXXI
De carnibus	LXXII
De fassamentis & falsis carnibus	LXXIII
De placentis	LXXIII
De fructibus	LXXV
De uasis et reliqua supellectile	LXXVI
De unguentis	LXXVII
De saltatione, pyrrhicha, & cantilenis	LXXVIII
De coronis omnis generis	LXXIX
De coitu & rebus uenereis	LXXX
De coitu præter legem	LXXXI
De coitu præter naturam	LXXXII
	Desor

De somno & dormitōne LXXXIII
De uale & salue LXXXIII

ARTEMIDORVS CASSIO

Maximo gaudium.

Æpe iam ad huius operis tractatio
s nem indubitanter suscipiendam im
pulsus sum, uerū hacenus distuli,
Nō ob segnitie cessans animi aut leuitatē,
uelut ait Poeta. Sed ob magnitudinem
in ea speculationum, & rei multitudinem
maxime deterritus, cui accessit contradi
ctionis hominum formido, eorum præser
tim qui siue quod diuinationē esse non cre
dant, neq; deorum prouidentiam esse asse
runt, siue etiam alia exercitia & studia sibi
ipsis exquirunt. Nunc uero præsens rei ne
cessitas, quæ non solum in nostram, sed et
tiam eorum qui post uicturi sunt homines
utilitatem se extendit, me adeò impulsit, ut
neq; cunctandū, neq; ulterius differēdum
opus censeam, sed ea de quibus per expe
rientiam compertum habeo, conscribam.
Spero aut facultatem mihi ad utrunq; præ
stādum, abunde superfuturā, tum ut eos q
uaticinationē siue diuinationem e medio
b 2 tollere

tollere conantur, speciesq; eius non uulga-
ri sed splendida acie instructa opprimere
tentāt, effectuum ac euētuum testimonijs
in medium productis, retundam: talia nan-
que ea sunt, ut omnibus hominibus se op-
ponere, eisq; sufficienter resistere queant.
Tum ut eos qui uaticinatione quidē utun-
tur, uerum quod non certam de ea dociri-
nam contigerunt, seducti sunt, & periculū
est, ne eam contemnant & relinquant, salu-
tari medela pro errore ostensa, in rectam
uiam reuocatos confirmem. ferē enim oēs
paulo ante aetatem nostrā, laudem ex scri-
bendo ferre cupidi, & per hoc solum se ce-
lebres fore sperantes, si de somniorum in-
terpretatiōe scripta relinquerēt, exempla-
ria inter se contulerunt, aut ea quæ à ueteri-
bus recte dicta sunt exponentes, aut etiam
paucis ex ueteribus acceptis multa nō ue-
ra apponentes. Neq; enim ex experientia,
sed impræmeditati, ut cuiq; quicquam in
mentem ueniebat, sic conscripserunt, atq;
ex his aliqui omnes, aliqui non omnes ue-
terum libros indepti legerunt, aliqua uero
eos ob uetustatem rara & corrupta, peni-
tus latuerunt. Ego uero partim quidē ma-
gna ani-

gna animi contentione, nullū non mihi li-
brum de somniorū interpretatione cōscri-
ptum cōparauī: partim uero quum omēs
uates ex foro p̄ligatī essent, utpote quos
mēdicos, pr̄stigiatores, ac scurras appel-
lant hī quī graui simulato uultu supercilia
cōtrahunt, cum eis tamen, omni sp̄reta ca-
lumnia, p̄ multos annos in gr̄cia tū p̄ ur-
bes, tum p̄ conuētus cōuersatus sum, insu-
perq; & in Asia & in Italia, insulisq; maxi-
mis & populosisimis, quo scilicet uetera
somnia, eorūq; euentus audiendo cogno-
scerem, neq; enim poteram aliter circa hęc
exerceri. Ex quo contigit ut abunde mihi
sup̄sit, quod de singulis dicam, et plura for-
tassis q̄ quis expectauerit, sic adeo ut in ue-
ritatis narratiōe minime nugax deprehen-
dar, & quorū mentionem fecero, etiam de
mōstrationes euidentēs, & quę ab omnib.
facile cōprehendī queant, ex simplicib. fa-
ciam, nisi sanē quid adeo manifestū sit, ut
sup̄fluū existimē eius apponere interpre-
tationem. Cāterū aggrediamur iam insti-
tutum, ne longiorē q̄ ex decoro sit pr̄fa-
tionē faciamus. quid em̄ uerbis opus est,
citra rerum ipsarū testificationē, ad te pre-
b 3 sertim

sertim adeò dicendi peritū & præstantē artificem: qualis nemo hactenus ad græcos hoīes accessit, adeò aut̃ prudentē & intelligentem, ut nō expectes dicendi finem, sed anteq̃ ad finem perducāt, argumenti summam deprehēdas. Porro necessariū est de elemētis q̃busdā primū regulariter dicere.

De differētia insomniū & somniū Cap. I

E insomniorū & somniorum inter se differentia, non paruam etiam in alijs meis libris distinctionē cōscripsi. Quādoquidem aut̃ indecorū (scio) uidebitur tibi hoc opus, tanq̃ quod non iustum principiū habeat, etiam nunc ab illis ipsis initium mihi rite facturū uideor: hac ratione enim somniū ab insomnio differt, quod illud quidē futura significat, hoc uero præsentia. Clarius aut̃ didiceris hoc modo. Quales affectiōes sursum recurrere solent, & seipsas animæ offerre, atq; somnia efficere, uelut exempli gratia, quod amans uideatur sibi circa delicias suas uersari, & quod formidolosus uideat ea quæ timet, & rursus quod esuriēs comedat, & sitiens bibat. Insup̃q; quod cibo expletus uomat, aut suffocetur, ob faciam uidelicet obturationem

tionem, alimento ægre uaporem exhalare potente. Tales sanè uidere est iam præ extantibus affectibus, nō ut habeant futurorum prædictionē, sed presentium admonitionem. His autē sic habētibus, cernis utiq; alias corporis, pprias esse affectiones, alias aīæ pprias, alias utrisq; cōmunes. uelut qd amās uidetur sibi apud rem amatā esse, & quod ægrotus uidetur sibi curari, & cum medicis conuersari, cōmunes corporū ac animæ affectiones existunt. Vomere autē & dormire, & rursum bibere et edere, propriæ corporis sunt existimandæ. quemadmodum propriæ animæ sunt, gaudere, & trīstari. Ex his porro manifestū est, quod corporalium affectionū aliæ ob inopiam, aliæ ob redundantīā fiunt. Animalīū autē aliæ ob timorem, aliæ ob spem. Et de insomnijs quidem tantum dixisse satis sit. Cæterum appellatio ipsorum nō est propria: non enim qui in somno sunt & dormiunt, ipsum insomniū solum uidēt, quum etiā somnium opus sit dormientium. Verum insomnium in somnis quidem efficax est, cessante autē somno dissipatur. Somnium autem in somnis obueniēs semper efficax

est, intendens curæ prædictionis futurorū,
 & post somniū efficaces inducens aggressi-
 ones, excitare & cōcitare animam solet,
 atque ea gratia nomen ab ipsa re compro-
 missa impositum habet. Siquidem ὄναρ &
 græcis, ab ὄν id est uerū, & εἶπαι quod est
 loquor cōponit. Vnde & illud poetæ est,
 τὰ δὲ τοῖς νυμφοῖς εἶπω. id est.

Hæc tibi uera loquar.

Quin & mendicū Ithacēses Irum appella-
 bāt, propterea quod iusserat ut quisquam
 iam certus nuncius ibat.

De speculatiuis & significatiuis somnijs. Cap. II

Omniōrū alia sunt speculatiua, alia
 allegorica, hoc est aliorum significa-
 tiua. Speculatiua sunt quæ suæ ipso-
 rum uisioni correspōdent. Velut, nauigās
 quispiam naufragiū facere sibi uisus est, &
 dum sic affectus esset, ita cōtigit: post q̄ em̄
 somnus ipsum reliquit, nauis penitus peri-
 bat, ipse uero cum paucis uix seruatus est.
 Et rursus. Visus est sibi quispiā fauciatus
 esse à uiro cū quo postridie uenatū exire
 pposuerat, et sanè egressus ab ipso fauciat⁹
 est iu-

est iuxta humerum, quo loco & per somnium fauciari sibi uidebatur. Amplius uisus est sibi quispiam argentum ab amico accipere, et mane accepit ab ipso minas decē, & depositū insuper seruauit, & multa alia huiuscemodi. Allegorica autē somnia sunt, quæ alia per alia significant, anima ipsa naturaliter quippiam in ipsis obscure indicante. Ego uero simul & causam ipsorum ob quam sic uidentur & eueniunt, & nominis originatiōem, pro uirium mearū facultate recensebo. Primum omnium igitur dicam, quæ sit diffinitio somnii uniuersalis, contra quam nihil opponi potest, nisi aduersus contentiosos proferatur. Somnium est motus aut figmentū animæ multiforme, significatiuum futurorum bonorum aut malorum. Hoc autem sic habente, quæcunq; quidem eueniunt medio tempore multo, aut modico interueniente, ea omnia per imagines proprias naturales, quæ etiam elementa appellantur, anima ipsa medio tempore prænunciat, ut quæ existimet nos ratione edoctos posse futura discere. Quæcunq; uero fiunt nulla mora temporis intercedente, utpote nihil disse-

rente eo quisquis tandē is est qui nos ad inductionem ipsorum gubernat, in his nullam prædictionis utilitatem nobis esse putans, quo tamen intelligamus ipsa antequā experientia discamus, ipsa per se ipsa ostendit, nihil extraneorum expectans ad demonstrationem eorum quæ imminere significantur, inclamans quodam modo unicuique nostrum, respice hoc & animaduerte, ex me doctus maxime quatenus tibi possibile est. Atque hoc ita habere confitentur omnes. Neque enim quisquā dicit quod non post uisum ipsum talia eueniūt, ne modica quidem mora interposita, Imò quædam ipsorum simul ut sunt intellecta, ut ita dixerim, uiso adhuc detinente nos, perficiuntur. Vnde & appellationē sortita sunt non præter rationem, simul uisorū & euenientium. Sequitur porro ad ipsa, ad insomnium quidem non significatiuum, speciatum, de quo tum alij multi, tū Artemon Milesius, & Phœbus Antiochenus disseruerunt. Ad somnium uero uisum & oraculum. Nos autem libenter prætermittimus expositionē, quam quidā nimis subtiliter & anxie sunt rimati, quādoquidem quæcunque

quæcunq; non sunt manifesta qualia sunt, ea neq; expositorem aliquem intellectu assequi posse opinor. At uero Allegoricorum somniorum quinque species quidã definiunt, Alia etenim propria dicunt, in quibus facere aut pati quis se existimat. Tunc enim ipsi soli qui uidit euenient, siue bona fuerint, siue mala. Alia autem aliena, in quibus alius nobis uidetur agere aut pati, Illi enim soli eueniunt, siue bona fuerint, siue contraria, siquidem nouerit ipsum, & aliquo modo extiterit familiaris. Quæ uero communia appellantur, ea etiam nomen ipsum declarat, quod sint quæ cum quocunq; tandem noto ac familiari in somnis fiunt. Quæcunq; autem in portus, & muros, forumq; ac gymnasia, & communia urbis donaria se extendunt, ea publica uocant. Solis postremum & Lunæ, & aliarum stellarum dissipationem, aut perfectum deliquium, terræq; ac maris indecenter subuersiones, affectus appellant mundanos, proprie autem somnia mūdana uocant. Sed tamē nō habet se hoc modo simpliciter uniuersalis somniorū ratio, quādoquidem neq; propria ppetuo his q̄ uiderūt ea solis euenire

euenire contingit, Noui enim multa quæ patribus ac filijs euenērūt. Velut uisus est sibi quispiam mori, & contigit patrem ipsius uita decedere, qui erat alius, unā cum hoc quod & corpore & anima eadem participaret. Et rursus. Visus est sibi quis decollari, contigitq; & huius patrem mori, qui & uitæ & lucis autor ipsi erat, quem admodū caput totius corporis. Tale quid est & excœcari, filijs enim interitū, & non ipsi qui uidit portendit. Multaq; insuper alia huiuscemodi quis recensere possit. Neque uero aliena non etiam ipsis uidētibus euenire quispiam adstruere & explanare potest, qui experientia est edoctus. Velut: Existimauit se quispiā uidere patrem comburi, contigitq; mori ipsum qui uisum hoc uidit, ut ob tristitiam ob ipsum cōceptam, instar ignis, ut ita dicam, ab affectu exustus pater consumeretur. Et rursus, Existimauit quis amicam suam uita defunctam esse, & non ita multo post ipse uitam finiuit, iucundissimo sibi usu priuatus. Tale quid est & uidere matrem aut uxorem ægrotare, inualida & indecētia exhibēs ac designans artium lucella, Neque enim dissonum

sonum est hoc, sed concorditer omnes asserunt, artem similem esse matri quidem quoniam nutrit, uxori uero, quoniam propriissima res est. Insuper & amicos uidere tale quid est, & si quidem tristantur, tristitiam facere, si uero gaudeant, uoluptatem. Ab ipsis uero & communia somnia redargui possunt, Nimirum quod etiam ipsorum, pro communibus, proprios aliqui iam habuerunt euentus. At uero prima quidem ut plurimum sic habent, quemadmodum ueteres distinxerunt. Sequentia uero, raro quidem. Attamen quum aliquando sic ut nos diximus euenientia, in errorem etiam eos qui magni hac parte habentur, inducant: distinguendum est sane de ipsis hoc modo. Ex somnijs quaecumque non extendunt se ad uicinos, in solis uidetibus & ad solos existentia, & non ad quosdam & per quosdam effecta, ea uidentibus eueniunt, uelut sunt, dicere, canere, saltare, & deinceps pugilem esse, decertare, seipsum suspendere, mori, crucifigi, natare, thesaurum inuenire, uenerea exercere, uomere, desiderare exonerae alui gratia, sedere, dormire, ridere, plorare, cum dijs loqui, & similia.

similia. Quæ uero circa corpus sunt, aut corporis partem, & circa externa, uelut leuculos, aut arculas, aut cistas, & aliam suppellectilem uestitumq; & similia, quamuis propria sint, sæpe tamen solent etiam uicinis euenire, iuxta necessitatis & usus proprietatem. Sic caput refertur ad patrem, pes ad seruum, Dextra manus ad matrem, ad filiũ, amicum, fratrem. Sinistra manus ad uxorem, & matrem, & amicam, & filiam, ac sororem. Pudendum ad parentes, uxorem, & liberos. Sura ad uxorem & amicã. Reliqua uero singula, ut ne longius sermo producat, eodem modo sunt considerata. Ex communibus autem & alienis somnijs, quæcunq; per nos, & ad nos solos fiunt, nobis ipsis propria putentur. Quæ uero non ad nos, aut per nos fiunt, ea omnia alijs euenient. Verum si fuerint amici, & ea quæ significantur fuerint bona, illis contingent, nobisq; ex parte gaudium & uoluptas. Si uero mala fuerint, hæc quidem itidem illis euenient, nobis uero tristitia, & nõ omnino propter illorum mala, sed iam quædam propria tristitia nos uexabit. Quod si contra hostes fuerint, etiam

etiam his contraria coniectare oportet. At uero de publicis somnijs itemq; mundanis sic sentio. De his sanè de quibus aliquis non fuit curiosus, nemini somnium occurreret, quandoquidem neq; de proprijs quorum quis curam non habuit, ullus aliquis somnium uidit. Cæterum præter uirium facultatem paruū aliquem suscipere magnarum rerum speculationem impossibile est. Ratione enim conuinci potest, & hæc somnia priuata esse & uidentibus euenire. Nisi si sanè rex, aut princeps, aut magnatum aliquis uiderit, his enim & communium cura incumbit, et speculationem de ipsis suscipere possunt, non ut idiota & priuati homines, quibus pauca concedita sunt, uerū ut domini, & qui pro quorundam rerum successu prospero curam gerunt, quod ipsum etiam poeta de ipsis testatur, ubi senibus in concione de somnio Agamemnonis disceptantibus sic ait:

Si quis enim ex uulgo uidisset somnium Achiuus, Mendax argueremus & auersaremur id omnes,

Nunc uidit princeps qui cunctos uicerit unus.

Vult

Vult enim dicere, Si quidē ex priuatis alius
quis Achiuorum somnium dixisset, non
quidem ipsum narrantem mentiri putare-
mus, sed somnium ipsum falsum esse du-
ceremus, & nobis non euenturum, &
propterea auerteremus Achiuos omnes,
ut ne huic animum aduerterent. Nunc ue-
ro impossibile est, ut nō eueniat nobis, quā-
do quidem id ipsum rex uidit. Alij porro
aiunt, quod iam quidam priuati & paupe-
res publica somnia uiderint, quibus annū-
ciatis aut scriptis & propositis fides habi-
ta sit, propterea quod euentus ipsis som-
nijs responderint, atq; illi interim non ui-
dent, ac ne cogitant quidē de decoro. Ne-
que enim unquam euenit somnium in cō-
mune, quod ab uno priuato uisum est, sed
quod à multis, & simul, quorum alij publi-
ce & ex officio annunciant, alij singuli pri-
uatim, & fit hoc modo is qui uidit non pri-
uatus, sed & duce exercitus & principe ni-
hilo minor. Attamen ubi bonum aliquod
affuturū est cōmune multis, infinita quis
somnia recenseri audire potest, quæ sanē
futurum significant, alia alia & diuersa ui-
sione. Atq; hoc modo etiam in contrarijs
contingere

contingere potest. Si uero non multi, sed unus aliquis uideat, nō æquū fuerit unum solum spondere ac compromittere euentum, si nō fuerit dux exercitus aliquis, aut alias principatum aliquem obtinuerit, aut fuerit sacerdos, aut ciuitatis uales. Atque hæc etiam Nicostrato Ephesio placent, & Panyasi Halicarnassæo, uiris celeberrimis & omnino eximijs.

De somniorum speciebus. Cap. III

Vi circa somnia interpretandi artē
 Q præcipui habentur hoc amplius tradūt, quod iudicare oportet pro prosperis, quæ conueniunt naturæ, legi, consuetudini, arti, nominibus, & tempori, nō præmeditantes quod ea quæ naturæ cōuenienter uidentur, grauiora sunt uidentibus, quam ea quæ non uidentur naturæ congruenter, nisi commodent propter subiectas rebus substantias. Contingunt enim uelut egenis prodigalitas, & his qui arcanam faciunt, puri & clari dies, & noctiu conspicuus stellarum chorus, solisq; ac lunæ exortus, & consimilia. Quin ea quæ iuxta consuetudinem fiunt, non omnino conue
 c nunt

niunt temporū mixturis appropriata. Atque his similia sunt quæ de alijs sentio. Oportet autem & æquabilitatis atque symmetriæ coniecturam facere.

De sex elementis. Cap. IIII

Vum sint sanè sex prædicta elementa non omnino uniuersalia, multo rursu excepti sunt quidam ab hominibus, Nam alij hæc sex, octo & decē, alij centum, alij ducenta & quinquaginta fecerunt, & merito sanè ridentur, quando tot recensentes, uitare non possunt, quin ea ipsa ex sex prædictis existāt, aut ad aliquod ipsorum referantur. Hæc quidem igitur ad complementum eorū quæ à ueteribus defectuose dicta sunt, abūde dicta sunt. Duos porrò modos uniuersales simul suscipere oportet, alterum generalem, primum, alterum specialem, secundū, & priorem quidem in hunc modum.

De modo generali. Cap. v

Omniōrū alia multa per multa prædicāt, alia pauca per pauca, alia multa p pauca, alia pauca p multa. Multa

ta itaq; per multa sic. Visus est sibi quispiā
uolare, ac deferri ex animi sui sententiā ad
propositum scopum, ad quem peruenire
destinabat. Deinde ubi isthic esset, pennas
habere se existimauit, & unā cum auibus
commigrare, & postea rursus ad domum
suam reduciū esse. Huic ipsi euenit ut à
domo discederet, ob uolatum nimirum &
propositum, & ut ea quæ magno studio
destinabat, perficeret, propterea quod à
proposito scopo non aberrasset, & sanē
quū abunde ditatus esset, quandoquī-
dem diuites pennas habere dicimus, &
in peregrina regione uersatus, propterea
quod aues non eiusdem generis essent, ita
domum suam rediuit. Pauca uero per
pauca sic. Visus est quispiam sibi, aureos
oculos habere, is excoecatus est, propte-
rea quod aurum oculis minime propriū
existat. Multum autem per pauca, uel
ut uerbi gratia, Existimauit quis se pro-
priū suum nomen perdidisse. Huic euenit
ut tum filium perderet, non quod sic rem
preciosissimam solum perderet, sed quod
etiam eodem nomine filius uocaretur,
tum uero etiam omnem possessionem.

Quū enim litibus ei intentis in ius uocatus esset, reus peractus & damnatus est, postulatus ob publica delicta, ignominiaq; affectus, & fugitiuus factus, seipsum suspendens uitā finiuit, ut neq; mortuus nomen haberet. Hos enim solos in mortuorum cœnis cognati & affines non nominant. Ex quo omnibus conspicuum fit, quod omnia hæc ab eodem somnio euenerunt, propterea quod eandem rationem obtinerent. Pauca postremum ex multis sic, Existimauit quis Charonem tesseris ludere cum uiro quodam, & se uiri partibus fauere, atq; ea gratia Charonē superatum irasci & persequi ipsum, se uero auersum fugere, peruenireq; in hospitium, à camælo denominatum, & ingressum in ædes fores occludere. Dæmonem quidem igitur abire, alterum uero suum fœmur herbam producere. Horū omnium unus quispiam est indicatus euentus. Collapsa enim domo in qua habitabat, & collisis in ipsum lignis attriuit fœmur, ac confregit. Etenim Charon tesseris ludens, rationem mortis prænunciavit: quum uero non preherederet, non moriturum quidem significabat.

bat, pede autem periclitaturum, propter
 persequutionem. Et hospitium camelus
 appellatum, fœmur ipsum fracturum esse
 portendit, quandoquidem etiam animal
 camelus appellatum media fœmora cur-
 uat, utpote iuxta crurum altitudinem con-
 cisum ac decurtatum, unde & etymon ac
 originationis eius appellationis græcis est
κάμψος quasi *κάμψος*, hoc est, curuans
 fœmora, quemadmodum ait Euenus in
 amatorijs ad Eunomum. At uero herba
 enascens, non amplius ualidum & actiuo-
 sum fœmur habiturum indicauit, ut quæ
 ex terra immota nasci solet. Atq; horum
 si quis diligens extiterit æstimator, enu-
 merationem in omnibus sic habentẽ reperiet.

Demodo speciali. Cap. VI

Omniũ speciale itidem quadrifa-
 s riam diuiditur, suntq; alia & intus
 & extra bona, alia utrinque mala,
 alia intus bona, extra mala, alia intus ma-
 la, extra bona. Accipienda sunt autem so-
 mnia, intus quidem iuxta uisionem, extra
 uero iuxta euentum, uelut uerbĩ causa, u-
 trinque bona sunt talia. Deos olympios
 c 3 uidere

uidere hilares, ridentes, dantes aliquid boni aut dicentes, ipsosq; aut statuas ipsorum ex materia imputrescibili factos. Similiter parentes, amicos, famulos domum augentes, & preciosiorem possessionem, & corporis iucundum adspicium, roburq; ac similia. Horum enim quum iucundissima sit uisio, multo magis iucundus ipsorum fit euentus. Contra utrinque mala sunt huiusmodi, putare de loco prærupto cadere, aut in prædones incidere, aut cyclopem uidere, aut antrum ipsius resolutum esse, aut ægrota-re, aut perdere quid eorum quorum magno studio tenemur. Qualiter enim affecta est anima circa uisionem ipsorum, tales etiam euentus contingere solent. At uero intus bona, extra mala huiusmodi sunt. Visus est sibi quispiam cum Saturno cœnare, & postridie in carcerem coniectus est. Cœnæ etenim cum deo, uerissime est iucundam esse uisionem, uinculorum autem & carceris non ita. Amplius existimauit quis se à sole panes duos accipere, & tot sanè dies superuixit. In tantum enim præfinitum tempus, uicius ipsi
à deo

à deo datus sufficiebat. Insuper & aureum esse sibi uideri, & thesauros reperire, & à mortuo accipere ungentum, aut rosam, aut similiū quiddam, ad eandem partem referendum est. Porrò intus mala, extra bona talia habentur, uelut fulmine feriri sibi uideri, pauperem, & seruum, aut eum qui instituit nauigationem, aut qui singulari certamine congressurus duellumq; commissurus est, bonum est. Ex his enim primus diuitias, alter libertatem assequetur, tertius uentum secundum habebit. Quarto autem nuptiæ portenduntur. Suntq; talium somniorū uisiones quidem ipsæ malæ, euentus uero boni.

De curiosis & diuinis somnijs

Cap. VII

M Editari oportet quod ea quæ curiosis de re aliqua, & qui somnium à dijs petiuerunt, apparent curis dissimilia, ea ipsa significant aliquid eorum quæ proposita habent, quandoquidem ea quæ cogitationibus similia apparent nihil significant, & insomniorum generis existunt, uelut superiori

sermone est ostensum. appellantur autem à quibusdā talia curiosa & petitoria. Quæ uero de nulla re curiosis instant, & futura bona siue mala prænunciant diuina appello, quemadmodum etiam Aristoteles dubitabat, utrū extra nos sit somniandi causa à deo immissa, an causa quædam intra nos sit, quæ animam afficit, & facit ex natura accidens ipsi. Cæterum diuina, ut nunc consuetudo obtinet, omnia inexpectata appellant.

De temporibus, & qualia sint iudicanda. Cap. VIII

Nomnibus somnijs quę manifestā
 I causam non habent, animaduerte
 re oportet, siue noctiu siue interdiu
 uisa sint, ita ut ne putemus differre ad præ
 notionem noctem à die, aut crepusculum
 uespertinum à crepusculo matutino, si mo
 do moderato cibo accepto quis somnum
 petierit. Immoderati enim cibi neq;
 ad ipsam auroram uerum
 cernere permit
 tunt.

De mo/

De moribus.

Cap. I X

Vandoquidem cōmunes mores à
 Q proprijs longe distant, si quis hoc
 ipsum nō didicerit, ab ipsis decipie-
 tur. Communes itaq; mores sunt hi. Deos
 colere & uenerari, nulla enim gēs sine dīs
 est, sicut neque sine regibus & magistratu.
 Verū alij alios colunt deos, in idem tamen
 omnes relationem habēt: liberos nutrire,
 uinciā mulieribus & ipsarum consuetudi-
 ne, uigilare interdū, dormire noctu, cibis
 uti, quiescere à labore, degere in umbra, &
 non sub dio. Hi itaq; communes sunt mo-
 res. Proprios autem etiam gentiles uoca-
 mus. Apud Thracas generosi pueri fla-
 gris cēsi signantur, apud Getas uero serui.
 quorum hi ad septentrionem, illi ad meri-
 diem habitāt. Mossynes in pontica regio-
 ne publice coeunt, & mulieribus pmiscen-
 tur, quemadmodū canes, quod inhonestū
 ac ignominiosum est apud alios homines
 facere. Pisces edunt omnes, exceptis syris
 quibusdam qui Astarten colūt. Animalia
 & uolucrum omne genus, uelut deorum
 simulachra, Aegyptij soli colunt ac uene-
 rantur, nō tamen omnes. Didici autem &

in Italia legitimū quiddam antiquū. Vultures nō occidunt, & eos qui ipsis insidias struunt impios cēsent. In Ionia ephesij uoluntarie cōtra tauros certamen ineunt, & in Attica circa spectacula in Eleusine, adulescentes Athenienses singulis uertētibz annis, & in Larissa ciuitate Thessaliæ qui ex inhaſitoribus generosiſs. cenſentur. quam rem in reliquo terrarū orbe ad mortem damnati obire ſolent. Eodem autē modo etiā de alijs oibus moribus diſtinguere oportet, ſi quid apud quosdā ſolos obſeruatur. Vernaculi enim mores, bonorum ſunt ſigna, peregrini autem malorum præterquā ſi ex præſentibus aliquid euentum alioſum uertat.

Quæ à ſomniorum interprete ſint
expendenda. Cap. x

Vtile fuerit, & non ſolum utile, ſed
v etiam neceſſarium, tum ei qui uidit
ſomniū, tum interpreti, ut ſciat ipſe
ſomnij interpreter, quis ſit qui ſomnium uidit, & quid rerum agat, & quomodo natus ſit, & quam habeat poſſeſſionē, & quomodo circa corpus habeat, & qua ætate ſit. Sed & ipſum ſomniū exacte expendendum

dum est, uelut est, nam parua additiōe aut ablatione euentus alteratur, quod sequenti sermone ostendēt. Quod si quis his non inheserit & deceptus fuerit aberraueritq; is seipsum magis q̄ nos reprehendat.

Propositio eorum quæ in his libris traduntur.

Cap. XI

Consequenter subdemus quomodo
C somnia iudicare oportet, habebit autem tractatio ipsa huiuscemodi ordinem. Nos non uelut ueteres à dijs initium faciemus, etiam si impium id alicui uideatur. Verum respectu ad consequentiæ necessitatem habito, ordiemur primum à natiuitate, deinde educatione, consequenter de corpore agemus. eiusq; partibus, tum quæ accesserūt, tū quæ corruptæ sunt, & auctæ in formā aliā, siue materiā. Deinde de doctrina artium omnigenarū, operūq; ac studiorū. Deinde de pubertate, de gymnasijs iuxta speciē, de certaminib; de balneis ac lauacris omnigenis, de alimēto omni arido ac liquido. De ungentis & coronis. De coitu uenereo. De somno. Atq; hæc quidē primus liber continet. Secundus aut De uigilia, salutationib; mundo omni uirili

uirili ac muliebri, de aere & his quæ circa aerem sunt, de uenatione, de piscatu, de nauigatione, de agricultura, de iudicio, de magistratu publico, de militia, de cultu deorum, & de ipsis dijs. de morte. & si quid aliud est in progressu sermonis commemorabitur.

Quomodo interpretationes sint agrediendæ. Cap. XII

Portet somnia iudicare, quandoque à principio ad finem respectum habente interprete, ubi uidelicet dissolute fuerint inter se speculationes. quandoque etiam à fine ad principium. Aliquando enim principium finem monstrat incognitum existentem, & imperceptibilem. Aliquando uero finis principium declarat. Oportet autem & aridis somnijs, & quæ uelut anfas quibus prehendantur non habent, ex se ipso aliquid artificiose affingere, præsertim infinitis, in quibus literæ quædam uidentur sententiam perfectam non habentes. ita ut aliquando nomen transponamus, aliquando alteremus, aliquando uero literas aut syllabas apponamus. Interdum etiam quædam eundem calculum habentia, eundemque

demq; numerum referentia excogitemus,
per quæ manifestior sermo reddi queat.

Qualem esse oporteat somniorum
interpretem. Cap. XIII

Vare censeo domi instructum esse
oportere interpretem, et domestica
prudencia uti, & non solū libris præ
stare utcunq; diligenter uersatis, quando
quidem quisquis artem citra naturā perfe
ctam fore putat, imperfectus est & incom
pletus. Tanto enim plus quisque efficiet,
quanto ampliorem habitū fuerit adeptus.
Etenim ab initio errare, errorem amplius
extendit. Insuper uero & ea somnia, quo
rum memoria non ex integro retinetur, iu
dicari non posse putandū est, siue quis me
dij siue finis sit oblitus. Ad sanam nanque
rationem expendere oportet totum quod
euenire uidetur, id uero solum apprehen
di potest, quod integrum nobis memoria
suggerit. Quemadmodū igitur sacerdotes
uictimarij ambigua signa non negant esse
uera, sed ex uictimis se deprehendere pos
se negant. Sic somniorum interpretem de
his quæ exacte deprehendere non potest,
pronunciare non oportet, neq; ex tempo
re &

re & incōsiderate respondere. Nam et ipsi dedecus, & ei qui somnium uidit damnū, inde cōsequetur. Amplius autem & quæcunq; somnia malum quippiā significant, si anima uidentis per somniū non iniucunde fuerit affecta, minora mala euenient, & fere euetus nō succedet. Rursus uero quæcunque somnia bonum quid significant, si non animæ affectio fuerit iucunda, bona imperfecta contingent, aut inutilia, aut omnino minora. Quare singulatim interrogare oportet, num iniucundum aut iucundum somnii fuerit uisum.

De natiuitate.

Cap. XIII

I quis nasci sibi uideatur ē foemina
S quacunque tandem, sic somnium iudicare conuenit. Pauperi etenim est bonum, habebit enim unde aletur, & curatorem suum uelut infantes, nisi artifex manualis fuerit. huic enim ocium prædicat, ociosi enim sunt infantes, & manus inuolutas habent. Manus autē actiones appellatur. Diuiti autē significat, eum dominum domus suæ non obtenturū esse, sed quosdam ipsi imperaturos præter suam uoluntatem. Infantes enim ab alijs reguntur. Vi
ro au

ro autem uxorē habentī non pręgnātem,
 uxoris priuationem portendit. Neq; enim
 infantes uxores ducunt, neq; ipsis commi-
 scentur. Ei uero qui pręgnantē habet uxo-
 rem, significat filiū natum iri, ipsi per o-
 mnia similem. Sic enim rursus ipse nasci si-
 bi uidetur. Seruo autē significat amorem
 herilem, adeò ut etiā si quid delinquat, ue-
 niam mereatur, sed tamen ut nōdum ma-
 numittatur. Nā neq; infantes sibi ipsis im-
 perant, etiā si liberi existant. Athletis ue-
 ro malum hoc somniū censendum est. Ne-
 que enim ambulant infantes, neque cur-
 runt, neque in quenquam impetum face-
 re possunt, quum neq; ipsi pedibus inniti
 queant. Ei uero q in peregrina regione est
 reditum ad domum significat, quo uideli-
 cet ad principiū ueniat, quemadmodum
 & quod regeneratī necesse habet ut in ter-
 ram ueniat, hoc est in patriam, communis
 em omnibus ex æquo patria est terra. Ae-
 grotanti porrò mortem pręnunciat hoc
 somnium, quandoquidem & mortui lace-
 ris inuoluunt pāniculis ac linteolis, quem
 admodum etiā infantes, & humi depo-
 nuntur.

Deute/

Deuteri gestatione.

Cap. xv

Vod si quis seipsum pregnantē existimet esse, si quidem pauper fuerit, multa possidebit, pecuniasq; colliget ac coaceruabit magnæ molis. Si uero diues, in tormētis ac curis erit. Et qui uxorem habuerit, ipsa priuabitur, nō amplius necesse habens ut ipsa pragnans uterū gestet. Qui uero nō habuerit, ualde benignā ducet, ut sibi uideatur eadem quæ uxor pati. Reliquis morbum portendit. Vterū autem ferre insuperq; parere, peius est, & ægrotatem cito moriturū denunciat. Nam omne corpus pariens, spiritum emittit. & quemadmodū infans à continente ipsum corpore liberatur & abscedit, ita etiam anima. Pauperi autem & obarato, & seruo, omniq; qui in calamitate aliqua uersatur, præsentium malorum depositionem significat, causa uero ipsa est manifesta. Arcana insuper reuelat hoc somnium, quando haerens occultus infans in conspicuū prodijt. Diuites uero & foeneratores, & negociatores, & omnes qui autoritate ac potentia præcellunt, lædit. Quæ enim antea habebant, deponent. Mercatoribus autē & nauium

navium gubernatorib. ac dominis bonum est. Multis uero euenit ut etiam cognatos per hoc somnium amitterent, propterea quod à sanguine infans est reiectus.

De filijs ac pueris Cap. xvi

Veros sibi uideri habere, aut infan-
 P . tes omnino uidere, si quidē proprij
 liberi fuerint, & uiro & mulieri ma-
 lum. curas em̄ ac tristitias significat, ac sol-
 litudines rerum quarundam necessaria-
 rum gratia, quandoquidem infantes citra
 hæc educari nō possunt. Quin & uetus ser-
 mo hoc ipsum commonstrat, qui hoc mo-
 do habet.

Tristitia ex nato est tēpus in om̄e patri.
 At uero masculi in bonū finem desinunt,
 fœmellę finem principio deteriorem indu-
 cunt, & damnum denunciāt. Nam mascu-
 li educati nihil à parentibus accipiunt. fœ-
 mellæ uero dote data elocantur. Noui autē
 quendam qui existimauit filiolum sibi na-
 tam esse, & mutuo accepit pecuniā ad usu-
 ram. Et rursus, noui alium qui uisus est si-
 bi filiam suam uita defunctam defodere.
 cōtigitq; ei ut mutuum ac debitum redde-
 re cogeretur. Sic igitur eādem cum mutuo

d ratio/

rationem filia habet. Ceterū alienos pueros uidere, bonum est, ubi fuerint formosi, & gratiosi, & gratiæ ipsis affluāt. bona enim tempora instare indicant, ex quibus spes est adhuc amplius peragere quiddā ac perficere iucundum. Nam & pueri in præsens ab operis ociosi, postquā educati fuerint, agere ac operari quid poterint.

De pueris fascijs inuolutis, & de lacte.

Cap. x v i i

Iquis puerorum modo in fascijs si-
s bi esse uideatur, et lac accipere à mul-
liercula sibi nota, longum morbum
portendit, nisi uxorem habeat prægnantē.
Tunc enim nascetur ipsi similis filius, qui
eo modo educabit. Si uero mulier hoc so-
minium uiderit, filiam natum iri ipsi prædi-
cit. Quod si quis in uinculis detentus som-
nium uiderit, dæmonium ipsi etiam alia su-
per accumulatur, ad hoc ut nō liber euadat.
Nec præter rationē est idē fieri circa mor-
bum. Debiles enim sunt pueri ex lacte ui-
uentes, & sane perfecti etiam, quum agro-
tantes cibo uti non possunt, lacte nutriun-
tur. At uero uideri sibi aliquem in proprijs
mamillis lac habere, iuuenulæ quidē fœ-

minæ

minæ cōceptum spondet, & fructum per-
 fectum, itemq; partum. Aniculæ uero pau-
 peri existenti, opulentiam. diuiti aut sum-
 ptus. Virgini uero maturæ nuptias prædi-
 cit. Neq; enim citra uenereum coitum lac
 unquam habere poterit. Si uero ualde par-
 ua sit uirguncula & procul à nuptiarū tem-
 pore absit, mortem præfagit. Omnia enim
 præter ætatem cōtingentia mala sunt, pau-
 cis exceptis. Viro autem pauperi et uictus
 indigo, opulentiam & pecuniarū, & pos-
 sessionum prædicat, ut etiā alios alere pos-
 sit. Et insuper qui sine uxore est, nuptias, et
 ei qui liberis caret, liberos prædicere hoc
 somniū, sepe obseruaui. Alter enim adeo
 beneuolam habuit uxorem, ut eadem que
 illa pati sibi uideretur. Alter uero liberos
 educauit. Athletæ autē, & operario, & sin-
 gulari pugna cōgressuro, omniq; corpora
 exercenti, morbum denunciat. Nam effœ-
 minata corpora lac habēt. Quin & huius-
 modi euentus à me obseruatus est. Quis-
 piam & uxorem & filios habēs, in hoc so-
 mnio uxore priuatus est, & suos filios ipse
 educauit, æqualem usum ipsis exhibēs pa-
 tris simul ac matris. Et hæc quidem de edu-
 catione

catione. Nunc uero de corporis tū quæ ac-
cedunt, tū quæ decedunt, siue alterantur in
aliā formā aut materiā, partib⁹ sermonē
faciā. Leuiter aut perstrictos inhibebo eos
q̃ subtiliter ac minutim explanatibus rem
indignantur. Nos enim non solum cōtra-
hentibus hæc & dissolute tractantibus in-
dignamur, sed communem quandam cla-
dem esse iudicamus, nō de singulis exacte
& ad unguē tradere. Proinde à capite prin-
cipalissima corporis parte initium expli-
candi faciā.

De capite.

Cap. xviii

Agnum caput se putare habere, bo-
num est uiro opulento, qui nōdum
magistratū gessit, & paup̃i & athle-
tæ, & fœneratori, & nummulario, & sym-
bolo cōuiuali colligendo præfecto. Primo
enim principatū prædicat, in quo corona,
aut fascia, aut diademate opus habebit. Al-
teri autem opulentiam & magnarum diui-
tiarum possessionem, atq; ea gratia maius
ipsi caput futurum. Nam & pecunias *λε-
πάλαια* greci hoc est capita appellāt, quē-
admodū à Latinis summæ uocant. Athle-
tis autem inde uictoriam significari mani-
festum

festum est. tunc enim caput maius ipsis accedit. Numulario autem & fœneratori, & symbolo conuiuali colligendo præfatio, plurium pecuniarum collectionem præfagit. At uero diuiti qui iam in principatu constitutus est, & rhetori, & tribuno plebis, aggrauationes & contumelias ex populo denunciat. Et ægrotanti capitis grauitatem, & militi labores, & seruo non citam remissionem, & ei qui uitam quietam elegit, labores & contumelias portendit. Cæterum caput minus quam pro natura contraria pro ratione uniuscuiusque euentus præscripti capitis significat.

De capillis.

Cap. XIX.

Apillos habere magnos & pulchros, & ob ipsos superbire, bonum est maxime mulieri. Etenim pulchritudinis gratia quandoque etiam alienis capillis mulieres utuntur. Bonum est et uiro sapienti, & sacrificio, & uati, & regi, & principi, & Dionysiacis artificibus. Ex his enim quibus mos est comam nutrire, bonum est, quandoquidem professio comam alere permittit. Bonum est et reliquis, uerum minus, ipsis enim opulentiam solum significat, non iu-

cūda sed laboriosa, ppter ea q̄ multo labore opus sit ad pducēdos magnos capillos.

De capillis inornatis. Cap. xx

T uero magni quidē capilli, uerum
A inornati, ut non coma, sed potius pilositas & hispiditas quædam esse uideatur, om̃ibus hominibus lucius & tristitias annunciat. Comere enim curare & ornare est. Neglectius aut̃ capillus in calamitatibus augetur. Ego aut̃ aliquando quendam celebrē uirum in principatu constitutum, & aliàs successu rerum felicē, qui per somniū sibi uisus erat in urbe præmitti ab ordine & acie, cui præfectus erat, ita ut capillos capitis habet arentes & incomptos, edocui & interpretatus sum tristitiā ipsi significare hoc somniū. Non multis aut̃ progressis dieb. magistratu abdicat⁹ est, quod ipsi & dānosum ualde erat & lucuosum.

De pilo suillo. Cap. xxi

Villos pilos habere sibi uideri, periscula inducit uiolenta, & omnino talia, qualibus animal expositū est, ipse uide licet porc⁹. At uero equinos habere pilos, seruitutes & erūnas significat, & seruis legitimis et domi nostrę natīs uincula addit,
 ut plu⁹

ut plurimum enim sæta equina ligamenti
ulum præbet.

Habere lanas pro capillis. Cap. XXII

Anas pro capillis habere, morbos
L longos & phthisin ac tabem prædi
cit. ut ea gratia sæpe in capite lanas
gestans, uideatur sibi ipsas agnatas habere.
Si uero in aliam quandam materiã capilli
transmutentur, à similibus cõiecturam fa
cere oportet, hoc est à transmutatione. At
uero circa faciem uideri sibi omnem par
tem nudatã esse, in præsens ludibriũ & in
felicem successum præagit. Si uero poste
riorem partẽ talem habere quis sibi uisus
fuerit, in senectã paupertatem & infortu
nium nõ uulgare habebit. Posterior enim
pars econtrã futuri temporis significatiua
est. Nuditates autem pilorum nemini con
ferunt, aut propterea quod per defectũ ca
loris fiunt, aut quod apprehendẽdi ansam
nemini præbent. Si uero dextrã partem ca
pitis nudã quis habeat, omnes sibi sangui
ne iunctos masculos perdet. Si aut nullum
habuerit, ipse damnũ patietur. Si cõtra sini
stram, foeminas amittet, si sanẽ aliquas ha
buerit, sin minus, etiã sic ipse damnũ in

curret. Cognatorū enim significationē caput habet, atq; eius dextræ quidē partes masculorū, sinistrae foëminarū. Quam distinctionem etiā per totū corpus dextræ ac sinistrae partes habent. Vtram autē capitis partem quis nudā habet, ut non probe cognosci queat, damnabit in opus publicū cum adiudicatus. Hoc enim etiā isthic insigne est damnatis. Totum postremū caput habere nudū, bonum est in iudiciū postulato, et timentī, & q̄a quibusdā uī detinetur. Hæc enim effugerit & uitare poterit quū incōprehensibilis existat. Alijs autē perditionem annunciat omnium ad uitæ ornatum pertinentium.

De eo quod quis uidetur sibi capite radi.
Cap. XXXIII

Adi autē sibi uideri totum caput, ex
R ceptis deorū Aegyptiorū sacerdotibus, et risus mouēdi studiosis, & his q̄bus mos est radi, quib. bonū est, om̄ibus alijs malū est, eadem em̄ quę nuditas significat, uerū uehementiora et cita mala inducit. Nauigātibus autē palam naufragiū portēdit, & egrotātib. in extremū piculū collap̄sionē, sed nō mortē. Naufragi em̄ aut ex
magno

magno morbo seruati hoīes radūtur, minime uero mortui. Verū prædicūis bonum est ob consuetudinē radendi. Tonderi aut à tonsore, bonum ex æquo omnibus prædicat. Est enim tondendi uerbum græcis κείρωται à uerbo κερῆναι ut ita dicam. quod permutatione elementi unius κερῆναι est, & gaudiū ac exceptionis significationem habet, & sanè nullus in casu quopiam malo aut calamitate aliqua constitutus tondetur, sed qui maxime decoris studio tenentur, & qui tristitia carent, ac minime indigent. At uero à tonsore, adiectum est, quādoquidem si quis seipsum tondeat, lucium subitaneum, aut calamitatē magnis malis refertam significat. Qui enim in talibus uersantur necessario seipsos circūtondent. Cæterum unguibus conscalpi debitori quidem redhibitionem usuræ significat, uerum reliquis damnum ab his à quibus conscalpti sunt, siquidem uiderint se ipsos ab alijs quibusdam conscalpi. Nam conscalpi unguibus dicimus, eum qui damnum passus, & ab aliquo deceptus est. Porro de pectinatione, & implicatione capitis capillorum, & de speculi contuitu, &

alijs ad hæc consequentibus in secundo libro mentionē facimus, ubi de omni muni-
do uirili ac muliebri ago.

De fronte Cap. XXIII

Rons sana & carnosæ omnibus bona est, & dicendi libertatem & fortitudinē significat. Verum æream, aut ferream, aut lapideā frontem habere sibi uideri, publicanis, et cauponibus, & qui uitā cum impudentia transigunt solis confert, reliquis uero odium parit.

De auribus Cap. XXV

Vres habere plures, bonum est uo-
A lenti acquirere aliquē sibi obedi-
tem futurum, uelut uxore, liberos,
famulum. Diuiti uero magnum nomen significat, bonū quidem, si formosæ fuerint aures, malum uero, si deformes & inconcinne. Malum autem somnium est seruo, & causam in iudicio habenti, siue ipse aliū actione conueniat, siue ab alio in iudicium uocetur. Illi enim obedientiā multi temporis significat. Huic uero siquidē ipse actionem instituat, etiam uicissim actione conuentū iri. Si uero in ius uocetur, plura crimina quàm quæ manifesta sunt obijci sibi
audiet.

audiet, ut quodā modo pluribus auribus opus habeat. Bonum porro est manuario artifici, multos enim audiet qui eius operā requirūt. At uero perdere aures etiā quas iam habes, cōtraria singulorū prædictorū significat. Aures purgare à sordibus aut sanie, alicūde nūciū bonū nos audituros esse significat. Verberibus autē impeti aures, alicunde malī nunciū auditionem prædicat.

De formicis

Cap. XXVI

Formicas in aures ingredi putare, solis Sophistis bonū est. Similes enim sunt formicæ adolescentibus sophistas audiendi gratia adeuntibus. Reliquis mortē denunciat hoc somniū. Terrę enim sunt filiæ, & in terrā subeūt, Igitur uelut in subterraneū locū, hoc est demortuū ingrediuntur. Noui autē quendā qui existimauit sibi ex auribus suis tritici spicas excreuisse, & ipsum triticū dilabēs manibus excipiēs colligebat: is absentis fratris hæredē se appellari audiuit, ob spicas quidē hæres, fratris autē quod aures etiā inter se fratres existāt. Videri sibi aures asini habere, philosophis solis bonū est. Nā nō cito mouetaures asinus, Alijs seruitutē & erūnas significat.

Aures

Aures leonis aut lupi aut pardalis habere, aut alicuius alterius feræ animalis, insidias ex calumniâ habere significat, & ea quæ auditus sunt peruisum excepturum esse. De reliquis porro animalibus consequenter proprio loco distinguam & edocebo. Cæterum in auribus oculos habere sibi uideri, cœcum futurum esse significat, & ea quæ uisus sunt per auditum suscepturum esse.

De supercilijs. Cap. XXVII

Vpercilia dēsa & florida, omnibus s bona sunt, maxime mulieribus: hæ enim formæ gratia etiam atramentis illinunt supercilia: Talibus itaq; uoluptates & felicitatem portendunt. Nuda autem non solum rerum improspere succedunt, sed & futurum luctum prædicunt. Vetus enim mos est in luctu supercilia nudari.

De oculis. Cap. XXVIII

Culorum aciem acutam habere, bonum ex æquo omnibus est, cæcutire uero inopiâ argenti indicat, quandoquidem etiam oculi calculos habent. Actionem autem impeditam, quoniam cæcutientes minus ea quæ ante pedes sunt uident. Ei uero qui filios habet, significat filios

illos agrotaturos esse. Similes enim oculi sunt liberis. Nam & amabiles sunt, & corporis prauij ac duces, quemadmodū pueri parentum in senectā. At uero putare utrisq; oculis excōcatū esse, pueris eius qui somnium uidit perniciem significat, & fratribus, & parentibus. Pueris quidem ob prædictam rationem. Fratribus uero propterea quod etiam oculi inter se fratres existunt. Parentibus autem, propterea quod oculi causa sunt ut lucem uideamus, uelut etiam ipsi parētes. Quare etiam oculorum perditio, similitum perditionem significat. Cæterum ei qui uinculis tenetur, bonum est si excōcari sibi uideatur, item ei qui ui ab aliquibus detinetur, similiter uehementer egeno. Primi enim duo non uidebunt circa se mala. Tertius autem habebit qui ei ministrēt ac subsidium ferant. Nam cœcum non pauci accedunt, ut ipsi obsequiū præstent, & ipse à laboribus quietus degit. Verum somnium hoc prohibet peregrinari, & eum qui peregre profectus est ad suas ædes non rediturum esse prædicit, neq; enim exteros, neq; domū suam, absq; oculis uidere potest. Graue est & militi somnium

mnium hoc, non enim procedet ei res, & omni in aula regia uiuenti. Athletæ uero qui grauiâ certamina obeunt, in conflictu inferiores futuros esse denunciat, cursoribus uero uictoriâ præfagit. Noui ego quemdam stadij cursorem, qui decertaturus in Italia ludis Eusebii ab Antonino in honorem patris Adriani actis, uisus est sibi cæcus factus esse, & uictor euasit. Aequæ enim ut cæcus, is qui in cursu reliquos præit, certantes uidere nequit. Graue est somnium etiam gubernatoribus nauium, & qui cœlestium rerum contemplatione tenentur, & uatibus, quod sæpe à nobis est obseruatū. Et si quis rem aliquam perditam querens, hoc somnium uiderit, illam ipsam nunquam amplius uidebit, neque fugitiuum persequens præhendet. Poetis autem optimum somnium est, Multa enim quiete opus habent ubi poemata facere uolunt. In hac autem quiete uel maxime fuerint, qui propterea quod oculos non habeant, non distrahantur, neque per figurarum, neque per colorum obiectum. Inualuit autem & sermo quidam, quod & poeta Homerus fuerit cæcus. Aegrotantibus porro semper mortem hoc somnium portendit, propter lucis

lucis priuationem. Noui aut aliquem qui
 uisus est sibi dicere quendam fide dignum,
 (Qui uero fide digni sint, in secundo libro
 commemorabo) pater tuus non est mor-
 tuus, sed dormit, huius pater cæcus iam fa-
 ctus erat, & non longe post ipsi de hac re
 nunciatus ueniebat. Si quis autem altero oculo
 cæcus esse sibi uidebit, ex parte ea quæ
 significantur ipsi euenient, & ut ita dicam
 ex dimidio. Quin & hoc considerare oportet,
 quod dexter oculus significat filiū, &
 fratrem, & patrem. Sinister uero filiam, &
 sororem, & matrem. Quod si cui duo sint
 filij, aut filia duæ, aut duo fratres aut sorores,
 dexter oculus seniore filium, aut fratrem,
 aut patrem, aut filiam seniore significat.
 Sinister uero filiam iuniorem, aut fratrem,
 aut filium itidem iuniores. Cæterum
 tres aut quatuor oculos habere, ei qui uxorem
 ducere proposuit, itemque ei qui liberis
 caret, bonum est. Illi enim uxor continget, huic
 liberi, atque sic circa unum corpus plures erunt
 oculi. Bonum est & fœneratori, plures enim
 calculos habebit, debitori autem & obærato
 malum similiter ob calculos existit. Diuini
 autem prælagit, ut & se, & possessiones suas in
 multa

multa custodia ac cura habeat, quarundā
insidiarū gratia. Ait enim somniū, ipsi plu-
ribus oculis opus esse. Si quis uero pere-
gre proficisci uelit, errorem ipsi inducit, &
nauiganti recursum, propterea quod ocu-
li lucem ac splendorē circumtrahant. No-
tus autem est mihi quidam qui uisus est si-
bi, tres oculos habere, & cœcus factus est,
non ob fabulam cyclopi, sed propter ter-
tium oculum, qui alterius luminis indigen-
tiam significabat, quia proprium non suf-
ficiebat. Viro insuper malefico, & mulieri
formosæ, multi oculi malum significant.
Illum enim plures oculi obseruabunt, cir-
ca hanc uero plures adulteri cōspicui fient
& deprehendentur. Insuper autem si quis
oculos in aliquo alio loco habere sibi ui-
deatur, si in manibus aut pedibus, cœcus
erit. Si in alia aliqua corporis ipsius parte,
illa ipsa pars ægrotabit aut uapulabit, quo
manibus & pedibus ipsam ueluti quæ ui-
deat, leuiter cōtrectet, aut ut, uelut illa pars
oculum unum habeat, nullā omnino mate-
riam medicā adhibere possit. Noui autem
quendam qui elapsos sibi oculos ad pedes
procidisse putauit, & cœcus quidem non
est

est factus, uerum filias suas famulis elocauit, atq; sic inferiora melioribus permixta sunt. Oculos autem habere alienos, cœcitatæ præfagium est, & manu ductionis alienæ. Si uero quis nouit eū cuius oculos habere sibi uisus est, filiū illius, aut aliam quādam magnam beneficentiā traditam sibi ab illo accipiet. Narrauit porrò mihi quidam, quod cuidam qui uiderat in somnis, oculos circa singulos digitos manus suæ se habere, prædixerit cœcitatē, & sanè sic euenit. Propterea quod oculis orbatæ manus studiose præferre, easq; subsequi solent.

Denaſo. Cap. XXIX

Aſum habere pulchrū & magnum
N & formoſum, omnibus bonum eſt.

Multam enim ſenſus ſubtilitatem, & in rebus agēdis prouidentia ſignificat, & cum præſtantioribus conſpirationem. Per naſum enim homines aerē meliorē ad trahētes reuera iuuātur. Verū naſum non habere, omnibus ſenſus ſtupiditatē præſagit, & aduerſus præminētes inimicitia, & agrotāti mortē. Nā & caluæ mortuorum abſq; naſo reperiūtur. Duos habere naſos,
c diffidium

diffidiū aduersus præminētes domesticos significat, diffidiū quidē, quia dupla præter naturam seditionē significāt, aduersus domesticos aut, quia nasus nō est res aliena.

De genis Cap. xxx

Enas habere crassas, omnibus bonum est, maxime mulieribus. Verū graciles aut ulceratas, tristitiā aut luctum significat, graciles quidē tristitiam, ulceratas uero luctū. Nam in luctibus homines genas dilaniare solent.

De maxillis & labiis Cap. xxxi

Axillæ ad apothecas & cellas repositoryas referendæ sunt, & labia ad frequenter osculantes & nos accedētes. Sunt aut hi, uxor, filij, cognati. Proinde utrum tandē horū affectū esse uisum fuerit, res eorū qui nobis charissimi sunt, nō in tuto, neq; illæsas esse significat.

De barba Cap. xxxii

Arbā habere magnā, & densam, & hirsutam, uiro sermonis studioso & philosophātī bonū est. Item his qui ad aliquid agendū animū intenderūt, illos enim decoros, hos uerēdos facit. Mulier aut si barbā habere sibi uideatur, siquidē fuerit uidua

uidua, maritū reperiet, et uirū habebit ualde benignū, ut personæ mixtæ esse uideantur. Si uero nupta fuerit, uiro spoliabitur, aut ab ipso recedet, & domū suā gubernabit, uelut simul uir atq; mulier existat, nisi sanè uterū ferat, aut causam habeat iudiciariam. Illa enim masculū pariet, quē factum perfectū intuita, seipsam habere barbā putabit. Hęc uero incōtēptibilis, uelut uirago manebit. Puero aut̃ ualde iuenculo mortem præagit, propterea quod at̃atē barbā præuertat. Ei uero q̃ iā adolescentiā attigit, & nō ita dudū barbā gestauit, à seipso ornātū affuturū significat, & solum diuersaturum esse, siue seruus, siue liber existat, ut sit perfectus & sibī ipsi prospiciat. Defluēs aut̃ barba, aut derafa, aut uiolēter euulsa à quibusdā, supra hoc quod sanguine iunctos disperdit, damnum simul ac turpem confusionem prædicat.

De dentibus Cap. XXXIII 3

Vdicatio de dentibus multam sustinens distinctionē, à paucis omnino nostri seculi somniorū interpretibus recte tractata est, Aristādro sanè Telmisensi documēta plurima & optima proponente

ponente. Res aut̃ sic se habet. Ex dentibus superiores, eos qui in domo eius qui somnũ uidit potiores & pr̃st̃tiores sunt homines significant. Inferiores uero, uiliores. Domũ enim putare cõuenit os ipsum, dētes uero, homines qui intra domũ degunt, et ex his dextri uiros significāt, Sinistri mulieres, pr̃terq̃ si quādā raro accidunt, uelut si quis Leno existens, in domo sua omnes fœminas habeat. Aut Agricola omnes uiros. In his enim dextri dentes, seniores significāt, sinistri uero iuniores. Insuper & ualde iuuenes, dētes sectores appellati, hoc est anteriores, significāt. Mediæ ætatis, canini. Senes, Molares: quos etiā gomphios hoc est, clauares quidā appellāt. Qualemcunq; igitur quis amiserit dentē, talem hominem amittet. Quādo uero nō homines modo, sed etiā possessiones perdētes significantur, Censendũ est Molares quidē thesauros repositos significare. Caninos uero ea quæ nō magni mōmenti sunt. Sectores uero supellectilē uasorũ. Verisimile est igitur aliquos ipsorũ excidētes, pecuniarũ ac facultatũ perditionem significare. Insuper aut̃ dentes etiā res uitæ necessarias significant

cāt, & ex his Molares, secretas & arcanas. Canini uero eas quæ nō multis manifestæ sunt. Sectores aut manifestissimas, & quæ per sermonē & uocē cōparantur. Excidentes igitur dētes, similitū rerum impedimentum sunt. Verū age de ipsis amplius quidam distinguamus. Obaratis quicūq; dētes exciderint, æris alieni redditionē significant, atq; hoc in cōmuni & copulativum dictum est. Dicetur tamen etiā quē nam dentes significant, Et si quidē unū quis amiserit dentē, unī reddet, aut multis una uice, sin multos, multis, aut unī sæpe. & si quassatos ac fissos amiserit, paulatim & particulatim reddet, & si quidē citra dolorem abiecerit, quæstu factio & ditatus. Si uero in amissione dolere se putauerit, reddet addens aliquid de suo. Dentes anteriores eiei qui sectores appellantur, nihil per sermonem conficere sinunt. Et si quidē sequatur ad ipsos dolor, aut sanguis, aut caruncula, in totū oblitterāt ac tollūt proposita. Sin absq; molestia excidāt, præsens tantū differūt ac transmittunt. Dentes simul oēs excidentes, desertā domū significant, omnibus simul discedētibus destitutā. Habēt

præterea dentes excidentes & in nō sanis,
& nō liberis, & exercētibus mercaturā ali
quid. Ipsi enim ægrotātibus longū quidē
morbū & tabē prædicūt, uerū nō moritū
ros esse cōfirmāt. Cītra enim dētes sanorū
cibo uti nō datur, sed sorbitionibus & suc
co. Ex demortuis aut nullus dentē amittit.
Quapropter quicquid mortuis nō cōtin
git, ægrotantibus signū salutis existit. Præ
stat tamen ægrotos oēs dētes perdere. Ci
tius enim sic cōualescunt. Seruo uero nul
lum dentē habere, libertatē denūciat. Aut
enim nō exhibens ministeriū, uelut denti
bus alimentū, aut ab alio alimentū non ac
cipiens, uelut qui neq; à dētibus nutriatur,
penitus liber erit. Mercatoribus aut citam
onerū ac bonorū curationē ac dispositio
nem hoc somniū significat, & præsertim si
in motu fuerint ipsa. Augescētes aut qui
dam ex dentibus, ita ut alter alterū magni
tudine superet, seditionē in domo eius qui
somnia uidit significāt, quando quidē har
monia nō amplius utuntur, quæ significa
tio est & mobiliū etiā si nō elabātur. Qui
cunq; uero nigros, & putrefactos, ac corro
sos, aut mutilos dentes habentes, uisi sibi
fuerint

fuerint eos amisisse, hi omni molestia, om-
 niq; malo liberabuntur, & aliqui sane saepe se-
 niores homines ex hoc somnio amiserunt.
 Porro dentes habere eburneos, bonum est o-
 mnibus. Philologis enim qui sermonis stu-
 dio tenentur, suauiloquentiam, alijs uero sum-
 ptuositate circa domum significat. Verum au-
 reos habere dentes, bonum quidem est philo-
 logis, uelut ab aureis dentibus sermonem
 prolaturis. Reliquis autem incendia futura in
 domo significat, quibusdam uero morbum
 ex bilis multitudine consistentem, qui etiam
 Icterus & arquatus nominatur. Cereos den-
 tes habere celerem mortem affert, Tales enim
 cibum conficere non possunt: plumbicos habere
 aut staneos, ignominiam et pudefactionem,
 Vitreos uero aut ligneos, uolentem mortem
 inducit. Argenteos autem habere dentes, pe-
 cuniam parare per sermones & eloquentiam
 significat. Diuitibus uero pecuniarum sum-
 ptum in alimentum ac cibos praedicat. Si ue-
 ro quis eiectionis prioribus dentibus, alios ena-
 sci sibi putet, somnium hoc immutationem to-
 tius uitae ipsi praefagit, in melius sane, si fue-
 rint secundi dentes prioribus meliores, in
 peius autem, si fuerint deteriores. Carunculas

aut spinulas, aut aliud quid sibi uideri in dentibus habere, de quibusdā necessarijs loqui prohibet, quandoquidē etiā actiōnum impedimentum prænunciat. Si quis uero talia in dentibus habens, ea eximere sibi uidetur, actiōnum impedimentū cessabit, & per eloquentiam opes parabit.

De lingua Cap. XXXIIII

Inguam cōmoderatam & ori conuenientem habere, & clare loqui, omnibus bonū est. Verum nō posse loqui, aut linguā ligatam habere, actiōnū impedimentū simulq; paupertatē significat. Nam & paupertas sermonis ac dicendi libertatem adimit, ut hic Theognidis sententiam usurpare liceat.

Vir paupertatis pedicis uinctus, neq; dicto Nec facto præstat, linguaq; uincta sibi est. Lingua tumefacta, uxori eius qui somnium uidit morbū prælagit, si quidem uxorem habet, si non, ipsi. Lingua quæ supra os cadens ipsi incumbit, à petulantia sermonis damnū significat. Sæpe uero etiā uxorē eius qui uidit adulterā esse criminata est. At uero existimare pilos habere è lingua enatos, siue albos, siue nigros

gros, nequaquā fuerit bonum, quāuis dicāt
 his qui ē sermone ac eloquētia sibi rem pa-
 rāt, bonū huiusmodi somniū esse. Nos autē
 obseruauimus, omnibus nō bene tale som-
 niū cessisse. Nihil enim quod nō ociosum
 est & indetrītū pilos producit, oportet autē
 linguā minime ociosam habere, et nigri quī-
 dem pili citius, albi uero tardius ipsos euē-
 tus inducunt. Quaecunq; autem obserua-
 ui de hoc somnio ea ipsa scribo. Qui equi-
 dem per uocem operātur, his ocium & ua-
 cationē ad sermonem faciendū lingua ha-
 buit. Reliquis ad cibum capiendum, aut e-
 nim egrotauerunt multo tempore, & non
 fuerunt usi solitis cibis, aut ab egrotatione
 mortui sunt. Testimoniū autem cōtulerit
 utiq; huic obseruationi Apollonius Ata-
 lensis in secundo libro, multa de hoc som-
 nio dicens. Nihil differt autem siue ex lin-
 gua ipsa, siue ex palato pilos enasci, aut e-
 tiam ex gingiuis, aut dentibus, aut labris.
 eandem enim significationem habent.

De uomitu sanguinis, aut bilis, aut pi-
 tuitæ, aut cibi. Cap. xxxviii

Anguinem uomere multū, & boni
 coloris, & non corruptum, bonum
 est

est pauperi . acquisitionem enim significat, & abundantiam pecuniarū. eadem enim ratio sanguinis & argēti est, uelut etiā ueteres prodiderūt. Bonum est & ei qui liberis caret, et qui cognatum apud exteros habet. alter enim filium sibi natū, alter cognatum reducem, utrosq; eiusdē sanguinis existentes, uidebit. Verum si in uas proflu xerit sanguis, filius quidē educabitur. Vi uet autem cognatus apud exteros degēs, qui etiam post reditum morietur. Si uero in terram defluat, ambo cito morientur. et qui apud exteros degit, in suam ipsius concedet, propter sanguinem, hoc est in suam terrā, quæ uidelicet patria existit. Sanguinem gestare uidere, absurdum & minime cōueniens est ei qui latere uult, manifestabitur enim. Corruptus autem sanguis omnibus ex æquo morbum annūciat. Modicum sanguinē, adeo ut neq; uomitu, sed spuendo reñci uideatur, obseruaui seditio nem portēdere. Bilem porrò aut pituitam uomere, ei qui in calamitate, aut angustia aliqua, aut morbo est, cessationem instantium malorū significat. Omnia enim eius modi excreta, amplius non molestant. Ei uero

uero qui pro uolūtate diuersatur, prius ali-
quid molestiarū inducit, à quibus postea
ipsum liberat. Cibum uomere quencunq;
tandem, damnū significat, ex eo quod cor-
pus alimentum non sentit. Sua ipsius inte-
stina aut uiscera per os reijcere, filiorū per-
niciem & uiro & uxori prædicit. Verum
his qui liberis carent, optimæ rei quam in
bonis suis habent perditionem denunciat.
Ægrotāti autem mortem præfagit hoc so-
mnium. Horum causas, sequens sermo ex-
hibebit.

De collo.

Cap. XXXVI

Quodcunq; ulcus, aut morbum, aut
affectum, circa collum, siue ceruicē,
siue barbam, habere quis existima-
uerit, omnibus ex æquo morbū prædicit.
Dependet enim aliquo modo ex capite ac
collo uniuersum corpus, & his quidem sa-
nis, sanum est. ægrotātibus uero ægrotat,
& firmum non est. Duo habere capita aut
tria, bonum est athletæ, plurima sacra cer-
tamina decertaturo. Tot enim sacris certa-
minibus coronabitur. Bonū est & paupe-
ri, supra hoc enim quod multa capita possi-
debit, & multam bonorū substantiam colli-
get

get, etiam liberi ipsi boni, & uxor ex animi sententia contingent. Diuiti porrò aduersitatē significat ex cognatis. Et si quidem prius caput superemineat, non deiciant ipsum aduersarij. Si uero à reliquis præminentibus excellatur, periculū ipsi & mortem significat.

De decollatione. Cap. XXXVII

Aput decollatū esse sibi uideri, siue
 C iudicio damnatum, siue à prædonibus, siue in singulari certamine, aut quocunq; alio modo, nihil enim refert: malum est parentes habenti, & habenti liberos. parentibus enim simile est caput, propterea quod uitæ autores existant. filijs uero ob faciem & imaginē. Iam uero & uxore, & amico, & uillico bono, quidā ex hoc somnio priuati sunt, & non habuerunt faciem possessiones ipsorum inspicientem. Quidam etiam domum habens, eam perdidit. Nam caput domus est, ut ita dicam, sensuum. Si uero quis hæc omnia simul habeat, manifestū est non in omnia euenturū esse somnium, sed uelut ego obseruaui, magis in fauorabilem ac dilectum ac necessarium existentem ei qui somnium uidit. Bonum

num est autē hoc somniū in capitis caussa reo. Quæcunq; enim semel circa aliquem fiunt, & impossibile est bis eadē fieri, hæc facta non amplius cōtingent. iam enim facta sunt. Nummulariis autem & fœneratoribus, & symbolo conuiuiali colligendo præfectis, & naucleris, mercatoribusq; & omnibus pecunias colligentibus, perditio nem summarum pecuniariarū significat, ob æquiuationem uocis κεφάλαια, quæ de capitib. & summis pecuniariis dicitur. Bonum est autē obæratīs, propter eandem causam. Qui uero apud exteros degit, in suam patriam redibit. & qui de terra litem habet, causam uincet. Ablatū enim caput in terrā cadit, & in ipsa manet. & reliquo corpori non amplius molestias exhibet. Seruo autē in cuius fidem domus tradita est, fide exolutum esse significat. Nemo enim ante damnationē capite plectitur. aut quod caput non habens, fidem & autoritatem nō habet. Acephalum enim & sine capite esse dicimus ignominiosum. Reliquis omnibus libertatem significat. Dominus enim corporis existēs caput, ubi fuerit ablatum, separatum ab hero seruum liberum fore

fore significat. Multi autē per hoc somnium solum uenditi sunt. Cæterum in causis famæ & nominis, aut pecuniaria, damnationem præfagit hoc somnium, & causa sanè est manifesta. Si uero quis nauigās hoc somnium uideat, apicis mali perditionem significat, nisi nautarū aliquis sit qui uidit. In his enim obseruaui, principibus mortē significare. Imperat autē perineo toëcharchus qui laterib. nauis præest, toëcharcho proreta, proretæ gubernator, gubernatori nauclerus. Verum in mercatoribus & nauigantibus, qui tātum ut uehantur nauem cōscendunt, & ob id Epibatae dicuntur, toto corpore in nauem diuiso, caput dixeris apicem mali. Noui quendam qui uisus est sibi decollatus esse, & græcus existens Romanam adeptus est ciuitatem, & sic priori nomine ac dignitate priuatus est.

De capite obtorto. Cap. xxxviii

Aput suum obtortū & auersum uidere, ita ut posteriora respiciat; prohibet quidem à sua patria discedere, pœnitentiam profectionis denunciās. Prohibet autem etiā omnia quęcunque tandem facere. Non enim ea quę nūc grata &

ta & iucunda apparent, sed futura respice
re prædicit. Cæterū his q̄ apud exteros po-
pulos degūt, reditū ad domū, sero & præ-
ter expectationē præfagit. Visionem enim
domus etiā præter facultatē significat.

De eo quod quis putat se feræ ali-
cuius caput habere. Ca. XXXIX

Eonis, & lupi, & pantheræ, & ele-
phantis caput habere putare, pro
suo ipsius, bonū est. Maiores enim
quàm pro uiribus suis res aggressus is qui
somnia uidit, in his uictoriā adipisce-
tur, & superior euadens plurimum iuuabi-
tur, terribilis quidem contrarijs & aduer-
sarijs, suis autem onerosus & grauis reddi-
tus. Multi uero qui ad principatus & ma-
gistratus animum adiēcerūt, successum in
hoc somnio senserunt. Canis, aut equi, aut
asini, aut alicuius aliorum quadrupedum,
aut uolucriū caput, pro suo habere sibi ui-
deri, si quidem quadrupedis fuerit, serui-
tutem & erumnas significat. Si uero alicuius
ex uolucriū genere, in propria regione
non mansurū esse præfagit. aut propter uo-
latum, aut quod auium gentes in proprijs
regionibus non permanent. imò neque apud parentes,

Habere caput in manibus. Cap. XL

Aput suum in manibus habere si
 C bſi uideri, bonum est non habenti li-
 beros, & nō habenti uxorem, & expectan-
 ti aliquem apud exteros degētem. Si uero
 quis adhuc capitis ornādi curam habeat,
 recte disponet quippiam eorum quę circa
 ipsum male habent, & ex uite malis ac eru-
 minis se extricabit. Idem significat etiam, si
 quis simul tenēs in manibus caput suum,
 aliud habere se putet secundū naturam.

Habere cornua. Cap. XLI

Ornua habere adnata, bouis aut al/
 C terius cuiusdam animalis uiolenti,
 uiolentas mortes inducit. Vt pluri-
 mum uero decollationem ei qui somnium
 uidit significat. Hęc enim & animalib. cor-
 nigeris euenire solet.

De humeris. Cap. XLII

Vmeri crassi & carnosi, omnib. bo/
 H ni sunt, præterquam his qui in uin-
 culis aut carceribus detinentur. for-
 titudinem enim & felicitatē significantes,
 his solum mali sunt. Lōgiori enim tempo-
 re mala sustinebunt, uelut in humeris resi-
 stere uolentibus. Si uero quid patiātur hu-
 meri

meri, prædictis contraria significant. Sepe autē & fratribus mortem aut morbum prædicunt. Nam & humeri ipsi inter se fratres existunt.

De pectore & mammis. Cap. XLIII

Ectus sanum & illegsum, bonum est.

P Hirsutū uero etiamsi pilis densum

fuerit, uiris quidem bonū & lucrosū est. Mulieribus autē uiduitatem significat, negligentius enim degunt, & pilis densæ fiunt, quum non adest ob quem corpora exerceant. Mammæ autē extra omnem querelā & inculpate habentes, bonæ sunt. Si uero maiores appareant, cōcinnitatem & gratiam seruantes, liberorum simul ac possessionum acquisitionem significāt. At uero si quid patiantur, & uelut ulceratae uideantur, morbum portendūt. Decidētes uero mortē pueris, ac liberis eius q̄ somniū uidit. Si liberi non sint, indigentiam præflagiunt. Sepe etiam luctum præsertim mulieribus significāt. Hæ enim in luctu etiam mammæ dilaniant. Nutrici autem si filium habuerit, somnium in eum quem nutrit eueniet. Multas habere mamas, idem significat quod solito maiores factas esse.

f Mulieri

Mulieri uero & adulteriorum consuetudinem. Vulnerari in pectus à quodam familiari & noto, tristis nunciij auditionem aliunde significat senibus. Iuuenibus & uiris & foeminis amorem prædicat.

De manibus.

Cap. XLIII

Anus robustæ & pulchræ, felicitatē
M significant, maxime artificibus manuarijs, & qui per dationē & acceptionem uicium ac rem cōparant. Timenti autē ligationē & uincula, non absq; timore somniū hoc est. Verū iam particulatim etiā de manibus dicam. Quicquid tandem patiantur brachia, lucrum significāt. Quicquid uero cubiti, negotia quę in manibus sunt dissoluunt, & ministrantib. spoliānt. Audiui porrò quendā circa hanc artem excellentem, qui sanè mihi ualde placētia ac probata retulit, quandoquidem etiā euentibus ea cognouisse ipsum deprehendi. Si uero alicui nō uerisimilia, nec credibilia dicere uideor, placitis sibi utatur. Ille itaq; dixit, dextram manum significare ea quę parātur bona, sinistrā uero ea quę iam parta sunt. altera enim ad accipiēdum parata

parata est, altera idonea ad seruandum. Est
autem antiqua diuifio uera iam. Et dexte-
ra quidem manus significat filiū, patrem,
amicum. Siniftra uero uxorē, matrem, so-
rorem, filiam, seruam, seruum. Vtram igi-
tur quis ablatam esse, per somnium uide-
rit, priuabitur aliquo ex his qui per ipsam
significantur. In communi autem utreque
manus significant artes, chirographa, ser-
mones. Artes quidem quoniam per ma-
nus fiunt artes. Chirographa autem, quo-
niam etiam ipsa manus appellantur. Ser-
mones uero, quoniam simul cum sermo-
ne manus mouentur. Cæterum quod nau-
tis, & saltatoribus, & miraculorum edito-
ribus, manus non habere, bonum non sit,
quandoquidem impossibile est absque his
operari, manifestum sanè existimo. Rur-
sum digiti manuū amissi omnes aut ex par-
te, damnum significant, & ministrorū per-
ditionem. Scriptoribus autem & philolo-
gis ocium & ferias portendunt. Debitori-
bus uero plurimum quàm debēt persolutio-
nem, & fœneratoribus usurę interceptio-
nem. Noui autem quendam qui putauit se
digitos non habere, huic fœnerator etiam

citra scriptum credidit. Plures habere digitos, contraria significat ei somnio quo pauciores habere se quis uidet. Morbi enim accedunt ex digitis non secundum naturam habentibus, ipsi quoque simul sunt ociosi, simulque his quibus enati sunt ferias pariunt. Verum quidam errore decepti, bonum esse eiusmodi somnium suspicati sunt. Pilos habere ex manibus enatos, ex articulo quidem manus, uincula significat: ex lata autem palmarum interna parte, otium & ferias omnibus praedicat, maxime uero agricolis & artificibus, manuarius. Quando enim non amplius circa opera teruntur manus, neque superficies ipsarum densatur, Verisimile est etiam pilos enasci. Multas porro habere manus, bonum est artificum manuarius. Neque enim ab operis interquiescet. Somnium quoque ipsi quodam modo dicit: Opus est tibi pluribus manibus, propter operarum multitudinem. Bonum etiam est iuste agentibus, acquisitionem enim & liberorum & famulorum, itemque pecuniarum significat hoc somnium, quemadmodum saepe obseruaui. Maleficis autem uincula praesagit, atque hoc modo circa unum corpus plures manus futuras esse.

De

De illis & partibus circa umbilicū.
cum. Cap. XLV

I Lia & imus uenter, & omnia usque
ad inguina mēbra, corporis robur,
& substantiam bonorū ac opum si-
gnificare, putandū est. Proinde ubi hæ par-
tes fuerint affectæ, corpori quidem mor-
bum, uictus uero inopiam denunciāt. Ipse
autē umbilicus si cui sint parētes, eos ipsos
significat, si nō sint, patriā. ex qua quis na-
tus est & prodijt, uelut ex umbilico. Si ita
que quid circa umbilicū molesti fuerit, aut
parentū aut patriæ priuationem præagit.
Et eum qui apud exteros est nō reducit.

De internis partibus. Cap. XLVI

R Efectū esse sibi uideri, & cernere in-
ternas sui partes secundū naturam
& singulas decēter sitas, bonum est
non habenti liberos, et pauperi. alter enim
liberos proprios uidebit, alter uero posses-
siones. Nam & liberi uiscera appellantur,
uelut etiā interanea. Et quemadmodum
in domo possessiones, sic intra ilia uiscera
insunt. Diuiti autē & omni qui latere uult,
pudefactionem & deprehensionē signifi-
cant. Graue est autē omnibus, uiscera à quo

píam considerari, negotiorum enim mole
storum & litium inductionem designat, et
occulta reuelat. At uero resectū aliquem
sibi uideri uacuum esse, nullo uiscere intus
existēte, desertam fore domum eius qui so
mnium uidit significat, & filiorum perni
ciam, & ægrotanti mortem. Bonum uero
fuerit ei tantum qui in malis & anxietati
bus uersatur, malorum enim ante pedes
existentium cessationem prædicat. Qui e
nim partes curarum cōtentrices perdidit,
merito à tristitia liber existit. Quin et illud
supra prædicta considerare oportet. Cor
uxorem significat uiri qui somnium uidit,
& maritum mulieris quæ uidit, propterea
quod totus corporis habitus uideatur, &
animus, & spiritus, eius qui uidit. Hæc e
nim compræhendit, & in se habet. Et pul
mo similiter. Hepar uero filium, & uicium
& curas. Fel autem biliosum humorem, et
pecunias, & mulieres. Splen uoluptates,
& risum, & uasorum supellectilem. Ven
ter autem & intestina, liberos primum, de
inde foeneratores. quoniam multa uiolen
tia alimentum expostulant. Renes fratres
& cognatos, reliquos autem liberos signifi
cant

ficant. Proinde ubi hæ partes pmanferint, meliora etiam ea quæ portendunt ab ipsis significant: & sanæ quidem omnes, aut sim gulæ per se, eâdem significatione habent. Duplicatæ aut omnes aut unaquæq; seorsim, duplicata futura esse ea quæ significantur indicant. deperditę uero perditionem.

De pudendis. Cap. XLVII

Vdendum simile est parentibus, ob
P seminariã rationem in ipso conten
tam. liberis uero quod etiam ipsum
liberorum caussa existit. uxori & amicæ,
quia ad res uenereas aptum est. fratribus
& omnibus sanguine nos attingentibus,
quoniam totius domus & familie ratio ex
pudendo dependet. Robori aut & corpo
ris uirilitali, quia & ipsum horũ caussa exi
stit. quapropter etiã uirilitalis à quibusdam
appellatur. Orationi & disciplinæ, uelut
principaliss. omniũ pudendorũ. Est autem
foecundũ uelut item oratio & sermo. Et sa
nè quum aliquando in Cyllene essem Mer
curij statuam uidi, nihil aliud q̃ pudẽdum
naturali quadã ratione fabrefactũ. Insup si
mile est opulentiæ & possessionib. p̃pterea
q̃ aliquando intendi, aliquando remitti, &

præbere & excernere potest. Consilijs autem & arcanis, quoniam & consilia, & pudenda, *μύθεα* græcis appellantur. Paupertati etiã & seruituti ac uinculis, quia & necessariũ uocatur, et necessitatis symbolum existit. Insuper & dignitatis ac nominis autoramento. Verendũ enim & autoramentum appellatur. Proinde præsens quidem, et in propria sede permanens pudendum, permansurum esse quod unicuiq; adest eorum quacuncq; tandem pudendo similia sunt, significat. Augescens uero etiam auget, ablatum, priuat. Duplicatum autẽ apparens, omnia quæ adsunt dupla futura significat, præter uxorem aut amicam. his enim spoliatur. *Neque enim duobus pudendis simul uti datur.* Noui autem quendam qui uisus est sibi tria pudenda habere, & quum esset seruus, liber factus est. & pro uno nomine tria accepit. duobus nominibus à manumittente assumptis. Verũ hoc semel contigit. Oportet autem nõ à raris, sed ab his quæ ut plurimum eueniunt, omniũ iudicationes facere.

De

De inguinibus & fœmoribus

Cap. XLVIII

I Nguina non procul à pudendis sita, neq; diuersum significant. Quare eandem utrorumq; rationem habere oportet, Cæterum fœmora, alia omnia pudendis similiter significant, solum autem supertepefacta diuitibus iniucunda ut plurimū obseruata sunt. Et circa rem Veneream sumptus significant, & fermè non sumptus, sed damna ac detrimenta.

De genibus. Cap. XLIX

G Enuia ad robur & fortitudinem referenda sunt, & ad motus & ad actiones, Quare robusta & sana existentiā, peregrinationem & alium quemcunq; motum moueri permittūt, & actiones prædicunt, & sanitatē, ei qui de ipsis somnium uidit. Si uero fuerint affecta & læsa, contraria. Quæcūq; autem planta ex genibus enata cuiuspiam uidebitur, tardum & impeditum genuum usum ipsi portendit. Si uero ægrotus hoc somniū uiderit morietur, ex terra enim nascuntur plantæ. In terram uero resoluuntur corporum concrementa. Noui ego quendam qui existimauit se

uidere ex genu dextero harundinem sibi excretam, & contigit ipsi fistulam in genu illo generari. Nam & harūdo genu habet, & in fistulam cauatur. Sæpe uero & ad fratres, & ad familiares ac socios pertinent genua, quoniam & ipsa inter se fratres sunt, & in ambulando socij ac communicantes. Insuper & ad liberos pertinent. Aequaliter enim cum pedibus deseruiūt, & rursus ad ipsos pedes existentes pertinent, Merito igitur seruos & liberos significat.

De pedibus, suris, & talis

Cap. L

Vræ & posteriore & anteriore sui parte, eadem genibus significant. Tali uero & pedes summi, reliqua quidem æqualiter genibus significant, Verum in eo quod non liberos, sed seruos significant, differunt. Plures pedes habere, bonum est mercatoribus, & nauclero. pluribus enim seruis imperabunt, bonum est & omni qui mercede seruos alit. Nauis autem gubernatori quietem & tranquillitatem significat, pluribus enim pedibus utitur

tur

tur, nauem remis impellendo. Bonum est
& pauperi, seruos enim acquireret. Diuiti
autem morbum praesagit, ut non solum sui
ipsius pedibus, sed & baiulantium ipsum
utens, plures habere uideatur. Multos ue
ro hoc somnium caecos fecit, ut preuio du
ce ueretur, & maleficos in uincula conie
cit, quo uidelicet cum custodibus, & non
soli procederet. Noui autem quendam qui ui
sus est sibi, reliquo toto corpore quieto ma
nente, pedes suos solos baiulare ac porta
re, & ne minimum quidem progredi, & ta
men moueri. Contigit ipsi in exhaurienda
sentinam damnari. Nam haurientibus con
tingit, ut transigant opus tanquam ambu
lent, semper autem in eodem loco maneant.
Sed & alius quidam putauit de pedibus suis
profluere aquam, & contigit ut in sentinam
damnaretur quum maleficus esset, atque hoc
modo de pedibus ipsius aqua profluxit.
Quandoquidem alius non maleficus ho
mo, eodem somnio uiso, aquam inter cu
tem incidit. At uero pedes ardentes uide
re, omnibus ex aequo malum est, & amif
sionem & pessundationem bonorum si
gnificans, imò etiam filiorum & seruorum.
Filij

Filij enim æque ut serui, parentibus famulantur, curantq; ipsos ueluti famuli, quæ res multos somniorum interpretes fefellit, qui existimauerunt solos seruos per pedes significari. Cursoribus porro conducit somnium, ubi decertaturi ipsum uiderint. Cito enim & ut ita dicam, ex igne rapiunt crura.

De tergo Cap. LI

Ergum & omnia posteriora, senectutis significationem habere iudicamus. Vnde aliqui & recte Plutonis propria ipsa appellant. Proinde quales se quis habere putauerit posteriores partes, talis eueniet ipsi senectus.

De alteratione Cap. LII

In somnijs de alteratione, primum oportet quantitatem, quæ circa magnitudinem consistit, considerare. Deinde qualitatem, quæ circa materiam attenditur. Tertio qualitatem quæ circa ideam consistit, quæ propria formæ existit. Et in somnijs quidem iuxta quantitatem, siue ex paruo magnum factum esse, siue ex priore magnitudine maiorem, bonum est, si non ultra humanum modum quis magnus factus sibi

sibi uideatur. Nō enim corporis, sed actio-
 num augmentum somnium significat, &
 rei familiaris eius qui somnium uidit. At
 uero supra humanum modum magnum
 factum esse sibi uideri, mortem ei qui uidit
 portēdit. Et si quis filiolum suum paruum
 existentem, in uirum euasisse putabit, mo-
 rietur filiulus. Graue est & somnium senis,
 in adolescētem transmutari, & adolescē-
 ti in puerum. Vterq; enim ipsorū in peius
 & ignobilius transijt. Ceterum bonum est
 puero in adolescētē, & uiro in senem per-
 mutari, uterq; enim ipsorum in meliorem
 & honoratiorem statum transijt. Si uero
 adolescens in senem permutetur, non qui-
 dem morietur uelut puer, uerum ægrota-
 bit. & si uir in puerum permutetur, impru-
 denter in rebus agendis se gerēs, damnum
 perpetietur, & in ipsum poeticum illud re-
 cte dicitur: Sunt semper suspensa ui-
 rorum corda minorum. Porro quali-
 tas permutationis sic habet. Si quis in mu-
 lierem transmutetur qui antea uir fuit, pau-
 peri quidē bonum est & seruo. alter enim
 habebit qui ipsum enutriet, uelut mulier:
 alter uero minore labore seruiet. Minores
 enim

enim sunt mulierilabores. Diuiti uero malum, & maxime rempublicam administranti. Ut plurimum enim domus custodes & intra tectum uersantes sunt mulieres. quapropter somnium omni magistratu exiit eum qui id uidit. Corporum autem exercitatoribus morbum significat. foeminae siores enim sunt mulieres uiris. Si uero mulier in uirum mutetur, si quidem innupta fuerit, uirum reperiet, et si liberis caruerit, masculum pariet, atque sic in uirile naturam transibit. Si uero uirum habeat & filium, uiridua uitam traducet. Non enim uiro opus est uiro, sed muliere. Seruus autem & ancillae somnium maiorem seruitutem inducit. Bonum est & meretrici. Illa enim ut uir, amplius labores sustinebit. Haec uero a quaestu meretricio cessabit. Si porro quis uir aut mulier, argenteus aut aureus esse sibi uideatur, si quidem seruus est, uendetur; quo uidelicet argentum aut aurum fiat. Si uero pauper, ditabitur, ut sit circa ipsum talis materia. Diues autem in insidijs erit, omnia enim aurea & argentea, multos insidiantes habent. Aegrotanti autem omni mortem praedicat hoc somnium, uelut etiam areum factum

factum putare, præterquam athletæ & ser-
 uo. Ille enim statuas assequetur, hic uero
 libertatem nanciscetur. Aereæ enim ima-
 gines & statuæ liberorum eriguntur. Idem
 significat etiam, si quis imaginē suam aut
 statuam, æream in foro positam uideat. At
 uero in ferrū permutari, calamitates into-
 lerabiles significat, quibus tolerandis ad
 senectam perueniet is qui somnium uidit.
 Ferreos enim appellamus qui multa ma-
 la sustinent. Cæterum luteum aut testa-
 ceum factū esse sibi uideri, omnibus mor-
 tem denūciat, exceptis his qui per terram
 aut lutum quæstum faciunt. Lapideum fa-
 ctum esse, uulnera & concisiones signifi-
 cat. Neque enim possibile est absque fer-
 ro aliquem lapideum fieri, Eodem modo
 & de alia materia iudicare oportet: si uero
 in animal quis permutetur, ab animalis
 natura iudicationum coniecturam facere
 oportet. de qua re in sermone de uenatio-
 ne secundus liber edocebit. Omnibus ex
 æquo bonā esse obseruaui pulchritudinē,
 & corporis bonā habitudinē, ac robur. ubi
 non supra humanū modū excesserint ista.
 Quoniam superexcellēter pulchrum esse,
 & nimis

& nimis decorū sibi uideri, aut robustum, similem euentum habent, uelut esse turpē, aut resolutum esse, aut uiribus destitutum, quæ sanē ægrotantibus quidem mortem, amantibus autē rem infectam, & proditio- nem significant.

De doctrīna artium, opificiorumq; ac
studiorum Cap. LIII

Nuniuersum autem in omnibus in
I fallibile hoc est. Quæcunq; quis di-
dicit & edoctus est, et exercuit, & fa-
cit opera siue artes, ea per somnium opera-
ri & exercere, & propositum assequi, om-
nibus bonum est. Quæ enim quis mente
uoluit perficere, & pro animi uoto consu-
mabit. Verum successu fraudari, malum
est. Contraria enim uoluntati significat.
Quæcūq; uero quis neq; didicit, neq; exer-
cuit, si per somnium facere sibi uideatur, si
quidem ei res succedit, bonum est. Si uero
uix assequitur, operosum, & ad irritum la-
borem omnis propositi, etiā ludibrium
cōsequitur. Cæterū particulatim hoc fere
modo habet. Agriculturā exercere, aut se-
minare, aut arare, aut plantare, bonum est
uxorem

uxorem quærentibus, & non habentibus
liberos. Aruum enim nihil aliud est, quàm
mulier. Semina autem & plantæ, liberi,
tritum quidem filij, ordeum uero filia
& abortus. Reliquis morbos & malas af-
fectiones significat. Et si quis ægrotet in
domo eius qui somnium uidit morietur.
Nam semina & plantæ, uelut etiam ægri
defodiuntur. Metere autem & uindemia-
re ac putare, quæcunq; tandem tempore
huiusmodi quis facere sibi uideatur, actio-
nes & aggressus omnes in illum ipsum tē-
pus ac horam differunt, quo ea ipsa fieri so-
lent. Gubernare nauem omnibus bonum
est, siquidem probe succedat, & citra peri-
culum perducantur, non tamen ut sine ti-
more & labore sit successurū. Si uero tem-
pestatibus diuexentur aut naufragium fa-
ciant, ingens malorum excessus denuncia-
tur, quam rem ego sæpe obseruauī. Coria-
riam artem exercere omnibus iuxta legem
uiuentibus bonū est, ob mensuras: bonum
est & nuptias aut sodalitatē instituere uo-
lentibus, propter futuras & iuncturas. Ve-
rum coria tingere omnibus malum est.
Nam mortua corpora tractat coriarius tin-

rior, & ab urbe semotus habitat. Quin & occulta reuelat, propter odorem. At uero medicos uidere pessimum omniū est. Aurifusorem esse, maleficia circa eum qui uidit significat, ob uenena quæ sub manibus habet, & monilium implicationes. Plasticen exercere, & buxum tornare, & sculperre, & statuas facere, bonum est mœchis, & rhetoribus, & falsarijs, & omnibus fraudulentis hominibus. Propterea quod hæc artes ea quæ non sunt, uelut uera & existentia ostendent. Reliquis celebritatem nominis, & turbarum concursus significat, propterea quod hæc opera multis ostendantur.

Artem fabrilem ferrariam exercere Cap. LIIII

Artem fabrilem ferrariam exercere,
 A & incudi adstare, turbas & lites ei qui uidit portendit. Verum si quis nuptias celebrare uelit, ei benignam uxorem præfagit, atq; id propter folles. Ipsi enim conspirant: sed & pugnam habebit, propter malleos, sonum enim hi edunt. Porro circa alias artes iuxta hæc exempla, similiter coniectionem facere oportet, ita ut ad utriusq; substantias respectus habeamus

mus, tum ipsarum artium, tum eius qui uī
dit. Sed & illud obseruare oportet, Quod
quæcunq; significant artes si quis ipsas o/
perari uideatur, eadem significant etiam
artifices uisi, & ipsorum officinæ, ac in/
strumenta, modica exceptione in instru/
mentis seruata. Quæcunq; enim secant &
diuidunt, ea omnia discordiam, & seditio/
nem, ac damnum significant. Quæ uero
uniunt aut colligant, ea utilitates & nu/
ptias, & sodalitates prædicunt, uerum pe/
regre proficisci prohibent. Quæ autem le/
uigant, inimicitias sedant. Quæ dirigunt
aut directionem indicant, occulta reuelāt.
Quapropter etiā Geometriam ad huiusce
modi aptā iudico, Itemq; geometras per
somnia uisos.

De litteris Cap. LV

Litteras discere eum qui ipsarū igna/
L rus est, bonum est. prænunciat enim
quiddam ei qui uidit affuturū, cum
labore & timore. Nam & timent, & simul
laborant, qui litteras discunt, & tamen ob
utilitatem discunt. Si uero quis litterarum
gnarus litteras rursus discat, malum et ab/
surdum censendum est. puerile enim est di

scere, quapropter rerum ac actionum im-
prosperum successum, cum timoribus &
laboribus significat. Soli uero ei qui filiū
sibi nasci concupiscit, bonum hoc est som-
nium. Non enim ipse, sed filius qui ex ipso
nascetur, litteras discet. Si uero quis græcas
litteras discat ex Romana gente, aut Ro-
manas generis græci, alter ad romana, al-
ter ad græca exercitia & conuersationes
perueniet. Et sanè multi Romani græcas
uxores, & uicissim Græci Romanas duxe-
runt ab hoc somnio uiso. Noui quendam
qui existimauit se Romanas litteras disce-
re, & in seruitutem damnatus est. Nullus
enim græcus in seruitute docendus eman-
datur. Cæterum barbaras literas legere be-
ne ac disposite, in barbaras nationes trans-
gressum, in eisq; conuersationem signifi-
cat, atq; isthic splendidum quiddam desi-
gnare. Verum male legere litteras barba-
rorum, etiam male inter barbaros conuer-
saturum esse significat, aut agrotū delira-
turum esse, atq; hoc ob uocis peregrinita-
tem. Qualescūq; aut litteras quis neq; scri-
bere neq; legere posse sibi uidetur, rerū &
actionū successu carebit, siquidē pauce fue-
rint

rint, ad aliquot dies, sin multæ, ad menses.

De pubertate siue tirocinio

Cap. LVI

P Vbescere id est puberum ac tyro-
num habitum gestare, si seruus sibi
uideatur, liber erit, quandoquidem
solis liberis id lege permissum est. Omni-
bus aut artificibus manuarijs, & rhetori-
bus ocium & cessationem in annū signi-
ficat. Oportet enim Ephebum siue Tiro-
nem in Chlamyde manum dexterā inuo-
lutam habere. propterea quod minime sit
ociosa, tum ad opera, tū ad sermones, hæc
manus. Dixi aut in annum, propter puber-
tatis tempus, quod iuxta locum expen-
dere oportet. Cæterū à peregrinādo pro-
hibet hoc somnium, & eum qui apud exte-
ros degit, in patriam reducit. Nam Ephe-
bus in populo sit oportet. Et à nuptijs libe-
ro, nuptias portendit. Nam ex legis sanc-
to chlamys circundatur. Et ex lege etiam
uxor ducitur. Et si quidem chlamys fuerit
alba, liberam ducet is qui somnium uidit.
Sin nigra, libertam. Si purpurea, sese gene-
rosiorem. Nequaquam aut seruā. Si uero
quis liberorum gignendorū desiderio ca-

ptus, aut etiam iam natum filium habens, hoc somnium uideat, non ipse sed filius ipsius pubescet, & pubertatis habitum geret. Viro senī & supra ætatē existenti, mortem prælagit somniū. & eos qui præter leges agunt prodit. Iuste autē agentibus prodest. Nā ipsa pubertas ferme regula est recte ac sanæ uitæ. Athletę autē anteq̃ in ordinem lectus sit, malum est, quandoquidem emotionem ex ordine uelut supra ætatem prædicat. Neq; enim longe postea ephebus uir erit. Luctatori uero & certatori significat, quod ad certamen nō sit peruenturus, si uero perueniat, quod non sit decertaturus. Non enim decertant Ephebi extra patriæ terminos egressi.

De Gymnasijs secundum species

Cap. LVII

Rochum agitare, laboribus impli-
T catū iri significat, ex quibus tamen fructus ad eū qui somniū uidit perueniat. Harpastū & pila cōtentioēs nunq̃ funiendas significāt, Plerunq; etiam amorem erga meretrices. Similis est enim pila, iteq; Harpastū meretrici, propterea quod nullibi maneant, & ad multos perueniāt.

Arteres

Arteres aut siue halteres & gymnasia ipso
rū propria, in præsens quidē improspērū
actionū succēssum & labores, rursus aut
actiōes cū quiete prēdicūt. Est enim huius/
modi exercitiū nihil aliud q̄ manuū prepa/
ratio. Vtriculū uero, & scyphī, & transla/
tiones, & quæcunq; alia eius generis exer/
citamenta puerilia, cōtentiones prēfagiūt.
At uero de lucta in tractatu de certaminib/
bus dicemus, ut ne eadem bis scribamus.

De certaminibus Cup. LVIII

B Vccinare sibi uideri tuba sacra, bo/
num est uolentibus quibusdam cō/
gredi, & eis qui mancīpia perdide/
runt, aut aliquos famulos, Nā in bello con/
gregat hoc organū dispersos. Verū occul/
ta reuelat, ob soni magnitudinē, & ægro/
tos tollit, Cōpositū est enim ex osse & ære,
per quæ prodit quidē spiritus, non aut re/
uertitur. Seruos et ministerijs addictos, ser/
uitute liberat, propriū enim liberorū est in/
strumentum. At uero rotunda tuba bucci/
nare, malū est. Neq; enim sacrū est organū,
sed bellicum, & alia omnia quæcunq; per/
os dicit is qui hoc organo utitur, in caput
ipsius recurrunt, quare nemini litem inten

dere permittit. Qualecunq; autem instrumentum quis inflari audiuerit, turbabitur. Si uero ipsam solum uiderit tubā, uanum incurret timorem, Cæterum præconem agere, eadem quæ buccinare significat, præterquam quod seruos inuitis dominis liberat, & præconio publico liberatum iri dicit, Tibia canere tibijs præsertim pythiæ, luctum significat, aut similem luctui tristitiam, Idem ægrotos occidit. Calamos inflare omnibus bonum est, item in libationibus ac sacrificijs canere, & psallere, & citharam pulsare, bonum est ad nuptias & sodalitatem, propter harmoniam. Verum ad alias aggressiones & conatus malum, et seditionum causa, propter intensionem. In plerisque etiam podagram innuit, propter neruos. Ipsum etiam cithara canere ad eandem rationem referendum est. Tragœdiam agere, aut tragica habere dramata aut figmenta, aut tragœdos audire, aut Iambica dicere aut facere, reminiscēti quidē dictorū, euētus omnes iuxta argumentum contentū fient. nō reminiscēti autē eorum, pugnae, iniuriæ, & pericula eueniunt, & si quid etiā his grauius aut crudelius

lius existit. Talibus em̃ Tragoedię sunt re-
 fertę. At uero comœdos audire, aut comi-
 cos habere lusus siue libros, si qđ ueteris
 comœdię fuerint, cauillos et turbas, et sedi-
 tiones & uituperia significat. Si uero no-
 strę ætatis comœdię erunt, reliqua quidē
 tragoedię similia significat, fines uero cō-
 modos & bonos prædicat. Eiusmodi enim
 sunt argumēta comīcorum dramātū. Cho-
 ri aut̃ & hymni, simulationes & deceptio-
 nes significant. Quę enim non adsunt ali-
 cui, proprij lucris gratia, poetę laudibus ue-
 here solent. Poetas uero et encomiorū scri-
 ptores, & dicēdi artifices, in eundem cum
 choris locum referre oportet. Neq; quicq;
 interesse arbitror, siue quis seipsum aliqd
 horum facere putet, siue ijsdem dum fiunt
 adsit. At uero de pyrricha saltatione, &
 reliquo tripudij genere, ubi de coronis a-
 gemus, tractabimus, quo loco & de canti-
 lenis agere cōmodum fuerit. Nunc uero
 de equestribus & gymnīcis certaminibus
 cōsequenter dicemus. Equū desultorium,
 celetem græcis appellatū, agitare, tum ha-
 bene, tum agitatori probe obedientem, ex
 æquo omnibus bonū est. Equus enim ean-

dem cum uxore & amica rationem habet.
Nam & ob pulchritudinē superbit, & agi-
tatore gestat. Similis autem & nauibus
equus est. Nam & poeta naues equos di-
xit. Et nos Neptunū Hippiō, id est eque-
stre uocamus, & sanē quam rationem in
terra equus habet, eandem habet nauis in
mari. Similis item existit herō & operariū
imperatorī, & amico nutriētī, & omni ba-
iulātī. Quomodo igitur equus eum qui so-
mniū uidet fert, sic etiam uxor, et amica,
& herus, & amicus, & nauis, eundem tra-
ctabunt. Bigæ similiter nihil à desultorio e-
quo differūt, exceptis egrotis, quibus mor-
tem prædicunt, quemadmodū etiam cur-
rus quadrigari⁹ siue quadriga, quæ & ipse
alia quidē æqualiter equo desultorio signi-
ficant, uerū Athletis qui grauib⁹ & ma-
gnis exercitijs exercentur, bonæ sunt, & ui-
ctoriam prædicunt. agitatione enim & im-
pulsu utuntur. Cursoribus uero uictoriæ
amissionem significāt. Ait enim quodam
modo somniū, ipsos nō sufficientes esse
quo proprijs pedibus utantur. Cæterū li-
beris mulieribus, simulq; uirginibus opu-
lentis, currum per urbem agitare, bonum
esse

esse assero. bona enim sacerdotia ipsis acquiri, uerum pauperculis scortationem praenunciat, si sibi per urbem equis uectari uideantur. Seruis autem libertatem, proprium enim liberis hominibus est per urbem equitare. In urbem equos agitare bonum est athletae & ægrotanti. ille enim sacrorum certaminum uictor erit. hic uero non morietur. At uero ex urbe agitare equos, utrisque malum est. hic enim efferreretur. ille uero uictor non erit. Currum autem per desertum agitare, omnibus quicumque hoc somnium uiderint, mortem annunciat non ita longe insecuturam.

De pentathlo siue quinquertio. Ca. LIX

Vinquertium siue pentathlos, hoc est quinque gymnicorum certaminum generibus exerceri, obseruaui in omnibus primum quidem peregrinationem, aut motum ex loco in locum significare, atque id ob cursum. Deinde danum aliquod, aut intempestiuos sumptus, aut expensas quasdam praeter animi sententiam, propter discum, qui areus existens est manibus abijcitur. Saepem uero & anxietates & curas super praedicta, ob saltus qui aliterum adminiculo

niculo fiunt. Exilire enim dicimus etiā eos qui in accidentibus derrepente anguntur. Insup uero & pugnas & contentiones aduersus aliquos significat, propter iacula, & strepitum, & celeritatē, quæ uerbis contentiosis similia existūt. Postremum etiam de locis aut terra contra quosdā litem, opulentis præsertim significat, egenis aut morbum, propter luciam. Horū caussa sequenti sermone explicabitur.

De cursu.

Cap. LX

Vrrere cursum simpliciter, om̃ibus
C bonum est, exceptis egrotis ubi uincere se putauerint, omnes em̃ ad terminum propositum peruenient. Quapropter etiam serui liberātur ex hoc somnio. Aegroti uero uita decedentes hoc modo ad metam uitæ perueniēt. Diaulus autem cursus, qui duorum stadiorum circuitio nem habet, hoc est stadium permensum repetit, ac recurrit, eadem quæ stadium significat, quorum singula ex dilatione & prolongatione inducere consueuit, quē admodum Dolichus hoc est longus appellatus cursus, ex multis dilatiōibus excellēter eadem facere solet. Solis autem mulieribus
 dolichus

dolichus scortationem, & uitam meretriciam præfagit.

De reprobatione. Cap. LXI

R Eprobari & ordine moueri sibi uideri, omnibus malum est. Athletis autem omnibus minime gloriosum est, propter reprobationis atatē. Viris uero improspere rerum ac actionum successum significat, puerilis est enim ipsa reprobatio. Atqui quū reprobari sibi uideri omnibus damnosum sit, insuper etiā agrotantes occidit. Noui autem quendam qui sibi uisus est in olympijs ordine moueri, et in metallū damnatus est, propterea quod sacri certaminis iura non haberet.

De lucta. Cap. LXII

L Uctari cum aliquo sanguine iūcto aut amico, seditionem aduersus ipsum aut cōtentionem significat. In his uero qui iam seditionem agunt, utrius luctantis per somnium uictoria fuerit, huius etiam robur postridie præcellet, nisi de terra pugnent. in eiusmodi enim cōtrouersijs & disceptationibus, melius est cadere. nisi quis sit qui ex infernis detrahat, eius enim qui terram tenet, etiam terra ipsa futura est

ra est. Noui quendam qui sibi uisus est luctari, et ex digitis, duo alternatim, quod dici solet, faciendo, aduersariū deijcere. huic contigit uictoria, acceptis literis ab aduersario scriptis. At uero cum aliquo ignoto luctari, pericula ob morbum inducit. Quo modo enim luctator aduersarium tractare cupit, sic etiam morbus ægrotum, nimis ad terrā demittere. Lapsa itaq; mors imminet, deijcēti uero salus. Insuper & uirum luctari cum puero, nequaquā bonum est. Si enim prostrauerit puerū, sepeliet aliquem. Si uero à puero fuerit prostratus, supra irritū laborem, etiam ludibriū & morbum sustinebit. & ludibrium quidem propter consequens. Morbum autem propterea quod à teneriore corpore est superat⁹. Verum puero bonum est cum uiro luctari, res enim magnas præter expectationē assequetur. Sed tamen Athletę puerū colū luctari, nō est bonum. Significat enim pueris reprobationem, & ex ordine emotionem. Cum mortuo luctari, egritudinem significat, aut contentionem cum aliquo filiorum aut hæredum ipsius mortui. Porro in luctando semp̃ melius est hoste deiecto, uictorem sibi uideri.

De

Depugillatu. Cap. LXIII

Pugillatu decertare omnibus nocivum est, supra turpitudinē enim etiam damnum significat. Nam & facies indecora inde fit, & sanguis effunditur, qui argentum esse iudicatur. Bonū autem est somniū hoc solis his qui ex sanguine uictum quærunt, nimirum medicis, lañs, cocis, & uictimarijs.

De pancratio. Cap. LXIII

Pancratium eadē quæ pugillatus significat, damno excepto. Validiores enim seditiones inducit, ob pugnam. præstat autem semper in utrisq; uincere. Quōcunq; porro certauerit servus in certamine sacro, & uicerit, et coronatus fuerit, præconis uoce proclamatus libertatem assequet. Sunt enim hæc propria liberorum. Verum meminisse oportet, quod in sacro certamine solū hoc cōtingit, nam in alijs non similiter habet. Sed & alijs hominibus certaminum præmia, tum bona, tum mala ad finem perducūt, quum quis usque ad coronam peruenerit.

De scu

De scuto.

Cap. LXV

Vod scutū appellatur, moras ac dilationes significat. est enim ultimū, & in omnibus premium. Aegrotantibus idem hoc mortem portendit.

De balneo, & lauacro omnis generis.

Cap. LXVI

Alde ueteres lauari non malum esse iudicabant. Balnea enim non nouerunt, quandoquidē in labris domesticis, Asaminthis græcis appellatis, lauebantur. Posteriores iam balneis existentibus lauari malum iudicabant, itemq; balneum uidere, etiam si quis non lauaretur, & censuerunt sanè balneum significare quidem turbationem, propter tumultū qui in ipso fieri solet. Damnū uero, propter sudorem qui isthic excerni solet. Insuperq; animę solitudinem ac contentionem, propterea quod color & superficies corporis in balneo mutatur in alium colorē. Et certē quidam nostræ ætatis horum placita sequentes, eandem iudicationem faciunt, errātes & experiētiā nō animaduertētes. Quondam enim uerisimile est balnea mala fuisse, quum non assidue homines lauarentur, neq;

neq; tot balnea essent, sed aut à bello reuer-
si, aut magno labore trāsactio digressi lau-
rentur. Erat igitur ipsis balneū laboris aut
belli monumētum, sicut etiam ipsum laua-
ri. Nunc uero alij non prius edunt, quā
lauerint, alij uero etiā accepto cibo lauan-
tur, inde uidelicet sumpturi coenam. Et est
nunc balneum nihil aliud quā uia ad ci-
bum. Proinde lauari in balneis pulchris et
lucidis, & aerem temperatū habentibus,
opulentiam & prosperitatem simul, sanis
& ualentibus significat, ipsisq; ægris sani-
tatem. Sanorum enim est lauari, & eorum
qui eo opus habēt. Si uero quis lauetur fre-
quenter, & debita hora, non tamen conue-
nienti modo, non est bonum ipsi, uelut si
quis unā cum uestimētis in calidam ingre-
diatur, morbum & magnas sollicitudines
somnia ipsi præsagit. Aegrotantes enim
induti ingrediūtur. & de rebus magnis so-
liciti, etiam in uestibus exsudant. Malum
est & pauperi, si cum multa curatione, &
multis ipsum tractantibus lauetur. Mor-
bum enim longum ipsi annunciat. Neq; e-
nim aliās pauper multis ipsi ministrātibus
lauatur. Similiter autem & diuiti malū est,

h

si solus

si solus lauetur. In cōmuni uero omnibus absurdum est non posse exudare, aut balneum sub diuo paratū uidere, aut ueterem formam perdidisse, aut aquam in solijs nō reperire. hoc enim omnino absurdum est. Et quæ quis sperat, nō perficiet, & præsertim si i turba, aut ex turba speret. Noui autem quendam citharœdum qui Smyrnæ certamen Adriani decertaturus erat, & uisus est sibi dum lauaret aquā in balneo nō reperire, & contigit ipsi ut deprehenderetur, uelut qui certamē corrupisset, & mulciaretur, & à certamine eiiceretur. atq; hoc erat quod somnium ipsi significabat, nō inuenturū uidelicet esse quod querebat, balneo theatrum significante. Aquis calidis: naturalibus inquā: lauari ægrotis quidem sanitatem, Sanis uero actionū impedimentum & ociū significat. Aut enim se recolligentes à morbo, aut ociosi, ad calida lauacra proficiscuntur. Bonum autē est & in fontibus, & in stagnis, & in salietibus, & in fluminibus, puram ac perspicuā aquam habentibus lauari, sed non natāre. Nam natare omnibus malum est, & periculi & morbi signum. Causam refert Panyasis Halicarnasseus

carnameus diligēter in hac parte uersatus. Strigiles & instrumenta destringēdi ac de tergendī, seruos significant. Quare si quis ex his aliquod p somnū perdidit, mancipium perdet ministerio cōmodum. Priuatis autem strigiles damnum præsagiūt, propterea quod sudorem deradūt, & corpori nihil apponunt. Aliquando etiā amicam insinuauerunt. Idem enim amica corpori admota facit. Lecythus autem in quo oleum, & xystraphylax in quo strigilis seruatur, alijs uxorem domum seruātem, aut fidelē, aut etiam famulā significat, alijs uero etiam famulū frugi & cōmodum.

De cibo & potu. Cap. LXVII

E cibo et potu tractaturi, necessario distinguimus clarę doctrine gratia, ut ne arida cum humidis & liquidis cōfundamus, sed & liquidorū simulq; aridorū qualitatem seorsim singulorū explicabimus, & primum de liquido alimento dicemus.

Depotu. Cap. LXVIII

Quam bibere frigidā omnibus bonum est, aqua uero calida morbos & impeditas actiones significat,
h 2 his qui

his qui in cōsuetudine habent aquam portare. Nō enim secundū naturam habet calida aqua. Vinum bibere modicū, non in magnis poculis, & non inebriari, bonum est. Videtur autem mihi oportune usurpari posse illud Xenophontis Socratici.

Vinum tristitias, uelut Mandragoras dolores sopit, beneuolentias autem, uelut oleum flammam excitat. Atq; ea gratia additū est, modicū bibere sibi uideri, quandoquidē multū & imoderate bibere, multorum malorū causa est omnib. ex æquo. Hic uero recte q̄s Theognid. illud dixerit. Vinū potatū multū, malū: at hauriat ipsū. Si q̄s prudēter, nō malū, at hic bonū erit. Ego uero non solum multum uinum bibere, malum esse dico, sed etiam inter multos potores uersari. Sequitur enim semper ad ebrietatem contumelia, ex qua seditio belli mater generatur. Vinum mulsū & melimelum & hydromelum, & uinum Myrtites, omneq; aliud præparatum uinum bibere diuitibus quidē bonū est, ob delicias. Pauperibus uero malū. Non enim prius appetunt huiusmodi potiones, q̄ à morbo cogantur. Acetū bibere sibi uideri, seditio-

nem ad

nē aduersus domesticos significat, & hoc ob corporis contractionem. Garum bibere phthysim significat. Est enim garum nihil aliud quàm putredo. Oleum bibere, uenenum quoddam aut morbum significat. Semper autem bonum est sitientem bibere. Verum non reperire quod quis bibat, & ad fluuium, aut fontem, aut puteum uenire, & non inuenire aquam, nihil pro uoto & cupiditate efficere significat: sitire enim nihil aliud est, quàm concupiscere, bibere autem, quietem & sedationem concupiscentiæ habet, quod est nascisci. Quin & hoc considerare oportet, quod ex poculis aurea, & argentea & testacea, omnibus bona sunt, & multæ securitatis significatiua existunt. partim ut ex materia solida, partim ut ex familiari & consueta. Insuper & cornea, tū propter antiquitatē, tum quod infracta sint, bona sunt. Vitrea uero mala, propter materiam existunt, quandoque uero & pericula annunciāt, propterea quod facile franguntur, & occulta reuelant, propter perspicuitatem. Est autem & alia quedam ratio nō male etiā ipsa habens. Quod uidelicet pocula significēt eos quos labijs

admouemus: quum itaq; franguntur, aliquem ex his moriturum esse indicāt, si uero quis solitarius sit, illi ipsi mortem praesagiunt. At uero hoc ego ipse in nauigantibus obseruaui, q[uod] uidere poculum frangi, naufragium significat. Atq; hæc quidē igitur uetus est discriminatio, nūc uero sæpe eueniens, etiam ad nos eiusmodi somniū peruenit. Sunt quædam pocula angusti oris, nō ita dudum ab hominibus inuenta, hæc si frāgantur, omnis tribulationis & angustia solutionem pollicentur.

De oleribus.

Cap. L X I X

Onsequenter de alimēto sicco uerba facturi, initium ab oleribus sumemus. Quæcunq; olent à comestione, occulta reuelant, & aduersus cohabitantes odium operantur. uelut est raphanus, seris, porri sectiui. Quæ uero deraduntur, & cruda comeduntur, damnum significant, propter superfluitatum reiectionē. Lactuca autem & si quod aliud simile est olus, uelut etiam ea species quæ picris appellatur, tum propter spinositatē, tum ob acumen, dolores significāt, & rerum agendas difficultatē, propterea quod ægre conco-

cōcoquantur: sunt enim minimi hęc ipsa
alimentū. Betæ, malua, rumices, oxylapa/
thū, atriplex, solis obæratīs bona sunt, pro
pterea quod uentrem turbant, & insiden/
tia ipsi stercore subducāt. proprie eīm uen/
ter & intestina creditorib. similia existunt.
Capitata autē olera & pastinaca, et quęcun/
que probe nutriunt, cōmoditatum signifi/
catua sunt, solis uero his qui de terra liti/
gant cōtraria sunt. radicitus enim euellun/
tur. Brassicæ nullius utilitatis existunt. Ma/
xime autē cauponibus, & uinitoribus, &
omnib. dionysiacis artificibus, malæ sunt:
quoniam uitis soli brassicæ non circunpli/
catur. Ex albis appellatis oleribus, rapum
& napi, et cucurbīta, uanas spes significāt.
Sunt eīm hęc omnia magnæ molis, & nul/
lum alimentum sufficiūt. Aegrotis autem
& uiatoribus concisiones & dissecciones
per ferrum imminere significant, propter
rea quod talia cōcidantur. Cucumeres au/
tem etiam circūcisi ægrotis boni sunt, pro
pter humiditatum excretionem. Pepones
ad amicitias quidem & concordias boni
sunt. Pepon enim dilectū & amabile poe/
tæ uocant. Verum ad alias actiones ineffi

caces existunt. Nam & exolutum pepon appellatur. Cepas & allia edere malū est, habere autem bonum. Solis uero ægrotis cepæ diuersos euētus habēt. Tametsi Alexander Myndius, ualidis quæstionibus de ipsis motis, finem minime attigit. Verum ego sic sentio. Si quis multas cepas edere sibi uideatur, & forte ægrotet, cōualefcet. Si uero paucas, morietur. Qui enim moriuntur parum lachrymantur. Qui uero lu-
gent, multum itemq; diu.

De leguminibus.

Cap. LXX

Egumina omnia mala sunt, præter
I pisum, propter nomen. est em̄ per-
suasionis quæ peitho grecis appel-
latur, significatiuū, nauium præsertim gu-
bernatoribus & rhetoribus: illis enim gu-
bernacula, his iudices obediunt. Faba fre-
sa & ipsa integra faba, seditionem signifi-
cant, illa ppter ea quod fracta sit, hæc quod
flatum absurdū gignit. Nec solum ea gra-
tia, sed quod etiā ab omni festiuitate ac sa-
crificio exclusa sit. Lenticula luctum præ-
sagit, & ptisana laborem, propterea quod
difficiliter conteratur, & ægre concoqua-
tur. Milium & panicum, & zea, pauperta-
tes &

res & egestates significant, Solisq; his qui ex turba rem & uicium sibi comparant bona sunt. Alica uero & Tragus quoniam probe nutriunt, ob id etiam lucrosi sunt, quandoquidem uero cum labore fiunt, labores excellentes significant, pauperi uero morbum. Sesamum & lini semen & sinapi, solis medicis bona sunt. Reliquis acres labores inducunt, & occulta reuelant.

De panibus. Cap. LXXI

Anes cōsuetos edere sibi uideri, bonum est. Conuenientes autem sunt pauperi quidem panes sordidi. Diuiti autem omnino puri. Quod si uice uersa uidere contingat, non modo non boni sunt, sed etiam mali. puri enim pauperibus morbum, Sordidi opulentis desperationem significant, aut certe ea quæ nunc sperantur nō perficiūt. Panes ordeacei omnibus boni sunt. Primū enim cibum hunc hominibus à dijs datū esse proditur. Farinæ aut & polentæ eadem quæ panes significant, uerum minora & tardiora.

De Carnibus Cap. LXXII

Arnes quas quis edit & parat, bone obseruata sunt, paucis exceptis.

h 5 Ouillæ

Quillæ enim omnibus absurdæ sunt, & lucrum domesticum portendunt. Sunt enim oues nihil aliud quam homines, ex his autem uiuentibus carnes non fiunt. Quin & bubulæ male sunt, propterea quod egre coteri possunt, et paruum quaestum, ob utilitatem significant. Seruis uero tormenta, propter lorum & flagrum taurinum. Eis uero qui in tempestate uersant bonæ obseruatæ sunt, Verum alijs lucri quidem priuationem significant, pericula autem dissoluunt, propterea quod animalia tempestatum apud graecos cognomina & equiuoca, sublata & occisa sunt, quando sanè alias non comederent. Quibusdam uero propter ossa, paruū lucrum exhibet. Optimæ omnibus sunt carnes porcinæ, atque id uerissimiliter. Porcus enim uiuus nullius utilitatis hominibus existit, matatus uero magis alijs animalibus nutrit. Reliqua animalia meliora sunt uiuentia quam matata. Sed suillas carnes affatas edere, omnino bonum est. accedit autem & celeritas utilitatibus, propter ignem. Quæ uero simpliciter coctæ sunt, tardius easdem utilitates praesagiunt. Coctæ autem probe à cocis, cum molestia aut una cum sumptibus utilitates ferunt. Nequaquam uero crudæ comestæ carnes bonæ sunt, praedictionem

ditionē eī cuiusdā ex rebus nostris significat. Nā nostra natura crudas carnes supare nō potest. At uero maximū & excellenter bonum est, uelut ego obseruauī, humanas carnes edere, hoīs non familiaris, neq; domesticī. Nā q; cuiusdā domesticī carnes edit, eū de quo edit defodiet, & ipse nullius magnæ rei gratia nōdē uesci sustinet, uerisimileq; est eū id præ magna inopia facere, quēadmodū in bello & fame fieri solet, ut ad tales cibos perueniamus. Inauspicatissimū aut̃ omnīū fuerit, proprii filij carnes edere, cōpendiariū eī interitū præfagit. Nisi sanē q; se de his filij partib. edere putet, ē q;bus uiciū ac rē filius parat. uelut si cursoris, pedes, aut artificis manuarij, manus, aut luctatoris, humeros comedat. Tūc eī filio quidē opulentiā, patri uero fructū & utilitatē ex filio somniū prædicat. Si porro aliorū hoīm carnes edant, bonū est. Quū eī mutuo iuuāt hoīes, quodā modo se iuicē comedūt. Præstat aut̃ semp uirorū q; mulierū carnē edere, et puerorū q; seniorū. At uero auicularū & anserū carnes edere, oīb. bonū est. Afferūt aut̃ auiculæ utilitates ex foeminis, aut litib. ppter ea q; ex foeminis sunt

sunt transmutatæ, aut quod blandæ sint alites. Anserinæ uero à uiris petulantibus & superbis. Bonum est etiam omnis feræ carnes edere, multam enim ex inimicorum substantia & opibus utilitatem significat. Qualium autem inimicorum, ostenderit ipsa comesi species ac forma, de quibus in sermone de uenatione mentionem faciam. Bonum est & pisces edere, maxime assatos, neq; minus alios legitime præparatos omnes, exceptis paruis: hi enim multū spinarum habentes, esu suo nequaquam utilitates significāt, uerum inimicitias aduersus familiarissimos, & spes uanas. Cæterū particulatim de piscibus in sermone de piscatura exacte explicabo.

De falsamentis, & falsis carnibus

Cap. LXXIII

Alfamenta, et omnes carnes, itemq;
s pisces falsi, in propositis quidē moras ac dilationes significant. Sale enim diutius hæ carnes adseruantur. In alijs uero tabem ac tristitiā, sæpe uero etiam morbum significant, propterea quod à sale tales colliquefactæ sunt, & aliquo modo consumptæ.

De pla

Deplacentis Cap. LXXIIII

Lacentæ quibus caseus non est ad/
 p mixtus, bonæ sunt. Quæ uero ca/
 seum receperunt, dolum & insidias
 significant. hæc enim & ipse caseus porten/
 dit. Placentæ autem coptæ dictæ tum ex
 sesamo, tum ex tritico coactæ, sesamides &
 pyrami græcis appellatæ, omnibus bonæ
 sunt, maxime his qui litē habēt. Erat enim
 apud ueteres pyramos uictorialis. In reli/
 quis placentis quæ in festiuitatibus ac sa/
 crificijs confici solent, iudicationes ex ra/
 tione festorum faciendę sunt. Cæterum de
 capparibus, & oliuis, & omnibus oleribus
 repositijs, item de intritis quæ hypotrim/
 mata græcis appellantur, deq; omnibus
 consimilibus, ultrò hic dicere præterui,
 ut de quibus cõstet, quod bona nō existāt.

De fructibus Cap. LXXV

Ala uerna dulcia & matura, & uide/
 M re et comedere bonum est. Multam
 enim uenerem & iucunditatem si/
 gnificant, his præsertim qui de uxore aut
 amica curiosi sunt. Hæc enim in ueneris tu/
 tela existunt. Acida autem mala seditiones
 & contētionem significant. Sunt enim Liti/
 dicata

dicata. Hyemalia uero cydonia appellata,
tristitiam inducunt, ob adstringendi facul-
tatem. Amygdalæ, & nuces, & auellanae,
tenues siue paruae nuces græcis dictæ, &
quæcunque confringuntur, turbationes
ob strepitum significant, & tristitias, pro-
pterea quod ex natura amara existant. No-
ui autem quendam preminentis loci ac sum-
ptuosi uestitus uirum in græcia, qui sibi ui-
sus est per somnium ab aliquo nucem acci-
pere, & ubi iam expergefactus esset, conti-
git ut nucem manu teneret, quam per som-
nium uiderat. huic euenerunt multa quidē
alia mala, ad finem uero infamis ac igno-
miniosus factus est. uerum huic ob scelera
& impietatē, huiusmodi somnium, uelut
monstrum, in tam magnos euentus euasit.
Ficus circa propriū tempus bonæ sunt, &
ex his albæ nigris iucundiores. Verū extra
tempus oportunū apparentes, calumnias
& detractiones prædicūt. συκὰς γὰρ ἐμὴ quæ
si dicas ficare, ueteres græci calumniari di-
cebant. Solis uero his qui sub dīo operan-
tur, albæ serenitatē, nigræ tempestatem &
hymbrem significant. quando quidem per
has aliud nihil denunciatur animæ, quàm
qualis

qualis constitutio aeris sit futura. Vua aut
 & extra tempus oportuna bona est, &
 tempore proprio cōspecta, Vt plurimum
 uero utilitates per mulieres, aut ex mulie-
 ribus significat, apertas quidē alba, occul-
 tas uero nigra. Mala punica uulnerū sunt
 significatiua, propter colorē, & tormento-
 rum, propter spinas, & seruitutis & subie-
 ctionis, propter sermonē qui fertur Eleusi-
 ne. Persica, & precocia, & cerasa, omniaq;
 similia, exceptis moris, temporaria uolu-
 ptates & deceptiones significant: Extra
 tempus oportuna, uanos labores. Mo-
 ra autem eadem quæ mala punica porten-
 dunt, de fructu sanè loquor. Nam arbor
 progeniem eius qui somnium uidit signi-
 ficat. Vnde si florida existat, bonum quid
 futurum prædicit, si uero radicitus euerta-
 tur, progeniem eiusdem pessundat. Pira fa-
 tiua bona sunt, horum enim fructus etiam
 reconditus & adseruatus, integer & nō pu-
 trescens permanet, & si etiā statim edatur,
 supra alimētum etiam uinosum quiddam
 habet. Scioq; ex ipsis aliquas gentes etiam
 potum præparare. Pyra syluestria & pira-
 stra solis agricolis conferūt, alijs iniucūda
 existunt

existunt. Porro de pauonibus & gallis, in sermone de animalibus dicemus. Oportet autem exempla eorum de quibus dictum est, sic proposita habere, ut ex ipsis de eis quæ non sunt scripta coniecturam faciamus, ratione iuxta similitudinē translata.

De uasis ac reliqua supellectile

Cap.

LXXVI

Vandoquidem ad sermonem de cibo & alimēto, sequitur sermo de uasis domesticis ac reliqua supellectile, iustū arbitror & de his dicere. Habet autē hoc modo. Pocula quidē quemadmodum antea dictum est, uitam significant. Patinæ uero & paropsides ipsum uitæ actū ac ductum, qualis sanè focus est, significant. Accipere autē eiusmodi oportet à sumptuositate, aut ab eo quod maiora facta sunt ex minoribus, aut minora ex maioribus, aut ex integris fracta, aut ex fractis integra. Ita ut permutationem in melius, bonam iudicemus, in peius uero, contrariam & malam. Eadem ratio & in alijs uasis seruetur. Candelabrum uxorem significat. Lucerna domus principem, & spiritum eius qui somniū uidit. Aut quod ea quæ intus sunt inspiciat

inspiciat, aut propter facilē extinctionem. Significat etiam amorem, propter splendorem. Tripes & focus uitam significant, & totam constitutionē, & uxorem. Quicquid igitur patietur tripes & focus, ad illa damnum referendum est. Mensa autem à tripode nihil differt, sicut neq; aliud quodcunq; uas, in quo quis coenat. Puluinus & lectus, omniaq; ad cubile pertinentia, uxorem eius qui somnium uidit significant. & totam uitam, Idem etiam grabatum & scabellum significat. horum autē pedes famulos designant. Clauiculorum uero externa pars proprie uxorem, Interna uirum significat, pars ad caput liberos masculos. pars ad pedes, foemellas. Eodem modo cum clauiculis & parietes lectiorum distinguantur. Sextarii, seruos. Amphora, ministros, fulcra mensae, Trapezophori graecis dicti, oeconomos ac uillicos. Vasa frumentaria, custodes penus in domo significant. Similiter etiā ipsum promptuarium. Ancones & cubiti siue angulorū flexus, oiaq; quae applicantur, ornatū uitae significāt. Cistae & turriculae, & thesaurariae, uxorem eius qui somniauit designant, propterea quod res
i preciosissi

preciosissima eis concedatur. Stragulorum fasciculi & inuolucra, pellices aut libertas significat. At uero de alijs uasculis ac suppellectile longum esset dicere. Quare petimus ab his quibus libri hi obueniunt, ut non citra experimentum legant, & ex seipsis aliquid studiose affingere conentur.

De unguentis Cap. LXXVII

Ungentis illini, mulieribus omnibus bonum est, preterquam adultulis. Viris uero pudefactionem portendit, exceptis his quibus consuetudo est unguento delibutis esse.

De saltatione, & pyrricha, & cantilenis Cap. LXXVIII

Altare sibi uideri intus apud seipsum, domesticis solis presentibus, nullo externo adstante & spectante, omnibus ex æquo bonum est. Sed & uxorem suam, & filios, & aliquem ex cognatis uidere saltantem, bonum est. Lætitiā enim multā & rerum abundantiam significat. Quum non saltent prius homines, quam principi parti, uelut domino se uero ac crudeli, pensionem persoluerint. Tunc aut saltant, & corpora expandunt. At uero ægrotanti homini, tum

uiro

uiro, tū mulieri, malū est. Propter multam enim motionē saltatiōis, desipientiā & delirium significat. Malū est & ei qui agrotū aliquē habet. Eadē enim quæ anxius solet, & patitur & facit is qui saltat. Cæterū peregrinis et alienis hominibus presentibus, multis siue paucis, saltare sibi uideri, aut quendā ex proprijs saltantē uidere, nemini bonum est, neq; sano, neq; agroto. alteri enim quispiā intra domum morietur. alter in saltando magnopere turpiter se geret. Puerulū aut saltantē uidere, surdum simul ac mutū puerulum fore significat, quo uidelicet nutibus indicet quæ significare uelit. In theatro sibi uideri saltare, cōpositum ad hoc, & alio apparatu instructū, probariq; ac laudari, pauperi quidē opulentiam significat, sed non usq; ad senectiā. Regias enim personas exprimit ac imitat, & multos ministros habet saltator, Verum post actū et finitū drama, solus relinquit. Diuiti uero turbas quasdā, aut lites plurimas prædicat, propter uarias dramātū iplicatiōes. Mulieri aut neq; diuiti neq; pauperi, bonū hoc somniū obseruatū est. Magnas enim & famosas turpitudines cōmittent. Quo-

modocunq; autē saltauerit seruus, & quocunq; loco, multas plagas accipiet, & nauigans aut naufragium faciet, aut etiā solus elapsus natabit, atq; ille quidē uapulans, hic uero natans, toto corpore mouebitur. Atqui uiro captiuo bonum est saltare, liberabitur enim propter motus facilitatem & corporis laxitatē. Si uero quis in alto aliquo loco saltet, in timorē & terriculamenta incidet. Quod si is malefactor sit, crucifigetur, propter altitudinē, & manuū extensionē. Pyrrhicha saltatio eadē quæ saltatio aliās significat. Trocho ludere, aut gladijs circumuolui, aut in caput deuolui, manibus ac pedibus adductis his qui hæc in cōsuetudine habent non malum est. Reliquis ad extremum periculum progressum præfagit. Idem adhuc magis hos ludos exercentē uidere denunciat. Mimologi qui hominum sermones ac mores ridicule exprimere conantur, omnesq; qui risum hominū captant, deceptiones & insidias significāt. Verum idē facere, risum cōcitare, homines ridicule imitari, personam agere, decipere aliquos significat. Cantilenas sibi uideri canere, atq; id bene & cōcinne

ne, tum cantoribus, tū musicis, omnibusq;
alijs bonū est. Verū male & nō consonan
ter canere, improperi rerū ac actionū suc
cessus ac paupertatis signū est. Quādo ue
ro cantilenas ipsas quis memoria tenuerit,
ab ipsis cantilenis iudicationē facere oportet.
Canere in uia bonū est, præsertim si qs
iugū sequatur. Verū in balneo canere, bonum
non est. Illud enim decenter & hilari
ter uitā transacturū esse significat. Hoc ue
ro, nō clara uoce usurū esse: multi uero etiā
in uincula ex hoc somnio dānati sunt. At
uero in foro aut plateis cātionēs modula
ri, diuitibus quidē turpitudinē & derisio
nes præfagit. Pauperi uero insaniam.

De coronis omnis generis. Ca. LXXIX

Orona cinctū esse ex floribus facta,
C in uniuersum quidē et summatim si
tēpestiui sunt flores, bonū est. Si in
tēpestiui, malū. Quādo uero maioris clari
tatis gratia necessariū est de singulis dice
re, hinc initiū sumam. Coronæ ex narcisso
factæ, omnibus malæ sunt, etiā si tēpestiue
uideātur, atq; hoc maxime propter histo
riā, quæ de Narcisso fertur, præsertim his
qui ex aqua, aut per aquā uicium sibi pa
rant

rant, & nauigaturis. Quæ uero ex uiolis factæ sunt, iuxta oportunũ tẽpus bonæ sunt, præter tẽpus uero malæ. Et ex his sanè quæ albis uiolis constāt, manifestas & insignes incōmoditates significāt, quæ ex croceis, minus insignes, quæ ex purpureis, etiam mortẽ portẽdunt. Habet enim purpureus color consensum quendā ad mortẽ. Coronæ ex rosis iuxta tẽpus opportunum, omnibus bonæ sunt: exceptis ægrotis, et his qui latere conantur. Illos enim occidunt, propterea quod facile marcescunt. hos uero manifestant, propter odorẽ. Vbi uero etiā hyeme rosis uti datur, ibi semper ut de bonis iudicare oportet. Quæ ex Amarāto factæ sunt, omnibus bonæ existunt, & maxime lites agentibus, quoniā immarcescibilem penitus propter nomen suum, colorẽ seruant. Aegrotantibus aut̃ hæ ipsæ malæ sunt. Nam aut tẽplis aut dijs dicatæ suspenduntur, hominibus uero raro. Coronæ ex lilijis cōcinnatæ, res in spes differūt ac prolatant. Ex Sisymbrio autẽ & Amaraco, & rumice, & Phrygio, et Helenio, et Fremio, & Samsucho, coronas circumdatas habere, omnibus malum est. Vt plurimũ enim
morbum

morbum significant. At uero Maluæ flos,
 itemq; rhododaphnes, hortulanis & agri-
 colis solis bonus est. Reliqs labores & pe-
 regrinationes significat. Eadē significatio
 & thymi, & epithymi, & meliloti est, exce-
 ptis medicis, quibus bona existūt. Apij co-
 rona ægrotos occidit, & ferè eos qui aqua
 inter cutē laborāt, propter frigiditatem &
 humiditatē, & quod certamini sepulchra-
 li hæc corona dicata sit. Athletis autē bona
 est, reliquis absurda. Palmæ & oleæ coro-
 næ, mulierū liberarum nuptias conciliant,
 propter nexū. liberos etiā præfagiunt diu-
 turnos & longæuos, propter perpetuā flo-
 riditatē, & filium quidē palma, filiā uero
 olea. Conferunt etiā principatū appetēt-
 bus et athleticis, & pauperibus, hos em̄ opu-
 lentos, illos uero confidētes & intrepidos
 faciunt. Seruos etiā liberāt, propriæ enim
 liberorū sunt coronæ, & præsertim quum
 à certamine ipsas accepisse sibi uident. Oc-
 culta autē reuelāt, propter coronarū celebri-
 tatē. Eadē significatio coronę quernę exi-
 stit, itēq; laureæ. Myrtea uero eadē quæ o-
 leacea significat. Verū agricolis magis cō-
 modat, propter cererē: & mulieribus, pro-

pter Venerem. Est aut̃ cōmunis utriq; deę
hęc planta. Coronę cereę omnibus ma-
lę sunt, maxime uero agris. Quoniam &
mortem poetę *κῆρα* uocant. Quę uero ex
lanis facię sunt, propter uarietatē, uenena
ac uincula significant. Ex sale autē aut sul-
phure aggrauationem ex aliquibus super-
eminentibus significant. Sunt enim natu-
ra graues, & nihil iucundi habentes. Co-
ronam auream habere sibi uideri, malum
est seruo, nisi etiam simul ea quę ad coro-
nam pertinent habeat, purpuram dico &
comitatum. Malum est & pauperi, pro-
pterea quod est pręter dignitatem. Proin-
de ille quidem torquebitur, uerisimile est
autem & hunc tormenta subiturum esse.
Aegrotāti uero compendiarium mortem
pręsagit Pallidum enim est aurū, & graue,
& frigidum, & propterea morti simile exi-
stit. Reuelat etiā occulta, penitus enim cō-
spicuū esse oportet eum qui coronā aureā
gestat. Cæterū opulētis, & tribunis plebis,
& his qui principatū assequi meditantur,
hanc coronā cōmodam esse obseruauī per
somnia oblatam. Corona uitis & heder-
rę, solis Dionysiacis artificibus confert.
reliquis

reliquis uincula significat, propter pampinos retortos, et hedere amplexus. aut morbum, eadē gratia. Malefactoribus autē de collationem portendit, propterea quod eiusmodi ferro rescentur. Cepis coronatū esse uideri, ei qui somniū uidit prodest, uerum his qui circum ipsum sunt, obest.

De coitu & rebus uenereis. Cap.

LXXX

N tractatu de coitu uenereo si quis
i optimam distinctionem facere uelit, primum sanē de coitu secundum naturam, & legem, & consuetudinem dixerit. Deinde de eo qui præter legem est. & tertio loco de eo qui est præter naturā. Et primum quidem de coitu secundum legem hoc modo res habet. Vxori sue misericordienti, & appetenti, & non repugnantī, omnibus ex æquo bonum est. Est enim uxor, aut ars eius qui somniū uidit, aut negociatio, ex qua uoluptates comparat, aut cui præest & imperat, uelut etiam uxori. Significat igitur somnium utilitatem ex talibus, delectantur enim homines rebus uenereis. delectanturq; etiam utilitatibus. Si uero repugnet uxor, aut se non exhibeat,

i 5

contraria

contraria significat. Eadem ratio & amica est. At uero meretriculis in lupanari prostātibus misceri, paruam pudefactionem, & modicum sumptum significat. Nam & pudefiunt simulq; sumptus faciunt homines has accedentes. Verum ad omnem aggressionem commodæ sunt, etenim à quibusdam quæstuariæ dicuntur, & nihil negantes seipsas exhibent. Bonum autē fuerit ingredi lupanaria & exire. Quoniā exire non posse malum est. Noui ego quendam, qui uisus est sibi ingredi in lupanar, & egredi nō posse, & non ita post multos dies mortuus est, rationabiliter hoc ipse ueniente. Cōmunis enim locus ille uocatur, ueluti etiam is qui mortuos suscipit. & sanè multorū seminum humanorū isthic contingit corruptio. Merito igitur locus ille morti similis est, ipsæ tamen mulierculæ nihil cum loco cōmune habent. Ipsæ enim bona significant, locus autem non est bonus. Quare uagabundæ meretrices cōmodiores sunt, si per somnium uideantur. Bonæ sunt etiā in officinis desidentes, uendentesq; aliquid & mercimonia suscipientes, tum si uideantur, tum si misceantur. Si uero

uero quis mulierem ignotam se inire exi-
 stimet, si quidem formosa fuerit & gratio-
 sa, supellectilēq; habuerit uestium precio-
 sarum & mollium, & moniliū aureorum,
 & seipsam exhibuerit, bonum est ei qui so-
 mnium uidit, neq; paruum actionū euen-
 tū promittit. Si uero anicula fuerit, aut tur-
 pis, aut etiam deformis, & malis uestib. in-
 duta, in tristitia uitam deget. Et si non exhi-
 buerit seipsam, contraria prioribus signifi-
 cat. Oportet enim opinari mulieres igno-
 tas imagines esse actionum obuenientium
 ei qui somnium uidit. Qualis igitur fuerit
 mulier, & quomodo affecta, taliter etiam
 actio afficiet ipsum somniatorē. Seruē pro-
 priæ & seruo proprio misceri, bonum est.
 Sunt enim serui possessiones eius qui som-
 niavit, quapropter significāt ipsum ex pro-
 prijs possessionibus uoluptatem perceptu-
 rum esse, ut uerisimile sit ipsas ampliores
 & preciosiores euasuras esse. Iniri a seruo
 bonum nō est, cōtemptū enim significat,
 & damnum ab ipso famulo. quæ significa-
 tio item fratris existit, siue iunior sit q sub-
 agit, siue senior. Nec aliud iudiciū de ini-
 mico ferendum est. Mulieri notæ & fami-
 liari

liari misceri, si quidem amāter erga ipsam affectus fuerit, eamq; appetiuerit qui somnium uidit, nihil prædicat, propter intentam concupiscentiam. Si uero mulierem non concupierit, bonum est ipsi, si mulier opulenta fuerit. Omnino enim aliquid commodi sibi ab ipsa comparabit, aut per ipsam mulierem, quam uir uidit. Quæ enim corpus suum alicui exhibet, merito etiam ea quæ circum corpus sunt exhibuerit. Sæpe uero huiusmodi somnium oblatum, etiam in arcanis mulieris, eum qui uidit iuuat. Exhibet enim se eiusmodi mulier hoc modo, ut etiam secreta reuelet. Cæterum maritatum & iuxta leges nuptam inire, non est bonum, propter legem. Qualibus enim poenis lex subiicit deprehensum in adulterio, isdem etiam somnium obijcit. Iniri autem à quopiam familiari, mulieri quidem iucundum & utile est, quicumq; tandem initor ipse fuerit. Verum uiro ab opulentiore & seniore iniri, bonum est. Ab huiusmodi enim mos est accipere. A iuniore autem & inope iniri, malum est. huiusmodi enim mos est dare. Eadem significatio est etiam, si senior fuerit initor, & medicus. Masturbari si quis sibi uideatur

deatur, seruum aut seruam inibit. propterea quod manus pudendo admotæ ministerio fungunt. Si uero non habeat seruos, damnum sustinebit, propterea quod inutiliter semen excernit. Noui quendam seruum qui sibi uisus est, heri sui uirilïa tractare, & factus est filiorum ipsius pædagogus & nutritor, habuit enim in manibus domini pudendum, priorum eius liberorum existens significatiuum. Et rursus noui qui sibi uisus est, uirilïa sua ab hero tractari. & alligatus columnæ, multas plagas accepit, atq; sic ab hero intentus, & ad tentiginem excitatus est.

De coitu præter legem. Cap. LXXXI

E coitu præter legem sic iudicare
d oportet. filium inire nõdum quinque annos natum, puero mortem præfagit, quemadmodum sæpe obseruaui. Verisimile est autem hoc significare, propter pueri corruptionem, corruptionem autem interitum uocamus. Si uero quintum annum puer fuerit transgressus, & adhuc intra decimum cõsistat, ægrotabit quidem puer, qui uero somnium uidit, insipienter se in aliqua re gerens, damnum perpetietur.

atq;

atq; ille quidem ob puerilem ætatē intempestiue initus, ex dolore agrotabit. hic uero ob insipiētiam damnum incurret. Non est enim uiri sana mente præditi, non dico filium, sed ne alium quidem tantillum puerulum inire. Si uero reluctetur filius, si quidem pauper fuerit pater, ad magistros mitens filium, mercedemq; ipsi suppeditans, in ipsum excretiones et expensas faciet. Si uero diues somnium hoc uiderit, multa filio largiens, et bona sua ipsi adscribēs, hoc modo excretiones faciet. At uero si uir, perfectæ iam ætatis filio misceat, peregrinanti quidem bonum est. conuentionem enim & cōuersationem somnium significat, propter ipsum coitus nomen. presenti uero & simul degenti, malū. Necesse est enim ipsos inuicem separari, propterea quod uiroꝝ inter se coitus ut plurimum ex auersione fiunt. Iniri autem à filio per uim, damnum per filium accessurū significat, ex quo damno etiam filius plorabit. Si uero quis patrem suū sibi uideatur inire, fugitiuus à patria sua erit, aut à patre in regionē aliquam relegabitur. Aut enim ipse pater eum auersabitur, aut populus, q̄ cum patre eandem rationem

rationem habet. Filiola parua omnino, & nondum quinque annos nata, item quæ intra decimum annum consistit, eadem quæ filius significat. Quum autem circa nubile annos puella fuerit, in uiri domum transibit, & qui somnium uidit dotem ei dabit, atque sic in filiam substantiam suam disperget. Noui autem quendam qui ob hoc somnium uxore priuatus est, recte & pro ratione: reliqua enim ipsi filia erat, quæ per custodiam domus & uxoris & filię opera exhibuit ac subiuit. Si uero quis filiæ suæ iam uirum habenti se coire existimet, separata à uiro filia ad ipsum pueniet, quo cum ipso sit & conuersetur. Bonum est pauperi diuitem filiam habenti, ipsi commisceri. Multum enim emolumentum à filia capiens, uoluptate proinde fruetur ex ipsa. Sepe uero opulenti etiam citra uoluntatem filiabus aliquid dederunt, hoc somnio uiso. Et ægrotautes mortui sunt, filiabus hæredibus relictis. Porro de sorore superuacaneum est dicere. Eadem enim quæ filia significat. Fratrem autem inire, tum iuniorem, tum seniores, bonum est ei qui hoc somnium uidit. Supior enim fratre erit, ipsumque contemnet.

Qui

Qui uero amicū inierit, inimicus eius fiet, læsus prius ab ipso. Cæterum de matre, quod ad rem ueneream attinet, ratio uaria & in multas partes distracta, multamq; diuisionem admittens, multos somniorū interpretes latuit & fefellit. Habet autē hoc modo. Ipsa mixtura p se non est sufficiens ad ea quæ per ipsam significantur demonstranda, sed & complexus, qui diuersæ corpori figuræ sunt, diuersos euentus faciūt. Primum igitur de ea quæ iuxta cōsuetam homībus corporum figurā inītur, simulq; uiuīt, dicendū est. quandoquidē etiā uiua non eadem quæ mortua significāt. Si quis igitur matrē suam, iuxta cōsuetam hominibus corporum figuram, quod etiam iuxta naturam quīdam appellant, uiuentem inēat, si quidem pater adhuc fuerit sanus, inimicitia ipsi aduersus patrē orietur. propter zelotypiam, quæ etiam in alijs hominibus oboriri solet, & sanè magis ī his continget. Si uero ægrotus fuerit pater, morietur. præficietur enim matri filius simul & uir. Bonum est autem hoc somnium omni opifici manuario & operario. Nā matrem appellare mos est ipsam artem. Matri autem mi-

tem misceri quid tandē aliud sit, q̄ non uacare & nō ociosum esse, sed ab arte rem parare. Bonum est etiam omni tribuno plebis, & rempublicam administranti. Significat enim patriā mater. Quemadmodum igitur is qui iuxta legē Veneris miscetur, toti coeuntis corpori imperat, ea quā inī obediēte & uoluntarie se exhibente, sic is qui somnium uidit omībus urbis rebus ac negocijs prāficietur, & si inimicus fuerit matri, in amicitia redigetur, propter mixturam, nam hęc amicitia uocatur. Sēpe uero & segregatos habitatione, in idem reduxit hoc somniū, & cohabitare ac simul esse fecit. quapropter etiam peregrinum ad domum reducit, ubi sanē mater in patria uixerit. Si uero non, ubicunq; mater ipsa uisam degerit, eo profecturum somniantem significat. Et si quis pauper & inops rei familiaris, diuitē habuerit matrem, accipiet ab ipsa quaecunq; uolet, aut non ita multo post defunctæ hæres erit. atq; sic ex matre uoluptatē capiet. Multi uero etiā uice uersa matres exceperūt ac nutriuerunt, ita ut illæ ex ipsis uoluptatē ferrēt. At uero egrotantē erigit hoc somniū, significatq; ipsum

k

secun/

secūdam naturam habiturum esse. Mater enim communis omnium est natura. Dicitur autem sanos, & nō ægros, secundum naturam habere. Meminit eius & Apollo dorus Telmissensis, uir doctrīna & eloquentia clarus. Cæterum nō similis significatio cōtigerit in egris, si mortua fuerit mater. Nam statim omnino morietur qui somnium uidit. Mortuę enim corpus resolutum est in materiā, ex qua conflatum est et concretū. & plurima eius pars terrea existens, in propriā materiā trāsmutatur, & sanē ipsam terrā nihilominus matrem uocamus. Quare misceri matri mortuę, quid aliud ægro significet, q̄ terrę misceri. Bonum est autē somniū ei q̄ de terra litigat, & terram emere uolenti, & agriculturā exercere uolēti, mortuę matri misceri. Quāq̄ alij dicant q̄ agricolę non conferat. Nam tanq̄ in mortuam terrā cōijciat semina, hoc est fructū non feret. Verum mihī hoc nequaquā uerum esse uidetur, nisi quis utiq̄ ī coitu pœnitere aut tristari se putet. Quin & peregrinus apud exteros degens ad domum reuertetur. & q̄ de substantia & bonis matris litigat, ex hoc somnio uincet. atque sic

que sic ille domū reuersus, hic uero nō ex corpore, sed ex rerum substātia ipsius matris uoluptatē capiet. Si uero quis in patria sua uiuens hoc somniū uiderit, patria exi- bit. Non enim licet in tāto crimine ad ma- ternum focū diutius manere, & si quidem tristetur in coitu, aut pœniteat, patria exu- labit. Sin minus, ultro pegrinabitur. Ma- trem auersam inire, non est bonū. Aut em ipsa mater auersabitur eum q̄ somnium ui- dit, aut patria, aut ars, aut quaecunq̄ tan- dem propositū habuerit. Malum est etiam rectæ adstare matri iuxta coitionem. penu- ria em cubilis & stragulorū huiusmodi fi- gura homines utuntur. quapropter tribu- lationes & angustias significat. Sed & i ge- nua innixæ matri misceri, malum est. insu- perq̄ indecorū est etiam supinæ prostratæ misceri. Multā enim rerum difficultatē & penuriā significat, propter matris immobi- litatē. Natiuitatē enim aut fortunā, aut dæ- monem aliquē, eius qui somniū uidit res dispēsantē, & uniuersorū caussam existen- tem, matrē esse putamus. At uero superne incubentem & inequantē matrem inire, aiunt aliqui mortē ei qui uidit portēdere.

Terræ enim similis est mater, quandoquidem nutrix omnium & generatrix terra existit. atque hæc mater super mortuos, non super uiuos incubere solet. Ego uero obseruaui, ægros quidem semper ex hoc somnio defunctos uita esse. Verum sanos in multa gente, & ex animi sententia, reliquam uitam transigisse, recte & rationabiliter hoc sic eueniens. In alijs enim figuris & labor, & anhelatio, circa marem ferè consistit. fœmina uero nullo labore defatigatur. In hac autem figura, labor circa fœminam est, mari uero citra negotium & extento contingit iucunditas & uoluptas. sed & minores labores exhibet hæc figura. propterea quod citra concussiones fiat, & eos etiam qui prope sunt latet, si non in luce fiat. propterea quod plurimum anhelationis aufert. Multis porro et alijs figuris non expedit uti in matre, neque enim iustum est contumelia afficere matrem. Quod uero alias quidem omnes figuras ob contumeliam, & lasciuiam, & petulantiam ex ebrietate, reperint homines, eam uero solam quæ iuxta consuetam hominibus corporum figuram fit, ex natura edocti sint, ex alijs animalibus manifestum sit. Oia enim ipsorum genera

nera, cōsuetā quadam utunt̃ figura, et eam
nō transmutāt, propterea quod rationem
quæ secundū naturam est sequant̃. Velut
exempli gratia. Alia quidē pone coeūt, ue
lut camelus, & canes. Alia uero supne in
scendunt, uelut equus, asinus, taurus, hir
cus, uerres, aries, ceruus, et reliqua quadru
pedia. Alia ora prius cōserūt, uelut uipere,
& columbæ, & feles. Alia paulatim conue
niunt, uelut passer. Alia inscēdentia graui
tate sua fœminas considerare cogunt, uelut
omne auiū genus. Alia inuicē non coeūt,
sed expressum à masculis semen fœminæ
colligunt, uelut pīscēs. Eodē modo uerisi
mile est etiā homīnes propriam figurā na
turalē, corpori uidelicet aptam et congruā
habere, reliquas aut̃ excogitasse, contume
lia, proteruitateq; ac libidine p̃suasos & in
ductos. Ceterū quod omnium grauissimū
& absurdissimū obseruaui, est fellari sibi ui
deri à matre. Nam & liberorū interitū, &
possessionū amissionem significat. & mor
bum magnum ipsi qui somniū uidit. Noui
etiam quendā qui ex hoc somnio pudēdo
priuatus est. Verisimile enim erat eum ea
parte corporis plecti, qua peccabat. Si ue

k 3 ro quis

ro q̄s à propria uxore aut amica sibi uidea-
tur fellari, inimicitia & nuptiarū aut ami-
citie solutio ipsi cōtinget. Non enim hone-
stum est cum eiusmodi, neq; mensa, neque
osculis cōmunicare, nisi sanè uterū gestet
uxor: tunc enim perdet fœtum, propterea
quod præter naturā semina suscepit. Insu-
per uero si locupletior uiro fuerit, multum
æs alienū uiri psoluet. Et si seruo cohabita-
uerit, de suo pecunias cōferens, uirum libe-
rabit. atq; sic continget uiri necessariū, (sic
enim etiā ipsum pudendū appellatur) hoc
est ipsam necessitatē puram & mundam
esse. Qui uero ab amico, aut cognato, aut
filio non amplius infante fellatus est, in ini-
micitia cum fellatore ueniet. Verū à pue-
ro infante fellatus, infantē defodiet. Neq;
em̄ possibile est ut talem infantē amplius
osculetur. Qui uero à quopiā ignoto fella-
tus est, damnū aliquod qualecūq; tandem
incurreret, neq; em̄ exacte id dici potest, pro-
pter inutilē seminis excretionem. Quod si
quis uideatur sibi aliquē alium fellare, atq;
is not⁹ sibi sit et familiaris, siue uir, siue mu-
lier, inimicitia cum ipso suscipiet, p̄pterea
quod per ora cōmunionem amplius habe-
re non

re nō possunt. Si uero ignot⁹ fuerit quem
 qs fellat, om̃ibus nocuū est, exceptis his q
 per ora quæstū faciūt, uelut sunt tibicines,
 & tubicines, & rhetores, & sophistæ, & si
 qui alij his similes existunt.

De coitu præter naturā. Cap. LXXXII

E coitu præter naturā hæc sanè di/
 d ci possunt. Sibi ipsi misceri sibi ui/
 deri, diuiri quidem amissionem bo/
 norum, & multam inopiā, & pestem præ/
 sagit, tanq̃ uidelicet non sit aliud corpus.
 pauperi aut̃ morbum magnū, aut tormen/
 ta superexcellētia portendit. Citra magnā
 enim torturam, nemo sibi ipsi misceri po/
 test. Si t̃ero quis existimet se pudendū suū
 osculari, si quidē liberis careat, filij ipsi na/
 scentur. Si autē apud exteros habuerit, re/
 uersos uidebit, eosq; osculabit. Multi aut̃
 & uxores duxerunt ob hoc somnium, qui
 prius nō habuerunt. Si uero quis sese fella
 re putet, pauperi quidem, & seruo, & obæ/
 rato cōducit, etenim ex sua ipsorū necessi/
 tate sese extricabunt. Malum est aut̃ filios
 habenti, & liberos generare meditati,
 quos enim iam habet, amittet, & nulli am/
 plius generabuntur. Nam pudendum si/
 k 4 mile

mile est pueris, os uero sepulchro. Quæ enim acceperit os, ea corrumpit, & non seruat. Insuper & uxore & amico spoliatur hoc somniū. Qui enim sibi ipsi rem ueneream exhibere potest, itemq; fellationem, uxore nō habet opus. Reliquis grauem indigentiam ac inopiam portendit, & pestem, aut morbum, ut ad pudenda alimenti gratia perueniāt, hoc est ad ea quæ dare nō possunt. Aut ut corpore per morbum consumpto, præ gracilitate queant os pudendo adhibere. Porro si mulier mulierem inire sibi uideatur, sua arcana in ita communicabit. Si uero non noscat in itam, uana negocia aggredietur. Si uero mulier à muliere in eatur, separabitur à uiro, aut uidua reddetur, & tamen arcana eius cum qua mixta fuit, nihilo minus discet. Deo aut deæ misceri, aut à deo iniri, ægrotanti quidem mortem præfagit. Tunc enim anima deorum cōgressus ac mixturas uaticinatur, quum prope iam adest tempus ut corpus relinquat, cui inhabitat. Reliquis uero si quidem delectentur in coitu, à præstantioribus utilitates significat. Si uero non delectentur, timores & turbationes. Verum

rum Dianæ & Mineruæ, Vestæque ac Rheæ, Iunoni etiam atque Hecate, solis his misceri, non cōducit, etiam si quis inde uoluptatem capere sibi uideatur. Interitum enim non ita longe abesse somnianti somnium præfagit. Castæ enim sunt hæ deæ, & eos qui ipsas tentarunt, non bonas aggressiones tentasse deprehendimus. Lunæ misceri, naucleris & nauium gubernatoribus, mercatoribusque & his qui cœlestium rerum speculationi intenti sunt, itemque peregrinationis studiosis, & uagabundis hominibus ualde prodest. reliquis aquam inter cutem portendit, atque illis quidem propter motum, & quod Theoremata ac speculationes absque ipsa non cōsistunt, cōducit. hos uero humida existens corrūpit. Mortuo misceri & uiro, & fœminæ, excepta matre, & sorore, & uxore, & amica, Item à mortuo iniri, ualde absurdum est. Mortui enim in terram transmutati sunt. Inire igitur ipsos, nihil aliud est, quàm in terram impelli, & iniri ab ipsdē, nihil aliud est, quàm terrā in corpus suscipere, quæ ambo mortem significant. exceptis his qui in aliena regione sunt, & non ubi mortui sepulti exi-

stunt, his enim reuersionē in illam terram significat. Sed & eos qui ex sua terra abtentionem moliuntur, retinet somnium hoc. Qualicunq; autem feræ seu bestię mixtus esse sibi quis uideatur, si quidem ipse inear, utilitates aliquas capiet à tali quopiã, qualis sanè fuerit fera. Demonstrabimus autē singulatim has ipsas, in tractatu de uenatione, & de animalibus. Si uero ipse inear, uiolenta & grauius negotia sustinebit. Multi autē & in huiusmodi mortui sunt. Et de coitu quidem hæcenus.

De somno & dormitione

Cap. LXXXIII

Ipsū quidem dormire sibi uideri, actiones impedit. Et parare ut dormias, etiā ipsum actionibus obstat, & omnibus malum est, exceptis his qui timent, & tormēta expectāt. Ab omni enim cura & timore liberat somnus. At uero exurgere à somno, actiones & operas prædicat. Solis uero timentibus malū est. In tēplo dormire sibi uideri, ægrotanti quidem sanitatē, sano uero morbū aut magnas curas præfigit. Ille enim quietē à morbo habebit, propterea quod dormiētes non capiunt

peffunt labores. hic uero ad deorū cultum
perueniet, ut eos roget pro impetranda fa-
natione. In monumentis aut & sepulchris
& in uia dormire, ægrotantibus quidem
mortem prædicat. Sanis uero actionum im-
pedimentum. Ociosæ enim sunt eiusmodi
conuerfationes ac regiones.

De uale & falue. Cap. LXXXIIII

Ale et falue, neq; dicere, neq; audire
v bonum est. Non enim accedentes
se, neq; aliquid facere parantes ho-
mines talia dicunt, sed inuicem disceden-
tes, & ad somnum se conuertentes. Qua-
propter etiam nuptias & societates di-
rimunt, & ægrotantes occidunt. Primus
quidem igitur liber huius tractatiōis Cas-
si Maxime, pertinentē ad se & debitum ser-
monem sufficiēter, & ut neq; necessarium
quid desit, neque eorundem quid super-
fluat, accepit. In secundo autem libro eum
quem in principio huius libri pro-
misimus, sermonem exe-
quemur.

Quæ in secundo libro Artemidori de
somnia interpretatione
contineantur.

De uigilia	Cap. I
De progressu & salutationibus	II
De uestitu, & mundo omni uirilī ac mul-	
liebri	III
Videri sibi sua uestimenta lauare	IIII
De mundo exteriorē	V
De pectinando & complicatione capillo-	
rum	VI
De usu speculi	VII
De aere & his quæ circa aerē fiunt	VIII
De igne usuali	IX
De partibus domus ardentibus	X
De uenatione & canibus	XI
De animalibus omnis generis	XII
De reptilibus	XIII
De piscatura	XIIII
De ranis	XV
De feris marinis	XVI
De laris & mergis	XVII
De piscibus mortuis	XVIII
De aucupio	XIX
De animalibus uolatilibus	XX
De auibus	

De auiibus palustribus	XXI
De apibus	XXII
De nauigatione	XXIII
De agricultura	XXIIII
De arboribus omnis generis	XXV
De stercore omnis generis	XXVI
De fluminibus, stagno, fonte, ac pu- teo	XXVII
De paludibus, montibus, uis, saltibusq; ac conuallibus	XXVIII
De foro iudicario, & litibus	XXIX
De medicis	XXX
De omni principatu	XXXI
De bello, exercitu, ac militum dele- ctu	XXXII
De pugna solitaria	XXXIII
De cultu deorum	XXXIIII
De dijs cœlestibus ac terrestribus	XXXV
De sole	XXXVI
De luna	XXXVII
De stellis	XXXVIII
De iride siue arcu cœlesti	XXXIX
De nebulis	XL
De uentis	XLI
De dijs terrenis	XLII
De dijs marinis	XLIII
De dijs	

De dijs inferis	XLIIII
De heroibus & dæmonibus	XLV
De terræ motibus ac hiatibus	XLVI
De scala, sartagine, mola, pila, & gal- lo	XLVII
De ouis	XLVIII
De hippocentauro, & scylla, & dijs huma- na specie	XLIX
De tabula & libris	L
De perdicibus	LI
De uinculis ac pedicis	LII
De plagis	LIII
De morte	LIIII
De strangulatione	LV
De mactatione, siue cæde	LVI
De uiuentis combustione	LVII
De cruce	LVIII
De pugna cum feris	LIX
De descensu ad inferos	LX
Portare aut portari	LXI
De mortuis	LXII
De numismatis	LXIII
De thesauro	LXIIII
De lachrymis	LXV
De monumento	LXVI
Si mortui reuiuiscant	LXVII
	Si mor/

Si mortui denuo moriantur	LXVIII
De medicamento letali	LXIX
De nuptijs	LXX
De hirundine & lasciuia	LXXI
De dentibus	LXXII
De uolatu	LXXIII
De fide dignis	LXXIIII
De temporibus uitæ	LXXV

ARTEMIDORI DALDIANI

de somniorum interpretatione

liber secundus,

Iano Cornario Medico Physico interprete.

Præfatio

I N primo libro Cassi Maxime,
de artis documentis, & de do-
ctrina quomodo somnia iudica-
re oportet, & de his de quibus
in utroq; libro à me scribetur, et
de omnibus circa hominem cōmunibus,
& in usu existētibus, sermonem faci, sem-
per hoc obseruans, ut nisi magna urgente
necessitate, ueteres nō contingerem, nihil
relinquens eorum quæ ad rem spectare ui-
dentur

dentur, nisi si quid ueteres nos anticipātes erudite exposuerunt, de quo me uerba facere non erat necesse, ut ne cōtradicare aggrēdiēs, mentiri cogerer, aut eadē dicens, laborem ueterū ab accessu in medium excluderem. Verum in hoc libro promissam diuisionem ex debito persoluam. Peto autē à te ut rerum consequentiā, etiā ad iudicationum certitudinem, in qua magno pere mihi placeo, recte habere ac sequi iudices, & ut ipsam dictionem cum tua eloquentia nō conferas, sed quantum noctis tēpore lucerna solis usum exhibet, his qui eo opus habent, tantam putes me habere facultatē, ad ea quæ intelligo & mente cōcēpi prodenda. Cæterum tempus iam uocat, ut ad iudicationem conuertar.

De uigilia Cap. I

DEo quod quis sibi uideatur ex somno excitari, in sermone de somno prædiximus. Verum uigilare sibi uideri aliquem noctu reclinatū in cubili, curas quasdam superexcellentes opulentiæ præfagit. Pauperibus uero, & his qui aliis quibus insidias struunt, bonū est. Illi enim uacationem non habebunt. Hi uero cum
multa

multa prouidentia struentes insidias, à proposito scopo non aberrabunt. Huic simile est somnium, quū quis se noctu acute cer-
nere oculis putat, & in nocte ac tenebris,
luminis repentinum splendorem uidere.

De progressu & salutationibus

Cap. II

Rogredi mane facile, & neq; prohi-
p beri, neq; includi, ab aliquo eorum
qui intus sunt, bonum est. Iuxta uo-
luntatem enim & ex animi sentētia actio-
nes processuras significat. At uero progre-
di non posse, & domus propriæ aut cuius-
cunq; in qua quis se esse putat, exitus non
reperire, Detentiones quidem peregrina-
ri uolentibus, Impedimenta autem agere
quid destinātibus, longum uero morbum
ægotanti, & ei qui diu egrotauit, mortem
præfagit. Salutare autē familiares & com-
pellare, & osculari, bonum est. Iucundos
enim sermones tū dicturū, tum auditurū
esse significat. Verum nō familiares, alias
autem notos alloqui, minus bonum est.
Hostes uero & inimicos cōpellare & oscu-
lari sibi uideri, inimicitia solutionem facit.
Mortuos osculari, ægotanti quidem inte-
l ritum

ritum præfagit. sano aut̃ sermonibus serijs in præsens uti interdicit. propterea quod mortuo ori labra coniunxit. Eos uero qui in uita amicissimi & iucundissimi nobis fuerunt, mortuos osculari, nō impedit neque sermonibus uti, neq; aliud quid facere.

De uestitu & mundo omnis generis
uirili ac muliebri

Cap. III

E uestitu, & ornatu omnigeno uerba faciurus, primum de uirili supellectile, tum uernaculo, tum peregrino, opinor tractare oportere. Vestitus cōsuetus, omnibus bonus est, & qui iuxta anni tempus cōmodus existit. Aestatis enim tempore lintea, & uestimenta detrita gestare sibi uideri, bonū utiq; fuerit, & sanitatis signum. hyeme uero lanea, eaq; noua. Soli uero litem habenti, & ex seruitute manumitti cupiēti, nouæ uestes male sunt, etiam si hyeme uideantur, propterea quod operosum sit ipsas deterere, & plurimum relucientur. Alba uestimenta solis sacrificis cōferūt, & seruis græcorū, reliquis turbatiōes significant. propterea quod hi qui in turba uersantur albo uestitu utantur. Opificibus aut̃ manuarijs cessationem & otium por-
tendunt

tendunt, & quanto preciosiora fuerint uestimenta, tanto plus ocij prædicunt. Neque enim operas obeuntes homines, & maxime qui mechanicas artes exercēt, albis uestibus utuntur. Seruis autem Romanorum solis his qui recte agunt conferūt, reliquis mala sunt. Manifestos enim faciunt male facientes, & propterea quod eundem cum dominis ut plurimum uestitum habēt, ob hoc somnium liberi nō fiunt, quemadmodum serui græcorum. Viro ægrotanti alba uestimenta habere, mortē prædicat. propterea quod mortui in albis efferantur. Niger uestitus salutē prænunciat. Non enim mortui, sed mortuos lugentes eiusmodi uidentur. Noui autem ego multos & pauperes, & seruos, & uinctos ægrotantes, qui etiam quū uiderentur sibi nigra habere uestimenta, mortui sunt. Verisimile enim erat hos non in albis propter inopiam efferendos esse. Est autem alias niger uestitus omnibus malus, exceptis his qui clācularia operantur. Variam autem habere uestem aut purpuream, Halurgidem græcis appellatam, sacrificis quidē & Thymelicis, histriionibusq; & scenicis, & dionysiacis artificibus

bus confert. Alijs turbationes & pericula sola inducit, & occulta reuelat, Aegrotos uero ab acribus humoribus & multa bile infestari significat. Purpurea uestis, seruis bona est, & diuitibus. Illis enim propterea quod alias ius gestandi non habent, libertatem & manu missionem significat. his uero propterea quod alias imperium & iubendi potestatem non habent, et quod dignitati purpura conueniens existat, honorem & celebritatem presagit. Aegrotantem autem occidit, & pauperi damnosum est somnium. Multis etiam uincula annunciauit. Oportet enim eum qui purpuram gerit, omnino diadema aut coronam habere, & multos comites ac custodes. Verum Dionysiacis artificibus eademque Halurgis significat. Coccinea et omnis uestis eiusmodi, aut purpurei tinctus, alijs quidem uulnera, alijs uero febre inducit. Foeminea uestis solis his qui uxores non habent conducit, & his qui in orchestra conscendunt. Illi enim uxores ducunt adeo ex animi sententia, ut ipsae utantur ornatibus. hi uero ex consuetudine agendi personas, magnos quaestus ac lucrum faciunt. Reliquos autem uxoribus spoliatur, aut morbo magno obicit, propter

propter molliciē & debilitatē eorū qui ta-
 lia gestant. Et tamen in festiuitatibus & cō-
 uentibus, neq; uaria, neq; muliebris uestis
 quenq; lædit. Barbaricā uestem habere eo
 quo Barbari solent modo præparatam, ei
 quidē qui ad eos abire constituit, qui tali
 uestitu utitur, bonas cōuersationes isthic
 futuras significat. Sæpe uero & uitā isthic
 finitum & transacturū esse prænunciat.
 Reliquis morbū aut actionū impedimen-
 tum indicat. Eadē significat & uestis Rho-
 mana, toga uidelicet, quam nunc Tibenū
 uocant, à Timeno Arcade, qui primus suā
 chlamydē hoc modo circumdedit, quum
 per sinū Ioniū nauigasset, & ab his qui ist-
 hic habitant susceptus esset, à quo indige-
 næ edocti eodem modo præparauerūt, &
 uestitum Timeniū uocauerunt, cognomi-
 nem Timeno inuentori. Verū posteriori-
 bus tēporibus corrupto noīe Tibenus ap-
 pellatus est. Molli & sumptuosa ueste uti,
 diuitibus & pauperibus bonū est. Illis em̄
 præsentēs deliciæ perseuerabunt, his uero
 res luculentiores erūt. Seruis aut̄ & egenis
 morbū prædicūt. Mutilæ & indecoræ ue-
 stes, damnū & improspērū rerū agēdarum

successum significant. Chlamys quam alij
qui Mandyan, alij Ephesridē, alij Berion
uocant, tribulationem & angustias, & liti-
gātibus damnationē significat, propterea
quod corpus circūamplectatur. Idē etiam
penula, & si quod aliud uestimenti genus
his simile sit, significat. quare tales uestes
perdere melius est q̄ habere. Verum nul-
lius alterius uestimenti perditio confert,
præterq̄ pauperibus, & seruis, & uinctis,
& obæatis, & omnibus in captiuitate de-
tentis. Deperdita enim hæc, malorum cor-
pus occupantiū perditionem significant.
Alijs uero neq; nudari, neq; uestimēta per-
dere bonum est. Quicquid enim ad orna-
tū alicuius spectat periturū esse prædicit.
Mulieri autē florida & uaria uestis condu-
cit, maxime meretrici & opulentæ Illa em̄
ob quæstum, hæc ob delicias, floridis uesti-
bus utitur. Vestimenta coloris natiui, om-
nibus bonū significant, maxime uerecun-
dis. Hic enim color manifestari non sinīt.
Præstat autē semper mūda & splendida ue-
stimenta habere, itemq; probe lota, quàm
sordida & illota, exceptis his qui sordida
opificia exercent.

Videri

Videri sibi sua uestimenta lauare

Cap. IIII

u Ideri sibi sua ipsius uestimenta lauare, aut etiam alterius, incōmodi alicuius circa uitam depositionem significat, propterea quod etiam uestimenta sordes abijciunt. Occulta etiam depræhendere ac condiscere facit. Lauare enim abusiue etiam redarguere ueteres dicebāt, uelut alicubi etiam Menander:
Si tu meæ uxori male inde dixeris,
Patrē tuū, teq; & tuos ego lauero. hoc est, redarguam, unde etiam his qui depræhendi ac redargui timēt, terribile est uestimenta lota gestare ac uidere.

De mundo externo Cap. v

a Nuli extra ferrei, bonū quidem, sed non citra laborem ipsa bona significant. Poeta enim πολύκμητον, hoc est multo labore factū, ferrum uocat. Boni sunt etiā aurei qui lapillos habēt, Nam qui lapillis carēt, minime lucrosas aggregationes significant, propterea quod calculos non habēt. Calculū enim uocamus tum lapillū in anulo, tū etiā pecuniarū numerū. Semper aut meliores sunt anuli ex toto facti

I 4 bresacti

brefacti, nulla inanitate & cōpleri. Vacui enim cauiq; & qui diuinū ac sacrū quippiā intra se habent, dolos et insidias significāt, ob id quod in se cōtinēt occultatū. Vacui uero ac caui etiā maiores expectationes q̄ cōmoditates præsagiunt, propterea quod maiorē molem q̄ grauitatem habēt. Anuli Succinei & Eburnei, & quicunq; aliij fieri solent, solis mulieribus conferunt. Monilia uero & catenulæ, & inaures, & lapides pretiosi, omnisq; ornatus muliebris circumcollaris, mulieribus bonus est. Nā & innuptis nuptias portendit, & liberos eis quæ liberis carent, & his quæ utraq; habent, possessionū acquisitionem & opulentiā magnam. Quemadmodum enim ab illis ornantur mulieres, sic à uiris, & liberis, & diuitijs. Etenim à natura diuitias amant mulieres, uelut etiam ornatus sunt studiosæ. Insuper collo illa circundantur, uelut etiam uir ac liberi solent. At uero uiro dolos, & insidias, & pecuniarum implicationem significant, nō ob materiā, sed ob figurā & structuram. Est enim aurū nō ut quidā prodiderūt, malū ob materiā, sed omnino uice uersa bonū, uelut saepe obseruauit

uauit: sed tamen nō immodicū, neq; multū,
 neq; incōueniens propter figuram, quem
 admodum uiris monilia, neq; supra digni
 tatem, uelut pauperibus coronę, & magna
 uasa, & multa numismata. Nam quum ta
 le quid aliquis uiderit, nō amplius ob ma
 teriam, sed ob structurę & opificij qualita
 tem, aurum malum existit. Porro si frāgan
 tur aut perdantur aut dissoluantur ornamen
 ta collaria, perditionē mulieri ut prius di
 xi significant. Viro autem ornamenta ma
 nualia, nō solum perditionem eorum qui
 bus rem familiarem potissimum concredi
 dit, uxoris inquam & uillici, sed etiam ipsa
 rum possessionū ac rerum corruptionem
 portendunt, & quod his quibus iam aliqd
 credidit, de cætero non amplius sit concre
 diturus. Non enim amplius tales anulīs or
 pus habent. Multis uero etiam oculorum
 cæcitatem somnium annunciauit. Habent
 enim consensum quendam oculi ad
 anulos, propter lapillos. At
 uero calciāmēta eadem
 quæ uestitus præ
 sagiunt.

De peccando & complicatione capillorum. Cap. VI

p Ecclinari & uiro & mulieri concubibile est, est enim tempus quoddam dura omnia dissoluens ac corrigens. Complicare capillos solis mulieribus confert, & uiris qui hunc morem habent. Reliquis æris alieni implicationes, et debita multa prædicit. Aliquando etiã uinula & seditiones præfagit.

De usu speculi. Cap. VII

a D speculum stare, & suam imaginem similẽ uidere in speculo, bonum est & uiro et mulieri nuptias celebrare uolentibus, significat enim speculum uiro quidem uxorem, Mulieri uero maritum, quoniã facies ostendit, quem admodum hi uicissim liberos alter alteri ostendunt. Bonũ est & tristitia affectis, tristitiæ enim expers res est speculo uti. Verum egrotos tollit. terreum est enim speculum ex qualicunq; materia fuerit factum. Alios autem in alienam regionẽ transfert, quo in alia terra suas facies cõtemplentur. Ceterũ dissimilem sibi ipsi in speculo se uidere, spuriorũ aut alienorũ puerorum patrem

trem aliquem uocandum esse præfagit. At uero turpiorem aut deformiorem uidere seipsum, non confert. Morbos enim & tristitias significat. Quemadmodum etiam in aqua se contemplari, mortem ipsi qui somnium uidit prædicit, aut alicui familiarissimo ipsi.

De aere, & his quæ circa aerem fiunt.

Cap. VIII

Er purus & clarus omnibus bonus est, maxime autem his qui perditæ quærunt, & qui peregrinari uolunt. Omnia enim in puro aere conspicua fiunt. Verum aer caliginosus, aut tenebri-
 a cosus, aut nebulosus, supra actionum impedimentum, etiam tristitias significat. In qualemcunque autem materiam transmutatus fuerit aer, bonus est his qui eadem materiam tractant. Reliquis malus obseruatus est. Humilis factus aer, solis cœlestia contemplantibus, et uatibus bonus est. Reliquorum uitam humilem reddit. Pluuia citra tempestatem ac multum uetum, omnibus bona est, exceptis his qui ad externos homines dimittuntur, et his qui sub dio opificia sua exercent. His enim impedimento est. Minuta plu-

ta pluuiæ guttæ & pruina, agricolis quidem ualde bonæ sunt. reliquis paruū quæstum prædicūt. Hymbres & nimbis, & tempestates, omnibus turbationes & pericula ac dāna inducunt. Solis uero seruis, & egenis, & qui aliqua incōmoditate uexantur, alterationes ac liberationē à malis quæ pedibus subiacent prædicunt. Nam post magnas tempestates, statim serenitas sequitur. Nix & glacies si suo tempore uideantur, nihil significant. Meminit enim diurni frigoris etiam dormiente corpore anima ipsa. Verum si extra tempus uideantur, agricolis quidem conferunt, reliquis frigidæ aggressiones et propositas actiones futuras significant, & iter facere prohibent. Grando turbationes & tristitias indicat, & occulta reuelat propter colorem. Tonitru citra fulgur, seruis turbationes & insidias, propter inexpectatum, fulgur uero citra tonitru, uanum timorē significat. Nam post fulgur rursus expectare tonitru, timorem indicat. Nihil enim aliud est quæ minæ inanes, quando igitur nō succedit tonitru, inutilem timorem facit. Sequitur autē hanc tractationem etiam de igne sermo, de quo dupliciter

duplicem iudicationē facere ex re est, par-
 tim quidē ut de cœlesti & diuino, partim
 uero ut terrestri & usuali. Primū quidem
 igitur de cœlesti hoc modo iudicatiōes fa-
 cere oportet. Ignem in cœlo uidere, splen-
 didum, purum, & modicum, minas ex qui-
 busdam præminētibus significat. Multus
 autem & hostium incursum, et egestatem,
 & famem præfagit. Vbicunq; uero fuerit
 ignis, aut ubi sursum fertur, uelut à septen-
 trione, aut meridie, aut occidēte, aut orien-
 te, inde sanē hostes ueniunt, aut iuxta illas
 regiones sterilitas erit. Verum peius om-
 nino fuerit ignem deferri uidere. Idē signi-
 fificant etiam ex cœlo descendentes faces,
 item ligna & arbores ardentes uidere, que
 omnia periculum circum caput eius q̄ so-
 mnium uidit constituunt. Quēadmodum
 enim cœlum, omnem mundum superemi-
 net, sic caput corpus. Fulmen citra tempe-
 statem propē allapsū, & nō contingens
 corpus, eum qui uidit extra locos eiicit, in
 quibus degit. Neq; enim propinquum ful-
 men quisquam sustinere potest. Si uero an-
 te aliquē ceciderit, prorsum progredi pro-
 hibet. At uero extremis partibus à fulmi-
 ne per-

ne percuti, ualde quidem ueteres bifariam distinguunt, pauperibus quidem bonum esse pronuntiātes, diuitibus uero malum, atque hoc hac ratione. Similes etenim sunt pauperes locis uilibus & ignobilibus, in quos sterquilinia abiiciuntur, aut aliud qd uitiosum. Diuites uero nemoribus deorū aut hominum, aut ædibus templorum, aut templis deorum, aut saltibus, aut alijs cuiuspiam loco luculento. Quemadmodū igitur fulmen ignobiles locos nobiles facit, propter aras quæ in ipsis extruuntur, & ob sacrificia quæ in ipsis fiunt. & contra sumptuosos locos, desertos & inaccessos reddit. Nemo enim in ipsis deinceps conuersari ac degere expetit. Sic somnium pauperi quidem prodest, diuiti autem obest. Preterea fulmē nihil aliud est quā ignis, proprium autem ignis est omnem materiā corrumpere, habet autem pauper paupertatem, diues diuitias. proinde ille quidē paupertatem. hic uero diuitias corrūpet. quoniam autē & fulmine ictus statim insignior redditur, similiter etiā pauper repēte ditatus, & diues repente amissa rerū substantia, insigniores fiunt. His igitur rationibus
primi

primi persuasi sunt. Verum posteriores etiam quædā de seruis dixerunt, & pronunciauerunt fulmine feriri seruis bonum esse, propterea quod fulmine icti neque dominos amplius habent, neque laborant. Splendida autē uestimenta eis circundantur, uelut honore à Ioue affectis. Multa etiā Alexander Myndius & Phœbus Antiochenfis, de eo quod quis fulmine icitur, ex propria experientia apposuerunt. uerūtamen non omnia exacte potuerunt inuenire. Habet autem res hoc modo. Seruos quidem non magna autoritate præditos, liberos facit. uerū eos qui alicuius præcij sunt apud dominos, aut multas possessiones habent, priuat & fide, & autoritate, & possessionibus. Ex liberis autē pauperes quidem, non uolentes latere infelicitatē & peccata sua, iuuat. eos uero quæ ea celant et latere uolunt, redarguit & manifestat. Neque enim occulte cadit fulmen, propterea quod cum magno tonitru, & multa tēpestas deferatur. Neque etiam fulmine ictus latere potest. Diuites autem qui aurum gestaturi sunt, propter principatum aut sacerdotium, nō lædit, sed magis insigniter principatū aut sacerdo-

cerdotium administraturos esse præfagit. Simile est enim aurum igni, iuxta colorem sanè. uelut etiam Pindarus dixit.

Candentis aurum ignis modo. reliquis bonorum substantia spoliât, propter superiorẽ rationem. nisi quid aliud impediât. Cæterum his qui uxore carent nuptias prædicat, tum pauperibus, tum diuitibus. Nihil enim à deo corpora calefacit, uelut ignis & mulier. At uero iam contracta matrimonia dissociât, & sodales, & fratres, & amicos, inimicos facit. fulmẽ enim nõ unit, sed etiam unita separat. Insuper & liberos habentem, liberis priuat, ita ut moriatur, si doleat ad hoc ut fulmine sit ictus. aut alias discedant, si non doleat. Nam & arbores ubi fulmine ictæ sunt exarescunt, & germina perdunt. Quemadmodum autem arborũ filij sunt germina, sic uiro- rum germina sũt filij. Athletas porro celebres fulmen facit, omnesq; philologos, & in medium prodire uolentes. Cõfert etiam in litibus de fama & nomine, si quis sibi uideatur fulmine feriri. Nullus enim fulmine ictus infamis & ignominiosus existit. unde etiam uelut deus colitur. Qui uero de possessionibus

sessionibus omnis generis litigant, his da-
 mnationem præfagit, excepta terra, & his
 quæ in terra existunt. Etenim damnatos
 consueto more fulmine ictos dicimus. Cæ-
 terum in litibus de terra, possidentes qui-
 dem terram, & timentes expulsionem, per-
 mansuros esse significat. Non enim trans-
 feruntur fulmine icti, sed ubicunq; ab igne
 deprehensi & tacti sunt, isthic sepeliuntur.
 Qui uero alienæ terræ adhærent, eamq; si-
 bi uendicare student, eos nō peruenturos
 esse in ipsam prædicat, sed ubicūq; fuerint,
 isthic mansuros esse, hoc est extra. nisi sanè
 quis nō se putet fulmine ictum esse, sed in
 terram, alicubi fulmen uiderit dilapsum.
 Nam huiusmodi somniū semper inhabi-
 tantibus inaccessam terram facit. Insuper
 uero fulmen etiam apud externos degentes
 ad domum reducit. & qui domi uiuūt, eos
 domi retinet. Verum meminisse oportet,
 eandem significationem esse, si quis sibi ui-
 deatur fulmine ictus esse, & si quis se à ful-
 mine exustū esse putet, aut in caput uel pe-
 ctus fulmē cecidisse. Quoniam quā aliam
 quandam corporis partem fulmen com-
 bufferit, (modo non sit totum corpus, ex

m quo

quo uerisimile est mortem fulmine icio se
 qui) tunc sanè minores euentus fiunt. atq;
 sic iudicationes facere oportet, uelut parti-
 bus læsis, & non de toto corpore pronun-
 ciare, de quibus exacte & ut nihil desit, in
 sermone de corpore, in primo libro parti-
 cularim tractaui. Sed & eius meminisse cõ-
 uenit, Quod neq; nauigantem, neq; in cu-
 bili decumbentem, neq; in terra supinum
 aut pronum à fulmine cõburi confert. Re-
 liquū est igitur solum bonū esse, erectum
 stare, aut in throno, aut alio quopiam sedi-
 li sedentem, fulmine feriri. Noui aut̃ quen-
 dam qui per somnium existimauit, exter-
 num clauiculum lecti à fulmine tactū esse
 ac consumptum, & sanè uxor ipsius mor-
 tua est.

De igne usuali.

Cap. ix

i Gnem usualement modicum, & pur-
 rum, ac submissum uidere, bonū
 esse dico. Multum uero & immo-
 dicum malum est. Est igitur optimus ignis
 qui in foco clarus ac purus cõspicit̃. Mul-
 tam enim opulentiam significat. Nam cir-
 ca ciborum præparationem, non temere
 ignem in foco uidere datur. Idē extinctus,
 inopiam

inopiā portendit, & si quis in domo ægro-
 tat, mortem ipsi prædicat. Bonum est & fa-
 ces noctu ardētes habere sibi uideri, maxi-
 me iuuenibus. Vt plurimū enim amores
 nō iniucundos significat, & actiones præ-
 dicat, propterea quod possint pedib. subie-
 cta uidere. Verum alium facem habētem
 uidere, malum est latere cupientibus. Lu-
 cerna ardens in domo splendida, bona est.
 acquisitionem enim & opulentiam omni-
 bus significat, & innuptis nuptias, & ægro-
 tis sanitatē. Verum non splendida sed obr-
 scura, tristitiā significat. & ægros nō lon-
 ge post occidit, extincta aut conseruat. Nā
 postea accendetur. Lucerna aerea, & bona
 firmiora, & mala fortiora prælagit. Testa-
 cea uero minus. Vtraq; aut occulta reue-
 lat. Lucerna in nauigio cōspecta ingentem
 tranquillitatem à uentis portendit.

De partibus domus ardentib. Cap. x

Omnes ardētes puro igne, & non
 d collabētes, & corruptionem non
 sentiētes, pauperibus opulentia,
 diuitibus principatus comparāt. Quæ ue-
 ro ardent puro igni, & cōburuntur, et con-
 cidunt, & ab igne corrūpuntur, omnibus

m a malæ

malæ sunt, & talium interitū hominū significat, quales fuerint domus, aut parietes. Velut uerbi gratia. Thalam⁹ uxorem significat si extet, sin minus, dominum domus. Andrones uero ī quibus uiri uersantur, homines qui in domo sunt significant, tum cognatos, tum seruos. Gynaciū uero seruas. Vestibulū domus, dominos significat. promptuaria & apothecæ, possessiones & opes, aut etiam promos siue uillicos significant. Atq; hæc quidē in totis domibus. Ex parietibus uero, is qui ianuā habet, dominū designat. qui fenestrā, dominam. Vbi autē non est fenestra, medius paries, dñm. dexter, liberos. sinister uxorem. Quum uero domus multas habuerit fenestras, & fratribus & socijs mortem præsignat, seniorib. quidē partes domus ad orientem, iunioribus partes ad occidentem, partes septentrionales similiter orienti, meridionales similiter occidēti iudicandæ sunt. Qui uero magnum ignem augēt parietes, & splendidiore apparēt, sumptuosiores uitam in melius transferunt. Ianuæ ardentes, uxoris interitū significant, & uitā eius qui somniū uidit non in tuto positam esse.

ex his

Ex his autē ea quæ seram ac uetētem habet, liberā uxorem significat, quæ uero facile aperiri potest & admittit, uxorē. columnæ puro igne ardentes & non pereuntes, liberos significāt somniātis ad meliorē et splēdidiorē fortunā trāsgressuros esse. Si uero corrūpantur, filiorum interitū portendunt. Etenim uelut Euripides alicubi ait :

Domus columnæ liberi sunt masculi.

Altæ domus partes, & superior ianux pars, & cancelli cōbusti, filiorum interitū, & bonorum perditionē præsagiunt. Fundamenta uero dominorū, murorū ambitus ac sepium munimenta, cognatorū & amicorū. Arbores ante ædes enatæ, dñorum. Quæ uero intra domū sunt, magnæ quidem ardentes similiter dominorū, & masculæ sanē uirorū. fœminæ uero fœminarū. parua autē amicorū & cognatorū. Quæ uero penitus humiles sunt, uelut buxi, & myrti, famulorū. Si quis sibi uideat ignem accendere, isq; cito ardeat, tum in foco, tū in clibano, bonū est & filiorum generationē promittit. Similis est em̄ & focus & clibanus mulierī, propterea quod suscipiāt ea quæ ad uitā cōmoda existunt. Ignis autē in ipsis,

prægnantē fore mulierem uaticinat, tunc enim etiā ipsa mulier calidior redditur. At uero immittere ignē his, deinde extinguere, sibi ipsi damni causam fore significat. Hæc quidem igitur ad ignis rationem consequentia abunde dicta sunt.

De uenatione & canibus. Cap. XI

Onsequēter de uenatione & canibus agere, cōmodum mihi uidet.

Lina & furcillæ, pedicæ, laquei, & totus plagarū ac indaginis ordo, et que nubeculæ siue plagulæ appellant, omniacque quæ ad uenationē hoīes cōparare solent, mala sunt, & solū his bona q̄ fugitiuos persequunt, & q̄ perditū aliqd quærunt. celere enim horū inuentionē prædicunt. Reliquis impedimenta rerū necessariarū propter cōplicationes, & picula & insidias significant. In perniciē enim animalīū hoīes hæc præparāt. præstat aut talia habere, q̄ aliū habentē uidere, quanto etiā melius est lædere q̄ lædi. Canes uenatici ad uenationē exeūtes, oībus boni sunt, & actionū prænunciij. Verū reis & in ius uocatis, mali. A uenatione aut redeuntes, intrepidi & ociosi obseruati sunt, hoc est pauorem eximunt.

munt, & actiones impediūt. Sequitur porro ad sermonē de uenatione, sermo de aīalibus oībus terrestrib. bipedibusq; & apodibus ac quadrupedibus. Initiū autē à quadrupedib. faciā. Canes alij sunt q ad uenationē educant, & ex his alij sunt uestigatores, alij feras psequunt & capiunt. Alij ad possessionū custodiā habent, quos domus custodes & uinctos appellamus. Alij ad delicias, q Melitai uocāt. Qui igit ad uenationē aluntur, ea quę foris cōparant bona significāt, itemq; actiones. Quare bonum est ipsos uidere uenātes, & qd accipiētes, aut iā accepisse, & ad uenationē exituros. Actionū enim significatiui sunt. Qui uero in urbē redeūt, actionū impeditiōnē significant. Ab operis em cessant. Custodes domus canes, uxores et famulos, & quæ sitas possessiones significāt. Quare ualentes & adulātes bonā domus custodiā, tum circa uxorē, tum circa domesticos portendunt, & possessionū multam securitatē. Aegrotantes ijdem, morbū denunciāt, & damnū rei pecuniariæ. Asperi uero aut latrātes, iniurias ex huiusmodi psonis præsagiunt, & dāna magna. Alieni canes blādiētes qdē,

dolos & insidias ex malis uiris, aut mulieribus alienis significāt. mordētes uero aut latrantes, aduersitates & iniurias. et si albi fuerint, aptas. Sin nigri, clācularias. Si uero rufi, nō omnino aptas. Si uarij, grauiorē aduersitates significāt. Similes sunt aut nō penitus generosis, neq; liberis, sed ualde uiolētis & impudentib. Tales em̄ sunt canū mores. Sepe uero et febres portenderunt, ppter astrū, siriū uidelicet ipsum, q febris causa existēs, à qbusdā canis appellatur. Etenim uiolentū est & blandū aīal, & febrī simile. Porro Melitæi, quæ iucū dissimula i uita sunt significāt, & qcqd inde uoluptatis emergit. Proinde qcqd ppeffi fuerit, mœroris ac tristitię significationē habent.

De animalibus oīs generis. Cap. xii

Ves uelut ueteres prodiderūt, alba quidē bonæ sunt, nigrae uero malæ. Verū ut ego obseruauī, oues hoībus similes sunt, propterea q obediunt pastori, & in eadē caula cohabitant. Suntq; progressus & profectus in melius, ex ipso noīe quo grecis appellant πρόβατα uidelicet, significatiuæ. Optimū igit est & multas proprias oues habere, & alienas uidere

dere ac pascere, maxime his qui turbe præ
esse uolūt, & q̄ ad magistratus puenerunt,
& sophistis, & doctorib. ac magistris, opa
eū significant. Insuper aut̄ & aries ad domi
num referendus est, & ad principem, et ad
regem. κριναυ enim imperare ueteres dice
bant, & greci sanè arietem κριόν appellant,
& græcis dux aries existit. Bonū est etiam
super ipsos uehi sibi uideri, secure & per
planos locos, præsertim philologis, & his
qui ad diuitias parandas animum adiece
runt. Nam & uelox est animal, & Mercur
rij figuram referre creditur. Capræ neque
albæ neq; nigræ bonæ sunt, sed omnes ma
læ. albæ quidē minus, nigræ aut̄ amplius,
& maxime nauigantibus. Nam & magnos
fluctus caprarū uocabulo, αἶγας uidelicet,
græci appellare solēt, & sanè poeta inquit:

λάβρος ἐπ' αἰγίσῳ, hoc est, fortis capris
sans, id est, Fortis & undosus, de ue
hementi uento loquens. & pelagus maxi
me omnium horrendum Aegæum uoca
tur. Nuptias aut̄, et amicitias, ac societates,
neq; conciliant, neq; iam contractas cōser
uant. Non enim gregatim pascuntur, sed
seorsim in rupibus ac præcipitijs pascen

res, & sibiipsis & pastori negotia exhibē.
Vnde etiam poeta latos caprarum greges
dixit, quum inquit. *οἱ δ' ὥς τ' ἀπὸ λυγρῆς*
πλάτῃ ἀγροῦ, hoc est. Hi uero caprarum
grex uelut amplius. Et rursus:

ἀγροῦ τῶν ἀγροῦ ἀγαθῶν κυροτρόφου, hoc est,
Capras pascentem, & natos pulchros ge-
nerantem. At uero de equis in sermone
de certaminibus prædictum est. Fuit quis-
piam somniorū interpretes, qui cuidam qui
sibi uisus fuit desidere super ariete, & ex i-
pso ex anteriori parte cecidisse: erat autē is
proculus, puellamq; desponsatā sibi habēs,
in illis ipsis diebus nuptias celebrare sta-
tuerat: hoc somnium sic exposuit. Nimirū
prædicere ipsi somnium, uxor tua scorta-
bitur, & quod dici solet, cornua tibi faciet,
atq; sic euenit. & sanè ob somnii præfagiū
recusatis nuptiis, & tandem uix post mul-
tum tēpus ab amicis persuasus, duxit qui-
dem illā ipsam quæ antea ipsi erat despon-
sata, Verum præ somnii timore, uxorem
custodiebat, & omnem diligentiam eius
tutandæ gratia adhibebat: & illa quidem
quum annum superuixisset, inculpata, ui-
ta decessit. Quum autem aliam rursus du-
xisset

xisset uxore, & putaret somni minas iam
 prætergressas esse, & impetū suum id per-
 fecisse, in infortunium incidit. hæc enim ad
 ultimam scortationem progressa est. Asini
 onus quoddam ferentes, & agitatori obe-
 dientes, ualentesq; & uelociter ambulan-
 tes, boni sunt & ad amicitiam, & ad socie-
 ratem. Ad hoc enim ut non sumptuosa sit
 uxor, & sodalis, ac amicus, etiam alacriter
 obedituros esse eosdem significant, itemq;
 beneuolos futuros. Sed & ad alias actio-
 nes commodant, propter nomen ὄνοι, quo
 græcis appellantur. ὄναδος enim, id est uti-
 litatem, ex prædictis significat, & uolupta-
 tem ex iisdem. Nam suauissimo dæmoni
 dicati sunt Sileno. Boni sunt etiā ad timo-
 res, propter historiam quæ de ipsis fertur,
 & fabulam apud omnes diuulgatam. Ad
 peregrinationes autem multam securita-
 tem prædicunt. Verum moras & tardita-
 tes operantur, ob ambulandi tarditatem.
 Muli ad omnia commodi sunt, propterea
 quod ad operas commonefaciunt, & ma-
 xime ad agriculturam. Namq; bobus
 parte hac multum sunt anteferendi.
 Solis nuptiis resistunt & filiorum genera-
 tioni

tionem, ob id quod semine gignituo hoc animal
malum careat. Vbi uero efferati fuerint asini
aut muli, insidias ex subditis significant.
Muli uero etiam morbum, quemadmodum
saepe obseruaui. Boues operarii omnibus
boni sunt, Gregarii uero turbationes & di-
uulgationes significant, propter nomen,
quo graecis βόες appellantur, sed neque peri-
culum minus. Taurus autem non uulga-
rem aliquem significat, maxime si minetur,
aut persequatur. Item minas ex praeminen-
tibus, si pauper sit qui somnium uidit aut
seruus. Nauigantibus autem tempestatem
significat, & si percusserit, naufragium, ex
mali apice graue aliquid perpesso. Similis
est enim malo nauis, & totius ipsius structu-
rae, ob coria & cornua, atque hoc ego ualde
saepe obseruaui, & semper concorditer in
omnibus euenit. Haec quidem de mansue-
tis & familiaribus nobis animalibus. Re-
stat autem ut & de feris dicamus. Leonem
uidere mansuetum, & blandientem, & in-
nocue accedentem, bonum est & utilitatem
ferens, militi quidem a rege, Athletae uero
a bona corporis habitudine, plebeio ex
principe, & seruo ex hero. His enim hoc
animal

animal simile est, ob potentiam & fortitudinem. Quum autem minatur, aut aliquo modo efferatur leo, timorē inducit, & morbum præfagit. Similis est enim morbus ipsi feræ, sed & minas ab huiusmodi uiris portendit, aut pericula ex igne. Catulos leonis & habere & uidere, ex æquo omnibus bonum est. Vt plurimū uero & filij generationem prædicat. Leæna eadem quæ leo significat, præterquam quod minores commoditates blandiēs, & minora damna minans ac mordens portendit, eaq; non ex uiris sed fœminis oritura. Obseruauī autē sæpe & uiros opulentos criminosos per ipsam significari. Est enim cinæda. Parda lis & uirum & fœminam significat, maleficosq; & malis moribus præditos, propter uarietatem coloris. Sæpe uero & gentes externarum nationum, in quibus plurimi plagis insignantur. Sed & morbum, & aliquem alium timorem non uulgarem significat, & periculum circa oculos. Versa mulierem significat, Aiunt enim ex Callistone Arcadica transformatum esse animal ipsum, qui de transformationibus fabulati sunt. Significat et morbum, propter feritatem

feritatem & motum, & peregrinationem, quoniā cognominis est syderi quod semper mouet, & rursus propter illud ipsum, reditum præfagit. Etenim sydus hoc semper in eodem mouetur, & nō occidit neq̃ mergitur. Elephas extra Italiam et Indiam per somnium uisus, periculū & timorem significat, propter colorem, & ob magnitudinem. Horrendum enim est animal, & maxime non adfuetis. Verum in Italia dominum significat & regem, & uirum præminentem. Quare ubi portauerit intrepide, obediens ei qui in ipso uehitur, lucrum ab huiusmodi hominibus & beneficia præfagit. Vbi uero leserit, damnum ex iisdem portendit. Sæpe aut̃ obseruaui, quod Elephas persequens & minans, morbum prædicat, & si apprehenderit ac interfecerit, mortem somnianti significat. Si uero non apprehenderit, tum demum seruandū præfagit, ubi ad extremū periculū fuerit redactus. Aiunt enim Plutoni sacrū hoc animal esse. At uero mulieri nequaquā bonus est Elephas, neq̃ uisus, neq̃ accedens, neq̃ portans. Noui autem quandam fœminam in Italia opulentam & non ægrotantem, quæ
sibi

sibi uisa erat super Elephante uehi, & non ita diu post uita decessit. Onagri inimicitiam aduersus aliquē beneuolum non ualde generosum significant. Habent enim aliquam asinorum significationem. Meminisse porro oportet, quod omnia syluestria animalia in communi ad inimicos referuntur. Semper igitur melius est superare ea, quàm ab ipsis superari. Inimicis enim superiorem fore significat, ita ut & uita illis super sis. Lupus annū significat, atque hoc propter Lycabantem, id est anni tempus, qui ei cognominis apud græcos existit, ueluri poetæ appellāt. Contingit autem hoc ex eo quod circa hæc animalia accidere cōperimus. Semper enim in ordine quodam semutuo sequentia flumen transmittunt. Quemadmodum anni horæ inuicem succedentes annum perficiunt. Significat etiā inimicum quendam uiolentū, rapacemq; ac maleficum, qui palam aduersum insurgat. Vulpes eadē quæ lupus significat, uerū in hoc differt, quod inimicos non palam adorientes, sed clandestine insidiantes portendit. Vt plurimū uero mulieres insidiantes significat. Simia uirū maleficum & im-

& impostorem significat. Cynocephalus eadem quæ simia significat, apponit autē euentui etiā morbum, ut plurimū illum qui facer appellatur. Est enim Lunæ dictus. Produnt autē ueteres etiā morbum hunc lunę sacrum esse. Sphingas & lynces & cercopithecus, hoc est simias quæ caudas habent, & si quod aliud est huiusmodi animal, ad eandem cum prædictis rationem referre oportet. Hyæna mulierem significat semiuīrum, androgynon græcis dictum aut ueneficam, aut uīrum cinædum non beneuolū. Syagros siue aper pluuiam & tempestatem uiolentā significat, his qui iter faciunt, aut nauigant, & litigantibus aduersariū potentē simulq; uiolentum, ac perfidum, scelestā uoce sæpe utentem, agricolis autē sterilitatē, propterea quod plūtas pessundet, & ducētī uxorē, neq; benignā, neq; mansuetā coniugem copulat. Nihil uero miri est, si etiā syagros mulierem significat. Nam si inepte æmulatur mulier, certe reperietur & aper exemplum sui edens, uelut sæpe obseruaui. Quin & prouocatur hoc animal. Et merito uxorem significat, sic enim dicuntur quę ad libidinē sunt

sunt proclives. Sed & καπριον, id est, apris-
 nū, infelix, Menander dixit. Ceruus in
 nauī quidem gubernacula significat, & na-
 uis celeritatē, in uia uero promptitudinem
 motus ad eundū, & profectiōē absoluen-
 dam, aut uice uersa difficultatē, prout cer-
 uus fuerit dispositus. In cæteris uero locis,
 fugitiuos, & eos quibus lis in iudicio inten-
 ta est, eamq; fuga cuitarunt, & quibus con-
 uictus hominū relinquitur, perfidos qui-
 dē, uerū timidos & pusillanimos reddit.
 Quod si qd est animal ex infrequētibus &
 raris, qd aut Africa, aut Oceanus, aut Oc-
 cidens gignat, & in hoc sermonis censu nō
 reperiatur, id ipsum iuxta dictiorū rationē,
 semp ad simile aut nō multū distās animal
 referre oportet, atq; sic de ipso iudicatiōes
 facere. Hæc igitur de quadrupedibus tum
 mansuetis, tum feris, regulariter pronun-
 ciare oportet, præsertim eos qui pompam
 sermonis non ualde probāt aut expectāt,
 sed ipsam rei ueritatē expendunt. Quin &
 illud considerare cōuenit, quod animalia
 ex māsuētis quidē fera facia, mala existūt,
 ex feris autem mansuefacta, bona & utilia
 sūt. Verū magnas omnino utilitates signi-
 ficant

ficant ea quæ etiã uocem humanã edunt,
& maxime ubi quid boni & iucundi dice-
re uideantur. Quicquid aut̃ dixerint, om-
nino uera dicunt, fidemq; ipsis habere o-
portet, & siquidem simplex fuerit quod di-
ctum est, ipsi per se animum adhibere. Sin
ænigmatis specie obscuratum fuerit, tenta-
re ac eniti ut interpretemur. Cæterum de
apodibus deinceps agam.

De reptilibus Cap. XIII

Raco uisus regē significat, ob poten-
d tiam, dominū item & magistratū, &
tempus, propter longitudinem, &
quod exuat senectā, & rursus iuuenescat.
Idem enim etiam tēpori cōtingit iuxta cer-
tas anni horas, ut uidelicet senescat, ac rur-
sus adolescat. Diuitias itē & pecunias, pro-
pterea quod thesauris incūbit, & deos o-
mnes, quibus est sacrat̃us. Sunt aut̃ hi. Iu-
piter reuerēdus, sol, ceres, proserpina, heca-
te, Aesculapius, Heroes. Quando autē ac-
cesserit, aut dederit aliquid, aut dixerit q̃p-
piam, ingentia bona significat, à relatis, aut
per relatos deos aut dæmonas. Si uero cō-
traria faciat, malus est. Circumplexus aut̃
& perterrefaciens aliquē, grauiā portēdit
& uin

& uincula, & ægrotantibus perniciem, ferre enim ad terram ducit. Nam & ipse terre filius est, & cōuersationes suas in terra habet. Serpens morbum significat, & inimicitiam inducit. Quomodo autem affecerit aliquem, sic & morbus, & inimicus eum qui somnium uidit tractabunt ac excipient. Aspis & uipera, argentū significant, propter multam rubiginē, & opulentas mulieres, ob eandem rationem. Hæ uero etiam mordentes bonæ à me obseruatæ sunt, item accedentes & circumplicatæ & circumuolutæ. Qualemcunq; aut feram mulier habens in sinu occultauerit, & ex ipsa delectetur, stuprabitur ab inimico eius qui somnium uidit. Si uero timeat aut tristetur, ægrotabit. Et si uterum gestauerit, corrumpet & non conseruabit foetum. Hydri eadem quæ serpens significant, & morbum ex humoribus & liquidis, aut in aqua periculū inducunt. Prædicunt etiam inimicos ex aqua aut per aquam quæstus facere. Dryinæ & pareæ, ac physali, mali omnes sunt, & iniurias ex aliquibus significant, non urbanis, neque in ciuitate degentibus.

Seps uero, & dipsas, & diphas, & leo uocatus, & quæcūq; alia animalia, quæ multa adeò Nicander enumerauit, neq; uisa, neq; prope accedentia ac impetentia, bonum quicq; significant, sed & pericula nō uulgaria inducūt. Phalangia autē et scorpj, & scolopendræ, malos hoīes significant.

De piscatura Cap. XIII

Agena, & gripus, & rete, & quæcūq; que alia ex lino texuntur ad piscaturam, eadem quæ retia uenatoria, de quibus antea mentionē feci significant. Furculi uero setacei, & hamuli, ac uncini, & qui Dolones appellātur, dolos & insidias significant. Semper autē melius est hæc habere sibi uideri, q̃ alium habentem uidere. Capere pisces simul multos ac magnos, bonum est, & utilitatē ac lucrū omnibus parit, exceptis his qui sedentariū opificium exercent, & sophistis. Illis enim ociū significat somniū, propterea quod non possint simul operas cōsuetas obire, simulq; piscari, his uero ineptos auditores accessuros esse præfagit. Muti enim sunt pisces. Parui pisces si præhendātur tristitiā significant, & nequaquā lucrum, horū autē mentionem
in

in primo libro ubi de cibo egi, feci, uelut sunt, chalcides, mænulæ, sardæ, psæstoæ, phyæ, hoc est apuæ quæ in sartagine friguntur, & aliæ multæ pisciū species. Iam uero speciatim pisciū singulæ species diuersam significationē habent, quorū ratio hæc est. Quicunq; pisces uarij sunt, ægrotantibus uenena, sanis uero dolos & insidias significāt, uelut turdus, phuca, hiatula, Iulia, stromateus, & consimiles. Quicunq; uero pisces rufi sunt, seruis quidē et malefactoribus, tormenta significāt, ægrotantibus uero, febrem uehementē, et inflammationes, his uero qui latere conantur manifestatio nem portendūt, uelut dentex, rubellus, cuculus, mullus, quæ trigla græcis existit, et foeminis liberos nō habentibus bona est. Ter enim parit, unde et nomen ipsi merito impositū esse, et Aristoteles in libris de animalibus, et Aristophanes in cōmentarijs in Aristotelē tradūt. Quicunq; pisces exuuntur boni sunt ægrotantibus, et in carcere detentis, et pauperibus, et omnibus in aliquo infortunij casu existētibus. Deponunt enim incubentia et circūfusa mala. Exuunt autē se neciā pisces crusta intecti, squilla, locusta

siue carabus, cancer, gāmarus, pagurus, & quæ graus, id est anicula appellatur, & qui cunq; similes existūt. Eadē autē genera etiā plagas sæpe portenderūt, propterea quod seipsa feriāt, et peregrinatiōes indicant, quæ amphibia sunt geminūq; uictū tū in terra, tum in aqua habēt. Quicūq; pisces uentrē nostrū exturbāt, & sterquilinia educūt, eadem quæ olera significant, & eundē usum hominibus exhibēt, de quibus in sermone de alimēto libro primo dixi. Soluūt autē aluū, oīa testa intecta, purpura, murex, conchæ, rhombus, erinaceus, mitilus, peloris, chamæ, peciūculi, carcinades, & si q; aliud huiusmodi existit. Purpuræ autē & carcinades, piscatorib. & purpuratorib. sæpe cōferūt. Pina autē & pinophylax, & cācer, etiā ad nuptias & societātē boni sunt, propter mutuā societātē ac beneuolētiā. Molles pisces solis his qui malefactū quoddā aggređiuntur conducūt, Nā ipsi mutato colore, & locis in quibus fuerint assimilati, latent, reliquis impedimēta & detētiōes significant, ob uim retinēdi & uiscositatem, sed & in actionibus multā imbecillitatem prædicūt, propterea quod ossa nō habēt

Robur

Robur enim corporis sunt ossa. Sunt autē hi polypus, loligo, urtica, nauplius, porphyrio, sepia. Hæc uero sola, etiā fugā menditantes iuuat, propter dolum, quo utens sæpe effugit. Meminit huius somnij etiam Antipho Atheniensis. Quicumq; uero pisces chartilaginei sunt, ex his longi omnes uanū laborem significant, & quæ speramus nō perficiunt, quoniā manibus elaborantur, & squamas non habent, quæ corpori circūsitæ sunt, uelut hominibus colores. Sunt autē hi. Muræna, anguilla, congrus. At uero plani pisces etiā pericula significant, propter feritatē, & insidias, uelut, pastinaca, torpedo, bos, & quæ Aquila dicitur, mustelus, squatina, & alia his similia genera. Quicumq; pisces squamosi quidē similes sunt, squamas aut nō habēt, spes eius q̄ somniū de ipsis uidit dissoluūt, uelut Thunnus, & species ipsius, pelamis, simos, malleolus, monedula, et cōsimiles. Mormyri aut et melanuri, et scorpij, et gobij, morbū præfagiūt, maleficis et iniucundis hoībus. Coracini uero et blemij, malis et inutilib. Pisces stagnorū boni qdē sunt, uerū minus. Nā et minus q̄ marini pretiosi

sumptuosiq; sunt, et nō similiter nutriunt.

De ranis Cap. xv

Anæ homines impostores et scur-
 ras significāt, Verū his qui ex turba
 rē parāt, bonæ sunt. Noui aut quē-
 dam famulū q sibi uisus est ranis pugnos
 et digitorū nodos incutere, et prefectus est
 domui domini, ita ut imparet hoībus qui
 in domo essent. Stagnū enim domū signifi-
 cabat, ranæ uero hoīes in ipsa. Digitorū ue-
 ro illisio, quā græci condylismum Latini
 quidā Talitrum appellant, imperium.

De feris marinis Cap. xvi

Erā marinā in mari existentē uidere,
 nemini cōducit, excepto delphino.
 Hic em̄ in mari uisus bonus est, et q
 abit, inde uentū spiraturū promittit. Extra
 mare aut et liquidū, omnis fera marina bo-
 na est conspecta, Non enim amplius læde-
 re potest, quando neq seipsum seruare ua-
 let, utpote tremens et dolorose moriens,
 quappter inimicos supra hoc quod nihil
 cōtra nos efficere possunt, etiā malos male
 perdēdos esse significat. Ceterum delphin
 extra mare uisus nō est bonus, ex charissi-
 mis em̄ aliquē defunctū uidere significat.

De laris

Delaris & mergis. Cap. xvii

1 Ari & mergi, & quæcūq; eiusmo
di marinæ aues, nauigantes in ex
tremum periculum inducunt, sed
non perdunt. Merguntur enim tales aues
omnes, & in mari non suffocant. Reliquis
hoībus aut amicas aut scorta significāt, aut
uiros impostores, raptoresq; ac perfidos,
ex aqua aut per aquam quæstum ad alimo
niam habentes. Porro quæ perdunt in hoc
somnia non inuenientur, quicquid enim
cœperint deglutiunt.

De piscibus mortuis. Cap. xviii

p Isces mortuos in mari uidere aut
reperire, non est bonum. uanas e
nim spes significant, & quæ expe
ctantur perfici nō sinunt. Viuentes autem
pisces accipere melius est, siue ipse uene
ris, siue ab alijs emptos accipias. bonū est
etiam appositis uesci, ceterum de præpara
tione ipsorū, itemq; cōditura, ex carniū
conditura iudicationes facere oportet. At
uero putare piscem in cubili uidere, iu
dicandum est ut malum, & nauigāti, & æ
grotanti. illi enim naufragium, huic pericu
lum ex humoribus & liquidis, aut p liquidis

da significat. Quod si mulier pręgnans se
piscem parere somniet, iuxta ueterum sen
tentiam, mutum pariet. Verum ut ego ob
seruauī, breuīs uitę & non diu superuictu
rum. Multę uero etiam mortuos pepere
runt. Omnis enim piscis extra continens
suū, ipsam uidelicet aquam, positus moriē.

De aucupio.

Cap. xix

Alamī aucupatorij & uiscum, pe
c regrinos cōgregant, & fugitiuos
reperiūt, & pđita seruant, & quę
expectamus perficiunt, uerum nō omnia.
Quę enim longe distant ad utentem du
cunt, hoc est ad aucupem. Quędam uero
etiam calamos effugiunt. At uero quę nu
beculę ac plagulę appellātur, & quę cūq;
alia texta sunt, et ad auium uenationē com
parata, eandē cum fagenis & retibus ratio
nem habēt. Cōsequenter aut promissus or
do exigit, ut de aialibus uolatilib. dicam.

De animalibus uolatilibus. Cap. xx

Lites magnę diuitib. magis q̄ pau
a peribus cōducibiles sunt. Paruę
aut & pingues pauperibus cōmo
dissimę. Etenim magnę propterea q̄ sim
plicib. cibis nō utant, & aliquādo magnos
appeten

appetentes, & uulgarem auersantes, fame
scunt. Verū parua & seminilege parabilē
uictū habentes, nō ita indigentia tolerant.
Ceterū iustum uidet mibi esse etiā harum
speciatim mentionē facere. Aquilā uidere
in petra desidentē, aut in arbore, aut in al/
tissimo loco, bonū est ad actionem progre/
dientib. timentibus uero, malū. pegrinum
etiā reducit. Volantē aut uidere sensim &
impturbatā, similiter bonū est. tardius aut
euenire solet, ut rationabile est. Aqla desi/
dens in capite eius q somniat, mortem ipsi
præfagit. Quicqd enim unguib. apprehen/
derit mortificat. Vehi super aqla, regibus
quidē & magnatib. ac opulentis uiris inte/
ritū prædicit. Vetus em mos est hos mor/
tuos, tū fingere, tum pingere aqlæ insiden/
tes, & per huiusmodi opificia colere. pau/
perib. aut bonū est, suscepti enim à qbus/
dam diuitib. nō parū cōmodi sentient, atq;
id pegrē proficiscētes ut plurimū, et i alie/
nā regionē translati. Aqla minās, minas ui/
ri potentis significat. Māsueta aut & acce/
dens, aut dans aliquid, & uoce sua loquēs,
bona obseruata est. Mulier si aquilā pare/
re sibi uidebitur, filiū gignet, qui si quidem
fuerit pauper, militabit, & toti exercitui

imperabit, uelut aquila auribus. Nam & aquila omnem exercitum præcedit. Si in me diocris fortunæ fuerit, athleta euadet, & regi familiaris erit. Si uero diues, multis imperabit, aut etiam regnabit. Aquilam mortuam uidere soli seruo conducit, & ei qualem quem timet. Nam minati & domino mortem portendit. Reliquis actionum impedimenta significat. Significat etiam aquila presentem annum. Est enim nomen eius scriptum græcis, uox uidelicet ἀετός, nihil aliud quam primus annus. At uero iuxta aquilarum differentiam, etiam differentes ac diuersos euentus euenturos esse iudicandum est. Harpe mulierem significat regiam & opulentam, & quæ ob pulchritudinem ualde superbit, sibique placet, & alias benignam, ac bonis moribus præditam.

Aegyptius eadem quæ aquila significat. Vultures & figulis, & tinctioribus coriorum, boni sunt, propterea quod ab urbe seorsim habitant, & quod mortua corpora contingant. Medicis autem & agrotis mali, mortuis enim gaudent corporibus, significant etiam inimicos scelestos & execrabiles, non habitantes in urbe. Sed et ad alia omnia incommuni modi existunt.

Accipi

Accipiter & miluus, raptores & prædones significât. Accipiter manifestos & palam impetêtes. Miluus clâdestine insidian-
tes.

Coruus adultero & furi assimilari potest, & propter colorem, & quod saepe uocem alteret.

Cornix, multum tempus & dilationem rerum agendarum significat. & aniculâ propter annos, & hyemem, propterea quod hyemis nuncia existat.

Sturni turbam significât & uiros egenos, itemq; uanam turbationem. quam significationem etiam graculi habent.

Palumbes & colûbæ mulieres significât. palumbes quidē omnino scortatrices. Columbæ uero aliquando etiam honestas & matresfamilias. Licet autem & ex multis, de una muliere coniecturam facere. & ex una de multis. Significant etiam columbæ in rebus agēdis delectationem, propterea quod Veneri sunt sacræ. Sed & ad amicitias ac societates ac conciliationes omnes, bonæ sunt. propterea quod congregatim uiuant. Grues & ciconiæ, gregatim quidem & agminatim si uideantur, prædonū incursum ac hostium aduētum significât.

hyeme

hyeme uero conspēctē, tempestatem inducunt, æstate autem siccitatē. seorsim autem & singulatim tum ciconia, tum grus commodant, & ad peregrinandū, & ad reditū ab externis, propterea quod secundū temporum circuitus uideātur & profectiōnē, & reuersionē siue trāsmigrationem seruare. Cōmodant etiam ad nuptias, & liberorū generationē, propterea quod etiā ipsæ nubant ac filios generent. Maxime autē ad liberos gignēdos ciconia apta est, propter subsidium alimonie quod natī parentibus retribuere solent. Cygnus uirum significat musicū, atq; adeo ipsam musicā, & occulta reuelat propter colorem. Aegrotantibus autē conspectus quidem, salutem præstat, canens uero auditus interitū. Non enim canit prius quā mortui uicinus sit. De hirundine in sermone de morte mētione faciam. Pelecanes uiros perfidos significant, improuide & præter rationem omnia faciētes, & furta, itemq; fugitiuum, prope flumen & stagnū esse significant.

De auibus palustribus. Cap. XXI

Anates & quæcunq; aliæ palustres aut fluuiatiles aues, eadem quæ laris & mer,

& mergi significant. Quandoquidem uero etiā insecta animalia uolant, ea ipsa quoque in auium censu recensebo.

De apibus.

Cap. XXII

a Pes agricolis quidē, & his qui ex ipsis quæstū faciunt, bonæ sunt. reliquis turbatiōes prædicūt, propter bombū & sonum quem edūt. & uulnera, propter aculeū. & morbum propter mel & cerā. Insidentes autē capiti somniantis, exercitus duci ac imperatori futuro, bonæ sunt. reliquis malæ, & ut plurimū à turba aut militibus interemptū iri eum qui somnium uidit præsagiunt. Similes em̄ sunt turbæ aut exercitui, propterea quod duci ac regi suo subiectæ parent. Occidunt autē, eo quod morticinijs insidāt. Includere apes bonū est, similiter bonū est omnibus ipsas occidere, agricolis tantū exceptis. Vespe omnibus malæ sunt. Significant enim in malos & crudeles hoīes incisurum aliquem esse. Locustæ & parnopes & mastaces appellati, agricolis sterilitatē, aut seminum corruptionē significāt. lædūt enim semina, eaq; corrumpunt. Reliquis cū malis uiris aut mulierib. rem fore significant.

Scarabæi

Scarabæi, galleruæ, quæ græcis melolonthæ, & cicendulæ, solis his q̄ sordida & inhonestæ opificia exercent, utiles sunt. Reliquis & damni, & actionum periculofarū significatiui sunt, maxime unguentarijs et aromatarijs.

De nauigatione.

Cap. XXIII

I quis nauigans uideatur sibi bene nauigare, om̄ibus bonum est, uerum in tempestatem incidere, tristitias & picula significat. At uero naufragium facere, naue aut subuersa, aut corrupta, aut petris illisa, omnibus nociuū est, exceptis his qui ui ab aliquibus detinentur, & seruis. hos enim à detinentibus liberat. Similis est enim nauis his qui ipsos retinent. Semper autem melius est in magna naue nauigare, & quæ solida onera habet. quandoquidem parua nauigia, etiam si bene quis nauiget, non absq̄ timore bona inducunt. Insuper & illud melius est, per mare uidelicet nauigare q̄ per terram. Nam per terram nauigare, tardiora & difficiliora, & uix euētura bona significat. Peius autem est, ut quis per mare nauigans tempestatem incadat, quàm si per terram. Si uero quis

quis uelit nauigare & non possit, aut ui ab aliquibus detineatur, impedimenta & detentiones aggressionum significat. Similiter etiā per terram nauigare, arboribus aut petris obiectis & in medio positis, detentiones & impedimenta significat. Videri porrò nauigia à terra per mare nauigantia, aut bene cursum absoluentia, omnibus bonum est. & peregrinationis significatiuū, & peregre profectis reuersionis. Sape uero etiam nuncios marinos prædixit. & ex portu quidem in altum educia nauigia, tardiora bona faciunt. Iam enim auspiciantur nauigationē, ex alto uero in portū redeuntia et appellentia, citius iam enim ad terminum nauigationis puenerunt. Portus semper significant benefactores & amicos, etiam qui artificiales existunt omnes. Scopuli autē & subterfugia, eos quos per necessitatē, & nō uoluntarie amamus, quiq; neq; nobis uolentes benefaciunt. Anchoræ usum necessitatem & securitatem significant, peregrinari aut prohibēt. Semper enim ob nauium detentionē efficiuntur, eaq; gratia repertę sunt. Rudētes, & funes nautici quibus naues ad terrā religantur oēs,

debitum significāt. & redempturas, & pā-
cia, & detētionē. Malus nauis, dominum
significat nauis aut domus. facies siue pro-
ra nauis, prorētā. Puppis, gubernatorē.
gubernacula, nauigationē, aut ipsius nau-
cleri pueros. Carina, merces nauī inditas.
Arma, nautas. Apex siue cornu, tōe char-
chos, id est lateribus prāfectos. Qualiscun-
que igitur nauis pars ardeat aut corrūpa-
tur, naue stationem habente, uerisimile est
simile & per ipsum significatū corruptum
iri. Verum naue cursum suum peragente,
et non quiescente, non uulgare periculum
circa illam ipsam partē fore significat, na-
ue uiolenta tempestate compressa. Vnde
cunq; aut ignis in nauem feratur, inde tem-
pestatem futuram prādicat. Noui autem
quēdam nauclerum qui sibi uisus est deos
in nauī locatos perdidisse, & quū ualde ti-
meret ipse, putaretq; somniū perniciem si-
gnificare, totum contrariū in bonum eua-
sit. Re enim multum aucta, æs alienum cre-
ditoribus exoluit, quibus nauis erat oppi-
gnorata, atq; cōtigat ipsi hoc modo, ut non
amplius haberet qui nauē detinerent. Sem-
per porro bonum est, mare leniter purpu-
reum

reum & undosum uidere. Actiones enim magnas denunciat. Tranquillitas autem actiones impedit, propter motuum cessationem. Tēpestas uero turbationes & damna portendit. Horum enim est causa.

De agricultura.

Cap. XXIIII

Eminare, & plantare, et arare, qđ significent in tractatione de artibus prædictū est. Nūc de his quæ agriculturā sequuntur sermonem faciam. Aratrum bonum est ad nuptias, & liberorum generationē, & ad actiones, tempus autē & moras apponit euentibus. Iugum alijs quidem bonum est, uerum seruis obstaculū est libertatis, quare fractū magis q̄ integrū his conducit. Falx ablationis et damni signū est, propterea quod oīa disseccet, & nihil uniat. Indicat & semestrem temporis spatium. Est enim dimidiū circuli. Bipennis seditionis & damni, ac pugnae signū est. Ascīa mulieris, & muliebris quaestus, et quaestus quidē muliebris, propterea qđ tenēti cōducatur et attrahatur. Mulieris autē, propter ipsum nomē, quo grācis ἀΐων appellat̃. Vomer, & pala, & uānus, & uentilabrum, damnum & abiectiōem amissionēq; si

gnificāt. Vomer aut priuatim, uelut sæpe
obseruaui, etiā uidētis somniū pudendū si
gnificat. Quare neq; fractus uomer, neq;
pditus bonus est. Lora iugi, & subligat,
per omnia bona sunt, maxime ad nuptias
& societatem. Cophini famulos signifi
cant. Plaustra uitā somniantis. propterea
quod ex multis composita sunt, & multa
portāt, & alias alia. Quū tamen aliquis ex
tra tempus et horam anni, uindemiare, aut
metere, sibi uideatur, siue bonum siue ma
lum fuerit id quod aggredi cōstituit, in il
lam ipsam horam anni qua hæc fieri solēt,
ea quæ significantur differt. Fasces, ma
nipuli, & acerui spicarū, remoras in rebus
agendis significant, itemq; laborem. Talia
enim nondū cibi idonei existunt. Siri &
foueæ subterraneæ, ac fossæ frumentariæ,
omniacq; in quibus adseruātur & deponun
tur semina frugū, uxorem significāt, & ui
ctum ac substantiam bonorum eius qui so
mniū uidit. Vnde neq; si cōterantur, ne
que si cōcidant, bona iudicantur. Septa,
ambitus, sepes, pali, & fossæ circum termi
nos egestæ, mala quidem sunt, sed timentib;
securitatem significant. Ad motus ue
ro &

ro & peregrinationes, non penitus conueniunt. Nam detentiones significāt, propterea quod quæ intra ipsa sunt concludant. Iuxta reliquas uero aggressiones, auxilia-
rios & adstātes adiutores, & qui in necessitatibus subsidio sunt, significant. Ceterum cōsequenter de arborib. ac plātis agemus.

De arboribus omnis generis.

Cap. x x v

q Vercus uiros significat opulētos, ob alimonīā. Huius enim fructum comedebāt Arcades, et Archæus
ingr. Arcades ex dura uiuentes glande. Indicat & senem propter annositatem. & tempus, eadem gratia. Olea mulierē significat, & certamen, & principatum, & libertatem. Quare bonum est floridā uidere, & radicibus innixam, & fructū habentem maturū ac tempestiuū. At uero si uindemiantur oleæ, alijs quidē omnibus bonæ sunt, uerum seruis plagas præsagiunt, propterea quod cū plagis fructus eius decutiatur. Legere autem oliuas de terra, aut easdem terere, labores & molestias significat. Laurus mulierem significat opulentam, ob perpetuam uiriditatem. & formo-

o 3 sam, ob

sam, ob speciositatē. & eorum quæ speramus irritum successum, ob amaritudinē, et quod edi non potest. In medicis autē & uatibus ad artem referēda est, propter Apollinem. Cupressus lōganimitatis, & moræ ac dilationis signum est, propter longitudinem. Pinus & strobili, naucleris & omnibus nauigantibus ad naues referendæ sunt, propter nauium structuram, et picem, & resinam, quæ ex huiusmodi arboribus fiunt. reliquis omnibus pigritiam et timores significāt, propter solitudinis amorem. Mali punicæ, & mali, et piri, ac pirastri, et omnia huiuscemodi, eādem cum fructu suo rationē habēt, de quo in tractatione de alimento dixi. Platani, et populi nigræ & ulmi, et oxyæ, & fraxini, oīaq; similia, solis his qui ad bellū & militiā animū adiecerunt, et fabris lignarijs cōducunt. illis propter quæstū quem ex ipsis faciunt. his propter opificiū quod his fabricandis exercent. Reliquis propter sterilitatem, paupertatē & inopiā portendunt. Sola populus alba athleticis cōfert, atq; id propter Herculem. Buxi, myrti, & rhododaphnæ, mulieres scortatrices & non ualde honestæ

honestas significant. & his qui ad agendū
aliquid prodeunt bonæ sunt. Et ægris refe-
ctionem ac sanitatem portendūt. Reliquis
uani laboris signa existunt. Ceterum de re-
liquis arboribus iuxta prædictā rationem
iudicationes facere oportet, ita ut semper
similia euentibus assumamus. Etenim ni-
hil aliud est somniorum iudicatio, quā si-
milis appositio. Quin & eius meminisse
proderit. Quod arbores bonū quiddam
significantes, florentes & fructum feren-
tes bonæ existunt. Arefactæ autem, aut
funditus euersæ, aut fulmine ictæ, aut aliās
igni combustæ, contraria significant. Et
rursus, quæ malum quiddam significant,
& absurdos euentus habent, hæ arefactæ
& corruptæ, commodiores existunt. Con-
sequēter porrò post agriculturam, iustum
fuerit & de stercore dicere.

De stercore omnis generis.

Cap. XXVI

Ercus bubulū agricolis solis condu-
cit, similiter & equinū, aliudq; omne,
excepto hūano. Reliqs tristitias &
dāna significat. Ingnans uero etiā morbū.

o 4

Solis

Solis autem his qui sordida opificia exercent conducit, eisq; utile esse obseruatum est. At uero humanū stercus multum si uideatur, multa & diuersa mala significat. Habet autem hoc modo. In platea, et foro, et omni publico loco conspectū, prohibet uti locis in quibus fuerit. Sepe uero & progredi impedit, & aliquādo obediētes uxoribus suis magna mala luere fecit. Absurdum est & humano stercore inquinari aliuscunde defluente. Noui quendā qui sibi uisus est, sociū & familiarē quendā diuitem, qui ipsi amicus erat, per somniū in capute ei cacare. hic successor bonorū & heres illius socij factus est. Et rursus uisus est sibi quispiam à quodā familiari paupere percacari, & ab ipso multum lāsus est, ampliusq; cōfusione magna pudefact⁹ est. Verisimile enim erat, illū quidē opulentū bona sua somnianti tributurū esse. hunc uero pauperem, & nihil quod relinqueret habentem, eum qui somniū uidit cōtempturū esse, & in magnā cōfusione proiecturū. Si uero quis seipsum stercore inqnet, crura sua inde cōspurcās, eaq; pcacās, sibi ipsi magnorū malorū autor erit, insuperq; agrotabit.

Malum

Malum est etiam si quis in cubile stercus emittat, magnum enim morbum praesagit. Nam qui exurgere non possunt, & in extremis constituti sunt, cubile percauant. Saepe numero uero & uxorem & amicum dissociat somnium, culpa somniantis, et non uxoris, propterea quod cubile inquinat. Ceterum si quis in domo quam in habitat humi alium exonerare sibi uideatur, non amplius domo usurum esse significat. Non enim iucunda est in inquinatis conuersatio. Omnium autem periculosissimum & maxime horrendum est, in templo dei cacare, aut in foro, aut platea, aut balneo. Deorum enim iram, & magnam turpitudinem, & damnum non uulgare praesagit. Insuperque & occulta manifestat. Saepe uero etiam odium somniantis efficit. At uero cacare aliquem desidentem in oleto, aut super matula solida, multaque stercora excernere, omnibus bonum est. Multam enim alleuationem curarum omnisque tristitiae significat. Corpus enim post alium exoneratum leuissimum redditur. Commodat et ad peregrinationem huiusmodi somnium, & ad eius qui apud externos peregrinatur

reditum, atque hoc propter ipsum nomen
quo græcis stercus ἀποδοῖ, quasi reditus
& secessus appellatur. Ego uero obseruaui
& iuxta litus, & in uis, & in aruis, & iuxta
flumen, et stagnū cacare, bonū esse, idemq;
significare sicut si quis putet se in oleo ex-
cernere, recte & rationabiliter huiusmodi
sic eueniente. Neq; enim loci illi à cacante
læduntur, exhibentq; ipsi cacanti cōmo-
ditatem, ut absq; turpitudine onus uentris
deponat. Sequitur autem ad hunc sermo-
nem, ut & de fluminibus, & fontibus, sta-
gnisq; ac puteis dicamus.

De fluminibus, stagno, fonte, ac
puteo Cap. XXVII

Lumina purā & perspicuam aquā
f habentia, & quiete fluentia, bona
sunt seruis, & litigantibus in iudicio,
& peregrinari uolentibus. Similia enim sunt
flumina heris & iudicibus propterea quod
faciant quaecunq; uolūt citra correctionē,
& ex suūpsorum sententia. Similia sunt
item peregrinationibus & motibus, pro-
pterea quod aqua non maneat, sed semper
præterfluat. Vbi uero turbatum & sordi-
dum fuerit flumen, dominorū et iudicum
minas

minas portēdit, & ab omni peregrinatione arceat. Si uero etiā aliquā possessionem eius qui somniū uidit abreptam uexerint flumina, omnino damnū maius inducunt, unaq; cum damno etiā periculum significant, si ipsum uidentē simul abripuerint, & adhuc peius est, si in mare deuexerint. Malum est & in flumine stare ac adundari circumallabente flumine, & nō posse exire. Neq; enim sufferre poterit quis mala ex hoc insomnio, etiā si ualde magno ac generoso animo præditus sit.

Torrentes autem iudices significant inclementes, & dominos insuaues, & turbas, propter uiolentiam & strepitus magnitudinē. Bonū est hos penetrare, maxime pedibus, aut etiā natatu, Si uero quis reuere se putet, ob id quod torrentem transmittere non possit, melius est ipsi desistere, & non amplius lites agere, neq; dominum in præsens adire, neq; in turba uersari. Natæ sibi uideri in flumine aut stagno, ad extremū piculū deuenturū esse significat, sed magis si flumine natet. Quæcūq; em piscēs in terra patiunt, talia uerissimile est & hominē in liqdo passurū esse. Semper uero melius

lius est pernatare incessanter, q̄ natatori interim somnum obrepere. Fluius in domū fluens purus, uiri diuitis in domum ingressum præagit, unde utilitas inhabitantibus est accessura. Turbatus uero ac turbidus, & maxime si quid eorum que in domo sunt mouetur, inimici uiolētiā significat, qui & domum & inhabitatores multo damno afficiet. Si uero ē domo effluat fluius, opulento uiro & multum potenti conducit. Imperabit enim urbi, & multa munifice & liberaliter in rempublicam expendet, Multiq; in domum ipsius uenient egeni & indigentes, omnes enim flumine opus habent. Cæterū uiro pauperi criminatur uxorem, aut aliquē ex domesticis, adulterijs inquinatum, aut aliās turpiter se gerētem. At uero aliā aquam in domum fluentem uidere, ardentem domum uisurum esse significat, si quidem turbida fuerit aqua. Pura enim possessiones & pecunias accessuras præagit. Puteum uidere in domo aut agro qui prius non fuit, bonum est: bonorum enim acquisitionem significat. Ei uero qui uxore & liberos nō habet, uxorem & liberos portendit. Nympha

phæ enim sunt in puteo, & quæadmodum
 uxor, sic puteus domesticis necessaria, &
 quibus opus habent, exhibet. Bonū est
 & plenum puteum uidere aqua inundan-
 te, modo non superfundatur, quandoqui-
 dem aqua quæ supereffunditur & ex pu-
 teo fluit, bona quæ accesserunt, uxorem ui-
 delicet & liberos, nō permansura esse præ-
 sagit. Eadem significatio est etiam, ubi alie-
 ni homines eam ipsam aquā ex puteo hau-
 riant. Stagnum magnū eadem quæ flu-
 mē significat, exceptis peregrinationibus,
 hoc enim à peregrinando arcet, propterea
 quod aqua in ipso non fluat, sed semper in
 eodem loco manet. Paruū autem stagnum
 aut etiam mediocre, fœminam significat
 opulentam rebus ueneris gaudentē. Su-
 scipit enim & stagnum eos qui inscendere
 uolunt neminemq; arcet. Optimum insu-
 per est & in stagno, aut flumine nauigare,
 & non natare. Fontes autem & scaturigi-
 nes, & salientes, aqua bona inundantes, o-
 mnibus ex æquo boni sunt, maxime egro-
 tantibus & egenis, alteris enim opulentia,
 alteris salutis signum existunt. Nihil enim
 aque nutrit ut aqua. Resiccati autem fon-
 tes

tes & aquam non habentes, contraria omnibus significant.

De paludibus, montibus, uis, saltibusq;
ac conuallibus Cap. XXVIII

Aludes pastoribus solis conducunt,
p reliquis actionum impedimenta significant, & uiatoribus impedimento sunt, propterea quod imperiæ existant. Montes aut & saltus, uallesq; ac cōualles, & syluæ omnes, tristitias & timores, &urbationes & ocia præsignant. Seruis uero & malefactoribus tormenta & plagas, Et diuitibus damna, propterea quod cædantur, & semper aliquid amittant. Præstat aut semper tales penetrare, et uias in ipsis inuenire, & ex his in cāpos deuenire, & non in ipsis somno obrui. Qualescūq; porro uias se quis ambulare putauerit, eiusmodi uitae utetur. Etenim lata & plana ac leues & campestres, multam in rebus agendis facilitatem prædicunt. Verum leues sed tamen accliuēs, cum dilatione & anxietate ac tristitia, proposita successura esse significant. Si uero quis transgressum esse & ad finem peruenisse se putet, decliuēs quidem omnibus actiones impeditas & infectas reducunt

dunt, exceptis timentibus & fugientibus.
 Hos em̄ citius effugituros esse præfagiūt.
 At uero angustæ penitus uiā anxietates
 portendunt.

De foro iudiciario & litibus

Cap. XXIX

Orum iudiciale, & iudices, & aduo-
 cati, & leges, omnibus turbationes
 & anxietates & sumptus intēpesti-
 uos præfagiunt, & occulta reuelāt. Aegro-
 tantibus uero iudicatorios dies prænun-
 ciant, in quibus si quidem per somnium ui-
 cerint, in melius uitam transmutabunt. Si
 uero damnari fuerint per somniū, morien-
 tur. Si uero quis litem habens existimet se
 in iudicis loco sedere, non dānabitur. Ne-
 que enim iudex suam ipsius causam dam-
 nabit, sed potius aliorum omnium.

De medicis Cap. XXX

Om̄ibus litem habentibus medici
 cōspecti eandem cum aduocatis ra-
 tionem habent.

De omni principatu Cap. XXXI

Egnare sibi uideri, ægrotanti quidē
 mortē prædicat. Solus enim rex ne-
 mini subiectus est, quemadmodum
 etiam

etiam mortuus. Sano uero cognatorum et sodalium omnium amissionem ac separationem portendit. Est enim insociabile regnum. Malefactori autem uincula significat, & occulta reuelat. Cōspicius est enim rex, & à multis custoditur. Idem significat etiam regius ornatus, hoc est sceptrū, diademata, et Halurgis. Si pauper sibi uideatur regnare, multa faciet splendide et gloriose, sed nullo sui compendio aut lucro. Seruo regnare libertatem significat. Omni enim regem liberū esse oportet et nemini subiectum. Regnare optimū est philosopho et uati, Nihil enim liberius est sana mente, neq; quicquam regalius esse putamus. Ducem exercitus esse, adusuetis bonum est. Pauperibus autē turbationes significat et diuulgationes. Seruis uero libertatem. Scribam esse sibi uideri, alienas et nihil ad se pertinentes res curare significat, ex quibus labor quidem multus somniati erit, utilitas autem nulla penitus. Aegrotanti uero etiā hic principatus mortem præfagit, propterea quod præeat scriba. Seruo idem somnium œconomiam et fidem ac auctoritatem conciliat.

Vrbi

Vrbi præesse, aut pueris præfici, aut mulie-
ribus curas & uexationes ei q̄ somniū ui-
dit denunciat, propter rempublicam aut
pueros aut mulieres. Præfectum annonæ
esse, his qui ad medicinam animum adie-
cerunt conducit, & maxime his qui diæte-
tices, quæ uictus rationem habet, sunt stu-
diosi, propterea quod annonæ præfectus
alimonix ac ciborum curam gerit. Reli-
quis turbationes ac diuulgationes signifi-
cat. Si uero & lites intenderit, & sumptus
inutiles fecerit, omnino etiā uituperium
habebit. Neq̄ enim potest absq̄ his anno-
næ præfectus degere. Erogationes pu-
blicas elargiri de suo, agris mortem prædi-
cit, & bonorum dissipationem. Sanis uero
turbationes & diuulgationes. Solis autem
his qui omnino inopes sunt, bonum est &
lucrosū hoc somnium. Non enim possi-
bile est elargiri multis eum qui non multa
habeat. Bonum est & scenicis, & thymeli-
cis, & omnibus qui se in turbam demittūt.
Honorem enim multum ex turba accessu-
rum esse significat. Laudatur enim ac præ-
dicantur qui erogationes & congiaria di-
tribuūt. Vbi datur porro congiarium ui-

deri sibi id accipere, bonum est. Non accipere autem, non bonum est omnibus, siue publica sit erogatio, siue priuata. Mortem enim prædicit palam, quoniã in inortuos non amplius congiarium diuiditur. Noui autem quendam ad olympia profectum, ut isthic decertaret, qui sibi uisus est, graecorum iudices athletis dare panes, ipsi autem tardius uenienti, illos nõ habere quod darent, & sanè alij omnes uates iudicauerunt eum ad certamen non peruenturum esse. Et mihi quidem meritò sic iudicasse uidebatur, Etenim sic euenit. Post factã enim descriptionem, statim ut nomen dedisset, mortuus est. Qualiscunq; principatus purpurã aut aurum gestare cogit eum qui principem agit, is ipse interitum agrotantibus significat, & occulta reuelat. Sacerdotem fieri, & sacerdotium à populo accipere, omnibus bonum est, exceptis his qui occultantur. Insignes enim sunt sacerdotes. Cuiuscunq; autem dei se putet quis sacrificum esse eiusmodi bonum ipsi à talibus uiris siue mulieribus eueniet. Congregationi aut domui præfici, eorumq; curam gerere, uexationes & molestias temporales

rales inducit, sæpe uero etiam damna, maxime his qui sibi uidentur de suis munifici esse ac largiri, & cœnas quasdam facere, aut congiaria diuidere.

Omne sacerdotium omnis'que magistratus ac principatus, à quibus mulieres exclusæ sunt, si mulier putet se sacerdotio fungi, aut principem esse, mortem ipsi prædicat. Et rursus, omne sacerdotium & omnis principatus, cuius uiri exortes sunt, aut propter consuetudinem, aut legem, si uir putet se sacerdotio fungi, similiter ipsi mortem præfagit.

De bello, exercitu, ac militũ delectu

Cap. XXXII

b Ellum et bellica opera, omnibusurbationes & anxietates significant, exceptis militibus & ducibus belli, & his qui ex turbis, aut ex armis, aut in armis quæstũ faciunt. His enim opulentiam prædicũt. Cæterũ ex armorũ generibus, ea quæ uelãdi corporis gratia fabricata sunt, multã securitatẽ prædicunt, uelut sunt scutũ, galea, thorax et ocreæ. Quæ uero procul iaciũtur, sæpe delictorũ inuitus admissorũ

causa existunt, itemq; seditionum ac contentionis, uelut hasta, lancea, iaculum & funda. Machæra & gladius animum somniantis significant, & manuum fortitudinem, & mentis audaciam. Scutum autem proprie mulierē significat, itemq; galea, diuitem quidem & formosam, pretiosa. Pauperem uero & deformem, non pretiosa. Delectum militum habere, aut militare, his qui quocunq; ægrotant mortem significat. Nam qui militat ex priuato uitam suam transmutat, & ad alias conuersationes transit priore relicta. Sæpe uero etiam senibus mortē prædixit, reliquis autem uexationes & molestias, & motus præfagit, & peregrinationes. Segnibus & ociosis ac indigentibus actiones significat & quæstus. Neq; enim ociosus est miles, neque indigus. Seruis æstimationem quidem maiore portendit, sed tamen nondum manumissionem. Multi autem manumissi nihilominus seruiuerunt & subditi fuerunt. Nam tametsi liber sit miles, nihilo minus seruit.

Depugna

Depugna solitaria. Cap. XXXI

Vellum et pugnam solitariam cum
 d uno solo committere, litigare signifi-
 cat, aut aliam aliquam seditionē, &
 pugna depugnaturū esse. Pugna enim ap-
 pellatur etiam pugillatus ipse, etiam si non
 per arma fiat. Eadem significant & mul-
 ctæ & iura pugnantium. Semper autem
 arma fugientis, in iudiciū uocari signifi-
 cant, arma uero persequentis, in ius uoca-
 re. Obseruaui ego sæpe etiam nuptias por-
 tendere eiusmodi somnium, talis mulier-
 culæ, qualia erant arma eius qui putauit se
 pugilatu decertare. Quando uero citra no-
 menclaturam non possunt demonstratio-
 nes manifeste exhiberi, utar etiam ipsis se-
 orsim appellationibus. Si quidem igitur
 quis armatus pugillatum decertare sibi ui-
 deatur, uxorem ducet, diuitem, callidam,
 & primi loci cupidā, & diuitem quidem,
 propterea quod hoplomachus armis est
 protectus, callidam aut, quod gladiū nō ha-
 beat erectū. Primi uero loci amantē, pro-
 pterea quod ascendat & inuadat. Si uero
 quis argēteis armis pugilatū decertet, uxo-
 rem ducet mediocriter opulentā, fidelē, &

domum custodientē, ac uiro obedientem. Nam subit & protectus est, & formosior est hac armatura priore. Si uero quis contra sequutorē pugnet, formosam quidem ducet uxorem & opulentā, uerum fastuosam propter opes, & ob id uirum contemnentem, & malorū causam futuram, semper enim persequitur. Si uero contra Retiarium, uxorem ducet inopem & amatoriam, & fugitiuam, & quæ se facillime cuiusque uolenti adiungit. Eques autem uxorem diuitem quidem esse dicit & generosam, uerum mentem non habentem.

Aridareus segnem & fatuam uxorem significat. Probactor formosam quidem & gratiosam, uerum audaculam & amatoriam. Dimachærus autem, & qui orbela appellatur, aut ueneficam, aut aliàs malignam, aut deformē uxorē significat. Atque hæc nō ut probabilia, neque ut qui iuxta ueri similitudinē libros componit, scribo, sed per experientiam edoctus, per quā singula sic euenire solere sæpenumero obseruaui.

De cultu deorum Cap. XXXIII

Acrificare dñs ea quæ unicuique solēnia sunt & legitima, omnibus bonū

est

est. Aut enim bona adepti homines dijs sacrificant, aut alias ad ipsorum tutelam confugientes. At uero non solennia aut non legitima sacrificia dijs offerre, iram deorum, quibus aliquis sacrificauit, denūciat. Alios aut sacrificantes uidere, malū est ægrotanti, etiam si Aesculapio sacrificantes uideat, propter maculatæ uictimæ interitum & cædem, mortem enim significat. Coronare deos floribus & ramulis cōueniētibus, eisq; recepto more dicatis, omnibus bonū significat, non tamen citra curas euenturū. Seruum autem admonet hoc somnium, ut domino obediat, & quæ illi grata sunt faciat. Extergere deorū statuas, aut purgare, aut ungere, aut locos ante statuas uerrere, aut etiam ante templa, deliquisse quid contra illos ipsos deos significat. Noui ego quendam qui ex hoc somnio peccauit in eum deum, cuius statuam purgare sibi uidebatur, atq; hoc erat quod somnium ipsi prædicebat, q̄ uidelicet uideret se supplicē deo. Cōterere statuas deorū, & eijcere ex domo intus stantes & sacratas, aut destruere tēpla, aut qd impiū in tēplis facere, oibus malū est, et magnas clades portēdit.

Qui enim in magnis calamitatibus uersantur, etiam à pietate erga deos recedunt. Quod si sua sponte dii discedant, statuæque ipsorum concidant, mortem ei qui somnium uidit, aut alicui suorum præsignant. Dei deis sacrificantes, desertam domum somniantis fore significant. Tanquã enim non sint homines, sibiipsis sacra faciunt, & ob raritatem colentium ipsos sibiipsis legitima sacra persoluunt. Si uero moueantur deorum statuæ, omnibus timores aut etiam turbationes significant, exceptis his qui in uinculis sunt, & qui peregrinari destinauerunt. Horum enim alteros liberos fore significant, ut quo libeat mouere se possint, alteros ex sedibus mouent & educunt.

De dijs cœlestibus ac terrestribus

Cap. XXXV

Eorũ alij sunt intelligibiles, alij sensibiles. Et intelligibiles quidẽ plures sunt. Sensibiles uero pauci, de quibus sequenti sermone adhuc exactius declarabo. Iam uero hoc tradamus, deorum alij Olympij sunt, quos etiam Aetherios uocamus, alij cœlestes, alij terrestres, alij marini

marini, alij fluuiatiles, alij subterranei, alij hos circū circa ambientes. Aetherij igitur meritō dici possunt, Iupiter, Iuno, Venus, Vrania, Diana, Apollo, & ignis ætherius, & Minerua. Cœlestes autē sol, luna, astra, uenti, & nebulae, & sub his consistētia ac coagmentata paelia, & trabes, et iubar, & iris. Sunt autem hi uisibiles sensibiles omnes. Ex terrestribus autem sensibiles quidem sunt hecate, pan, ephialtes, & Aesculapius, qui etiam simul intelligibilis dicitur. Intelligibiles uero Dioscuri, Hercules, Dionysius, Mercurius, Nemesis, Venus popularis pandemos græcis appellata, Vulcanus, fortuna, Pitho, siue Suada, Charites, horæ, Nymphæ, Vesta. Marini deinde intelligibiles sunt, Neptunus, Amphitrite, Nereus, Nereides, Leucothea, Phorcys. Sensibiles autem ipsum mare, undæ, litora, fluuijque ac stagna, & Achelous. Subterranei postea & inferi sunt, Pluto, et Proserpina, ceres, Core, Iacchus, Serapis, Isis, Anubis, Harpocrates, Hecate subterranea, Erinnyes, & dæmones qui iuxta hos sunt, & timor & terror, quos aliqui Martis filios dicunt. Ipsum autē Mar-

tem alicubi inter terrestres, alicubi inter
 subterraneos deos locare oportet. Qui de
 mum circum circa hos ambiunt dii, sunt
 Oceanus, & Tethys, & Saturnus, & Tita
 nes, & natura uniuersorū. Porro si quem
 in progressu sermonis deum protulero, si
 mul repetā sermonem ac rationē de ipso.
 Ex his itaq; propositis dijs olympij, multū
 potentibus tum uiris, tū foeminis, profunt
 si cōspiciant. Mediocribus uero coelestes,
 pauperibus terrestres. Subterranei aut ut
 plurimū solis agricolis, & qui cōlare quid
 conātur, boni sunt. Sicut marini & fluuiar
 tiles nauigantibus, & his qui ex aqua, aut p
 aquam, quæstū faciunt. Qui uero hos cir
 cum circa ambiūt dii, omnibus mali sunt,
 exceptis philosophis. Hi enim usque ad fi
 nem uniuersi mentem suam extendūt. Cæ
 terum de singulis dijs sigillatim dicere eui
 dentioris doctrinæ mihi esse uidetur. Pri
 mum igitur de olympijs sermonē faciam.

De Ioue olympio.

Quem ipsum uidere qualem esse
 opinamur, aut statuas ipsius i cœ
 lo proprium ornatū habentes, bo
 num est uiro regi, et opulento, alterius enim
 diuitias

diuitias, alterius fortunā ac regnum adauget. Aegrotāti uero salutē præsagit, sed & alijs bonus existit. Præstat autē semp quie-
te stātem, aut in throno sedentē, ita ut non moueatur, deū uidere. Si uero moueatur, & id qdē ad exortū, bonus est. sin ad occa-
sum, malus. quēadmodū etiā si nō propriū habeat habitū. Nam ut Panyasis ait, inuali-
da & imbecilla fore negotia somniātis præ-
dicit.

De Iunone & Rhea.

Vno eadem mulieribus quæ Iu-
piter uiris portēdit, uerū uiris mi-
nora. Eadē autē significatio Rheæ
est, quæ & ipsius Iunonis.

De Diana.

Iana timētibus bona est, nā quum
Artemis græcis appellet, propter
ipsum ἀρτεμὶς, hoc est incolumi-
tatem, intrepidus ipsos conseruat. Est &
puerperis bona hæc dea, λοχία enim à cu-
rando partu, græcis uocat, sicut latinis Lu-
cina à proferēdo in lucem eodem dicitur.
Venatoribus etiā uel maxime cōducit,
propter Dianā ἀγροτόραν appellatā, et pi-
scatoribus, propter eandem λιμνήτιν di-
ctam. priore ab Agra regione, in qua pri-
mum uenata esse fert, posteriore à stagno

deducta appellatione. Fugitiuos autem & ea quæ perditæ sunt, inuentum iri promittit, nihil enim deam effugit. Agrotera autem & ceruos persequēs, & arcum pro insigni habēs, semper cōmodior est ad actiones obeundas, quàm quæ iuxta alium modum fabrefacta est. Cæterū qui castiorem uitam delegerunt, his submissus & frugalis deæ habitus melior est, uelut est Diana Ephesia, & Pergæa, & quæ apud Lycios Libera appellatur. Nihil autem differt, siue deam qualē esse credimus, siue statuam ipsius uideamus. Siue enim carnei dei appareant, siue uelut statuæ ex materia fabricatæ, eandem rationem habent, uerum citius tum bona, tum mala significāt ipsi dij immortales conspecti quàm statuæ ipsorum. Dianam nudā uidere iuxta omnem modum nemini conducit.

De Apolline.

Pollo musicis bonus est, est enim eloquentiæ & totius Musicæ inuētor deus. Bonus est & medicis, pæon enim appellatur, & uatibus & philosophis, perfectos enim & celebres ipsos fore præfagit, occulta etiam reuelat, idem enim

enim cum sole esse putatur. Apollo porro delphicus peregrinationes & motiones significare consuevit.

De Minerua.

m Inerua bona est manuarijs artibus, propter appellationem, Ergane enim hoc est operatrix uocatur. bona est & uxorem ducere uolentibus, pudicā enim & domum custodientē uxorem futuram esse præsagit. Bona est & philosophis, prudentia enim esse putatur ipsa dea, unde etiam ex cerebro ipsam natam esse aiunt. Est & agricolis commoda, eandem enim quam terra rationem habet, uelut philosophi tradunt. Conducit & bellis studiosis, eādem enim cū Marte rationem habet. At uero mulieribus scortatricibus & adulteris mala est. Insuper & nubere uolentibus, est enim uirgo hæc dea.

De igne ætherio.

i Ignis ætherius omnibus bonus est, maxime ægrotantibus, salutis enim signum ipsis existit, quoniam de mortui ipso non fruuntur. Consequenter porro de cœlestibus dicemus.

De so-

Desole.

Cap. xxxvi

Sol ab exortu emergens splendidus & purus, subiensq; sic in occasum, omnibus bonus est, alijs enim actiones prædicat, expergefacerit enim ex somno, et ad agendum cohortatur. alijs puerorum generationem, soles enim masculos liberos pariter ad blandientes appellat. seruos aut liberos facit. Sol enim etiam libertatem homines uocant. reliquis ad opes parandis commodus est. At uero eos qui latere & se occultare conantur lædit, omnia enim reuelat & conspicua facit. Sol ab occasu exorrens, occulta reuelat eorum qui se latere putant, & ægrotum post desperationem erigit, & lippientem non fore cæcū dicit, ex multis enim tenebris lucem uidebit. & apud externos degentem reducit, etiam si iam desperatus existat. Bonus est & ei qui ad occidentem abire instituit, reditum enim ipsi inde prædicat. & ei qui ab occasu aliquem expectat, iam enim ipsum ad reditum accinctum esse significat. Reliquis ad omnem aggressionem & omnem spem contrarius existit. & quæ proposuimus perficere non finit. Nam si hic contrario nature motu moueatur, uerisimile est et totam naturam

ram, & eius partes agrotare. est aut omni/
no etiā is qui somniū uidit pars aliqua to/
tius naturæ. Caterū pro ratione dictiorū,
etiā solem à meridie aut septentrione orien/
tem, aut in meridiē uel septentrionē occi/
dētem iudicare oportet. Sol obscurus, aut
subcruentus, aut præ feruore murmurās,
omnibus malus & absurdus est, partim a/
ctiōum impedimenta indicans, partim li/
beris somniātis morbum aut periculum,
aut ipsius oculis morbum prædicat. Eis ue/
ro qui aliquid latere uolunt, et timentibus
cōmodus obseruatus est, alteri enim late/
bunt alteri nihil patientur mali. Obscurus
enim sol minus adurit. Sol in terrā descen/
dens incēdij ac uisuræ signū est. Idem signū
ficat etiam si in quoddā domiciliū intraue/
rit. Sol in cubile alicuius incumbens &
minans, morbum magnū & inflammatio/
nes prædicat. Si uero qd dicat boni aut de/
mōstret, opulentia signū est. Multis uero
etiā filiorū generationē prædixit. Sol dis/
parens oībus malus, exceptis his q latere
uolūt, et q arcana opant. Vt plurimū uero
oculorū cecitatē futurā, aut liberorū interi/
um prædicat. Sol nō qualis est, sed qualis
ab ho-

ab hominibus esse putatur, & recepto more colitur, in humana specie si uideatur, habitum habēs aurigæ, athletis bonus est, & his qui peregrinari cupiunt, & aurigis. uerum ægrotantibus periculosus & perniciosus existit. Semper autem melius est solis splendorem in domum intrantem, quam ipsum solē uidere. Splendor enim propterea quod lucidiorem domum facit, acquisitionem bonorum portēdit. Sol uero non sustinere posse eos qui in domo sunt malorum uim significat. Nemo enim contra ipsum tueri potest. Sed neque dans aliquid, neque auferens sol, bonus existit. dans etenim pericula denūciat, auferens uero perniciem. præstat porro semper statuam huius dei in templo locatā uidere, basi que innixam, quæ ipsum deum qualis esse creditur. Nam & bona perfectiora hoc somnium prædicit, & mala minora. Qualis autem est, & qualis in cœlo apparens cernitur, talis sanè si per somnium uideatur, bonus itemdem fuerit.

De luna.

Cap. xxxvii

Luna uxorem significat somniantis, itemque matrem, nutrix enim esse putatur

tatur. & filiam & sororē, Core enim, id est
puella appellatur. & pecunias & diuitias
& negociationem decernit, itemq; nauiga-
tionem, ad huius enim motum gubernato-
res nauigant. & peregrinationem, quia in
perpetuo motu uersatur. & somniātis ocu-
los, quoniam uidendi etiam ipsa caussa est
& domina. Cōmunem porro omnes dei
rationem habent ad dominos. Mares qui-
dem ad mares, fœminæ uero ad fœminas.
Recte enim uetus prouerbiū ait: Quic-
quid dominat̃ uim habet dei. Quare si qui-
dem in melius et iucundius mutetur luna,
utilitatem ab his aut per hos qui dominan-
tur significant. Si uero in peius, detrimen-
tum ex iisdem aut per eosdem. Similiter e-
tiam quum plures fiunt lunæ, & quum ea
quæ est euanescit. At uero si quis putet se
imaginem suam in luna uidere, ei quidem
qui liberos nō habet, filij natiuitatem præ-
sagit, mulieri uero somnianti, filia. Cernit
enim unusquisque similem suijpsius imagi-
nem, hoc est filium uel filiam. Bonum est
hoc somnium & nummularijs, & fœnera-
toribus, & symbolo conuiuali colligendo
præfectis, multū enim quæstū facient. Bo-

num

num est & his q̄ uideri uolunt, uerū occultatos reuelat. Aegrotantes aut̄ & nauigantes occidit, illos quidem morbo intercurrentem aquæ subiiciens, quoniā natura humida existit. Hos uero ī naufragiū delapsos. Quæcunq; bona sol significat, eadem prædicat etiā luna. Similiter & quæcūq; mala, semp̄ tamen minora. Nā & hæc minus calida est q̄ sol. Significatq; semp̄ euentus nō sine fœmina p̄sona perfectum iri.

De stellis.

Cap. xxxviii

Ellæ simul oēs splendide ac puræ
 st̄ conspectæ, & ad peregrinationē,
 & ad alias actiones, & ad arcana,
 bonæ sunt. Neq; enim eandē cum sole aut luna rationem habent. Nam & absque his cōspiciuæ existunt & illustres. Cum his uero aut penitus latentes, aut obscuriores apparent. Vnaquæq; autem stella priuatim aut à colore, aut magnitudine, aut motu, aut figura motus iudicetur, si sanè quis errorem uitare uelit. quæ res uel maxime in astrorum speculationis tractatione manifesta fieri potest. At uero astra siue sydera singula iuxta suas uires etiā euētus faciūt, uelut, quæ hyem̄is sunt caussa, anxietates & pericula, & turbationes significāt. Quæ

uero serenitatis, felicitatē & p̄speritatē, & opulentiā. Quę deinde constitutionis solis & stitij causa sunt, æstiuā mutationem in melius significant, hyberna, in peius. Quin et aliqua ex ipsis, etiā fabulis quę de ipsis feruntur, similes euentus inducunt, de quibus singulatim dicere longū sanē foret, præsertim quum tota ratio ipsorum omnibus nota sit, quod saltem nō penitus eruditionis omnis sunt expertes. Stellę deficiētes ē cœlo, diuinitibus quidē multam paupertatē & solitudinem significāt. Simile est enim cœlū domui somniātis, stellę uero possessionibus opibusquē ac hominibus in domo. Pauperibus uero interitū præfagit. Solis autē his bonum fuerit huiusmodi somniū, qui magnū aliquod malū perpetrare proposuerunt: perficiant enim utcūquē ardua tentauerint. Audiui porrō quodā mihi narrāte, quod quidā putarat stellas ē cœlo oēs defecisse, & caluus factus est. Quā enim rationē habet cœlū ad totū mundū, eandem habet etiā caput ad corpus. & rursus, quam rationem habent stellę ad cœlum, eandem etiam capilli ad caput. Caterum neque delabentes in terram stellę, neque disparentes bonę sunt.

Multorū enim perniciem præsagiunt. Magna quidem, hominū magna æstimationis, uulgariū uero & ignobilium parua & obscura. Sed neq; furari stellas sibi uideri bonū est. Vt plurimum enim sacrilegi hoc somniū somniantes euaserunt, non tamen elapsi, sed deprehensi pœnas pependerūt. & perpetrauerūt quidem facinus, propterea quod stellis potentiores essent. deprehensi uero sunt, ob id quod plus quàm humanarum uirium est tētassent. Insuper uero neq; comedere stellas bonum cuiquam est, exceptis uatibus, & qui cœlestium speculationi sunt intenti, his enim quæstum significat & multam rerum acquisitionem. reliquis interitū præsagit. Malum est item sub tecto stellas uidere. Aut enim domum desertam redditam, detectum & exustum iri significant, quo etiam intus stellæ appareant, aut dominum domus moriturū esse. At uero pareij, & trabes, & iubar, & stellæ quæ cometæ siue crinitæ appellantur, item stellæ barbatae siue pogoniae, eadem significant, quæ facere solent, ubi in aere apparentes sunt cōspectæ.

De iride.

Cap. XXXIX

i Ris dextra quidem conspecta bona est. Sinistra uero mala. Dextrā autem & sinistram, nō ad cœlum intelligere oportet, sed ad solem. Quomodoque aut apparuerit, semper his qui in multa paupertate, aut alio aliquo infortunio constituti sunt, bona iudicetur. Hæc enim aeris constitutionē & statum semper mutat, et ambientē alterat, omnibus aut in infortunio cōstitutis, & aliqua calamitate pressis, bonæ sunt præsentis status mutationes.

De nebulis.

Cap. XL

n Ebulae albæ felicitatis significatiuæ sunt, & à terra in cœlū sursum uergentes ut plurimū peregrinationem significāt, & eos qui apud exteros uiuunt reducunt, & occulta reuelāt, fuluæ aut improspere rerum successum significāt. Caliginosæ, anxietates. Nigræ, tempestatē aut tristitiā. De uentis. Cap. XLI

u Enti leniter & placide spirantes boni sunt. impetuosī uero & uiolenti, homines iniucūdos et perfidos significāt. Turbines aut & uenti uehementes picula & magnas turbationes inducūt.

q 3

Sed

Sed hoc considerare oportet, Quod uenti nubilū aerem facientes oībus quidē alijs q̄ in propatulo agunt, mali sunt. Solis uero his q̄ occultāt boni. Qui serenitatis causa sunt, cōtraria significāt. Porro his q̄ ex pēgrinatione reduces expectāt, semper hi uenti boni sunt, qui ex his regionibus ubi illi peregre degunt, spirant. Contrarij uero eosdē apud exteros detinent. Atq̄ hac quidem de cōlestibus, uerum de terrestribus dījs hoc modo iudicare conuenit.

De dījs terrestribus.

Cap. XLII

Ensibiles quidem dei timorum et periculorum & calamitatū significationem habēt. Nam interdū impetentes eiusmodi malorū causa fiunt. Significāt item diuersimode, & nihil simile inter se unusquisq̄ apparens. Velut uerbi gratia, Hecaten uidere trina facie præditam sup̄ basi stantē, motus & pēgrinationes significat. *Ἥκω* enim dea appellatur, propterea quod in uīs statua eius poni soleret. Eandem uero unam faciē habentem uidere, oībus malum est. Vt plurimū ab externa regione aut ab externo hoīe mala futura prædicat. Semper aut̄ præsentiū rerum statu emouet somniantē, & in iisdem

manere nō sinit qualicuncq tandem specie
 appareat. Si uero moueatur ipsa dea & ob
 uiam ueniat, iuxta habitū, & aspectū, & ea
 quæ ab ipsa tenent, euentus significat. Sed
 de his dicere, neq piū, neq tutū est. Quo-
 rum sanē omniū ratio manifesta est his qui
 eius deæ sacris initiati sunt. Qui uero non
 initiati sunt, ab initiatis discāt. De pane.

An pastorib. bonus est, propter pa-
 p sturam, & uenatoribus, propter fe-
 ritatē. Reliqs seditiōes & tumultus
 significat, & ea propter quæ q̄s maxime si
 bi placet nō firma esse. Nō em̄ secure suf-
 fultos pedū gressus deus ipse habet. Dicūt
 aliq q̄ Dionysiacis artificib. cōmodum sit
 numen. De Ephialte.

Phialtes idem esse q̄ Pan credīt, &
 e latinis incubus appellat. Diuersa au-
 tem significat, grauiter em̄ premēs
 & nihil respondēs, tribulationes & angus-
 tias significat. Quicqd aut̄ responderit in-
 terrogatus, hoc uerū est. Si uero etiam qd
 dederit, & coiuerit, magnas utilitates præ-
 dicit, maxime si nō grauauerit. Quicqd ue-
 ro accedens fecerit, ægrotos erigit. Nunq̄
 enim mortuos homines accedunt panes.

De Aesculapio.

a Esculapius locatus in templo, & super basi stans cōspectus & adoratus, omnibus, & in omnibus agressionibus bonus est, breues solūmodo morbos inducere solitus. Si uero moueat, aut accedat, aut in domū ingrediatur, morbum et pestē præsagit. Tūc enim maxime hominibus opus est hoc deo. His autē qui iam agrotāt salutem prædicat, pæon enim deus appellatur. Semper porrò eos qui domesticis usibus ac necessitatib. inseruiunt, & domus uillicos, Aesculapius indicat. Verum in litibus aduocatos & patronos significat.

De dioscuris.

d Ioscuri nauigantibus hyemē portendūt, his uero qui super terram sunt seditionem, aut lites, aut bellum, aut magnum morbum. Ad finem uero omnibus malis indēnes liberant, & eos qui iam in aliqua clade sunt cito eripiunt. Seruatores enim dī sunt, uerum eorū qui prius in aliquo timore discrimineq; ac periculo fuerunt.

De

De hercule

hunc Ercule[m] uidere aut statuam ipsius,
 omnibus bonum propositu[m] habentibus, & iuxta legem uiuentibus, bonum est, & maxime si ab aliquibus iniuria afficiantur. Semper enim hic deus, etiam quum in humanis esset, auxilium tulit iniuria oppressis, eorumq[ue] uindex ac assertor fuit. Veru[m] his qui praeter leges faciunt, & qui iniustum quiddam perpetrant, malus est deus, ob eandem rationem. Bonus est autem prodeuntibus in certamen, aut ad litem, aut pugnam aliquam. Callinicus enim quasi praestans uictor, deus appellatur. At uero uideri sibi conuersari cum deo, & aliquid communiter facere, aut eodem cibo communicare, aut habitum eundem habere, aut a deo leonina[m], aut clauam aut aliud quoddam armorum genus accipere, omnibus absurdum & malum esse obseruatum est, & sane per longam experientiam huiusmodi cognoui, quanquam haec nullo cuiusquam bono euenire, & rationi & ueritati consentaneum est. Qua enim deus usus est uita, eam somnianti impartitur, Dura autem & erumnosa erat dei uita,

quum in humanis ageret, etiam si ualde clarus & illustris esset. Sape uero & in eius modi monstra illapsurum esse significat, quibus ipse deus hæc arma habens congressus est.

De Dionyso

Dionyus agricolis cōducit, qui lignosum fructum plantat, & maxime uites. Cōducit & cauponibus, & omnibus dionysiacis artificibus. Bonus est & his qui in infortunio aliquo uersant, quietem enim & liberationem à malis significat, propter ipsum adeo nomen, Est enim dionysus dictus ab eo quod expediat & perficiat omnia, hoc enim significatur per uerbum *διονύσει* græcis, unde dionysi appellatio est formata. His uero qui delicatam uitam degunt, & præsertim pueris, turbas & pericula & insidias & diuulgationes significat, propter historiã quæ de deo narratur, & propter naturalem dionysi rationem. Maximi enim periculi hominibus autor ipse deus existit, & tamē nihilo minus etiam hos seruat, & corrumpi non sinit. Iter facientibus & nauigantibus malus est deus. Nam palam & ex propinquo prædonum

donum incurfus significat, & uulnera, & obtruncationes. At uero chorus qui dionysum comitat, uelut sunt Bacchi, & Bacchæ, & Bassaræ, & satyri, & panes, & quæcunque alia sunt similia nomina huic deo sacra, tum simul omnes, tum unusquisque seorsim, magnas turbas & pericula, & diuulgationes significat, excepto sileno, qui solus omnibus bonus est, & his qui ad agendum aliquid prodeunt, & timentibus. Choream deo ducere, aut thyrsus aut arbusculam gestare, aut aliud quid gratum deo facere, omnibus malum est, exceptis seruis. Illis enim propter emotionem & percussionem mentis, desipientiam et cladem prædicit. His uero quod nihil rerum curæ suæ commissum habent, & propter dei appellationem, ac benignitatem, libertatis signum est.

De Mercurio

Mercurius bonus est his qui ad eloquentiam animam adiecerunt, & athleticis, & pædotribis, & omnibus mercatoriâ uitâ degentibus, & libripedis, propterea quod omnes huiusmodi homines deum
hunc

hunc pro tutelari numine uenerantur. bonus est & peregrinari uolentibus. Alatum enim deum esse putamus. Reliquis seditio- nes & tumultus denunciât, ægrotantes au- tem occidit, propterea quod animarū du- ctior esse creditur. Mercurius quadrang- ularis, σφηνοπαῶν ab incuneata barba appellatus, solis philologis conducit. Ve- rum quadrangularis & imberbis, nihil his conducit. Etenim quod amputatam bar- bam habet, omnium eorum qui circū som- niantem sunt interitum prælagit.

De Nemese

Nemesis semper bona est uiuentibus
 secundum legem, & moderatis ho-
 minibus, & philologis. At uero con-
 tra leges delinquentibus, & his qui aliqui-
 bus insidias struunt, & magnas res auspi-
 cantur, contraria existit, eorumq; conatus
 impedit, Nam impedimento esse, & obsta-
 re his quæ inconsulte & præter animi no-
 stri sententiam fiunt, Nemese uocamus.

Quidā produnt quod dea hæc bona
 quidem in peius uertat. Ma-

la autem in me-
 lius.

Deuc.

De Venere

u Enus pandemos, hoc est popularis
 appellata, circulatoribus & caupo-
 nibus, & libripendis, & thymelicis,
 & medicis, & scenicis omnibus, ac mere-
 tricibus bona est. Matronis autem pudefa-
 ctionem & detrimentum prædicat, & eos
 qui uxorem ducere proposuerunt impe-
 dit, tanquam communi uxore futura.

At uero Vrania, de qua in superiore ser-
 mone dicere uolens reliqui, ut ne sermo di-
 uelleretur, cōtraria ueneri pandemo signi-
 ficat. Maxime uero bona est ad nuptias &
 sodalitates contrahendas, & ad producen-
 dos liberos. Nam coniunctionum ac sobo-
 lis est causa. Bona est & agricolis, Natura
 enim & mater uniuersorum esse creditur.
 Bona est & uatibus, omnis enim uaticina-
 tionis & prænotationis inuentrix esse puta-
 tur.

Cæterum Venus marina naucleris
 et gubernatoribus et omnibus nauiganti-
 bus, bona obseruata est, itēq; omnibus pe-
 regrinari uolentibus, propter perpetuum
 maris motum. Eos uero qui in eodem lo-
 co semper permanere proposuerūt, etiam
 inuitos ad motum cogit.

Venerem

Venerem Anadyomenen, emergentem e mari uidere, nauigantibus multam tempestatem & naufragium futurum prædicat, sed nihilo minus seruat, & res ac negocia iam desperata perficit. Semper autem bona iudicata est, quæ infernas partes usque ad zonam uelatas habet, propterea quod mammas, quæ maximum alimentum præbent, nudas habeat ac ostendat.

Venus tota nuda, solis meretricibus bona est, & quæstus significatiua, ad reliqua confusionem significat ut fere à nobis obseruatum est.

De Vulcano

Vulcanus eadem quæ ignis significat ut plurimum, solum autem arcana retegat, & præsertim adulteria, propter historiam quæ de ipso fertur. Manuarijs artificibus omnibus bonus est, & his qui nuptias aut societatem contrahere uolunt, atque id propter follium conspirationem, & ferri unionem.

De Fortuna

Fortuna super cylindro stans, omnibus mala significat, propter basis ipsius periculositatem. Quæ uero gubernat

gubernaculū tenet, motus prædicit. Nulla est enim gubernaculi utilitas citra motū. Semper autem bona est sedens aut reclinata, securitatem enim & constantiam per ipsam figuram demonstrat. Quanto uero sumptuosior & formosior apparuerit, tanto melius esse putandum est. Quidam tamen tradunt, quod fortuna sumptuosa & ualde ornata, maxime ubi nō ut statua, sed uelut ipsa fortuna appareat, paupertatis signum sit. Verisimile est enim quod suis studiosa, hominum negligens existit. Quæ uero frugaliter uestita est, & sui negligens apparet, diuitias & delitias præfagit. Manifestū est enim quod nō suis ipsius, sed hominum curam gerit. Verum illi mihi non uidentur uerisimilia dicere, Est enim fortuna nihil aliud q̄ ipsæ somniantium opes.

De pitho, & alijs

Itho, & charites, & horæ, & nymphae, ad omnia & omnibus bonæ sunt. Aristobule uero & Eunoia, quæ deæ optimum cōsiliū, & bona lex nobis dici possunt, eadem quæ Nemesi significant.

De ue

De uesta

Esta tum ipsa, tum statuæ ipsius, ci-
 u u itatis senatum, et loculos siue recō-
 ditoria redituum significant. Pri-
 uatis autem ipsam uitam. Principibus ue-
 ro et regibus, ipsam imperij uim ac pote-
 statem. Porro de marinis et fluuiatilibus
 dijs singulatim ex ordine sic res se habet.

De dijs marinis Cap. XLIII

Eptunus et Amphitrite, et Nereus,
 n et Nereides, tum ipsi, tū statuæ ipso-
 rum cōspecti, ita ut nihil mali faciāt,
 aut dicant, boni sunt omnibus in mari ope-
 rantibus, et his qui moueri uolūt, sed et ad
 reliquas aggressiones nihilo minus boni
 sunt. Ex omnibus aut uel maxime his qui
 ad turbas progrediuntur, ualde conducibi-
 les esse obseruatum est. Si uero moueātur
 aut turbentur, aut mali quippiam dicant
 aut faciant, aut patiantur, aut minētur, con-
 traria prædictis significant. Sæpe etiam
 terræ motum et hymbrem futurum præ-
 sagiuerunt.

De leucothea

Eucothea his qui in mari operātur
 bona est, ad reliqua mala, et tristitia
 ac luctus

ac luctus significatiua, propter historiam quam de ipsa narrant. Proteus autem & Glaucus, & phorcys, & daemones qui circa hos sunt, dolos ac deceptiones significant, propter facilem ad speciem transmutationem. Vatibus autem boni sunt.

De Mari porro & Vndis, in sermone de nauigatione superius in hoc ipso libro mentionem feci. Litora & portus, spei significationem habent, & salutis ipsis agris. Nam qui in magna tempestate sunt, ubi litus uiderint & portus, suauissimam spem potiundae salutis secum nutriunt.

Fluuij deinde & stagna, & Nymphæ, & Ephyrides, boni sunt ad generandos liberos. Verum exactius de ipsis in superiori sermone tractaui. Achelous autem eadem quæ fluuij, & omnis potabilis aqua significat, & ualidiores euetus facit. Quandoquidem uero de his quantum possibile fuit sufficienter dictum est, reliquum fuerit ut de subterraneis ac inferis dijs deinceps dicamus, itemq; de his qui

circumcirca am-

biunt.

r

De dijs

De dijs inferis, & de his qui circumcir-
ca ambiunt Cap. XLIIII

Luto & proserpina timentibus bo-
ni sunt. Imperant enim his qui non
amplius timent. Boni sunt & paupe-
ribus, diuitias enim & acquisitionē signifi-
cāt, propterea quod nullius rei indigi sunt
ipsorum subditi. Boni sunt & his qui ter-
ram emere uolunt, & ad principatum con-
tendentibus. Multis enim imperant hæc
numina. Sed & ad mysticos & arcanos u-
sus boni obseruati sunt hi dij. Verū si quid
graue ac dirum faciant aut minentur, con-
traria significant. Ceres autem & core,
& qui iacchus appellatur, his qui initiati
sunt horum deorum sacris, bonum quid-
dam, atq; id non uulgare, futurum signifi-
cant. Non initiatis, prius timorē aliquem
& periculum inducunt, deinde uero nihilo
minus bonum ipsum perficiunt.

Agricolis autem & his qui terram adipi-
sci proposuerūt bonę sunt, dominari enim
& imperare terrę præsignificant. Et agro-
tantes erigunt & seruant. Nam fructuum
hominibus cōmodorum sunt causæ, qui-
bus mortui non fruuntur.

Insuper

Insuper Cererem eandem cum terra rationem habere sapientes aiunt. *Ζησὺς* enim & *φῆρσις* uocatur terra, itemq; *βίωσις*, ab eo quod uitam & uictū mortalibus impertiatur, & fruges producat.

Bona est etiam Ceres ad nuptias, & alias aggressiones omnes per se cōspecta, Non uero item Core, propter historiam quæ de ipsa fertur. Hæc enim sæpe etiam oculis somniantis periculum induxit, propter nomen. Core enim appellatur etiam in oculo pupilla. Serapis, & Isis, & Anubis, & Harpocrates, tum ipsi, tum statuæ

ipforum ac mysteria, & omnis de ipsis sermo, atque etiam de dijs qui cum ipsis communia templa, ac aras habent, turbationes & pericula, & minas, & infortunia significant, ex quibus præter expectationem præterq; omnem spem seruant. Semper enim seruatores crediti sunt hi dij, eorum qui per omnia exercitati sunt, & ad extremum periculum peruenerunt. Nam eos qui iam in huiusmodi periculis constituti sunt, statim omnino seruant. Præcipue autem mysteria ipforum luctus significationem habent. Tametsi enim

naturalis ipsorum ratio aliud quid completur, fabulosa tamen narratio & historia hoc indicat. Hecate subterranea, & Erinyes, & dæmones qui circa hos sunt, terribiles sunt etiam his qui iuste agunt, Verum hos qui præter leges agunt, & quibusdam insidias struunt, disperdunt. Eadem cum his significat & mater deorum appellata. Nam & tumultus & luctus per se cõspecta prædicit, & occulta reuelat. Agricolis autem bona est. Terra enim esse putatur. Terror et Timor filij Martis, & ipse etiam Mars, belli ducibus, & militibus, & pugnam solitariam decertaturis, gladiatoribus & prædonibus, & aleatoribus, omnibus conducunt. Reliquis pugnas & clades significant. Harum enim causa existunt. Oceanus autem & Tethys, philosophis & uatibus solis boni sunt, quæadmodum iam dictum est, Reliquis tristitias inducunt, & ad finem uite peruenisse ostendunt, exceptis his qui ad Oceanum habitant illicque diuersantur. Saturnus & Titanes, maleficis uincula significant, & eos qui alijs insidias parant, perficere impediunt. Verum ad ea quæ latenter fiunt boni sunt. Sed
neq;

neque nuptias celebrare permittunt, neque filios futuros prædicunt. At uero natura uniuersorum, & fatum, & prouidentia, & si quid aliud æqualem cum his potentiam habet, omnibus bonum prædicunt, exceptis ægrotantibus, hos enim occidunt, nisi aliqua ualde benigna dixerint. Communem autem rationem et dii, & ipsorum statuæ habent. Ex ipsis uero statuæ, hæc quæ ex materia solida & imputrescibili factæ sunt, bonæ fuerint, uelut quæ ex auro constant, aut argēto, aut ære, aut ebore, aut lapide, aut Electro, aut Ebena. Quæ uero ex alia materia fabricatæ sunt, minus bonæ censentur, Sæpe uero etiam quæ humiles ac uiles sunt, testaceæ, fictiles, cereæ, itēque imagines pictæ, & similes. Insuper & hoc obseruare oportet, Quicumque dii bona significant, tum ipsi, tum ipsorum statuæ, eorum neque contritas neque confractas statuas uidere bonum est. Quicumque uero mala significant, eos & destructos & dissipatos omnes uidere, itemque statuas ipsorum, bonum est, maxime uero eadem cum Nemese significant.

De Heroibus & dæmonibus

Cap. XLV

E Heroibus porrò & dæmonibus
d quid opus est dicere? eadem enim
quæ dñj significant tum bona, tum
mala, uiribus tamen minora. Meminisse
autem oportet, quod singulos ipsorū pro-
prium habitum habere conuenit, & non
permutare, neque abijcere, neq; simplici-
ter stare, neq; sine his quæ ipsis solēni mo-
re dicata sunt esse. Quoniam quicquid si-
gnificāt siue bonum, siue malū fuerit, deci-
piunt & mentiuntur.

De terræ motibus ac hiatibus

Cap. XLVI

Erra si moueatur, res & negocia ac
t uitam somniantis motum iri signifi-
cat. Hiatus autem & cōcussiones &
collapsiones, omnes homines iniuria affi-
ciunt, ipsosq; perdunt, aut bona ipsorum
corrumpunt. Solis autem his qui peregrin-
ari proposuerunt, & obæratīs, fortunata
& dextera omnia huiusmodi obseruata
sunt. Quæ enim dissoluuntur & non con-
iuncta sunt, non amplius in priore loco cō-
tinent

inent somniantes. Quare & ex debito, & ex uinculis liberant. Cæterum de relictis & prætermiſſis in utriſq; libris ſuperfluum fuerit dicere. Quoniam ex ſcriptis & relatis iuxta ſimilitudinem coniecturam facere oportet. Et tamen adhuc de iſſis dicet.

De ſcala, ſartagine, mola, pila, & gallo

Cap. XLVII

Cala peregrinationis ſignum eſt, & tranſitionis in alium locum, Gradus uero eius, promotionem ſignificat. quidã dicũt quod etiã periculũ ſignificant Sartago uero damnum ſignificat, & mulierem gulofam. Mola ſemper durorum & difficilium negotiorum ſolutionẽ por- tendit, & fidelem ſeruum ſignificat.

Pila uxorem ſignificat. Piſtillum autem uirum. Gallus in domo pauperis, patrem familias, In domo diuitis, œconomum ſiue uillicũ ſignificat, propterea quod eos qui in domo ſunt excitet ad operas obeundas. Depilari aut pice illini, detrimẽtum ac damnum ſignificat.

De ouis Cap. XLVIII

Va medicis, & pictoribus, & his q̃ ex iſſis quæſtũ faciũt cõmoda ſunt.

r 4 Reliquis

Reliquis pauca quidem, lucri sunt signifi-
ficatiua, ob alendi facultatem. Multa ue-
ro, curarum & anxietatis. Sape uero & li-
tium. Quoniam qui ex ipsis nascuntur foe-
tus ferè semper terram pedibus eruunt, &
occultata inuestigant.

De Hippocentauro & Scylla, & dijs
humana specie Cap. XLIX

Vin & huius meminisse oportet,
q quod quaecunq; monstrosa sunt &
nequaquam possibilia præter natu-
ram intelliguntur, & rationem nõ habent
ut interdiu fiant, uelut Hippocentauri, &
Scylla, & similia, ea mendaces spes & nun-
quã perficiendas inducunt. Apparent autẽ
dij in humana specie & forma, quãdoqui-
dem credimus ipsos nobis specie similes
esse. Si itaq; ignoti dij ac deæ cõspiciantur
per somniũ, dinoscere eos oportet, ab æta-
te, aut ab externis, aut ab artibus, hoc mo-
do. Ab ætate quidẽ, uelut puerulus cõspe-
ctus, tẽpus futurũ significat, adolescẽs autẽ
præsens, & rursus, Adolescentulus ualde
iuuenis, Mercurium. Adolescens, Hercu-
lẽ. Vir, Iouẽ. Senex, Saturnũ. Duo adole-
scẽtes, dioscuros, hoc est Castorẽ & Pollu-
cem

cem. Virgo Spē, aut Dianā aut Minervā.
 Spem quidem, Ridens. Dianam uero, re/
 uerendam faciem præferens. Minervā au/
 tem, acribus oculis intuēs. Fœmina iuuen/
 cula, fortunam. Senex, Vestam. Tres fœ/
 minæ, Parcas, ubi fuerint uestibus indutę,
 Nude, horas, Lauātes, Nymphas. Ab ex/
 ternis autem sic. Dī habēt insignia, qui er/
 go ea insignia habent, pro illis ipsis dīs a/
 gnoscendi sunt. Neq; enim est necesse sin/
 gulatim ea recensere, quum res satis mani/
 festa existat. Ab artibus postremum. Qui
 cognomines dīs artes habent, hi deos arti/
 bus ipsis præfectos significant. Porro som/
 nia iam uisa, & ipsorum euentus, non con/
 uenit scribere in arte ipsa iudicādi somnia,
 & in doctrina speculationū, neq; uideban/
 tur mihi idonea esse hæc huic loco. Et qui/
 dem quū Geminus Pyrius, & Demetrius
 Phalere⁹, & Artemon Milesius, multa so/
 mnia conscripserint, primus in trib. libris,
 secundus in quinq;, tertius in uiginti duo/
 bus, & præsertim cōpositiones me/
 dicamentorum ac curatio/
 nes à Serapide
 datas.

r s Deta

De tabula & libris.

Cap. L

Abula uxorem significat, propte-
 rea quod omnigenas literarū for-
 mas suscipiat. Typos autem, hoc
 est formas, in consueto usu etiam ipsos li-
 beros uocamus. Liber autem uitā eius
 qui somnium uidit significat, percurrūt e-
 nim homines libros, quemadmodū etiam
 uitam ipsam. Sed & ueterum res gestas in
 memoriam reuocat liber, quandoquidem
 quæ olim facta sunt, in libris scripta conti-
 nentur. Comedere libros, præceptoribus
 puerorum, & sophistis, et omnibus qui ex
 eloquētia aut libris uictum ac rem sibi cō-
 parant, conducit. Reliquis mortem repen-
 tinam prædicit.

De perdicibus.

Cap. LI

Erdices & uiros & mulieres signi-
 ficant, ut plurimum uero mulier-
 res magis, impias & religionis ne-
 gligentes, quæ nūquam nutritoribus suis
 beneuolentiā mutuam exhibent. Nam &
 ægre mansuefiunt, & uariæ sunt perdices,
 & solæ ex auum generibus deorum cul-
 tum non habent.

Deper

De pedicis.

Cap. LII

P Edicæ detentionis et impedimen-
ti signum sunt & morbi, propter
detentionem. Seruis autem, fidem
& auctoritatem magnam prædicunt, ex qui-
bus ingrati excident. Innuptis uero nupti-
as, & liberos non habentibus, liberos pro-
mittunt. At uero ab ipsa pedicarum mate-
ria, coniecturam de nuptiarum sumptuosi-
tate facere oportet.

De plagis.

Cap. LIII

U Erberare eos solū bonum est qui-
bus quis imperat, excepta uxore.

Nā hæc si uerberat, adultera fit, re-
liq̃ ipsius uerberatis cōmodo plagas acci-
piūt. At uero eos pcutere quib. quis nō im-
perat, bonū nō est. damnū em̃ ex lege irro-
gatū prædicat. Verberari aut̃ bonū nō est,
neq̃ à dijs, neq̃ à mortuis, neq̃ à subditis,
sed à reliq̃s. Semp̃ uero bonū est lignis aut
manu uerberari, malū aut̃ loro, propter ui-
bices inflictos, & calamo, propter strepitū
& ferula. Nam et hoc lignum strepitū edit.
Quandoquidē uero uerberati plagas acci-
piūt, inde adeo utilitatē accedere cōtingit,
ab accipiēdo uidelicet. Ego uero obserua-
ui hoc qđ mihi ipsi accidit. Aliquando em̃

per somniū uisus sum mihi, ab uxore mea uituperijs & plagis impeti, illa die obuiā ueniente mihi quodā, à quo animus meus planè diffidebat, turbatus sum & ualde ægre tuli; neq; enim erat uerisimile, eum qui à persona sibi subiecta, & à qua coli ac honorari debebat, contumelia affectus erat, non tristari, aut nō molestiam in aliqua re concipere.

De morte.

Cap. LIII

m Ortuū esse sibi uideri, & elatum, & defossū, seruo quidē cui res & domus heri nō concedita est, libertatē significat. Mortuus enim nullum dominum habet, & laborum et ministeriorum requiem inuenit. Verū seruo cui bona dñi commissā sunt, fidem adimit mors. Virō autem uxorem non habenti nuptias prædicit. Nam & nuptiæ & mors, utraq; fines hominibus esse putantur, & semper se mutuo indicant. Vnde etiam ægrotantibus uxorem ducere, ac nuptias celebrare, mortem præfagit. Nam eadem utrisq; contingunt, tum nuptias celebranti, tum morienti. Velut uerbi causa, deductio & comitatus amicorum, tum uiro-
rum, tum fo-
minarum

minarū, & coronæ, & aromata, & ungen-
 ta, & cautio de bonis. At uero eum q̄ uxore
 habet, mors ab uxore separat, & socios.
 & amicos, & fratres dissoluit, inuicemq̄ se
 parat. Mortui enim cum uiuis nō conuer-
 santur, neq̄ uiui cum mortuis. Eum uero
 qui domi est ad externos extrudit, propter
 rea quod nō in iisdē amplius maneat mor-
 tuus. & apud externos degentem, domū re-
 ducit. Nam mortuus in terrā deponitur,
 quæ communis est omnium patria. Athle-
 tis autem sacrorum certaminū uictoribus,
 mortem inducit. Perfecti enim & absoluti
 sunt mortui, quemadmodum & uictores.
 Bonū est autem & philologis & patribus
 mortuum esse sibi uideri. Habebunt enim
 monumenta, hi liberos, illi uero sapientiæ
 suæ scripta ac libros. Obseruauī deniq̄ &
 tristibus & timentibus mortē bonam esse.
 Timoris em̄ & tristitiæ expertes sunt mor-
 tui. Item his qui de terra litē habent, &
 qui terram emere uolunt. Terræ enim do-
 mini sunt mortui. In alijs autē litibus, ma-
 lum est mortuum esse. Nam in rebus effi-
 ciendis impotētes sunt mortui, & in uiuo-
 rum potestate positi. Si uero quis ægrotās
 aut

aut dolens aliqua parte, uideat sibi mortuus esse, à morbo et à dolore liber erit. Nā et mortui neq; dolent, neq; ægrotāt. Nihil autem differt siue quis mortuus esse solūmodo sibi uideat, siue elatus aut sepultus. Viuum sepeliri sibi uideri, nemini confert, ut plurimum enim carcerē aut uincula significat. Quicquid autem boni siue mali significauerit mors, id ipsum si quidem quis se ipsum occidat, continget ei suū ipsius causa. Sin ab alio interimatur, euenient ob alterius causam etiam euentus. Omnes morbes lege irrogatæ, ea quæ significāt tum bona, tum mala uehementiora faciunt. De quibus speciatim dicere operæpretium existimo.

De strangulatione

Cap. LV

st Rangulari & seipsum suspēdere, ribulationes & angustias significat, propter id quod his qui strangulantur contingere uidemus. Insuper etiam non māsuum esse in domo, neq; ubi quis erat dum somnium uidit. Nam strangulatus non amplius terram contingit, neque est in firma sede.

De ma

De mactatione siue cæde. Cap. LVI

Actare aliquē seipsum, aut ab aliis
 m quo mactari, eadē significat quæ
 antea de morte relata sunt. uerum
 citius perficit euētus. Sacrificari autem, &
 pro uictima mactari ad aram dei, aut pu-
 blice in congregatione siue ecclesia, aut in
 foro, omnibus bonum est maxime seruis,
 q̄ inde præclare & splendide liberi erunt.

De uiuentis cōbustione. Cap. LVII

luentem comburi, eadem signifi-
 u cat quæ fulmine feriri, de quibus
 in superiorib⁹ diximus. Priuatim
 autem & proprie uiuentē comburi, ægro-
 tis salutem significat, propter ipsius uerbi
ut transeat de hoc compositionem. Cæterum iu-
 uenibus, calamitates irrationabiles, et con-
 cupiscentias amatorias significat.

De cruce.

Cap. LVIII

Rucifigi omnib. q̄ nauigare pro-
 c posuerūt bonū est. Nam ex lignis
 & clauis constat crux, quemad-
 modum etiam nauis. & malus eius similis
 est cruci. Bonum est & pauperi. Nam al-
 tus est crucifixus. Verum diuitibus da-
 mnosum est. Nudi enim crucifiguntur,
 & car-

& carnes deperdunt crucifixi. Cæterū uiro uxorem non habenti nuptias prædicat, ob ligationem, sed tamen non adeò commodas. Eadem autem ratio est amicitiae & sodalitatis. Seruos uero liberos facit. Ne mini enim subiecti sunt crucifixi. Quia autē domi agere uolunt, & qui propriā terram colunt, & qui alicunde eiſci timent, eos eiſcit, & non ſinit in locis in quibus ſunt manere. prohibet enim crux terram contingere. Porro in ciuitate crucifixum eſſe ſibi uideri, talem magiſtratum ſignificat, qualis fuerit locus in quo crux poſita fuit.

De pugna cum feris.

Cap. LIX

Pugnare cū feris pauperi bonum eſt, multos enim habebit quos nutrit. Nam & q cum feris pugnat à proprijs carnibus feras nutrit. Verum uiro opulento iniurias futuras à talibus denunciat, quales fuerint ipſæ fere. Multis etiam morbū ſignificauit. Nam ut à beſtijs ſic etiam à morbo corrumpuntur carnes.

Seruos autem liberos facit ſomniū

hoc, ſi ſibi uideantur à beſtijs

occifi eſſe.

De deo

De descensu ad inferos. Cap. LX

a Inferos descendere indeq; redi
 re, & speculari quæ isthic solenni
 more instituta sunt, his quidē q̄ fe
 liciter agūt damnosum est. Nam ad res ge
 rendas impotentes sunt inferi, & frigidi &
 immobiles. Verū cauētib; et uerētibus, aut
 curiosis, aut tristatis, curarū & tristitiæ alle
 uiationem promittit. Sunt enim omnis tri
 stitiæ ac curæ expertes inferi. Reliquis pe
 regrinationis significatiui sunt, aut eos o
 mnino ex locis in quibus sunt expellunt.
 atque hoc partim ueteres declarāt, qui eos
 qui longam peregrinationem profecti es
 sent, ad inferos profectos esse dicebāt. par
 tim etiam ipsa ratio commonstrat, quod
 non in iisdem conuersationibus mortui e
 xistant. Quod si q̄s ab inferis rursus ascen
 dere sibi uideatur, ab exteris in patriam re
 uertetur. Si uero non, apud exteros uitam
 finiet. Sæpe uero etiam eos qui apud exte
 ros sunt, descensus ad orcum ad domum
 reducit. At uero si quis ad inferos profe
 ctus uideatur sibi prohiberi uiolenter à re
 gressu ad superos in humanis degentes,
 huic detentionem ab aliquibus somnium

significat, aut inclusionē in carcerē. Multis uero morbum longum prædixit, & ob morbum mortem. Cæterū ascendere per fugio aliquo reperto, ab extremo periculo ægrotum seruat. Consueto enim sermone eum qui præter expectationē seruatus est, ab inferis reuersum esse dicimus.

Portare aut portari.

Cap. LXI

Ortare aliquem dæmonē subterraneum, siue ipsum plutonē, siue cerberū, aut alium quendā ex inferis, si quidem maleficus id somniū uiderit, crucem ipsi significat. Similis est enim & crux mortis, & q̄ crucifigēdus est prius ipsam portat. Si uero nō maleficus uir somnium uiderit, ferā portabit, & si quidem grauabitur, ab ipsa mordebitur & morietur. Sin minus, gaudens eam deponet, & ab ipsa non lædetur. Portare aliquē uiuentium melius est q̄ portari, quanto præstantius est alicui auxiliari posse, quam auxilio & ope alterius opus habere. Similis est enim is qui portat subleuanti & beneficium danti, qui uero portatur, beneficium accipienti. Quanto debilior est is qui portat, ueluti si sit mulier aut puer, tãto peius est ei

est ei qui portatur. Nam uilium & minus auxiliari potentium opem implorabit. Si seruo bonum est ab hero portari, & penitus pauperi ab opulento. Multum enim opis ferent à portantibus.

De mortuis.

Cap. LXII

Ortuos uidere, atque id solum, & nihil aliud memorabile facere aut pati, sic affectum iri significat, quomodo affecti fuerunt mortui dum uiuebant erga somniantem. Si enim fuerunt iucundi & benefici, bona significat, & presens tempus suauiter transigendum. Si uero non, contraria. Si uero acceperint quid tale mortui, qualia mortuis dicantur, incommodum est. Sed omnium perniciosissimi sunt qui uestes auferunt, aut argentum, aut cibos. Aut enim ipsi somnianti mortem significant, aut alicui ex cognatis aut affinibus ipsius. Quicquid autem aliud rapuerint, iuxta proportionem iudicare oportet. Quin & dantes mortui, etiam sic mali sunt, nisi sanè cibos, aut argentum, aut uestes derint. Ego autem obseruaui quendam qui suam uxorem defunctam in somnis uidit, procul stantem in domo, & lectos ster-

nentem, & postridie cōtigat plures ex præminentibus illius amicis ægrotare, & apparuit manifestè somnium post euentum. Aegrotantes enim indigent pro necessitate sua preparatione lectorum, & non sani.

De numismatis.

Cap. LXIII

Liqui tradunt argentum esse malum, & numismata omnia, ego uero obseruaui, tenuia quidem & e rea numismata tristitiæ esse causas, & sermonum molestorum. Verum argentea uerborum in paucis de rebus grauib; ac serijs significationē habere. Aurea uero adhuc de magis grauib;. Semper autē melius, paucas pecunias & numismata habere, putandum est. Quoniam multæ pecuniæ propterea quod ægre dispensari possunt, curas & tristitias significāt, quemadmodum etiam thesaurus.

De thesauro.

Cap. LXIII

I quis putet se thesaurum effodere paucas pecunias habentem, minora mala significat. Verum thesaurus multarum pecuniarum, tristitias & curas significat, & mortem prædicat. Neque enim absq; terræ effossione thesaurus reperitur

ritur, quemadmodū neq; mortuus depo-
 nitur. Atq; ego sanè hoc obseruaui. Quum
 enim aliquādo in tristitia ac cura essem, ui-
 di me in sportula habere tenuē ualde mo-
 netam, & ingressus in officinam quādam,
 eam ipsam furto amisi ac perdididi. & conti-
 git ut illa die mihi nūcius latus adueniret,
 de rebus quarum cura angebar, atq; sic ex-
 hilarabar, & melius afficiebar. Porro in
 conuentu quodam quum aliquando tales
 narrationes mouerent, memini quendam
 dicere, quod quandoq; ad comparādas &
 exigendas pecunias propriū filiū suū
 ablegarit, et eo adhuc apud exteros degen-
 te, in somnis ipsum uiderit reuersum & di-
 centē, tria milia octingenta numismata at-
 tuli, & delato ad quendam somniorū do-
 ctum interpretē hoc ipso somnio, respon-
 sum tulerit, quod re infecta filius ipsius re-
 uersurus esset, quod ipsum etiam sic euenie-
 rit. ac primum quidem quod cōtraria sem-
 per euenire solent, deinde quod etiam sem-
 per per eiusmodi positionem digitorum
 trium milium octingentorum, nihil

significare consue-

uimus.

s 3

Delat

De lachrymis.

Cap. LXV

Achrymari & dolere tū ob mortuum, tum propter aliud quiddā, & ipsum adeò trīstari, gaudiū ob aliquam rem, et uoluptatem propter recte factum quoddam futuram prędicat, atque id recte & iuxta rationem. Habet enim anima nostra cognatum quiddam ad ambientem & aerem externū. Quemadmodum igitur ambiens & aer in contrarium mutatur semper, à tempestate in serenitatem, & rursus à serenitate in tempestatem. Sic uerisimile est & mētem nostram, à tristitia in uoluptatem & gaudiū mutari, & à gaudio in mœrorem. Quare etiam gaudere in contrarium mutatum, tristitiam significat. Semper aut̃ ob aliquid trīstari oportet, & nō sine causa, quoniam frustra trīstari, ob aliquid tristem fore pręsagit.

De monumento.

Cap. LXVI

Onumentum habere aut ædificari re, bonum est seruo, & liberos nō habenti, alter enim liber erit. quoniam non serui, sed liberi monumenta exstruunt ac possident. alter filium relinquet monumentum sui. Sæpe uero & nuptias præ-

prædixit eiusmodi somnium. Quoniã monumentum uelut mulier, multa corpora complectitur. & terre acquisitionem, & in uniuersum omnibus bonum est hoc somnium, tum diuitibus & fortunatis, tum inopibus & infelicibus. At uero monumenta contrita aut collabentia, contraria significant.

Si mortui reuiuiscant. Cap. LXVII

Ortui reuiuiscantes, turbationes significat & detrimenta. Etem̃ uelut res supposita esset cogitare oportet, qualis turbatio futura sit, si mortui reuiuiscant. Verisimile est enim quod sua bona sint repetituri. Vnde & detrimenta, & damna, ac contentiones sint oriturae.

Si mortui denuo moriantur.

Cap. LXVIII

Ortui denuo morientes, cognominibus, aut similibus, aut propinquis genere, mortem præfagiunt, ut hoc modo iidem bis mori uideantur.

De medicamento letali. Cap. LXIX

Edicamentum letale, eadem quam mors ipsa significat. Eadem significatio est ferarum omnis generis,

& bestiarum lectos subeuntium, quæ celeriter occidunt.

De nuptiis.

Cap. LXX

Vando quidem & nuptiæ similes
 q sunt mortis, & à morte significan-
 tur, etiam hoc loco de ipsis men-
 tionem facere cõueniens esse putaui. Vir-
 ginem ducere, ægrotanti mortem signifi-
 cat. quæcunq; enim uxorẽ ducenti, eadem
 etiam mortuo contingunt. Bonum est au-
 tem ei qui nouam negotiationem aggredi
 proposuit, propositum enim affecuturum
 esse significat. & speranti alicunde utilita-
 tem, accessuram esse promittit. Omnino e-
 nim accipit bona aliqua, quæ sponsa addu-
 cit, is qui uxorem ducit. Reliquis pertur-
 bationes & diuulgationes significat. Non
 enim sine turbatione nuptiæ perficiuntur.
 Si uero quis mulierem deuirginatã in uxo-
 rem duxerit, non noua sed uetera negotia,
 nulla pœnitentia aggrediatur. Si aut̃ quis
 suam uxorem alteri nuptã uiderit, immu-
 tationem actionum, aut separationẽ signi-
 ficat. Si uero mulier uirum habens, sibi ui-
 deatur alteri nupsisse, quemadmodũ mul-
 ti produnt, uirum defodiet, aut aliter quo-
 modocunq;

modocunq; ab ipso seperabitur. Verum
ut ego obseruauī, hoc non semper contin-
git, sed quum aut uterum non gestat mu-
lier, aut liberis caret, aut nihil uenale ha-
bet. Si uero nihil horum fuerit, si quidem fi-
liolam habuerit, eam ipsam uiro colloca-
bit. Si uero grauida fuerit, filiam pariet,
quam educatam uiro in matrimonium da-
bit, atque sic non ipsa, sed quæ eius naturæ
particeps est alteri nubet, & quæ aliquid
uenale habet, communicationem & con-
tractū, uelut in nuptiis, circa uenditionem
cum aliquo faciet.

De Hirundine & lusciniā

Cap. LXXI

Vando quidem de hirundine in ser-
mone de auibus non meminī, sed li-
benter reliqui, hic sanè eius mentio-
nem faciam. Aiunt enim animal hoc mor-
tem significare intempestiuorum corpo-
rum, & luctum, & magnam aliquam tristi-
tiam. Ab huiusmodi enim malis etiam a-
uem hanc natam esse ferunt. Etenim Ale-
xander Myndius historiis fidem habere
oportere dicit, cui consentit etiam Diony-
sius Heliopolites. Aiūt enim quod etiam si

mendax sit historia quædam, tamen propter præsumptam de ea opinionem, quod sic habeat, quum simile quid eius argu-
mento euenturum est, atq; id anima prædicere uelit, tunc illam ipsam historiam in medium adducit. Ego uero in plurimis quidem historijs hunc sermonem consonum reperi, uerum nequaquam in omnibus. Quare in omni sermone, non uerisimilitudini eorum quæ dicuntur addictus, eam sequor, sed experientiam euentuū amplector. Et nunc de hirundine dico, quod non est mala, nisi quid absurdi faciat, aut permutetur in alium colorem præter naturam ipsi existentem. Est enim uox eius, non lamentatio, sed cantilena remissa, & exhortatoria ad operas obeundas. Quod autem hoc uerum est, uel inde cognosci potest. Quod hyeme hirundo neq; uolat, neq; canora est, sed & ipsa terra, & mare quieta sunt, & homines & alia omnia animalia sub tecto & in lustris suis degunt, & nihil aliud operantur. Vbi aut uer accesserit, prima hirundo apparet, subindicans, ut ita dixerim, singula opera aggredienda, & sane ubi apparuerit, nunquā uespere canit, sed
mane

mane sole emergēte, eos quos uiuentes de
præhenderit operum admonens. Est igitur
commoda & ad opera, & ad actiones,
& ad musicam, & maxime omnium ad nu
ptias. Fidem enim & domus custodem fu
turam uxorem promittit, eamque ferè græ
cam, aut musicam. Nam ipsa Hirundo eo
dem cum nobis tecto uiuit. Atqui lusciniā
eadem quæ hirundo significat, sed mino
ra. Minus enim nobis familiaris est.

De dentibus Cap. LXXII

E dentibus exacte tradidi libro pri
mo. Verum etiam hic breue quid
dam ex his quæ isthic relicta sunt di
cam. Dentes in manus sumere ex ore ela
psos, aut etiam in proprium sinum collige
re, depositionem filiorum futuram signifi
cat, aut non permanentium, aut non edu
candorum. Dentes lingua sua eijcere, si
gnificat eaque in uita dura et aduersa sunt,
propria eloquentia dissoluere. Deinceps
uero de uolatu, & de fide dignis
dicemus, & de tempo
re uitæ.

De Vo

Deuolatu Cap. LXXIII

u Olare sibi uideri paululū à terra distantem, figuraq; recta, bonum est somnianti. Quantum enim abfuerit à terra, tanto altior est his qui utrinq; circumambulāt. Semper autem feliciores altiores appellamus. Bonum est autem non in sua patria hoc facere, quoniam transmigrationē significat, propterea quod terrā non cōtingat. Quodam modo enim dicit somnianti somnium, quod patriam cōtingere & accedere nō possit. Volare alas habentem, ex æquo omnibus bonum est. Nam serui ob hoc somnium manumittuntur, quoniam omnes uolantes auiculæ, neque dominum habent, neq; ducē aliquem sequuntur. Pauperes autem multas pecunias acquirunt. Quemadmodum enim pecuniæ portant ac uehunt homines, sic etiā alæ aues. Diuitibus uero & ualde potentibus principatus portēdit. Quemadmodū enim ea quæ uolant superueminēt ea quæ per terram repunt, Sic principes priuatos præcellunt. At uero absque alis uolare, & multum à terra distare, periculum & timorem somniāti significat. Sed & circumtegulas

gulas uolare, ac domos, & biuia, seditiões
acturbationes animæ præfagit. Verum ui
deri sibi in cœlum euolare, seruos quidem
in maiores domos transituros esse signifi
cat, & sæpe in regiam aulam peruenturos.
Liberos autem etiam inuitos sæpe obser
uauit, ob hoc somniū in Italiam profectos.
Quemadmodum enim cœlum domus est
deorum, Sic Italia regum. Eos uero qui la
tere cupiunt, & occultantur reuelat. Om
nia enim quæ in cœlo sunt, manifesta & cō
spicua omnibus sunt. Volare cum aui
bus, significat cum alijs gentibus & exter
nis conuersionem fore. Maleficis autem
malum est, scelestos enim punit. Sæpe ue
ro & per crucē uolare, ita ut neq; multum
à terra quis distet, neq; rursus ualde humi
lis uolet, sed ut ea quæ in terra sunt cogno
scere possit, peregrinationem quandam ac
transmigrationē significat. Qualia autem
obuentura sint in peregrinatione ipsi som
nianti, ea omnia promptum est discere ex
his quæ in terra uidet. Campi enim & ar
ua, & urbes, & uillæ, & agri, & omnia ho
minum opera, & fluuij pulchri, & prata, et
stagna, & portus, & mare tranquillum, &
portus

portus arte parati, & naues secundo uento utentes. Hæc omnia si uidentur bonam peregrinationem præfagiunt. Valles autem & conualles, & saltus, & petrae, & ferra, & fluuij torrentes, & montes, & rupes, omnia mala in peregrinatione futura prædicunt. Semper autem bonum est ubi quis à uolatu sursum facto rursus deuolet, & sic expergefiat. Omnium uero optimum est, uolentem uolare, & non inuitum in aerem ferri, & rursus ultro quiescere. Multam enim facilitatem & promptitudinem in rebus agendis prædicat. Verum si quis persequentibus feris, aut homine, aut demone uolet, minime bonum est. Timores enim ingentes & pericula magna inducit. Nam in somnis tantus erat timor, ut non sufficere ad fugam terram putaret, sed cælum peteret. Bonum est seruo intra heridomum uolare, Multis enim in domo præminebit. Si uero extra domum uolarit, post prosperitatem e domo exhibet, mortuus quidem si per atrium domus euolauerit, uenditus uero si per ianuam, fugitius, si per fenestram. Supinum uolare, nauiganti aut nauigare uolenti, non est

est malum. Vt plurimum enim etiam in
 nauis, ubi non tempestas, supini homines
 sunt, reliquis oculū prædicat. Supinos enim
 ociosos dicimus. ægrotos autem occidit.
 Omnium porro pessimum & sinistimum,
 uolare uelle & non posse, aut etiam uolan-
 tem caput ad terram habere, & pedes uer-
 sus cœlum. Multam enim infelicitatem
 somnianti significat. Quomodocunq; aut
 uolarit homo ægrotus, morietur. Aiunt
 enim etiam animas à corporibus separa-
 tas in cœlum abire, superexcellenti ueloci-
 tate utentes, & ut ita dicam, uolucritū simi-
 les. Qui uero sedentarias exercēt artes, ex
 hoc somnio ab operis cessant, quo mobi-
 les reddantur, & in sellis non maneant,
 propter uolatū. Vincit aut soluantur. Est
 enim & pedibus & manibus exolutus qui
 uolat. Multi uero etiā cœci facti sunt. Simi-
 les em sunt uolatibus cœci, propter timorē
 casus. In curru, aut sella, aut lecto, aut
 sede, siue aliquo alio fulcri aut fundamenti
 loco subiecto sedentē uolare, magnū mor-
 bum aut resolutionē siue paralytim signifi-
 cat, aut crurū usū interceptū iri, et sic curru
 portari, ppter ea q̄ terrā cōtigere nō possit.

At

At uero si quis peregrinari uelit, ei hoc somnium non ita malū est. Nam cum tota domo, omniq; instrumento domestico proficiscetur, aut etiam uehiculis perferetur.

De fidedignis Cap. LXXIIII

X his qui fide digni dicuntur, quibus aliquid per somnium dicentibus credere oportet & obedire, primos esse deos sentio. Nam alienum à deo est mētiri. Deinde sacerdotes, eundē enim quem dñs honorem homines ipsis habēt, postea reges, & principes. Quicquid enim dominatur uim habet dei. Deinde parentes & praeceptores. Nam hi similes sunt dñs, illi ad uitam inducentes, hi quomodo uiuere oporteat docentes. Deinde Vates, & ex uatibus non deceptores, neq; uanos uates. Quaecunq; enim dixerint Pythagorici, physiognomonici, talorū uates, igniū uates, circulatorum uates, cribrorum uates, formispices, manuspices, peluium uates, mortuorum uates, ea omnia falsa & nullo fundamēto nixa putare oportet. Nā ipsorum artes tales sunt, atq; ipsi ne minimum quidem Vaticinationis sciūt, uerum praestigijs illudentes & defraudantes, obuenientes

nientes exuunt ac denudant. Reliquū ita/
 que est solū ea uera esse, quæ ab his dicun/
 tur, ueluti sunt Augures, Astrorum inspe/
 ctiores, somniorum interpretes, & hepatis/
 spices. Verum de mathematicis genealo/
 giarum ac natiuitatum rationem inquiren/
 tibus, suspensa sententia considerabimus.
 Insuper autem fidedigni sunt mortui, quo/
 niam omnino uera dicunt. Duæ enim cau/
 sæ sunt propter quas mentientes decipiūt,
 aut quod aliquid sperent, aut quod time/
 ant. Atqui neque sperantes quid, neque
 timentes, meritò uera dicunt. Tales autem
 sunt uel maxime mortui ipsi. Amplius
 uero & pueri uera dicunt, Neque enim
 adhuc nouerunt mentiri & fallere. Et om/
 nino Senes, Nam fidedignum per sene/
 ctutem indicatur. Sed & alia animalia pe/
 nitus uera dicunt, propterea quod sermo/
 nis rationem non tenent. Reliqui autem,
 ut ne singula recensendo sermonem exten/
 dam, omnes, quicquid tandem dixerint,
 mentiuntur, exceptis his qui uitam in se/
 cessu degunt, & bonos mores habent. At/
 uero theatris seruiētes, & in pulpita & or/
 chestras ascendentes, inde adeò propter si/
 mulatas

mulatas personas apud omnes fidē per
dunt, item sophistæ, & pauperes, & galli,
& exsecrati & spadones. Hi enim etiam non
dicentes quicquid, uanas spes esse significāt,
propterea quod natura neque inter uiros,
neque inter fœminas numerari possunt. O
portet igitur fidedignis de omnibus quæ
dicunt fidem habere.

De temporibus uitæ Cap. LXXV

h Vmana ætas iuxta aliquos, annos
septem habet. Vnde & medici di
cunt, nemini duarū ætatum uenam
secundam esse, decē & quatuor annos na
tum significantes, tanquā qui adhuc amplio
re sanguine opus habeat, & superfluum san
guinem nondū habeat. secundū quosdam
annos triginta habet. Vnde & Nestorem
aliqui sexaginta annos trāsgressum esse uo
lūt, & in tertiā ætate fuisse, atque ad nonagin
ta annos peruenisse, de quo sanè poeta ait:
Aetatis qui hominum duo secula uixerat,
ætas Tertiā sed regem cernebat.

Cæterum apud nos centum anni perfe
ctum uitæ humanæ tēpus censentur, quan
do quidem plurimos tam diu uiuere uide
mus

mus, aut paulò minus annorū implentes,
aut paulo amplius transgredientes, & alio
qui rationē euentuum ad hunc numerum
correspondentē ipsa experientia ostendit,
& propterea etiā nos ætate usi sumus ue-
lut centum annos cōplectente. Quicunq;
igitur per integras literas scripti numeri,
calculum intra centenariū perficiunt, eos
scribere & computare oportet, & opinari
tot annos significare, quot uidelicet ipse
numerus indicat. Sunt aut̃ hi soli apud gre-
cos. ψ , $\mu\alpha$. $\epsilon\zeta$. $\delta\epsilon\kappa\alpha$. $\zeta\eta$. $\theta\epsilon\kappa\alpha$. $\sigma\epsilon\eta\epsilon\alpha$. $\delta\iota\epsilon\kappa\alpha$. Et
significat quidē ψ , quinquaginta quinque,
scribitur enim per ϵ quinarij numeri no-
tam, & per ν quinquagenarij. Verum $\mu\alpha$,
quinquaginta unum significat, scribitur
enim per μ quadragenarij numeri, & per
 α denarij, & per α unitatis notam.
 $\epsilon\zeta$ deinceps sexaginta quinque significat.
Scribitur enim per ϵ quinarij, & ζ sexage-
narij numeri notam. Similiter & $\delta\epsilon\kappa\alpha$,
& $\zeta\eta$, & $\sigma\epsilon\eta\epsilon\alpha$, $\delta\iota\epsilon\kappa\alpha$, iuxta eundem in-
tellectum & scribere & supputare oportet.
Reperientur enim in $\delta\epsilon\kappa\alpha$ uoce, tri-
ginta, in $\zeta\eta$, octoginta quinque, in $\sigma\epsilon\eta\epsilon\alpha$,
nonaginta, ita ut compositas

literas singulatim singulas excerpamus,
 atque sic numeros ex ipsis colligamus.
 Quicunq; uero numeri per integras lites
 scripti & computati, humanā aetatem
 excedunt, uelut $\delta\upsilon\omicron$, quod efficit quadrin
 genta septuaginta quatuor, Iuxta eos neq;
 possibile est, neque rationi consentaneum,
 ut aliquis tot annos uiuat. hos igitur nu
 meros iuxta ascensum elementorum acci
 pimus hoc modo. Ad significans elemen
 tum ac numerū progressi, singulorum præ
 cedentium elementorum numerum sup
 putamus, ueluti $\delta\upsilon\omicron$ quæ indicantur per
 β apposita α , dicimus esse tria. $\pi\rho\iota\alpha$ uero
 cōnumeratis uno & duobus, dicimus esse
 sex. Similiter $\tau\acute{\epsilon}\sigma\sigma\alpha\rho\alpha$ cum præcedentium
 elementorum numero fiunt decem. $\omega\upsilon\nu\tau\epsilon$
 similiter fiunt quindecim. Verum $\epsilon\zeta$ in su
 periore sermone indicauimus esse sexagin
 ta quinq;. At uero $\epsilon\pi\tau\alpha$ cum præcedenti
 numero, $\epsilon\zeta$ non connumeratis, propterea
 quod priuatim sexaginta quinque signifi
 cent, & per elementum non iudicētur, sed
 per integram characterum scripturā, fiunt
 uiginti duo. Amplius aut $\delta\kappa\tau\omega$ fiunt trigin
 ta. Eademq; ratione $\chi\upsilon\nu\tau\alpha$ fiunt triginta
 nouem

nouem. *δέκα* uero propriam aiunt habere
 rerationem. Nam qui per integras literas
 scripti ac supputati sunt numeri, singula-
 tim & per se significāt. Et rursus, quia non
 per scripturam characterum, uelut εξ, sed
 per elementum significantur, *δέκα* fiunt
 quadraginta nouem, secundum ascensum
 præcedentium elementorum numero si-
 mul supputato. Quo uero omnis ambigui-
 tas remoueatur, Siquidem audieris uocē
 alicuius dicentis *δέκα*, significat triginta,
 propter supputationem quæ colligitur ex
δέκα uoce scripta. Si uero, alicubi uideris
 scriptum, accipies per ipsum quadraginta
 nouem, iuxta prædictū intellectū, ut præ-
 cedentium elementorum numerus simul
 cum denario complicitur. Atq; hoc mo-
 do εἰκοσι sexaginta nouem fiunt, & τριά-
 κοντα nonaginta nouem. Cæterum πεντή-
 κωντα non amplius iuxta eundē modum
 accipere oportet. Neq; enim centum tri-
 ginta nouem annos ullus aliquis uixerit.
 Quæ ratio etiam in πεντήκωντα, & adhuc
 maioribus numeris est obseruanda. Opor-
 tet igitur hos, nō iuxta ascensum numeri e-
 lementorū, sed iuxta positionē elemento-

rum accipere ac interpretari. Velut $\pi\alpha\sigma\alpha\gamma\epsilon\kappa\alpha$
 $\pi\alpha\lambda\iota\sigma\tau\alpha$ notantur per elementum μ quod
 ipsum indicabit duodecim. Est enim duo-
 decimum elementū μ quod $\pi\alpha\sigma\alpha\gamma\epsilon\kappa\alpha$
 significat. Quando aut sequitur ex ordine
 v consequens est ut quandoquidē ipsum μ
 duodecimum est elementū, & v decimum
 tertium, siue tredecim, fiat sanē & ξ deci-
 mumquartum & significet quatuor & de-
 cem, & reliqua eodem modo. Sunt porro
 & quidam compositi numeri, quos diuide-
 re oportet, uelut in primis quidē sic, decem
 bis dicta significant uiginti, & decem ter,
 triginta & quater decem, quadraginta, &
 quingies decē, quinquaginta, & sexies de-
 cē, sexaginta, & septies decē, septuaginta,
 & octies decē, octoaginta, & nouies decē,
 nonaginta. Et rursus, uiginti bis, quadra-
 ginta. Viginti ter, sexaginta. Viginti qua-
 ter, octoaginta. Viginti qnqes, centū. Sic
 & triginta bis, sexaginta, triginta ter, nona-
 ginta. Et quadraginta bis, octoaginta, &
 qnquaginta bis, centū. At uero in alijs plu-
 rium annorū numeris, uelut si qs audisset
 aliquē dicentē, uiues annos uiginti sex, di-
 uidere oportet, & uiginti quidē ut uiginti
 accpere

accipere, uerū ē id est sex, iuxta superiorē
 rationē accipere, fiunt igitur omnes anni
 octoaginta quinque. Si uero uiginti septē, ui-
 ginti quidē per se, septē uero iuxta priorē
 rationē uiginti duo accipere oportet, fiunt
 igitur omnes quadraginta duo. Sic & ui-
 ginti octo, quinquaginta, & quicūq; alius
 numerus cum uicenario cōiunctus, supra
 quinque, per se calculum & supputationem
 subeat. Similiter & quicūq; numerus cum
 tricenario copulabit, supra tria, & quicūq;
 cum quadraginta, supra duo, & quicūq;
 cum quinquaginta, supra duo, uelut exem-
 pli gratia. Si quis audisset aliquē dicentē,
 uiues annos quinquaginta septē, stolidum
 esset sperare hominē septies quinquagin-
 ta annos uicturū esse, qui essent trecēti qn-
 quaginta. Sed sanè septē per se iuxta supe-
 riorē rationē, unā cū quinquaginta suppu-
 tati, fiunt septuaginta duo anni. Quū tñ qs
 fuerit intra prædictū numerū, uelut si qs
 annorū existēs triginta, putaret aliquē sibi
 dicere, uiues annos qnquaginta, hic uiuet
 in posterū uiginti, quo unā cū priorib. tri-
 ginta annis, uiginti successura qnquaginta
 fiāt. Si uero quis annos habēs septuaginta,

uideatur sibi quendā ipsi dicere, uiues annos quinquaginta, hic de cætero tredecim annos uiuet. Neq; enim de primis ipsi dicit, propterea quod primi plures q̃ quinquaginta sint, neq; tamē alios quinquaginta annos supra septuaginta uiuere possibile est, aut cōtingens. Proinde reliquos tredecim annos uiuet, quoniā v elementum quinquaginta significās, decimū tertiū ex ordine locū obtinet. Consimilis aut & in alijs similibus ratio obseruetur, quū numerus qui alicui denunciatur, prius transactio tēpore fuerit minor, ad futurū uero tēpus impossibilis. Insuper uero & dies, & menses, & annos ut plurimū sic dñjudicare oportet. Neq; enim semper æqualis penitus ualoris reperiūtur. Nā & per annos, menses ac dies indicātur, & per menses, anni ac dies, & per dies, menses ac anni. Ne uero & hic in ambiguitatē delabamur, ubi quis annos dixerit, siquidē fuerint moderati & possibiles, pro annis iudicent. Si uero multi, pro mensib. Si aut penitus modū excederint, pro dieb. Reuertit aut ratio à dieb. Si em̃ multi fuerint, pro diebus iudicentur. Si uero moderati, pro mēsibus. Sin pauci, pro

pro annis. Similiter & menses iuxta possibilitatē accipe ac interpretari oportet. possibilitatē autē & impossibilitatē indicabit, quod ad tēporis uitæ rationē attrinet, ipsa somniātis ætas. In alijs uero præfinitis temporibus, expectatio & respectus necessitatum. Quin & huius meminisse oportet. Quod dñj sepe pronunciant quidem ut de temporibus uitæ, significāt autem nō semper de tempore uitæ, sed aliquando de permutatione rerum, & seruis de libertate, & de alijs, quæ sermo supra de morte relatus cōplectitur. Hæc quidem igitur quantum possibile fuit pro uiribus nostris, citra defectum, et ut mihi uidetur ex integro, omnia dicta ac enumerata sunt tibi Cassi Maxime uir sapientissime. Si uero quispiam ex his quib. hi libri obuenient, ex relatis quicquam ab alio aliquo acceptum esse, et non à me per experiētiam cognitū putat, is uanam & temerariā alit supitionem. Verum ubi inciderit in huius libri præfationem, eamq; diligentius expenderit, intelliget sane meum propositum ac uoluntatem. Insuper si cuipiam ad contrarium uergere uidetur aliquid ex relatis, ut mihi uidet pro-

pterea quod ab aliqua probabili ratione commoueatur, is sciat quod inueniet quidem quæ dicat, & quæ credibilia fiant, ad quæ inueniendâ neque mihi facultas deerat. Verum non his qui in theatris applausum captât, & uerborum negotiationem exercent, unquam placere uolens conuersatus sum, sed semper experientiam & regulam testes meorum sermonum aduoco. Ego itaque ad omnium experientiam iam perueni. Neque enim quicquam aliud feci, uerum semper & noctu & interdum circa somniorum iudicationem ac interpretationem uersatus sum. Tibi uero non est necesse ut tēpus expectes, sed mox isthuc per te ipsum (quæ tua sapientia atque excellens prudentia est) de singulis ipsis iudicare poteris, num recte an secus habeant. Est autem exiguum quiddam, quod rogo, omnes qui in hos libros inciderint, nimirum, ut neque adponant quicquam, neque ex præsentibus quid adimant. Siue enim quis poterit meis aliquid addere, facilius utique propria fecerit. Si uero quedam ex scriptis in his libris superflua iudicauerit, his tātum quæ sibi placent utatur, reliquis
ex li/

ex libris nō exemptis, deum inspectorem
 & custodem omnium reueritus Apollinē,
 à quo persuasus ego, ut qui patrium
 numen mihi existat, ad hanc tractationem
 progressus sum. Sæpe enim me cohortatus
 est, & maxime nunc manifeste institit
 mihi, quādo tibi notus factus sum, & tan-
 tum non iussit me hæc conscribere. Nihil
 igitur miri est Apollinem in Daldia, quem
 nos patrio nomine Mysten uocamus, ad
 hæc prodenda me cohortatum esse, ut qui
 uirtuti & sapientiæ tuæ consultum uelit.
 Nam Lydis quandam hospitij necessitudi-
 nem cum Phœnicibus esse, hi qui pa-
 triæ res ac historiam pro-
 diderunt nar-
 rant.

Finis secundi libri Artemidori Dal-
 dianī de somniorum interpretatio-
 ne, Iano Cornario Medi-
 co physico inter-
 prete.

Quæ in tertio libro Artemidori Daldiani
de somniorum interpretatione
contineantur.

Hic liber cōgregatio & collectio est eo-
rum quæ in prioribus duobus libris sunt
relicta. Quare neq; proprie tertius inscribi
tur, sed philalethes, hoc est ueritatis ama-
tor, aut *ῥώδιος* hoc est inuitatorius siue
Mercurialis in uia positus.

De ludo cuborum siue tessararum Cap. I

De furto II

De sacrilegio III

De mendacio IIII

De coturnicibus & gallis pugnacibus V

De formicis VI

De pediculis & lumbricis VII

De cimicibus & culicibus VIII

De pugna & odio IX

De mactatione siue cæde X

De crocodilis & fele XI

De Ichneumone & Viuerra XII

Deum factum esse XIII

Deum suscipere, aut dei habitum ha-
bere XIII

De gralis XV

De deambulatione super mari XVI

Homines

Homines fingere	XVII
Vehiculo subiugatum esse	XVIII
Vehi in curru	XIX
De uaticinatione	XX
Vatem factum esse	XXI
De morbo	XXII
Suas ipsius carnes edere	XXIII
Sinistre amicum esse	XXIII
Sinistra scribere	XXV
De nouerca & uitrice	XXVI
De predecessores & successoribus	XXVII
Demure & mustela	XXVIII
De luto	XXIX
De pelui	XXX
De imagine	XXXI
De obstetrice	XXXII
De spina & aculeis	XXXIII
De litera g & numero centenario	XXXIII
Decatena	XXXV
De tela & auxiliaribus instrumentis	XXXVI
De cotricula	XXXVII
De etymologia & originatione nominum	XXXVIII
De con-	

De consolatione	XXXIX
De uulneribus & cicatrice	XL
De debito, & creditore, & locatore do- mus	XLI
De infania & ebrietate	XLII
De timore	XLIII
De epistola	XLIII
De hernia	XLV
De plantis in corpore nascentibus	XLVI
De scabie, & lepra, & elephante corporis uitio	XLVII
Lapidibus iacere aut ici	XLVIII
De cicadis	XLIX
De scilla & hastula regia	L
Eadem cum alio pati	LI
De sterquilinio	LII
De oratione	LIII
De claue	LIII
De coco	LV
De ludo calculorum siue latrunculo- rum	LVI
De lanio siue macellario	LVII
De stabulario siue hospite publico	LVIII
De publicano	LIX
De leucea, & lino, & cannabe	LX
Seruari	LXI
De	

De excubijs	LXII
De foro	LXIII
De statuis	LXIII
De talpa	LXV
De nocturnis auibus	LXVI
De horologio	LXVII

ARTEMIDORI DALDIANI DE
 somniorum interpretatione
 liber tertius,
 Iano Cornario Medico phy-
 sico interprete.

Præfatio.

Vandoquidem magnitudinis sa-
 pientiæ tuæ, Cassi Maxime respe-
 ctu, ad hanc tractationem conscri-
 bendam prouocatus sum, quam in duobus
 libris pertractaui, ita ut promissum tibi or-
 dinem & consequentiâ teneat, et nulla par-
 te cum ueterum proposito quicquid commu-
 ne habeat, et sanè quantû possibile fuit, alia
 quidē ex assē & integro, alia uero cum qui-
 busdā concordantia, alia autē etiā iuxta assi-
 milationē pronūciata, prodidi & expres-
 si: uidebatur autē mihi adhuc aliquid tor-
 argu-

argumento deesse, uerū his quæ in utrisque libris scripta sunt nihil adscribi posse aut decere, quādoquidem uelut si sano & formoso corpori aliquid attextum esset, futurum id erat, ad formositatis ac prioris pulchritudinis cōseruationem, seorsim & singulatim singulis relictis, sparsim & non coaptatis capitibus, coaceruatis, hūc libellū tibi feci, ut ne quis accessum & quasi scalā nactus, ad eiusmodi quippiam conscribendum progrediatur.

De ludo cuborum siue tessera-
rum. Cap. I

Ubis ludere sibi uideri, cōtentionem futuram significat cum aliquo de argēto. Nam cubi siue tessere numerū continent, & calculi uocātur, quibus ludus is perficitur. Semper autem bonum est uincere. Si uero quis ægrotans suspicetur se calculis ludere, aut alium ludentem uidere, pessimum est si ipse relinquatur. Quoniam uictus non plures calculos habens, relinquitur. Ipsi autem cubi cōspecti, seditiones & inimicitias predicunt, perditū

perditi uero, seditiones imminētes soluūt,
 & aucti augment. At uero puerum uidere lu-
 dentem cubis, aut talis, aut calculis, nō est
 malū. Est enim puerorum cōsuetudo sem-
 per ludere. Verum uiro perfectō & mulie-
 ri malum est, talis ludere sibi uideri, nisi sa-
 ne quis hoc somniū uideat qui alicuius hæ-
 reditatem speret. Ex mortuis enim corpo-
 ribus facti sunt tali, quapropter picula reli-
 quis præfagiunt.

De furto.

Cap. II

Vrari sibi uideri, nemini bonum
 est, exceptis his qui aliquos decipere uolunt. Furari em̃, quod *κλέ-
 ηειν* græcis hodie est, ueteres pro *παραλογί-
 ζεσθαι*, hoc est falsa supputatione decipere
 usurpabant. Quanto autem maiora & pre-
 tiosiora, aut securius custodita, q̃s furetur,
 tanto maius periculum sustinebit. Verissi-
 mile est enim ut quibus periculis lex fu-
 rem obijcit, ijsdem somnium somniantem
 subijciat.

De sacrilegio.

Cap. III

Acrilegiū perpetrare, & dñs obla-
 ta donaria furari, omnibus natu-
 ra malum est, solis aut sacrificulis
 u & ua-

& uatibus cōducit. Etenim primitias deorum consuetudine permissum est ipsis diripere, & quodam modo à dñs nutriuntur, & non omnes manifeste accipiunt.

De mendacio.

Cap. IIII

m Entiri non est idoneum, nisi his q̄ ad orchestram ascendunt, & præstigiatoribus, & quibus mos est mentiri. Minus aut̃ malum est alienis mentiri, quàm proprijs & suis. Magnas enim calamitates significat, etiã si ob paruas res quis mentiri sibi uideatur.

De coturnicibus & gallis pugnacibus. Cap. v

e Oturnices his q̄ eas libēter alunt, nuncios significāt per mare affuturos iniucūdos & malos. & per mare quidem, quoniam etiam si ipsæ quidem uernaculæ regiōis incolæ sint, tamen per mare accedunt. Iniucūdos uero, quod & pugnaces sint & breuis uitæ. & in sodalitatibus, & amicitijs, et nuptijs, & uitę cōmercijs, seditionum & contentionū significationē habent. & ægrotis si quidē trañciant, mortē significant, propter uitæ breuitatem. nō trañcientes, minus periculum.

Sed &

Sed et ad peregrinationē malæ sunt, dolos enim & insidias, & deprædationem significant. Nam & ipsæ è domibus discedentes, in manus incidunt eorum qui ipsis insidias struūt. Galli uero pugnaces, seditio-
num & cōtentionū solummodo significatiui sunt. Verum nō ad alia ita similē cum coturnicibus euentum habent.

De formicis.

Cap. v i

f Formicas alas habentes uidere, ne
quaḡ bonum est. perniciem enim
& pegrinationes periculosas prædicunt. Reliquæ operariæ appellatę bonæ sunt agricolis. fertilitatē enim præsagiunt. Quoniam ubi nō sunt semina, ibi nemo uiderit formicas. Bonæ sunt eadem etiā his qui ex turba rem quærūt, & ægrotis, quando sanē nō circa corpus somniantis diuersentur. Operarię enim appellantur, & operari non cessant, quod proprium est uiuentium. Quum autem circum corpus diuersantur, interitum præsagiunt, propterea quod terræ filiæ sunt,
& frigidæ & nigra.

De pediculis & lumbricis. Cap. vii

Ediculos paucos habere, et in corpore aut uestibus inuenire, eosque occidere, bonum est. Omni enim tristitia ac cura liberatum iri somnium praedicat. Multos autem et copia excedentes, malum. Significat enim morbum longum, aut uincula, aut multam inopiam. In his enim malis pediculi abundant. & si quidem quis abijcit & depurgat omnes, spes est ipsi ut aliquando his liberetur. Si uero quis habens ipsos expergefiat, nunquam seruabitur. Lumbricos excernere per sedem, aut per os, a domesticis hominibus & cohabitantibus, & ut plurimum eadem mensa utentibus iniuria affectum, suos hostes & iniuriatores cogniturum esse & expulsurum significat, aut iuxta alium modum ipsis priuatum iri. Inhabitant enim corpori lumbrici, sed nihilo minus ipsum corpus laedunt. Postquam autem excreti fuerint, excretionem et expulsionem huiusmodi hominibus significant.

De cimicibus & culicibus. Ca. viii

Imices anxietates & curas significant. Aequaliter enim uelut curae etiam hi somnium impediunt, insuperque

perq̃ erga quosdā domesticos, et ferē erga uxores, animū auersum & displicentiā inducunt. Culices autē & si quid aliud simile est, hoīes malos somniantē aggressuros esse significant, damnū inferentes ampliusq̃ diuulgantes. Cauponibus autē & uinū uendentibus, uinum in acetū permutatū iri significant. Gaudent enim aceto.

De pugna & odio.

Cap. I x

Vgnare cum domesticis, non est bonū. sed neq̃ cum externis, minus tamen malū est. Si quis agrotans putabit se pugnare, delirabit. Pugnare cum potioribus, uelut dñis, regibus, magnatibus, & omnibus præminētibus potentia hoībus, male affectum iri significat, pessime enim de eo statuent hi cōtra quos pugnauit. Odisse aut odio haberi, nemi ni conducit. Nihil autem refert nec differt quendam odisse à quo aliquis odio habetur. quādoquidē odium inimicos facit, inimici autem neque subleuant, neque adiuuant. Opus est autem hominibus auxilio, opus est & subleuantibus. Quoniā itaque per huiusmodi iuuantur, malum sanē odium obseruauimus.

De maclatione siue cæde. Cap. x

Actari & mori quid significet, in
 m sermone de morte libro secundo
 prædictum est. Maclatos autē &
 cæsos uidere bonum est. Omnia enim pro
 posita cōpleta iam ad finem perducta esse
 significat. Quoniā cædes signum est finis.

De crocodilo & fele. Cap. xi

Rocodilus piratam aut homici
 c dam, aut nihilo minus uecordem
 & nequam significat. Quomodo
 cunq; autem affecerit somniantem croco
 dilus, sic afficiet etiam is qui per crocodi
 lum significatur. Feles adulterum signi
 ficat. Est enim fur auium. Aues autem assi
 milantur mulieribus, quemadmodum in
 primo libro admonui.

De Ichneumone & Viuerra.

Cap. xii

Ichneumon & uiuerra, homines
 i dolosos & maleficos significant.
 qui nunq; uidentibus somnium,
 beneuoli esse possunt, propter feritatē, &
 quod ægre māsue fieri possint. Et Ichneu
 mon quidem uiros significat. Viuerra au
 tem fœminas.

Deum

Deum factum esse. Cap. XII

I quis se deum factū esse putet, sacerdos fiet aut uates. Eundē enim honorem cum ipsis dñs habēt. Si uero quis ægrotās se deum esse putet, morietur. Immortales enim dñj sunt, itēq; mortui, quoniam non amplius moriētur. Si uero q̄s in paupertate, aut seruitute, aut uinculis, aut calamitatibus, aut quocunq; malo constitutus, hoc somnium uideat, liberabitur à malis ipsum premētibus. Facile est enim deo & promptū, ut ab omnibus malis seruet. At uero diuiti uiro & magnati, principatum maximum pro ratione dignitatis prædicat. Aequaliter enim dñs etiam principes aliquibus bene aut male facere possunt. Bonū est autem & in scenam progredientibus, propter consuetudinem representandi personas, sæpe uero etiā deorum personas assumunt.

Deum suscipere, aut dei habitum habere. Cap. XIII

Eum suscipere sibi uideri, feliciter quidem agenti curas & tristitias, & grauia negotia prædicat. Qui enim in calamitate cōstituti sunt, sacrificāt

u 4 dñs

dñs, eosq̃ suscipiūt. Ei uero qui in paupertate aut angustia degit, magnū bonorum incrementū præsagit. Tunc enim maxime pauperes dñs gratias agunt, ipsosq̃ suscipiunt, quum fuerint ditati. Dei porro habitum habere, eiusq̃ ornatu amicum esse, alterius cuiusdā diuitis procuratorem fore significat, ut apparentiam quidem diuitiarū quis habeat, uerum nō substantiā. Hoc sæpe sic euentū habuisse obseruaui.

De gralis.

Cap. xv

Ralas alsūpisse sibi uideri, male
 g ficiis quidē uincula significat. Nā
 alligātur gralæ pedibus, & deambulationem alterant. Reliquis morbū aut uagabundam apud exteros uitam prædicat, propter easdem causas.

De deambulatione super mari.

I quis sibi uideat sup mari deambulare, & pegrinari uoluerit, bonū est, maxime si nauigaturus est. Multam enim securitatem somniū præsagit. Bonū est & seruo, & uxore ducere uolenti, ille enim dño, hic uxori imperabit. Si mile est em̃ dño ipsum mare, ppter potentia. & uxori, ppter humorē. Bonū est & liganti

tigati, superior enim iudice euadens uincet, neque id dissimile uero est, propterea quod iudici simile sit mare, quando alios bene, alios male afficiat. Viro autem iuniori, amorē meretricum significat, & uxori somnium uidenti, meretriciæ uitæ usum. Simile est enim mare meretrici, propterea quod primas apparentias iucundas obijciat, uerum plurimos male tractet. Omnibus uero qui uictum & rem ex turba quærunt, & rempublicam administrantibus, & tribunis plebis, cum multa gloria non uulgarem quæstū prædicat. Simile enim & turbæ est mare, propter ordinis confusionem.

Homines fingere Cap. XVII

Omines fingere bonum est pædoh
tribis & pædagogis, quorum alteri corpora, alteri animos puerorum exercent, atque sic quodam modo homines fingunt, illi ad concinnitatē corpora ipsorum aptando, hi mentes meliores reddendo. Bonum est & his qui liberos non habent, quoniā genuinorum filiorum generationem prædicat. Bonum est & mango-
nibus qui seruorum mercaturam exercent, itemque pauperibus, illi enim ex negotia-
u 5 tione

trione multum & magnum quæstū facient,
hi uero multos famulos acquirant. Malefi-
cis autē perniciem præfagit. Nam & Pro-
methea ferunt ob id quod homines funxe-
rit, ignemq; furatus sit, male periisse. Diui-
tibus uero & ualde potentibus, regiū ali-
quem magnum principatum prædicit.

Vehiculo subiugatum esse

Cap. XVIII

Ehiculo subiugatū esse, uelut quod-
u dam animal quadrupes, seruitutem
& laborem & morbum præfagit,
etiam si quis ualde splēdidæ & delicatæ ui-
tæ somnium hoc uideat.

Vehi super curru Cap. XIX

Ehi super curru aut lectica, homini-
u bus subiugatis ad trahendum, mul-
tis imperaturum esse significat, insu-
perq; liberos bonos somniātī somniū hoc
promittit. Verum ad peregrinationes nō
ualde conducit. Securitatem enim indicat,
multam autem tarditatem prædicit.

De Vaticinatione Cap. XX

D uates proficisci, & oraculum pe-
a tere, siue de aliquo interrogare, cu-
ras non uulgares somniantī accessu-
ras

ras esse significat. Nō enim curiosus est de uaticinatione qui nulla cura præmitur.

Quicquid autem uates uerus responderit, fidem habere oportet. Verum de differentia uatum, quibus credere aut non credere conueniat, in secundo libro, capite de fide dignis prædixi. Si uero nihil respōdeat uates, omnem aggressionem, omnemq; conatum differt ac remoratur. Est enim apud sophistas, silentium non responsio, sed renuntiatio.

Vatem factum esse Cap. XXI

I quis putet se uatem factum esse, & in prædicendo celebrē haberi, multarum rerum experientiā assequet, & curas suscipiet, partim priuatas & proprias, partim alienas. Nam uates curiosus est de malis nihil ad ipsum pertinentibus, quæ uidelicet afferunt ipsi qui de illis uaticinium petunt. Inducit sæpe etiam peregrinationes & motus hoc somnium ei qui id uidit. Propterea quod uates uagabundam uitam agant, hinc inde circumuersantes. Inducit & pauperibus opulentiam. Multi enim opus habent uate, itemq; opulento.

De mor

De Morbo Cap. XXII

Egrotare solis his q̄ in uinculis, aut
a magna necessitate cōstituti sunt, bonū est, propterea quod & morbus molem corporis soluat. reliquis magnum ocium prädicit, ociosi enim sunt egroti. & rerum necessariarū inopiam, Inopes enim corpore ægroti sūt. & peregrinationibus obstat, difficulter enim moueri possunt ægri. & concupiscentias impleri non sinit, Neq; enim appetētias ægroti explent medici, ob periculi formidinē. At uero si quis uideatur sibi ægrotum quendam uisitare, eadem ipsi ægroto significat, si quidem is notus et familiaris existat. Si uero ignotus, ipsi somnianti. Nihil enim refert, siue quis ipse ægrotare, siue alium ignotū ægrotantem uidere, sibi uideatur. Imagines enim rerum somniantibus euenturarū ipsos propinquos esse dicimus. Quin & hoc obseruauimus. Quæcunq; bona aut mala statim aut magis & uehementius euentura, anima significare uoluerit, ea ipsa circa ipsum uidentem cōtingētia adducit. Quæ uero rariū aut minus aut debilius, ea per alienū corpus anima uidenti ostendit.

Suas

Suas ipsius carnes edere

Cap. XXIII

Vas ipsius carnes edere sibi uideri,
 f bonum est pauperi, multa enim per
 corporis exercitationē ac laborem
 acquireret, & sic non carnes suas edet, sed
 quæstum per carnes partum cōsumet. Bonum
 est & opifici manuario, ab eiusmodi
 maxime partibus corporis edere, per quas
 uictum & rem parat: alij enim utraq; ma-
 nu operantur, alij altera sola, alij summis
 tantum digitis, alij toto corpore. Philolo-
 gis & eloquentiæ studiosis bonum est, alijs
 exhibere os ac linguam edenda. Multo
 enim quæstu ex ore & lingua factio, suffi-
 cientes erunt etiam alijs exhibere. Si uero
 quis suum os comedat, aut suam ipsius lin-
 guā, cessabit ab eloquiij usu. Idiotis autem
 pœnitentiam ob sermonum petulantiam
 significat. Mulier suas carnes comedens
 scortabitur, atq; sic à proprio corpore nu-
 trietur. Omni autem ægotantem habenti
 aut amicum, aut cognatum, aut aliū quen-
 dam sui studiosum, lucrū prædicat. Lugen-
 tes enim suas carnes dilaniantes ipsas co-
 medunt. Diuiti autē & omni ex animi sui
 sententia

sententia uiuenti, non est bonum de suis carnibus comedere. Funditus enim subuersum iri uitam et substantiam bonorum eius qui somnium uidit significat, quem admodum euenit etiam ei qui proprium stercus edit.

Sinistre amictū esse Cap. XXIIII

Inistre amictum esse, aut quomodo/
I cunq; ridicule & non ornatē, omni/
 bus malum est, & supra rerum im/
 prosperū successum, etiam detractionem
 ac derisionem aliquem sustinere oportere
 significat. Solis autem his qui risum homi/
 num captant bonum fuerit hoc somnium,
 propter consuetudinem.

Sinistra scribere Cap. XXV

Inistra scribere, malefice qd facere
I significat, perq; fraudulētia ac dece/
 ptionis usum, aliquem circumue/
 nire, & iniuria afficere. Sape etiam adul/
 terum fore significat, et spurios filios clām/
 generaturum esse. Noui autem quendam
 qui ex hoc somnio ridicularum cantilena/
 rum poeta factus est.

De nouerca

De nouerca & uitríco Cap. XXVI

Ouercam uidere, neq; uiuentē neq;
 n mortuam bonum est. Et si quidē mo-
 lesta sit, aut irascatur, aut lædat no-
 uerca uidentem per somnium, auget ma-
 la. Si uero moderate offeratur, minora ma-
 la facit. Gratificās autem tum uerbis, tum
 factis, uanas spes & expectationes esse ait.
 Neque enim ex animo, neque beneuola
 unquam amauerit priuignum nouerca.

Vitricus porro eadem quæ nouerca signi-
 ficat, uerum uiribus minora. Sæpe uero
 & uitrícus & nouerca, peregrinationis &
 uitæ apud exteros signa sunt. Pater enim
 & mater similes sunt domui. Vitricus autē
 & nouerca externitati.

De prædecessoribus & successoribus

Cap. XXVII

Rædecessores conspecti, cognati
 p ti scilicet qui ante parētes nostros
 uixerunt, curas significant uete-
 rum negociorum gratia, & si quidem boni
 aut iucundi aut grati aliquid fecerint, aut
 dixerint, curæ ipsæ in bonum finem desi-
 nent. Sin contra, in malum.

Successores autē si quidē infantes adhuc &
 paruī

parui fuerint, curarum significationem habent, de quibus exactius primo libro capite de puerorum generatione dixi: qui uero iam perfecti sunt, auxiliū & opem ac præsidium significant.

De mure & mustela Cap. XXVIII

Us famulum significat, cohabitatum enim & ex iisdem nobiscum nutritur, estq; manifestus. Bonū est multos intus uidere mures atq; eos hilares & ludentes. Multa enim lætitiā significant, & famulorū acquisitionē. Si uero quid uarietius circa mures quis uideat, iudicationes trāsferre potest ex his quæ Melampus in libro de monstris ac signis, et de muribus scripsit, nihil differre putans ea quæ interdū fiunt, ab his quæ per somnium fieri uidentur. Eandem enim prædictionem habent, uelut nobis sæpenumero experientia ipsa cōmonstrauit. Per longum autem & hunc locum elaborauit, in secūdo libro suæ tractationis Apollonius Attaleus. Mihi autem nunc propositum est, ea quæ significantur ostendere singulorum in superiore tractatione relictorum. Quapropter & hunc tertium librum non ut coniunctum

iunctum & coaptatum illis duobus, sed ut
 relictum, & ab illis separatum feci, unde et
 meritò inscriptionem adipiscetur, non ter
 tius illorum, sed per se philalethes hoc est
 veritatis amator, aut *φιλῶλης* id est Inuita/
 torius siue Mercurialis. At uero mustela
 mulierem significat maleficā, & malignis
 moribus præditam, aut litem, *δίκη* græcis
 appellatam, Nam uox *δίκη* parem nume/
 rum implet cum ea quæ mustelam signifi/
 cat, *γὰρ* uidelicet, Ex iisdem enim literis
 eundem numerum representantibus con/
 stant. Significat item mortem, quicquid
 enim apprehenderit hoc putrefacit: & lux/
 crum ac utilitatem, appellatur enim à qui/
 busdam græcis *κερδών*, quæ uox lucrum so/
 nat, & *ἰλαρία* ab hilaritatis originatione.
 Verum differentiam horum accipere o/
 portet, et ex eo quod uidetur accedere, aut
 abire, & facere quid iucundum aut iniu/
 cundum, & prout aliquid patitur aut o/
 peratur.

De Luto Cap. XXIX.

Vtrum morbum significat, & con/
 tumeliam, Morbum quidem pro/
 pterea quod nō est pura neq; aqua,
 x neq;

neq; terra, sed ex utrisque mixtum, ut neutrum existat. Est igitur mala corporis miscella, hoc est morbum prædicit, atq; id rationabiliter & meritò. Contumeliā aut, quia inquinat. Insuper & cinædum, propter liquiditatē & exolutionem. Bonum autem fuerit his qui ex luto rem et uictum parant.

Depelui Cap. xxx

p Eluis famulam significat, & ancillam fidelem. Bibere ex pelui ancillæ amorem significat, quæ significatio est etiam si quis in pelui edit. Peluim aureā aut argenteam habere, aut ancillam post manumissionem in uxorem ducere significat, aut antea manumissæ cohabitare. Peluis si frangatur, serui interitum significat. Pelui uice speculi uti, ex famula filios procreare significat. Si uero quis seruus hoc somnium uideat, qui alium famulum non habeat, iudicare oportet peluim ipsam, seruitutem ipsi significare.

De Imagine Cap. xxxi

i Mago liberos significat, & uoluntatem ac mentem somniantis. Liberos quidē, propter similitudinem, mentem

mentem autem & uoluntatem, propterea quod omnes imaginibus promittant. Imago ex materia solida & imputrescibili facta, melior est quam picta, aut lutea & cerea, aliæq; consimiles. Quicquid autem patiantur imagines, hoc perpetientur etiam liberi somniantis, & conatus actionum. Sæpe uero & in parentes, & in fratres, & in alios cognomines, somnium euentum habet.

De obstetrice Cap. XXXII

Obstetrix conspecta, occulta reuelat, propterea quod arcana & occulta perscrutetur. significat et damnum, & ægrotantibus mortem, Educit enim ex continente semper contentum, ipsumq; terræ committit. Eos uero qui uolenter ab aliquo detinentur, liberat, Nam contentum corpus à continente exoluit, atq; sic contentum corpus à continente liberans, corpus leuius facit. Si uero sæpe conspiciatur obstetrix à muliere non habente in uentre, morbum ipsi denunciat. Ei uero quæ uterum gestat nihil significat, propter par tus curam.

De spina & aculeis. Cap. XXXIII.

Pinæ & aculei, dolores significant
 f propter acumen, & impeditiões,
 propter detentionem. & curas ac tri-
 stitias, propter asperitatem. Multis uero et
 amores, & iniurias ab hominibus malis. et
 amores quidem, propterea quod non sint
 læti amantes. Iniurias autem ab homini-
 bus malis, propter sanguinis ex uulneri-
 bus per illa inflicti excretionem. Et spinæ
 quidem ex mulieribus iniurias. Aculei ue-
 ro ex uiris denunciant.

De litera ρ & numero centenario.

Cap. XXXIII.

X literis singulis singulatim conspe-
 e ctis, uocales quidem, & timores &
 turbationes significant. Semiuoca-
 les uero, res quidem & actiones non impe-
 diunt, timores autem inducunt. Mutæ autē
 neq; timores, neq; actiones inducunt. Pri-
 uatim uero litera ρ à numero iudicā. Est
 igitur his qui ad actionem animum cōuer-
 tunt bona, propter numeri parilitatem.
 Nam & ἐπ' ἀγαθὰ uox, quæ in bonum si-
 gnificat, centenarium numerum represen-
 tat ac explet. Est & bona his, qui peregrini
 nos

nos expectant. Est enim numerus centenarius & in dictione ἀγγελῶν, quæ significat nuncium. & his qui dubitant utrum pedestri itinere ipsis abeundum sit, aut navigatione, consulit profectiōem pedestrem, Nam uox πεζῶν quæ pedestrem profectiōnem significat, itidem centenarium numerum repræsentat. Qui uero curiosi sunt an ipsis omnino exeundum sit, his consulit ut maneant, Nam uox μῆς, mane significās, centum repræsentat. Maleficos autem in uincula coniicit, Nam & pedicæ græcis πῆλαι appellatæ, centenarium numerum explent, singularum literarum numero in πῆλαι uoce supputato. Pastoribus porro & equisonibus bona est litera ρ. Nam ρῖμε, hoc est pasce, si supputetur centenarium numerum efficit.

De catena. Cap. xxxv

Atena uxorem significat, propter nomen, & detentionem. Significat & negociorū non gratorum, neque iucūdorum implicationem. Multas enim connexiones & iuncturas habet, & uinctos non letos facit. Insuper uero remoras, cohibitionēq; ac impeditionem actionū significat.

De tela & auxiliariis instrumentis

Cap. XXXVI

Ela recta motū & peregrinationem
t significat, textricē em̄ deambulare
oportet. Altera uero tela detentiōis
significatiua est. Nam desidentes mulieres
talem telam texunt. Omnibus autem me-
lius est telam recens texi inchoatam uide-
re, quā iam excindendā, similis est enim
fini uitæ. Quæ igitur nuper texi cœpit te-
la, longam uitam prædicat. Quæ uero iam
excindenda est, breuem, excisa uero, mor-
tem. Cæterum de rerum textarum diffe-
rentia, in sermone de uestitu & ornatu, tū
uirili, tum muliebri, libri secundi princi-
pio mentionem feci. Inde sanè iudicatio-
nes transferre oportet. Si quis nauigans
telam uiderit, putet se malum nauis uide-
re, Quicquid igitur circa telam euenierit,
idem etiam circa malum eueniet.

Auxiliaria autem instrumenta, & quæ ad
telæ texturam præparantur, multas curas
& negociorum confusionem significant,
quorum discretio sero & uix tandem con-
tinget, quā diu enim auxiliaria sunt, con-
fusa sunt & indiscreta, Vbi autem tela fue-
rit

rit absoluta, singula in proprium digesta
& ordinata locum, & utilitatem significāt
similiterq; exhibent.

Decotricula Cap. XXXVII

Oticula exhortatiōis est signum ac
c laticia, & quodam modo dicit, acu
tiores nos fieri oportere. In amici
tīs autem non auxiliantes significat, sed
exhortantes & incitantes. Cotricula enim
nihil communiter facit cum ferro, acutius
tamen ipsum reddit. Sæpe uero etiam uxo
rem cotricula significat.

De etymologia & originatione no
minum Cap. XXXVIII

Omina quorum originatione explica
n ri potest, non inutilia putanda sunt
ad iudicationes. Siue enim in bonis
ab alijs significatis nomina fuerint gratio
sa, perfectiora bona erunt. Siue in malis,
minora & obtusiora mala faciūt. At uero
infamia nomina contraria uoluntatibus,
mala quidem extendūt, bona uero obtun
dunt. Sæpe autem & ab ipsis solis aliquid
predicere licet, uelut apud grecos, *μειων* et
μεινερατος, & *κρατινος*, pegrinari prohibēt.

ζῆνων autem & ζῆλόφιλον, & θεόδωρον,
 ægrotos erigunt. κάρπον autem & ἐλπί-
 διοφόρον, & οὐτυχόν, lucrum & pecunia-
 rum adeptionem subindicant. θράσων au-
 tem & θράσυλον, & οὐβουλον, & θρασύν-
 βουλον, ad agendum incitant, & non se-
 gnem esse iubent. Similiter etiam in fœ-
 mininis nominibus iudicationes facere
 oportet.

De consolatione Cap. xxxix

Consolatio felices quidem iniuriâ af-
 ficit, eos uero qui in infortunio con-
 stituti sunt, iuuat. Illos enim ad hoc
 perducit, ut consolatione opus habeant,
 propter animi abiectiōem in accidētibus
 malis. His uero bonas spes suggerit, recte
 & rationabiliter huiusmodi eueniēte. Ne-
 que enim uidenti quispiam dixerit, uider-
 bis, sed & uerisimile est oculos suffusos ha-
 bēti, quo spem & desiderium eius excitet.
 Neq; sano quisquam dicit, conualesce, sed
 ut par est ægrotanti. Sic igitur quando ad
 aliquem progressus dixeris, ditesces, felix
 eris, fortunatus eris, facies quod uoles, nō
 utiq; felici, neq; ex animi sententia agēti di-
 cis. Si uero ei q̄ in calamitate cōstitutus est
 quispiam

quispiā prædicit, calamitatis solutionem, tunc sanè sermonem de fide dignis resumere ac renouare oportet, quem in fine secundi libri dixi: & si quidē fide dignus fuerit qui prædixit, credere. Sin minus, ipsum ut deceptorem contemnere.

De uulneribus & cicatrice.

Cap. XL

In alia quacunq; parte corporis uulnus extiterit, unā cum ipsa parte, uelut læsa iudicetur. Exacte autem hic sermo traditus est in primo libro, capitibus qbus de corpore corporisq; partibus ago. Si uero i pectus aut cor uulnus fuerit inflictiū, iuuenibus quidem tum uiris, tum fœminis, amorem significat. senioribus uero mœrorem. In dextram autem manum inflictiū, in ipsam uolam, debitum significat, & mœrorem ob chirographū. Cicatrix porro omnibus curarū finem ac conclusionem prælagit.

De debito, & creditore, & locatore domus. Cap. XLI

debitum eandem cum uita rationem habet, debemus igitur & uitam naturæ uniuersorū, uelut mutuum

tuum ei qui id in manū dedit. Quin & creditor eandem cum debito rationem habet. Quare agrotantibus instans & expostulans, periculum significat. accipiens uero etiam mortem. Creditor moriens, à tristitia & cura liberat. Insuper uero & creditor & filia, eandem rationem habent, quando quidē & filia cum necessitate expostulat, & ubi cum multis curis fuerit educata, discedit dote accepta uelut creditor. Creditor famulo dominū significat pensionem expostulantem. Eadem quę creditor significat etiam domus elocator.

De infania & ebrietate. Cap. XLII

Vrere bonum est his qui ad agendum aliquid animū conuertunt, improhibiti enim sunt furiosi ad quodcunq; agendum concitentur. Maxime autem bonum fuerit tribunis plebis, et populi imperium affectantibus, & qui se ipsos in turbas demittunt, maiorem enim laudem ac dignationem assequuntur. Bonum est & his qui pueros erudire uolunt, quoniā & furiosos pueri sequuntur. Sed & pauperes opulētiore fore infania indicat, Ab oībus enim furiosi accipiunt. & agrotant

tanti sanitatē prædicat, moueri enim & de ambulare insania pmittit, & nō decumbere neq; q̄scere, quemadmodū in morbo, quod sanitatis signū est. Ebriū esse nemini bonū est, neq; uiro, neq; mulieri, multā enim desipientiā & rerum necessariarū impedimentū significat. horū enim etiā ebrietas est caussa. Bonū est inebriari timentib. Non enim cōuertuntur neq; timent ebrii.

De timore.

Cap. XLIII

Imere nemini bonū est, quoniā timidus ad nihil resistere potest, uerum prodens & animā & corpus, insuper aptiorē seipsum exhibet, ut citius ea patiatur quæ uel maxime timet ac formidat.

De epistola.

Cap. XLIII

I quis epistolā uideat, & quæ sunt in ipsa scripta, euentus erit in id quod scriptū ipsum dixerit. Si uero nō uiderit quæ sunt in ipsa scripta, omnino bona erit. Propriū est enim omni epistolæ, ut salue siue gaude, & uale dicat.

De hernia.

Cap. XLV

Ernia damni significationem habet, partim quidem quod æqualem numerū, uox *κίλη* quæ herniam

niam significat, & uox *supra* quæ damnum, representet. partim uero quod omnia quæ corpori innascuntur, neq; robur, neq; pulchritudinē addentia, sed etiam præsentem decorem corporibus detrahētia, damni et curarum sunt significatiua. Quandoquidem uero uitium est hernia, atq; hoc circa pudenda, nihilo minus & in his tristitiam & anxietatem significat quæ per pudenda significantur. de quibus exactius primo libro in corporis tractatione dixi.

De plantis in corpore nascentibus. Cap. XLVI

Vamcunq; plantam ex corpore
q quis produxisse sibi uideatur, iuxta quorundam opinionem morietur: ex terra enim nascuntur plantæ, & in terram resoluuntur corpora mortuorum. Verum ut sentio, iudicationes facere oportet non solum ab ipsis plantis isthinc enascentibus, sed etiam à partibus ex quibus plantæ producuntur. Sæpe enim non ipse qui somnium uidit mortuus est, sed qui indicatur à particula in qua plāta erat. Est autem & aliqua circa ipsas plantas differentia, ut aliquando non mortem inducant, sed sectiones

tionones & chirurgias, id quod euenire potest ab his quæ frequenter secantur, uelut uite, & similibus. Itaq; ego noui quendam qui uitem ex capite suo produxisse sibi uisus erat, & hoc solū ipsi euenit, ut uua ipsi excinderetur.

De scabiē, & lepra, & elephante corporis uitio. Cap. XLVII

f Cabies & lepra & elephas, insigniores & celebres faciūt, & spectabiles propter opulentiā.

Nā & uitia hæc conspicuos habentes ipsa faciunt. Occulta autem manifestant, propter eandem rationem. At uero diuitib. & multum potētibus uiris, principatus conciliant. Semper autem bonū est ut quis se ipsum putet habere scabiē, aut lepram, aut elephātem, aut tale quoddam uitium, uelut est uiriligo, alphos græcis dicta, et impetigo. Si quis enim alium habentem uideat, mœrorem aut curam significat. Omnia em̄ turpia odiosaq; & ingrati aspectus uisa, animas uidentium cōtrahunt & mœstas reddunt. Verum absurdius adhuc fuerit, si ex domesticis quēdam uiderit tali uitio occupatum. Si enim famulus somniantis fue-

tis fuerit, inutilis ad ministerium ipsi erit. Si uero filius, nō ex sententia patris uitam instituet. Si autē uxor, penitus ex his quæ per illam fiunt pudefiet. Cæterum his qui ex turba uictum sibi quærunt conducit, & de alijs sanè iuxta proportionem iudicare oportet.

Lapidibus iacere aut ici. Ca. XLVIII

Apides iacere in aliquem, malis
I uerbis aliquem impetere significat. Verū lapidibus ab aliquo peti, male auditurum esse prædicit. Similes enim sunt lapides sermonibus indecoris & litigiosis. Sæpe uero & peregrinationem præfagit lapidibus impeti. Oportet enim ut uerisimile est, eum qui impetitur fugere. Quando autem multi fuerint qui lapides iaciūt, boni obseruati sunt solis his qui ex turba uictum quærunt.

De cicadis.

Cap. XLIX

Cicadæ uiros muscos indicāt, propter historiā quæ de ipsis fertur. In necessitatibus autem, nihil iuuantes, aut solum de negocijs dicentes & cōmemorantes. In timoribus uero, minantes, & nihil facere potētes. Nihil enim sunt cicadæ

cicadæ, uerum uoce tantum præstant. Aegrotantes porro siti grauari dicunt, & omnino morituros esse. Cibo enim non fruuntur.

De scilla & asphodelo. Cap. L

Cilla agricolis sterilitatis signum est, propterea quod nihil esui aptum habeat. Pastoribus autem bona est, quod ex natura sua uim habeat perdendi lupos. Bona fuerit etiam omnibus incuris et mœrore constitutis. purgatoriam enim uim habere creditur. Feliciter agentibus, terrorum inducitur itemque curarum obseruata est; neque enim purgatione & purificatione opus est his qui non in calamitate aliqua constituti sunt. Asphodelus autem siue hastula regia, eundem quem scilla euentum, & similiter habet. solos uero ægrotos occidit, quemadmodum sæpe obseruauimus. Causam autem manifestam non est quod dicere queam, uerisimilitudinem uero habet, si propterea id contingere quis dicat, quod apud inferos campus plenus asphodelis esse creditur.

Eadem

Eadem cum alio pati. Cap. LI

Ati sibi uideri eadē cum alio quocumq; tādē noto, uelut eundem pedem, aut eandem manum, aut aliam quandam corporis partem, eandem pati, & omnino coægrotare, aut condolere, peccatorū illius sociū fore significat. Nam corporis morbi & partium mutilationes ac læsiones, similes sunt aīæ intemperantijs & irrationabilibus concupiscentijs. Qui igitur eadē patitur, meritò simul delinquit. Noui autem quēdam mutilum dextro pede, qui sibi uisus est famulum ipsius eundem pedem claudum habere, & similiter claudicare, & sanè deprehendit ipsum in amica, ex qua ipse pendeat. atque hoc erat quod somniū ipsi prædixerat, famulum uidelicet simul cum ipso peccatum esse.

De sterquilinio. Cap. LII

Erquiliniū uidere, bonū est ex turba quæstum facientibus, & sordida opificia exercentibus. ex multis enim superfluitatibus sterquilinia fiūt, & à multis reijciuntur. Bonum est & his q publicā negotia perficienda suscipiunt & conducunt

conducunt. Bonum est etiam uiro paupere in sterquilinio dormire, multas enim pecunias acquireret ac coaceruabit. Diuiti autem principatum procurat hoc somnium, aut publicum aliquem honorem, quoniam omnes populares aliquid ad sterquilinium afferunt & adiiciunt, quemadmodum etiam principibus conferunt & dant. Perfundi sterquilinio à quodam familiari, non est bonum. inimicitiam enim & dissensionem, & iniuriam ex affundente significat. Si uero aliquis ignotus sterquilinium iniiciat, damnum ingens praedicat.

De oratione.

Cap. LIII

Ratio & petitores, & omnes homines medici, miserabilesque & inopes, tristitiam & curam, & tabem animae, & uiro & mulieri praedicunt. Partim quod nullus ad orandum abit, qui non uehementer curis angatur. partim quod petitores & mendici ualde turpes existentes, & inopes, nihil sani habentes, omni proposito obstant & impedimento sunt. Est enim hoc uniuersale, & in omnibus infallibile, quod ignoti homines imagines sunt rerum ac negotiorum somniantibus euenturorum. Medici uero similiter etiam ipsi apparentias &

tias & actiones suas uidentibus significāt.
 Si uero numisma aliquod acceperint, detri-
 mentū ingens & periculosum prædicūt.
 Sepe uero & mortē ipsi qui somniū uidit,
 aut cuidā eius familiari. Similes enim sūt
 mortī, quoniā hī hominū, quemadmodū
 mors, nihil eorū quæ acceperunt reddunt.
 Mendici porrò in domū ingrediētes con-
 tentionē quandā domus significant, & si
 qd acceperint, aut ipsi uiuentes, aut exhi-
 bēte aliquo ultro, sup̄excellēs detrimentū
 quoddā significāt. Quā significationē etiā
 exhibent, ubi in regionem alicuius fuerint
 ingressi. De clauē. Cap. LIII

C Lauis per somniū cōspecta, ei qui
 uxorē ducere proposuit, fidelem
 & custodē domus, uxorē fore sig-
 nificat, & ei qui familiam emere uult, bene-
 uolam ancillam fore prædicīt. Peregrinari
 aut̄ prohibet, exclusionis & detentionis si-
 gnificatiua existens, quoniā nō ad aper-
 tas, sed ad conclusas fores clauis facta est.
 aliās neq; opus erat clauē, neq; forib⁹. Nūc
 aut̄ quum nō adsit custos, tunc sanē clauis
 usus est, foribus cōclusis. Meritò igitur ob-
 staculo est p̄grinari uolentibus. Qui uero
 curare

curare & dispensare res alienas uolunt, his fidei & autoritatis significatiua est.

De coco.

Cap. LV

Ocus qui ī domo uidetur, bonus
 c est his qui uxorem ducere propo-
 fuerunt, opus est em̄ in nuptiis co-
 co, et pauperibus, qui enim proluxa conui-
 uia habent, illi coco utuntur. Aegrotanti-
 bus autem exacerbationes significat & in-
 flammationes, propter assationem, & ua-
 riam intemperiem, à quibus humores fiūt
 acres, uelut tradunt hi qui circa artem que
 de illis tractat celebres existunt. Ad finem
 etiam lachrymas, propter fumū qui à co-
 co excitat. Occulta quoq; reuelat, & quæ
 clam facta sunt in mediū producit. quoniā
 & opera coci in mediū prolata conuiuati-
 bus apponuntur, & qualia sunt apparent.

De ludo calculorum siue latrunculo-
 rum.

Cap. LVI

Alculis siue latrunculis ludere sibi
 c uideri eum qui nō scit, multā utili-
 tatem significat ex deceptione &
 mendacio, ppter ea quod multos
 calculos furetur, eosq; alias aliter osten-
 dat, nō iuxta aliquem simplicem modum,

y 2 sed ma-

sed malitiose. Si uero quis alium calculis ludentem uideat, eum deceptū ac defraudatum detrimētum ac damnum passurum esse significat.

De lanio siue macellario. Cap. LVII

Vi in foro uersantur coci, carnes
q cōscindentes & uendētes, pericu
lorū & damni significatiui sunt,
& ægrotantes cito occidunt, quoniā mor
tua corpora cōtingūt, atq; hæc nō integra,
neq; sana uelut sunt relinquūt, sed conscin
dunt. Diuitibus aut etiam damni supra pe
ricula significatiui sunt. & ut plurimum in
rempub. propterea q eiusmodi cocus car
nes populo distribuatur. Sed & timentib. so
lidiorē timorē inducit. Debīta aut et uin
cula soluit, propterea q dissecet et auferat.

De stabulario siue hospite pu
blico. Cap. LVIII

Abularius ægrotātibus mortem
st significat, similis est em̄ morti, pro
pterea quod omnes recipit. Reli
quis om̄ibus tribulationes & angustias &
picula & pegrinationes prædicat. Estq; ra
tio manifesta, qd enim opus est adeo ma
nifesta interpretari. Eadem aut quæ stabu
larius

larius, significat etiam ipsum stabulum.

De publicano.

Cap. LIX.

Publicanus bonus est necessitatem
quamcunq; tandem dirimere uo-
lenti, à fine enim unde græcis *τε-
λώνης* appellatur, complementū & finem
omnis necessitatis prædicat. Bonus est &
his qui aliquò moueri ac prodire propo-
suerunt, semper enim ad exitus stat, & par-
ua detentione denunciata, de cetero moue-
ri permittit, omniq; profectiōe uti. Aegro-
tantibus autē mortem præfagit, *πλευπύς*
enim græci mortem, uoce eiusdem cum ea
quæ publicanū indicat originis, appellant.
Ad nuptias uero & societates, beneuolos
quidem fore ait socios & uxores, uerū se-
ditiosos & pugnaces, propter eam quæ fre-
quenter fieri solet de uectigalibus conten-
tionem. Cæterū beneuolentiā & fidelitatē
ex custodiæ diligentia coniectare oportet.

De leucea, & lino & cannabe, Cap. LX.

Eucea timentibus quidē mala est,
I solidiorē enim & grauiorē timo-
rem inducit, & seruis tormēta &
tribulationes prædicat, & pauperib. liber-
tatem. exceptis his qui ex ipsa, aut p ipsam
y 3 quæstum

quæstum habent. Nam & tunditur, & torquetur, & cōtextitur. His uero qui in delicijs uiuunt tribulationes et angustias significat, & apud externos degētes reducit, maxime ubi trans mare fuerint. Nam & ipsa per mare apportatur. Linum ad nuptias & societates bonū est, propter texturā. & ad ea quæ sperantur propter retia, & plagas siue nubeculas, & similia, quibus hoīes ea quæ procul & longe absunt uenātur. Verum ad reliqua, eadem quæ leucea significat, sed uiribus minora. Cānabis superextendit ea quæ per leuceam significātur, itemq; per linum, & immensa quædā tormenta significat, & uincula robusta. soluta tamen omnibus liberat. Sola em̄ ipsa post multum usum detrita resoluitur. Ceterum nosse expedierit, quod singula hæc mercaturam exercentibus ipsorum, tum emendo, tum uendēdo, item his qui ex ipsis, aut per ipsa operantur, nihil horrendū aut absurdum prædicunt.

Seruari siue teneri.

Cap. LXI

Eruari ab aliquo detentum, impedimenta rerum necessariarum, & detentiones, & remoras in præfinitis

nitis temporibus, & intentionē ac prolon-
gationem in morbis prædicat. Qui uero in
extremis laborant, his salutem denunciat.
Custodiam enim & cōseruationem & per
manentiam rerum, uitam uocamus. Con-
trarium uero huius, solutionē & perditio-
nem, hoc est mortem. At uero in carcerem
& uincula ingredi uolentē, aut per uim ab
aliquibus induci, morbum fortem, aut mœ-
rorem ingentē prædicat. Lictores autē &
carnifices, detētionis et mœroris significa-
tionē habent. Malefactorib. aut et occulta
manifestant. Deprehensos em̄, & eos quo-
rum crimina manifesta facta sunt, accedūt.

De excubijs.

Cap. LXII

Xcubiæ & festiuitates nocturnę,
e & læticiæ cū puigilio, ad nuptias
& sodalitates bonæ sunt, & pau-
peribus opulentia ac acquisitionis significa-
tiua. quemadmodū & mœrentibus & ti-
mētibus, timorē & tristitiā eximere obser-
uata sunt. Neq; enim totā noctem puigila-
rint, qui non in multa læticia cōstituti sint.
Adulteros autē & adulteras manifestos q-
dem faciūt, nequa q̄ uero puniunt. quoniā
quæ in peruigilijs aguntur, nota quidem

sunt simul conuersantibus, etiamsi sint impunita, & quodā modo concessa, propter ebrietatem. His uero qui opulenti sunt, & quorum uita splendida est, turbationes & diuulgationes inducunt, quarum tamen finis tristitia carebit.

De foro.

Cap. LXIII

f Orum turbationis & tumultus significatiuū est, propter turbā quę in ipso congregari solet. Verū hominibus in foro uiuentibus bonū est, si & turba plenum, & tumultu refertū conspiciatur. Desertum uero & tumultu destitutum, his quidē ocium & rerum successum impeditū, alijs uero multam securitatem prædicat. Forum consitum penitus utique imperuium existit, quicquid tādē fuerit in ipso consitum. Verum aliqui tradunt eiusmodi forum in fertilitate quidē famem ciuitati, in fame uero fertilitatem portendere. Theatra porrò & suburbia, & plateæ, & delubra, & deambulacra, & omnia cōmunia, eādē cum foro rationem habent.

Destatuis Cap. LXIII

Tatue æreæ ualde magnæ si moue/
 f antur, opulentia & redditus, et pos/
 sessionis ac acquisitionis æris signi/
 ficatiuæ sunt, propter æris motū. Verum
 quæ magnitudinis sunt superexcellētis,
 hæ ipsæ quomodo cūq; moueātur, terro/
 res & pericula nō uulgaria inducunt, hor/
 rendus est enim & animū percellens horū
 motus uidentibus. At uero lapideæ &
 ex alia materia, iuxta eundem modum ue/
 lut deorum statuæ iudicentur. Insuper &
 primates ciuitatis per statuas significātur.
 Quicquid igitur faciunt aut patiuntur, ea/
 dem urbis principes facturos aut passuros
 esse significant.

De Talpa Cap. LXV

Alpa hominem significat cœcum,
 t ab accidēte, & irritum laborē, pro/
 pter uanum animalis conatum. Si/
 gnificat & eum qui occultus esse uult à se/
 ipso proditum esse. Nam talpa ex pro/
 prijs operibus manifestata de/
 prehenditur.

De auibus nocturnis Cap. LXVI

Octua, aluco, bubo, ulula, alio, nyctitorax, insuperq; uespertilio, & si quæ est alia auicula nocturna, actiones quidem omnes sunt inefficaces, uerum ad timores, pauores eximunt, quoniam neq; uenantur, neq; carniuoræ sunt nocturnæ aues. Sola uespertilio mulieribus prægnatibus bona est. Non enim oua parit quemadmodum aliæ aues, sed animal gignit, & lac in uberib. habet, & proprios filios educat. Quacumq; aut harum auium quis uiderit nauigās, aut pedes iter faciēs in magnā tēpestatē, aut prædones incidet. Si uero in domū aliquā inhabitandā immigrēt, omnem domū desertam fore præsagiunt.

De horologio Cap. LXVII

Orologium, actiones, & impetus, & motus, & insidias rerum necessarias significat. Omnia enim ad horas respiciendo homines faciunt. Quare si collabatur aut frangatur, malum sanè fuerit & perniciosum, maxime egrotantibus. Semper autem melius, horas ante sextam horam præcedentes, hoc est antemeridionales, numerare est, quàm eas quæ post sextam

sextam sequuntur. Quæ quidem igitur in
 completum eorum quæ desunt, & quæ
 prioribus libris adscribere non conuenie-
 bat, in proprium locum & alienam regio-
 nem collocanda esse duxi, neque enim in-
 cta relinquere par erat, ut ne quem accēs-
 sum, uelut dixi, & quasi scalam ad scriben-
 dum alicui relinquam, abunde mihi relata
 esse uidentur. Verum nosse operæpre-
 ciū est, quod nihil ita graue & difficile est,
 uelut temperaturam & mixturam eorum
 quæ in somnis uidentur intelligere, & unū
 ex omnibus pronunciatum ac sententiam
 facere, quandoquidem sæpe contraria in-
 ter se, & nihil simile habētia uidere datur.
 Impossibile est autē ea quæ significantur in-
 ter se pugnantia esse, si quidem omnia fu-
 tura præfagiunt somnia. Sed quēadmodū
 aliarū rerum ordo est & consequentia, sic
 & in somnijs uerissimile est ordinē aliquē
 cōsequi & esse. Quādo igitur aliq̃s uide-
 rit simul bona & mala, in animo cōcipere
 oportet, utra prius, bonā ne an mala ui-
 dit. Etenim in rebus humanis aliquando
 bonæ spes apparentes, malum euentum
 habuerunt, aliquando expectati timores,
 bonorum

bonorum causa fuerunt, Interdum uero & pro magnis malis conducibile est parua pati, & rursus apparuit quandoque parua aliqua expectatio bonorum aut malorum falsa existens & uana. Eodem igitur modo & somnia mixta, merito sunt uaria, & a plerisque ægre ac difficulter exponi possunt. Ego uero quo singula quæ significantur quisque facile assequi posset, ordinate & ornate singula, & quantum possibile fuit, plano docendi modo conscripsi. Quemadmodum autem grammatici ubi elementorum uires pueros docuerint, inde etiam quo modo omnibus simul uti oporteat admovent: Sic & ego parua quædam & quæ facile est assequi documenta, ad ea quæ relata sunt accumulabo, quo procliuè sit omnibus hos libros intelligere & discere. Nam qui experientia & multo usu exercitati sunt, his expositus est & intellectu facilis sermo, & qui per se sufficiat singula abunde docere quemadmodum habent. In primo quidem libro caput diximus esse patrem eius qui somnium uidit. In secundo uero leonem diximus esse regem aut morbum, & in capite de morte, pauperibus
mori

mori bonum & conducibile esse demon-
 strauit. Quando igitur pauper uir patrem
 habens diuitem, per somnium sibi uidetur
 caput per leonem auulsum esse et mori, ue-
 rissimile est patrē ipsius moriturū, ipsumq;
 heredem relictiurum esse, atq; hoc modo
 & mœrorem deponet, & opulentus eua-
 det, quum neq; onerosum amplius habeat
 patrem, neque à paupertate prematur. Est
 enim caput, pater, ablatio siue auulsio, pri-
 uatio patris. Leo, morbus, quo pater agro-
 tans moriturus est. Mors uero permutatio
 uitæ, & quod ob diuitiarum accessionem
 non amplius inops futurus est. Hoc sa-
 nè modo etiam in omnibus uarijs somnijs
 iudicationes facere oportet, ita ut ex singu-
 lis capitibus collectis & coactis, unū cor-
 pus faciamus. Sententiam porrò ferre &
 pronunciare oportet imitatione sacrificu-
 lorum uictimariorum, qui singula signa ri-
 mantur, & sciunt ad quid singula conue-
 niant, & tamen pronunciata ac sententias
 nihil magis ex uno quoq; quàm ex omni-
 bus faciunt ac proferunt. Cæterum opto
 ut mihi contingant lectores, qui cum mul-
 ta beneuolentiâ hos libros legere concu-
 piscant

piscant, & non ante quàm exacte didicerint criminantur, alioqui iureiurando affirmare audeam, quod eos qui diligenter legent, non permittent hi libri à sermonibus suis discedere & auelli. Et nunc sanè ea quæ utilia sunt, quemadmodum conuenire putauì, Cassi Maxime, omnia ex integro in hos libros relata sunt. At uero de inscriptione ne mireris, quapropter Artemidori Daldiani, & non Ephesij inscriptum legis, quemadmodum multos iam alios libros diuersis argumētis à me conscriptos habere uidisti. Etenim Ephesum contigit ipsam per seipsam celebrem esse, in superq; multos præclaros & fidedignos præcones nancisci, Daldia autem Lydiæ oppidulum nō ualde clarum, propterea quod eiusmodi uiros non est nactum, usque ad me pernitus ignobile permansit. Quapropter ipsi quod mihi à matre patria existit, hæc in nutriciorum uicem rependo.

Quæ in quarto libro Artemidori Dal-
diani de somniorum interpre-
tatione contineantur.

Dissertatio docens, quod somnia iudi-
care oportet, ex natura, aut lege, aut cōsue-
tudine, aut arte, aut tēpore, aut nominib.

Quæ uero ex cōtrarijs iudicantur, nō sunt
bona

Cap. I

De differentia somniorum II

De elementis III

De diuinitus immiſſis ſomnijs IIII

De moribus localibus V

De ſupelleſtile texta VI

De hominum obuentione VII

De priore fortuna VIII

De differentia hominum qui in ſomnis ui-

dentur IX

De opificum obuentione X

De pueris, iuuenibus, & ſenibus XI

De plātis cito aut tarde naſcētibus, itemq;

animalibus XII

De muris, fundamentis, & arbori-

bus XIII

De uehiculis omnis generis XIII

De adulatione XV

De uen-

De uenditione	XVI
De emptione	XVII
De acquisitione	XVIII
De paupertate	XIX
De his quæ præter ætatem infantibus accidunt	XX
De causarum ratione	XXI
De aratro	XXII
De his qui dicunt quod mala somnia citius eueniunt, bona uero tardius	XXIII
De medicamentorum compositionibus	XXIII
De literarum retextu	XXV
De his quæ æqualem numerum implent	XXVI
De partibus corporis	XXVII
De uomitu	XXVIII
Sæpe eadem somnia uidere	XXIX
De uasis & instrumentis	XXX
De cognatione	XXXI
De rebus nos complectentibus	XXXII
De rege	XXXIII
De coruis	XXXIII
De his quæ dicuntur in somnis & eueniunt	XXXV
De foco	XXXVI
De com	

De compositis somnijs	XXXVII
De immobilibus uestibus	XXXVIII
De comædo & tragædo	XXXIX
De coloribus	XL
De mysterijs	XLI
De operando	XLII
Faciem cœlare & inungere	XLIII
Quod non omnia somnia iudicationē ha- beant	XLIII
De somnijs secundū historiam	XLV
De eo quod nemo est cōtēnendus	XLVI
De medicis	XLVII
De proprijs locis	XLVIII
De monstrosis & historijs	XLIX
De similibus & cognatis	L
De permutatione in melius	LI
De inimicis & amicis	LII
De semiperfectis operibus	LIII
De coronis non iuxta naturā sitis	LIIII
De mari	LV
De his quæ ex corpore nascuntur	LVI
De his quæ iuxta copiā aut magnitudinē diuersimode eueniunt	LVII
De moribus animalium	LVIII
De arboribus & plantis	LIX
De uasis & instrumentis	LX
z Demori	

De moribus humanis	LXI
De ciuitatibus	LXII
Quæ in somnijs uisa eueniant	LXIII
De uasis lacris	LXIIII
Non esse magna ænigmata somnijs ammi scenda	LXV
De beneficijs aut factis possibilib.	LXVI
An possibile sit eodem tempore bona & mala somnia uidere	LXVII
De ponte	LXVIII
De exercitatiõe excogitãdi similia	LXIX
De his quæ similiter mouentur	LXX
Quod dei eandẽ cum dominis rationem habent	LXXI
Quod frēs pro hostib. iudicãtur	LXXII
Quod uera sint quæ dei dicũt	LXXIII
De dijs improprium habitum habentib. bus	LXXIIII
De dijs inter se inimicis	LXXV
De dijs & artibus	LXXVI
De dijs maribus & foeminis	LXXVII
De dijs nudis	LXXVIII
De dijs sensilibus & senioribus	LXXIX
De heroibus	LXXX
De draconibus transformatis	LXXXI
De originationibus nominũ	LXXXII
De mor	

INTERPRET. LIB. IIII 355

De mortuorum coenīs, epulisq; funebribus LXXXIII

De reuiuiscendo LXXXIIII

De malis & bonis in corpore LXXXV

Quāto tēpore somnia eueniūt LXXXVI

ARTEMIDORI DALDIANI DE
somnia interpretatione

liber quartus,

Iano Cornario Medico phy/
sico interprete.

Præfatio, siue dissertatio. Cap. I

Artemidorus Artemidoro filio gaudium

q Vandoquidē numinis impulsu,
& optimi uiri Cassij Maximi stu
dio, ad libros de somniorū inter/
pretatione conscribendos excita
tus sum, et progressus, quo et amico grati/
ficarer, & sapientiā meā non silentio & pi/
gricię deditam, frustra infumerem, & sanē
hos libros quantum uires meę tulerunt,
& pro scientiæ meę facultate, neq; magni/
tudine artis inferiores, neque ad sufficien/
tiam inopes & mancos, si quis modo non
penitus rudis existat, feci, singulis somnijs

quæ uideri possunt & quæ in usu sunt collectis, usus ad hoc ordine quodam & consequentia simili uitæ humanæ, à natiuitate usq; mortem singulis quæ fiunt digestis, ita ut ad quod referri, & in quod euenire unū quodq; somnium possit ostenderim, atq; hoc non nuda coniectura & uerisimilitudine, sed experientia & euentuum testimonijs confisus. Quin & ea quæ ueteres sparsim, & uelut seminibus tantum iactis, & non elaborata conscripserunt, in subtilem & ueram distinctionem digessi, & quæ nouos euentus habent, aut quæ etiam per se noua succurrunt, simul comprehendī, & uidebatur mihi hæc ipsa tractatio sufficienter esse absoluta, duobus nimirum libris circumscripta & comprehensa. Postea tamen inuenta sunt quædam quæ hoc opus effugerunt, parua quidem & non multa opera digna, sed quæ tamen ab his inquiruntur qui singula ad unguem exigunt, & nihil inexploratum relinquere conantur. Quare plurimis & memorabilibus, quantum possibile erat, coaceruatis, non exuuius argumenti sermone (neq; enim possibile erat ea quæ sic inuicem separata sunt in

in unum cogere, & quasi unum corpus facere) sed uelut in incurfione sermonū tertium librum feci, amatorem ueritatis aut inuitatorium siue mercurialem inſcriptū. Erat porro q̄s inter homines Momus deorum ac dæmonum exagitator, nemini bonus ac æquus, cui pro potentia reſiſtere oportet, ita ut non ignoremus quod pluribus armis præſtantiora opera inuadit. Et enim nunc tandem ſentio eſſe aliquos criminantes hos libros, tanquam hæc quæ in ipſis ſcripta ſunt à ueritate quidem nulla parte deficiant, Verum nō penitus elaborata ſint, neq; cauſis abunde munita, Quin & relicta quædam eſſe argumento tractando neceſſaria in crimen uertunt. Quapropter & meiꝑſius & tui gratia, re ipſa multa agitatione mecum perpenſa, ad hunc librum conſcribendum progreſſus ſum, ut habeas unde poſſis felici coniectura ſomnia iudicare, ſi hoc ipſum ſaltem à te expectatur, & his qui ineptis quæſtionibus libenter moleſti ſunt hominibus, expedite reſpondere. Memineris autē tibi inſcriptum ac præfatione dicatum hunc librum eſſe, quo ſcilicet ipſe eo utaris, & exemplar nō multis

multis communices. Quæ enim hic conscribentur, si apud te manserint, omnibus superiorem, aut certe nulli inferiorē te faciēt somniorum interpretem. Si uero alijs communicaueris, nihil quicquā te magis alijs scientem iudicabunt. Satis enim nostri quod pleriq; omnes ratioibus nostris sunt inferiores, & ferē omnes qbus studio fuit, ut pro uiribus suis uaticinationem collapsam emendarent ac restituerent. Regulariter itaq; & definite de singulis quæstionibus, iuxta propositum superiorū librorum rursus ex integro adscribam. Adeos igitur qui non omnia causis abunde munita esse dicunt, recte dices illud ex præfatione primi libri repetitum, Nimirum manifestas demonstrationes & quæ ab omnibus facile comprehēdi queant, me ex simplicibus adeo fecisse, nisi sanē quid aliās ita euidentis sit, ut superfluum existimauerim eius apponere interpretationem. Adeos uero qui non omnia elaborata esse dicūt, & eos qui aliqua relicta esse criminantur, dices, Quod aliqua quibusdā similia existentia, uelut facile cognobilia relicta sunt, aut non elaborata, uelut fascia diademati

mati, & lepus ceruo, & camelus elephan-
to, & crocus ungentis, & quæcunque alia
sunt odorata, & quod porcus & aues non
eandem habent carniū suarū rationem.
Caterū his qui de somnii & insomniū dif-
ferentia percunctātur, serio iam ante præ-
dixi, quod aliud à somnio diuersum insom-
nium existat, & alicubi non idem, sed
etiam contrarium recte dixeris. Quando
etenim artificiose quis loquitur, singula
proprie appellare oportet, et id quod nihil
significat, nihilq; prædicat, sed in solo som-
no uim habet, & ab irrationali concupi-
scentia, aut ab excellenti timore, aut reple-
tione, aut alimentī inopia productum est,
Insomnium uocare oportet. Quod uero
post somnum euenturū est, manifeste exi-
stens bonum aut malum, somnium pro-
pter causas quas etiam isthic prædixi. Quū
uero communiter quis loquitur, nomini-
bus abuti licet, uelut etiam poeta fecit, ubi
inquit:

κλῆτε φίλοι θεῶν μοι γνῶπνιον ἢ λθην
ὄνειρον, id est,

Scite uiri diuus dedit hæc insom-
nia somnus.

Habet enim hunc morem ut æqui pollentibus nominibus & uerbis utat, & omnibus adeò orationis partibus, uelut etiam, ἀμφὶ ποδὶ κρήνην inquit, id est,

Circum circa fontem. Et alibi:

εἰδ' ὁδυσσεὺς ἔλθαι τε καὶ ἦναι, id est,

Alit ubi uenerit, & præsens statuetur Uliſſes, & alia quædam multa, sic etiã ait:

Diuus dedit hæc insomnia somnus.

Porro meminisse oportet, quod hi qui res aliquas ex instituto aggrediuntur & exordiuntur, bona & proposito accommoda insomnia non habent, neq; alias quasdã irracionales imaginatiões, sed omnia somnia, & ut plurimũ speculatiua. Neq; enim turbatur ipſorum anima, neq; ſpe, neq; timore, et ſanè etiam corporis uoluptatibus imperant & ſuperiores exiſtunt. Et ut in ſumma dicam, in uiro graui & ſerio inſomniũ nõ apparet, neq; alia aliqua irratiõalis imaginatio. Quo uero nunquam decipiaris, inſomnia tum uulgo, tum his qui ipſa diiudicare poſſunt, apparẽt. Et uulguſ qui dem qualia uult, aut qualia timet, talia etiã in ſomno uidet. Verũ ſapiẽtes & ea iudicare potẽtes, qualia uolũt, taliũ ſignificatiua cernunt

cernūt. Si uero q̄s inexpertus talia uiderit, credere oportet nō ut insomnijs, sed uelut somnijs. Velut exēpli causa. Qui talia diū dicare potest, aut propterea quod libros de somniorum interpretatione contigit & legit, aut quod cum somniorum interpretibus conuersatus est, aut quod felici ad iudicandum coniectura utitur, si quidem contigerit ipsum amare mulierem aliquā, non ipsam quam amat uidebit, sed equum, aut speculū, aut nauem, aut mare, aut animal foemininum, aut uestem muliebre, aut aliud quiddam ex his quæ mulierem significant. Si uero animo peregrinationi dedito fuerit, nō uehicula uidebit, neq; naues, sed strata colligata, aut supellectilem conuolutam, aut peregrinationis apparatus, aut etiā sibi uolare uidebitur, aut terræ motum, aut bellum, aut fulmen uidebit. Et si quidē timuerit quis ipsorum aliquem, aut fugerit, nō illum ipsum uidebit, sed feram aliquam effugere se putabit, & uincula dirumpere, & prædones occidere, & dijs sacrificare, & facere quæcunq; alij homines faciunt, quo timore & turbatione se eximant. Quemadmodum pictor in Corintho

z s tho qui

tho qui domini ædes perfringere solebat, multoties sibi uidebatur, partim quidē tecum propriæ domus in qua degebat perriſſe, partim uero etiam suū caput abscisum esse. Et nihilominus aderat ipsi dominus, & adhuc nunc superest. Verum quoniam iudicandi de huiusmodi artem nouerat, anima ipsi artificiosius collusit. Hæc enim ipsa si alius uidisset, dñi mortem ipsi prælagiuissent. Quo uero minime dubius circa hæc hereas, scias quod multi quidem & ferè plurimi, ut ne dicā omnes, sunt qui communia insomnia uident. Omnino autem pauci, & soli somniorum interpretationem docti homines, qui alia, de quibus præscriptus sermo mihi habitus est.

De differentia somniorum.

Cap. II

f Omnium omniū alia speculatiua, alia allegorica, id est aliorū significatiua dicimus. Et speculatiua quidem quæ sic eueniūt quemadmodum uidentur. Allegorica uero quæ ea quæ significantur per enigmata ostendunt. Quandoquidē uero & in his error quidā accidit dubitatibus, utrū uisa ipsa expectare oporteat

teat, aut aliud qd ex his euenturū, non facile fuerit & hic tibi dī iudicare posse. Primū igitur quæcūq; speculatiua sunt, euestigio & ualde statim eueniunt. Quæ uero allegorica, omnino tempore aut multo aut modico intercedente, aut ad summū die una. Postea aut stolidum utiq; fuerit, monstrosa & quæ impossibile est uigilanti cōtingere, ea ipsa sic ut speculatiua accipere ac expectare. Velut si quis sibi uideat deus factus esse, aut uolare, aut cornua habere, aut ad inferos descēdisse, aut à cane morsus esse, aut depositū accipere, aut amicum uidere aut solem, aut fugitiuum reperire, aut apud se coenā parare, aut bibere, aut aliquo intentionem dirigere, aut quid perdere. Hæc enim & quęcūq; his similia, alicubi quidē sic eueniunt uelut uidētur, alicubi uero allegorice & significatiue. Siquidem igitur statim eueniunt, superfluum est ipsa iudicare. Si uero nō, singulis conuenientem iudicationem ex prioribus libris adaptare oportet. Quæ tamen rara sunt, & semel alicubi fiunt, ea uelut monstrosa & præter ordinem & naturā harum rationū existētia, suscipiēda quidē sunt, ut quæ fieri possint, usur

usurpanda uero non ut penitus & omni-
 no uniuersalia. Etenim Druson Laodicen-
 sis qui sibi uidebatur amici domum emis-
 se, post trienniu tandem emit. Verum hoc
 quidem speculatiuum somnium mihi alla-
 tum est, feri & non repentini euentus. Por-
 rò propriorum & communium, & alieno-
 rum, & publicorum, & mundanorum so-
 mniorum rationem, ualde sanè exacte tra-
 ditam in primo libro habes. Attamē & in
 hac speculatiōe illud adiiciemus, quod hi
 qui easdem cum aliquibus artes habēt, &
 si ualde fuerint noti, ipsarū artium sunt sig-
 nificatiui. Proinde grāmaticus nihil aliud
 fuerit, quā ipsa grāmatica ars, & rhetor
 rhetorice. Atq; sic etiam in artibus mecha-
 nicis faber ferrarius & lignarius, artem fa-
 brilem ferrariam & lignariam significant.
 Velut, Philagrius rhetor, Varum rhetorē
 ægrotantem in somnis uidit, & diu præter
 propositū suū cōsiluit. Et in Cyzico faber
 qui fabrum uicinum sibi mortuum
 efferri uidit, exurgens ab offi-
 cina, discessit, ac ur-
 bem dese-
 ruit.

De elementis.

Cap. III

c Aeterū aduersus eos qui inuidio/
 se & non abunde de elementis di-
 ctum esse putant, hic sermo cōue-
 niet, quo habeas quod ipse respōdere pos-
 sis, & non ab his qui plura esse dicunt deci-
 piaris. Eorum quæ sunt, alia natura sunt,
 alia solennia & recepta existunt. Sunt autē
 prima hæc & principalia duo elementa.
 Quæ igitur natura existunt, eodem modo
 & similiter habere oportet. Eorū uero quæ
 solēnia sint & recepta, alia quidem ipsi ho-
 mines inter se cōstituentes sibi ipsis faciūt,
 & appellatur huiusmodi cōsuetudo, est au-
 tem ut fama fert, lex nō scripta. alia autē ob
 timorem transgressionis conscribentes, le-
 ges appellant. propterea quod lege sanc-
 ta hæc ita habere oportet. In comuni qui-
 dem igitur paciscuntur inter se, de myste-
 rijs, de festiuitatibus, de nundinis, de certa-
 minibus, de militia, de agricultura, de urbi-
 bus inhabitādis, de nuptijs, de puerorum
 educatione, & de alijs his similibus. Verū
 ex sua quisq; sentētia & professione, inter
 omnes utitur proprio uestitu, & calciatu,
 & uiciu, & tōsura, & reliquo circa corpus
 ornatu

ornatu, & studio ac exercitio, & proposito quod omnium maxime probat. Nam

Alia alijs, legitima sua singulis existunt, Pindarus inquit. At uero scriptarum legum eadem potentia est. Faciēti autem iuxta scripturam, laudes & honores, & celebritas magna, multaque securitas adest. Transgredienti autem scriptas leges, damna, poenę, & pericula instant. Quod igitur lege sancitū est, indiuisibile est, præterquā temporis respectu. Consuetudo uero segmenta habet, & temporis, & artis, et nominum. Omnia enim quæ fiunt tum secundum legem, tum sine lege, omnino in tempore quodā fiunt, aut facta sunt, aut erunt. Temporis autem segmenta sunt occasiones & horæ. Faciunt autem singula homines aut artificiose, aut inartificiose. Artificiose quidem scientes & docti. Inartificiose uero, qui non collectionem meditationum & sententiarum apprehensarū ad aliquem finem utilem, artem esse diffiniunt. Opus autem est arti instrumētis & machinis, & his quæ unicuique commoda & propria iudicata sunt. Quod uero nihil eorū quæ existunt sine nomine sit, superfluum est
dicere

dicere. Ex nominibus aut alia gratiosa, alia infamia sunt. Quare si quis aliquid dixerit præter ipsa sex elementa, potentia quidem horum alicuius proprium dicet, uoce aut non proprium, uelut gaudium, tristitia, et inimicitia et amicitia, & morbus & sanitas, et collapsio & profectus corporum, & pulchritudo & turpitudine, & augmentum & decrementum, & generatio & finis, & quæcunque alia his similia, secundum naturam omnia sunt, neque enim alia sunt à natura, neque ut elementa, neque enim est nudum nomen natura, sed eorum quæ penitus & omnino futura & non futura sunt circūuolutio, natura appellatur. Sic etiā lex & consuetudo, non ipsa iuxta seipsa nomina sunt ueluti uox *Βέλτιον*, & *συνέτατος*, sed alicuius lex, & alicuius consuetudo. Quare ubi quis dixerit nuptias, & adulterium, & latrocinium, & depositum, & iniuriā, & rursus tonsuram, & uestem, & aliquem cibum, seipsum latet quod legis aut consuetudinis nomen dicit, uelut aliud quoddam elementum. Sic etiam quum uas, aut machinam aliquā, aut instrumentum, uelut elementum aliquod dicit, aut artem dicit, aut nomen, aut tempus. Artem quidem quum opificium per instrumenta

indicat, nomē uero quum machinā ipsam aut uas. Tempus autem quum utraque, uelut falcem aut ligonem, messē et agriculturam. In definitis enim temporib. & falce & ligone hominibus opus est. Cōmunis quidem igitur sermo est quod omnia quæ secundum naturam, aut legem, aut cōsuetudinem, aut tempus, aut artem, aut nomina uidentur, bona sunt, uerum his contraria, mala & incōmoda. Memineris autem quod non omnino uniuersalis est hic sermo, sed ut plurimū magis sic habet. Multa enim etiam iuxta rerum substantias, naturæ & alicui aliorum elementorum conuenienter uisa, bona fiunt. uelut uerbi gratia, uisus est sibi quidam matrem uerberare, eratq; factum ipsum præter legem, sed nihilo minus utile ipsi fuit, quando quidem figulus erat; matrem autem terrā ipsam uocamus, quam figulus uerberans operatur. proinde multum operatus & lucratus est. Meminisse autē & eius oportet, quod maior cōsuetudo minorē superat. Velut Aristides legisperitus consuetudinem habens in albis uestibus prodire, ægrotās uisus est sibi albas uestes ferre, & nihil profuit ipsi consue-

cōsuetudo. Non enim ita diu postea mortuus est. Maior enim erat consuetudo urgens, iuxta quā mortui in albis uestib. efferruntur. Quin & artium potestates similes sunt, atq; etiā si actione sint dissimiles, eundem euētum habent. Velut, Apollonides Chirurgus putauit se in theatrum ad conflictū uulnerariū progressum esse, & multos sauciare, & sanè multos per chirurgiā curauit. nam et qui uulnerariū conflictum exercent, homeristæ græcis appellati, uulnerant quidem & cruentāt, sed nō occidere uolunt. Sic etiam chirurgus. Insuper uero & modis in libro relatis ut ueris, animū aduerte, & non delinques neq; aberrabis. Quum autem manifeste isthic & bono dicendi genere sint declarati, superfluum est hic de ipsis rursus uerba facere. Porro curiosa somnia esse opinor, de rebus & negocijs quorum curiosi sunt homines irrationali impetu & cōcupiscentia utentes, si somnia de his uideant, eadem uero etiam petitoria uocari, propterea quod petāt à dijs uidere aliquid earum rerum quæ præ manibus sunt. Memineris autem quum somnium à dijs petis, ut neq; thus suffumiges,

A neq;

neq; nomina arcana dicas, & in summa, nihil curiosius deos interroga. Ridiculū em̄ sit, si homines graues his qui cum necessitate & uiolenter petunt, nihil prēbēt, mansuetis autem largiuntur: Deos eos qui uolenter expetunt aliquid exaudire. At uero post somnium uisum, & sacrificia & gratias age. Insuper & ridiculi sunt qui dñs leges præscribūt, de his dico qui sic petūt, si mihi faciendū hoc est, si mihi hoc continget, & si nūc uiderem Cereris fructum, sin minus, Bacchi. & si quidem cōduceret mihi & utile esset, acciperem aliquid. Si uero non, darem. In eiusmodi enim multus error contingit. Nam deus ad id quod euenturum est somnia suggerit animae uidētis, quæ natura uaticinatrix existit, etiam si est alia somniandi causa. Qui uero ad suam ipsius interrogationem in somnis uisa excipit, si cōtraria fuerint, seducitur. uelut ægrotāti panes crudi, quamuis Cereris fructus sunt, sed tamen propterea quod assabuntur, uehemētiolem febrem inducunt. Ei uero qui uxorem ducere et sodalitatē contrahere uult, uitis & uinū, illa quidem propter pampinos, hoc uero propter tem
pera

peraturam, conuenientiora sunt quàm triticum aut hordeum. Et ei qui de profectu & promotione sua curiosus est, donare & dare aliquid melius est quàm accipere, nisi sanè à prestantioribus accipiat. Qui enim multa habet, etiàm elargiri potest: qui uero non habet, accipere nō uerebitur. Quare repetendum quidem est à dijs somnium, de his rebus quarum aliquis est curiosus. Quomodo autem prædicere oportet, permittendum est ipsis dijs, & suæ ipsius aîæ.

De diuinitus immiſſis somnijs.

Cap. IIII

diuina autem somnia, ea quæ de repente instant & apparent, quemadmodum etiã omnia inexpectata, diuina, & diuinitus immiſſa, uocamus. Iudicare autem oportet ea quorū memoria ex integro restat, & quorū exactam cōprehensionē somniator ipse habet, & quorum exacte meminit. Quoniam si uisa euenient, tu autē reperiaris non uisa iudicasse, erroris reprehensionem incurres. Oportet autem omnibus modis ignoratiæ opinionem fugere & uitare.

A 2

De mor

De moribus localibus. Cap. v

m Ores porro locales, et locorū proprietates si nō nosti, percunctare.

Peregrinationes aut & lectiones uel maxime habitū tibi horum inducent. Neq; enim soli libri de somniorū interpretatione scripti hanc cōmoditatē de se præbent, sed & qui aliam materiā ac argumentum tractant. Mulier quædam existimauit se in templum siue domū Dianæ Ephesiæ ingressam esse, isthicq; cœnare. Ipsa uero nō ita diu postea mortua est. Mors em̄ pœna est ingressæ eò mulierculæ. Meretricula autem quædam uisa est sibi in Dianæ sacellum ingressa esse, & libertatē adeptā est, & scortationem exercere desijt. Non enim prius in sacellum ingredi poterat, nisi à meretricatu destitisset. Proinde etiā de alijs moribus iuxta singulas ciuitates aut regiones, secundum consuetudinem localem iudicabis. Minime uero negliges diligenter percunctari singula quæ in somnis uisa sunt. Nam aliquando ob paruam aliquam appositionem aut detractionem, euentus diuersi fiunt, etiam circa ipsam animi dispositionem ac affectionem. Velut, quidam

Quidam ægrotātem filium habens, uisus est sibi ipsum inire, & letari, cōualuit puer. Nam initus uerbum græcis *πρόαινευ*, habere & perficere ac nancisci etiam significat. Sumptum autē est huiusmodi somnii iudicium, ab eo quod letatus est. Alius uero rursum ægrotātem filium habens, uisus est sibi inire ipsum, & tristari & poenitere. Mortuus est puer. Corrupti enim & mori, itidem uerbum initus *πρόαινευ* significat. Verum iudicium ab eo quod tristatus est acceptum est. Quoniam autem ipse pater erat actor, ipse adeo erat etiam puero mortis causa, qui non debito morbi tempore ipsum nutrierat. De his quidem igitur quæ in præfatione & ab initio primi libri scripta sunt, hæc sufficiunt. Alia uero quæ te scire oportet hoc modo habent.

De supellectile texta. Cap. VI

q Væcunque texta sunt & plicata, non solum lina & retia, & sporte, & nubeculæ siue uela, sed & canistra & corbes, & calathi, & uittæ, & monilia aurea, & oēs catenæ ac coronæ, & quæcunque similes species, ad nuptias, & amici-

A 3 tias &

tias & sodalitates bona sunt, propter com-
plicationem. Verum ad peregrinationem
& cursum & fugā, impedimento sunt, pro-
pter ligationes, & ad actiones inefficacia
sunt, exceptis his qui cum dolo aliquid fa-
ciunt. Sunt etiā timentibus horrenda, pro-
pter uim detinendi.

De hominum obuentione. Cap. VII

Vicunq; obuiam ueniunt, & qui-
q; cunq; uidentur tum uiri, tum mul-
lieres, amici quidē & benefactor-
res, et in uniuersum q non nocent, aut non
nocuerūt, & uiuētes & mortui, boni sunt.
Imagines enim rerum eos qui uidentur re-
putare oportet, bonarū quidē amicos, ma-
larum uero inimicos.

De priore fortuna. Cap. VIII

Vas olim quis possedit opes aut
q posselliōes, aut quos olim quum
diues erat, habebat homines, eos
nunc habere indigus aut pauper si sibi ui-
deatur, bonum est ipsi. Eius enim fortunae
quae tūc fuit, reuersionem significat. Quae
olim quis possedit, aut quos olim homi-
nes habuit, quum erat egenus aut pauper,
si nūc diues habere uideatur, multorū ma-
lorum

lorum & paupertatis ipsi signum est.

De differentia hominum qui in somnis uidentur. Cap. ix

X hominibus q in somnis uidentur, bonas insequentes dies faciunt, qui sunt iucundissimi aut charissimi, aut qui uidentes amant, etiam si ipsos nō noscāt. malas uero inimicissimi aut odiosi, aut qui uidentes odio habent, etiam si ipsos qui illi sunt lateat. Quo uero minime dubius circa hūc sermonem hereas, quum aliquem amicorū uideris, et malum diem transegeris, scito quod odio habet te, simulat autē erga te amorem. Et quum quendam inimicum uideris, & bona dies successerit, scito quod immerito ipsum odio persequeris.

De opificum obuentione. Cap. x

Vicūq; opifices obuiam fiunt & uidentur, similes cū artibus euentus habent. Consimiles autē tum ipsis, tum artibus, officinæ ipsorū conspectu euentus habent, excepta meretrice & lupanari. Ipsa enim p se meretrix bona est, Officina uero ipsius mala. Quorū causas in sermone de coitu relatas habes.

A 4 Depue

De pueris, iuuenibus, & senibus.

Cap. XI

X pueris masculi boni sunt, fœ/
e minæ malæ. ambo autē curarum
 significationem habent. Pueri &
 iuuenes conducibiliōres sunt quā senes.
 Verū ad fidem faciendā uiri & senes con/
 specti pueris & iuuenibus sunt meliores,
 præterq̃ si qd absurdi fecerint aut dixerint.

De plantis cito aut tarde nascētibz,
 itemq̃ de animalibus. Cap. XII

Væcunq̃ tarde nascuntur, & tar/
q de augescunt, ex plantis quidem
 quercus, olea, cupressus, & simi/
 les. Ex animalibz. uero elephas, cornix, cer/
 uus et similia: tum bona, tum mala tardius
 inducunt. Quæcunq̃ aut cito nascuntur,
 & cito augescunt, ex plantis quidem uitis
 & persica. Ex aialibus uero porcus & simi/
 lia, cito etiā tum bona, tum mala inducūt.
 Atq̃ hæc etiā in præfinitis tēporibz. eandē
 rationē habēt. Similiter etiā omnia quę in
 agro nascuntur ad cōparationem horten/
 sium accipienda sunt. & agricolā cōspectū
 similiter ut hortulanū. Proprie aut hortus
 lenonibus cōducit, propter multa semina,

& tem

& tempestiuam culturam. Omnes autem mulieres criminatur, uelut impudicas & meretrices. Quæcūq; longa sunt, uelut cūpressi, & pinus, & perticæ, & uiri longi, & quæcūq; similia, omnia longanimum esse iubent, & non frustra festinare. Verū multa & breuia, festinare iubent.

De muris, fundamentis, & arbori-

bus Cap. XIII

Væcūq; solida, muri, & fundamenta, & arbores uetustæ, & ferrea & adamantina, timentibus bona sunt, si quis non ab ipsis cōtineatur, propter securitatem enim, timorem eximunt. Sin minus, fugiendum esse significant. Quæcūq; mollia & robusta, bona ex æquo omnibus sunt. Quæcūq; mollia & debilia, timentibus bona sunt. Quæcūq; grauiā, detentionis & paupertatis sunt significatiua. Cito enim deorsum repunt.

De uehiculis omnis generis

Cap. XIII

Ehacula quæcūq; in usum recepta sunt, uelut equorum, asinorum, mulorum, quibusdā bona, quibusdā mala significāt. Ostendemus autem de his

A 5 rationem

rationem, ubi ad sermonem de animalibus peruenerimus. Quæ uero nō sunt recepta, uelut luporum, pardorum, canum, & aliarum bestiarum, solis his bona sunt qui potentes inimicos timēt, propterea quod subiecta sunt aurigæ animalia in his subiugata. Cæterum hominibus impositum uel hi, solis his qui alicui imperare uolunt bonum est, & sophistis, & doctoribus, & paedotribis, & mancipibus. Reliquos ad diuulgationem & perniciem deducit.

De adulatione Cap. xv

a Dulari solis his qui id in consuetudine habent conducit, reliquos humiliores facit. Minores enim sunt adulantes quàm qui non adulantur. Adulatorum ferre aliquem, non conducit, maxime familiarem, prodicionem enim ex illo expectare oportet.

De uenditione Cap. xvi

u Enum proponi, bonum est his qui præsentem statum permutare uolunt pauperibus & seruis. Malum autem opulentis, & ægrotantibus, & auctoritate ac potentia præditis. Multi uero etiam rapti sunt & uenditi. At uero uenditum

ditum esse à uenum propositum esse hac ratione differt, qua perfecte factum esse quid, à non perfecte factum esse. aut quod uenditum esse, penitus & omnino euenit, Venum propositum esse, aliquādo etiam non euenit. Possibile est enim uenum propositum non diuendi. At uero in alijs omnibus somnijs, quæ fiunt omnino eueniūt.

De emptione Cap. XVII

e Mere & superacquirere omnia quæ homines in usum emunt, & thesauri loco reponunt, bonum est. Verum ea quæ in alimentum & uisum emuntur, pauperibus aptiora sunt. Opulentis autem sumptus & impensas significant.

De acquisitione Cap. XVIII

a Cquirere, & bona preciosiora & multa supellectile instructa habere, et his quæ prius nobis sūt sumptuosiora, aut etiam mediocriter meliora, bonum est. Verum non penitus supra uires ditescere. Est em hoc absurdū, et damni signum. Oportet autē ditescentē sumptus facere, & insidijs ac inuidiæ expositū esse.

Nam

Nam & insidię diuiti struuntur, & inuidiã multorum sustinet. At uero iuxta uel supra uires ditescere, ad uniuscuiusque potentiam ac animi magnitudinem referre oportet.

De paupertate Cap. XIX

Paupertas nemini conducit, maxime tamen rhetoribus & omnibus philologis qui sermonis studio tententur, incommoda est. Nam inopię uerbum *ἀπορία*, ex æquo pauperem esse, & loqui non posse significat.

De his quę præter ætatem infantibus accidunt Cap. XX

Quę præter ætatem infantibus contingunt, mala sunt. Velut masculis barba & canicies, fœminis nuptiæ & partus, & alia omnia ante tempus mala sunt, excepta loquela. Merito autem reliqua prius quàm solitum est contingentia mortem significant, quia propinqua est senectia, post quã omnino sequitur mors. Loquela autem bona est, quia natura animal sermonis facultatem habens est homo. Grammaticus quidã uisus est sibi filium suum quinquimestrem integre & clare loqui

qui, & expectabāt quidem aliqui puerum moriturum esse. Verum uixit, & multi alij pueri ex hoc somnio. Cæterū de alijs præter ætatem contingentibus in his qui non sunt amplius infantes, in capite de alteratione libro primo exacte explicatū est.

De causarum ratione Cap. XXI

Onaberis autem de omnibus causas reddere, & singulis rationibus probabiles quasdam demonstrationes annectere, ut ne, etiam si ualde uera dicas, & tum nudas, tum distractas res proponas, minus expertus esse uidearis, & ut ipse ne decipiaris, quum causarum relatio uelut domina euentuum, fidem & auctoritatē ipsis faciat. Multa enim aliquibus assidue eueniunt, & quod iuxta rationem eueniunt scimus, ex eo quod semper similiter eueniunt. Verum causas ob quas sic eueniunt inuenire non possumus. Vnde sanè putamus euentus quidem ab experientia inuentos esse, causarum autem rationes à nobis ipsis iuxta uniuscuiusq; uires excogitari. Insuper porro & hoc obseruabis. Quacūq; penitus & omnino consequuntur ad quædam contingentia, ea etiam in
somnia

somnis consequi necesse est, uelut, pictor
 quidam uisus est sibi, nouercam suam ini-
 re, postea inimicitiam cum patre suscepit.
 Consequitur enim ad omne adulteriū æ/
 mulatio & inimicitia. Hoc uero etiam in a/
 lijs omnibus somnijs obseruabis, & non
 aberrabis. Quæcunq; autem somnia pue/
 rorum generationem aut nuptias signifi/
 cant, ea ipsa etiam filios apud externos de/
 gentes reducunt. Vxorē item adempnam
 & liberos restitunt.

Dearatro Cap. XXII

Isus est sibi quis arare & triticum
 u serere, & redierunt ipsi filij ex pe/
 regrinatione, item uxor quæ ab eo
 discesserat.

De his q dicūt quod mala somnia citius,
 bona uero tardius eueniūt. Cap. XXIII

T uero ad eos qui dicunt, quod ma/
 a la somnia citius eueniunt, bona ue/
 ro tardius, aut etiam non eueniunt,
 dicere potes quod nō est uerum huiusmo/
 di quod dicunt. Causa autem erroris hæc
 est. Aut mala uident somnia habentia ima/
 ginationes bonas, & quum mala eueniāt,
 putant se à bonis somnijs deceptos esse:
 quæ

quapropter propones ex modo speciali
 somnia, quæ intus quidem bona, extra ue-
 ro mala existunt. Aut homines in præsens
 infelicitèr agentes, & mala somnia uident,
 significatiua instantium malorum; & bo-
 na, præfagiētia futura bona, ad animi con-
 solationem, quo uidelicet spe futurorū bo-
 norum, non despondeant animum ob im-
 prosperū rerum successum: quū uero non-
 dum eueniāt bona, putāt se deceptos esse.
 Apparent aut & feliciter agentibus mala
 somnia, & quum nondum eueniant con-
 temnuntur, sed tamen omnino eueniunt.
 Cæterum ex ueris somnijs, alia omnibus
 mala sunt, unicuiq; aut iuxta uires aliquale
 malum significantia omnia, quæ & intus
 & extra mala sunt, quorū in primo libro
 mentionem feci: alia ex æquo omnibus bo-
 na sunt, quæ & intus & extra omnibus bo-
 na sunt: alia iuxta alteram partem bona, iux-
 ta alteram mala sunt, & alijs quidem bo-
 na, alijs uero mala sūt. Cognosces autem
 quando bona aut quando mala fient, à for-
 tuna, aut actionibus, aut cura, aut ætate eo-
 rum qui somnia uiderunt.

De medi-

De medicamentorum compositio/
nibus Cap. XXIII

C Aeterum de medicamētorum com
positionibus, quod dñ quidem ho/
minibus componunt medicinas, &
curationes constituunt, uanum est quære/
re. Multi enim & in Pergamo, & in Ale/
xandria, itemq; alibi, compositionibus di/
uinis curati sunt. Sunt autem qui etiā me/
dicinam ex huiusmodi compositionibus
inuentā esse dicunt. Quod uero quidam
perscribant tales compositiones multo ri/
su dignas, etiam his qui aliquantulum mo/
do sapiunt manifestū esse puto. Non enim
uisa scribunt, sed quæ ipsi finxerunt. Quā/
enim quis dixerit, facilitium iusculorū com/
positionē hyeme quibusdam datam esse,
uidetur mihi chelas peloridū seletias me/
liores ducere, & pelorij cerebellum, ipsius
galli: Et Indos mordaces, piperis nigri
quoddam genus indicat, quod mordet: Et
lac uirginis, & sydus cruore roscidum, &
ouem creticam, malum cydoniū. propter/
rea quod *μᾶλον* uox, id est malum siue po/
mum, etiam ouem id est *πρόβατον* signifi/
cet græcis, & quæcunq; huiusmodi, ut ne
longius

longius sermonem extendam. Neque enim decet alienas nugas calumniando à proposito abscedere, Satis est autem exempli gratia per pauca hæc, talia redarguisse. Quum igitur huiusmodi absurda præscribant, uidentur mihi habitum suum ostendere, quod uidelicet possint somnia fingere, magis quam deorum erga homines benignitatem intelligere. Nam ne unum quidem reuera eiusmodi uisum ad nos peruenit. Sed uide tamen his adhuc magis ridicula. *σκέλη* *παρανοῦ* quæ uox asciam græcis significat, quidam dixit pellem agninam, iuxta etymon uocis græcæ, quoniam agnum tegit. Sic enim & dialodromos gallus fit, per aulam enim currit. Quin & alia quædam similia his dicere quis poterit, aut etiam magis ridicula. Opinor autem & ipsos deos, quibus hæc tribuunt, merito indignari talia effingentibus, quoniam & ineptos imitatores, & malignos, & insipientes deos criminantur. Multi uero etiam ex libris Aristotelis de animalibus, & Archelai, itemque libris Xenocratis Aphrodisiensis edocti, ex qua re unumquodque animal curretur, & quid singula timeant, & quo ma-

xime gaudeant, inde compositiones & curationes confinxerunt. Et sanè quidam etiam nunc compositiones & curationes effingit, qui maxime abunde in tertio sui operis huiusmodi prodit, Verum ego etiam si probe mihi cognitum sit eius nomen, ipsius non faciam mentionem. At uero compositiones deorum, aut simplices & nullum ænigma habentes reperies. Vn-
gēta enim aut emplastra, aut cibos aut potus, ipsdem nominibus quibus etiam nos appellamus, dī componunt & indicant. Aut quum etiam obscure loquuntur dī, ualde manifeste insinuant. Velut, mulier circa mammam inflammationem habens, uisa est sibi ab ouicula exsugī, & arnoglōsum herbam, plantaginem latinis dictam, cataplasmatismodo imponens sanata est. Propterea quod plantæ nomen græcis ex lingua ouilla compositum, plantaginem herbam indicabat. Qualemcunq; autem curationem repereris, siue ipse iudicaueris, siue alio iudicante euentum didiceris, si perscrutatus fueris reperies aliquid medicamenti complectentem, & non extra rei medicæ rationem traditam. Quemadmo-
dum

dum Fronto Arthriticus curatione à dijs
 petita, uisus est sibi in suburbijis deambu-
 lare, & ignis admotione usus, multum al-
 leuatus est: tanquā compar res esset medi-
 camento & curationi. Quapropter quan-
 tum tibi possibile fuerit, rei medicæ expe-
 rimenta diligenter inuestigato, quemad-
 modū iam sæpe te exhortatus sum. Quin
 & eius uelut ridiculi & uani memineris,
 quod non ægrotantes, neq; omnino quid
 dolentes, si dixerint si accipiant composi-
 tionem aut à sacerdotibus, aut ab exper-
 tis, & acceptam gestent, profuturam prius
 quàm ægrotent aut aliquam corporis par-
 tem doleant. Non enim sanis, sed ægrotis
 opus est curationibus. Insuper etiam mea-
 rum iudicationum, & meæ aggressionis ad
 cognoscenda somnia memineris, & non
 ineptas quorundam iudicationes imitabe-
 ris, etiam si ab aliquibus inde laudem spe-
 raueris. Neq; etiam ab una prima syllaba
 somnia iudicabis, ne erroribus implicatus
 inglorius fias. Cuius rei exemplum recen-
 sebo. Quidam ægrotans uisus sibi, quen-
 dam Pisonem appellatū uidere, hoc som-
 nium quidam multam securitatem, & an-
 nuam

nuam fertilitatem significare respondit, in superq; ægrum nonaginta annos uicturū esse dixit, coniectura ex prima syllaba nominis pisonis græcis literis scripti facta, & nihilo minus mortuus est is qui somnium uidit in eo ipso morbo. Nam Piso ungenta ferre sibi uisus erat, ægrotanti autem ungenta mala sunt, propterea quod unā cum mortuis inferuntur. Cæterum ne putaueris naucleri somnium huic simile esse. In interroganti enim ipsi, num ascensurus esset rhomam, quidam respondit non, græca particula *ov*, quæ non significat usus, & in quadringentis septuaginta diebus eo peruenit. Nihil enim intererat, siue numerum ipsi diceret, siue nomen elemēti quod eum ipsum numerum significaret.

De literarum retextu

Cap. XXV

Irca literarum retextum Aristarchus, quantumuis optimus somniorum interpret, & alij quidam ueteres, omnino ridiculum quiddam admiserunt. In præfationibus enim docent quid est literarum retextus, anagrammatismus græcis appellatus, sed plane uidentur

tur eo nunquam ipsi esse usi, neque transponentes syllabas, neque reijcientes, neque literas apponētes. Ego uero & in principio mei operis eius mentionem feci, & nunc admoneo, ut literarum retextu utaris, quum somnium alicui iudicas & interpretaris, si uelis hac parte alio sapientius iudicare uideri. At uero ubi tibi ipsi iudicabis non ita utaris, quoniam decipieris.

De his quæ æqualem calculum, siue numerum implent.

Cap. XXVI

Orrò æqualem numerū implentibus uteris, quum ea quæ uidentur, etiam citra ea quæ æqualem calculum repræsentant, hoc quod æqualem numerum implentia compræhendūt significant. Velut apud græcos *ῥαῦς* id est anus, ægrotantibus uisa mortis signum est. Etenim *ῥαῦς* septingenta & quatuor representat, quem numerū implet etiam elatio, græce *ἡ ἐκφορά* appellata. Sed & citra æqualis calculi utriusque uocis respectum, & ipsa anus elationis est significatiua, utpote quæ non ita diu postea sit mori-

B ; tura

tura. Si uero aliquādo somnium in nula somniorum iudicandorum speculatione subiaccens repereris, & iudicare nō possis, ne animo abiectio tristeris. Nam sunt quædam quæ ante euentum iudicari non possunt, quæ tamen si forte iudicaueris, felix & fortunatus esse mihi uideberis. Sin minus, non propterea artis rudis, uelut, uisus est sibi quidam exercitus Imperator, in machæra sua scriptas esse tres litteras græcas: κ θ. gerebatur autem bellum Iudaicum in Cyrene, & is qui somnium uidit fortiter se gerens in bello uictor euasit, atque hoc erat quod diximus, per ι enim Iudæis, per κ uero Cyrenæis, per θ mors hoc est θάνατος significabatur. Verum ante euentum, somnium à nemine iudicari poterat. Vbi autem euentus contigissent, etiam ualde bene iudicabile apparebat. Videtur autem mihi & Aristander Alexandro Macedoni Tyrū obsequenti, & propter temporis moram tristis & anxio, & per somnium sibi uiso, in scuto suo satyrum ludentem uidere, feliciter somnium hoc iudicasse. Nam & in Tyro fuerat, & debellanti regi Tyrios aderat. Etenim

Etenim nomen Satyros græcis literis scriptum, in σατύρ⁹ distinguens, regem ad bellum alacrius urgendū concitauit, Quare & urbem cœpit, uelut ex distinctione Aristander ei promissit. σατύρ⁹ enim, tua Tyros est, significat. His simile est & subscriptum. Syrus Antipatri seruus uisus est sibi infernas pedum suorum partes, ipsas uidelicet plantas non habere, & uiuus exustus est, Nam quod ab aliquo significatur, rursus illius significatiuum est, à quo significatur. Velut, mulier quædam uisa est sibi oculos dolere, ægrotauerunt eius filij. Alia mulier existimauit filios suos ægrotare, & ex oculis ægrotauit. Diogenes Nauclerus nauis faciem siue proram uisus est sibi perdidisse, & non longe post prorata ipsius mortuus est. Et in Mileto quidam proratam efferre sibi uisus & sepelire, nauis faciem ac proram ipsam perdidit. Et qui patrem ægrotare putabat, caput doluit. Quod uero caput patris significatiuum sit in primo libro didici

cisti.

B

4

De parti

De partibus corporis Cap. XXVII

i Nuniuersum autem ex corporis partibus, superiores ad potiores & præstantiores refer, omnes autem infernas ad minores & minus præstantes. Sunt autem in capite tales, palpebræ, dētes, labra, & lingua. In toto uero corpore, quæ supra cingulum & infra cingulum existunt. Dextras autem partes, ad uiros aut seniores. Sinistras ad fœminas, aut iuniores tum mares, tum fœminas referes. Verum de singulis speciatim, ex diuisione de corpore eiusq; partibus libro primo tractata iudicabis.

De uomitu Cap. XXVIII

o Mnem uomitum & sanguinis, & cibi, & pituitæ, indigentibus quidem, in utilitatem iudicabis, opulentis uero, in detrimentum. Illi enim non utique perderent quid, si non prius possiderent. Hi uero habentes aliquid, id ipsum perdunt.

Sape eadem somnia uidere

Cap. XXIX

Somnia quæ saepe uidentur, siquidem ex paruis interuallis uideantur
& con

& cōtinenter, semper idem significare putato. Ea gratia autem sæpe uideri, ut magis ipsis animum aduertas & credas. Nam & nobis mos est, quū quid serium dicamus, ut id sæpe repetamus. Sic igitur & anima quando seria præfagit, & memorabilia ac non præter rem existentia, sæpe ipsa ostendit, aut quod multo ante tēpore quā eueniant ipsa uidere cœpit, & non destitit, nec relinquit. Quādo autem magna fuerint interualla, quibus idem somnium sæpe uidetur, aliās alia significare putato. Quemadmodum enim si multi idem somnium uiderint, diuersimode unicuique eueniet, propterea quod nō omnes in iisdem negocijs uersantur: Sic etiam, si in diuersis temporibus idem somniū quis uideat, diuersimode ipsi eueniet, propterea quod non semper in iisdē negocijs uersetur. Velut uerbi causa, Visus est sibi quispiā nasum perdidisse, erat autem unguentarius, & perdidit merces nauī impositas, et cessauit unguenta uendere, propterea quod nasum nō habebat, non habebat enim amplius instrumentum quo unguenta probaret, in arte quā exercebat. Idē igitur quū iam non am

B 5 plus

plius ungentarius esset, rursus uisus est sibi nasum nō habere, & criminis falsi reus peractus, fugitiuus patriæ suæ factus est. Quicquid enim faciei deest, indecoram & ignominiose turpem ipsam facit. Est aut facies pudoris & reuerentiæ ac autoramenti imago. Merito itaque etiam ille ignominiosus factus est. Idem ille uisus est sibi rursus nasum non habere, & non longe post mortuus est. Nam caluæ mortuorum nasum non habent. At uero primum somnium uelut mercatori, in ungenta euentum habuit. Secundum ut uiro status & autoramenti integri, in ipsam dignitatem. Tertium autem ægrotanti, in ipsum corpus uenit. atque sic idem somnium in uno & eodem homine, ter non similiter euentum sortitum est.

De uasis & instrumentis.

Cap. xxx

Numquodque uas et instrumentum, aut artem significat, aut id quod in ipso continetur, Velut dolia, uinum aut oleum. et acerui, triticum, aut hordeum. aut iuxta proportionem simile quiddam quod in usu est, Quemadmodum instrumenta

Instrumenta omnia, amicos & liberos ac parentes. & penus, quæstorem penuariū. & cistæ & thesauraria, uxores et œconomos. Quidam equestris ordinis uir, expeditionem exercitus à rege petens, uisus est sibi, uocatus ab aliquo exire è domo ubi erat, & quum descendisset duos gradus, accipere ab eo qui uocarat coronam oleagineam, talem qualē in pompis equites Romanigestare solent. & ualde quidem letus erat. Confidebant autem somnio & hi qui circa ipsum erant. Verum petitionem nō est assequutus. Accipiebat enim coronam non ascendens, sed descendens de gradib. dicimus autē profectus & successus, ascensus. Cæterum corona fecit ipsum in uxorem ducere uirginē, propter ligationem. Hoc somnium propterea tibi cōscripsi, ut discas quod primis somniorum imaginationibus animum adhibere non oportet, sed simul ordini omnium uisorum. Qui enim à sola corona iudicauerunt, nulla descensus ratione habita,

omnes decepti

sunt.

De

De cognatione. Cap. XXXI

Mnes à genere, totum genus significat, maxime pueri. Nā quicquid tandem aliud significant, si mul etiam genus indicāt. Velut, Visus est sibi quis suam filiā gibbosam uidere, mortua est soror illius qui somniū uidit, recte & secundum rationem, erat enim ipsi genus non sanum.

De rebus nos complectentibus.

Cap. XXXII

Mnia contentiua & complexiua nostri ipsorum, eādem rationem habent. uestis, domus, murus, nauis, & similia. Velut, uisus est sibi quispiā lignea ueste amictus esse. Nauigabat, & nauigatio ipsi tarde processit. Erat em lignea uestis ipsa nauis. Visus est sibi quis uestem mediam scissam esse, contrita est ipsius domus. Nam quod ipsum cōtinebat, nō erat integrum. Tegulam domus putauit quis se perdidisse, perdidit uestes. Nam quod tegeret ipsum non amplius erat. Murū putauit quis diffractum esse, erat autem nauclerus, et parietes ac latera nauis ipsi rupta sunt. Impetūt enim murum hostes, nauem
mare

mare & tempestas. Verū hæc omnia etiam ad corpus relationem habent. Qui itaq; uidit uestem per somniū ruptam, meritò uulneratus est, & iuxta illam partē, iuxta quā circūdata uestis fissura erat. Quemadmodum enim ipsi uestis, sic animæ corpus circundatum erat. Cæterum simul cum alijs euentibus, serui etiam ad corpus dominorum referuntur. Qui igitur uisus est sibi, famulum febricitantem uidere, meritò ipse agrotauit. Quam enim rationem habet famulus ad uidētem, eandem habet corpus ad animam. Existimauit quis equi calciatum se habere, militauit et facius est eques. Nihil enim intererat aut ipsum, aut equū ipsius gestatorem, calciatū habere. Multi enim euentus & in similes, & in sanguine iunctos, & in cognomines eueniunt. Velut, uisa est sibi mulier quædam uirum habens, alteri nupsisse. Neq; autem uir ipsius agrotabat, ut ipso defosso alteri nubere posset. Neq; quicquam uenale habebat, ut quemadmodū nupta cum alio commutationem & cōtractum faceret. Neq; sanè filia ipsi erat nubilis, ut illam in matrimonium alicui collocaret, & sic nō seipsam, sed
filiam

filiam uideret alteri nuptam. Neq; ipsa ægrotabat, ut moreretur. quoniam & nuptiæ, & mors eandem rationē habent, quia quæ ad utrunq; consequuntur similia existunt. Erat autem ipsi soror cognominis, quæ ægrotabat & mortua est, & quod ipsi euenturū erat ubi ægrotasset, hoc sorori cognomini euenit.

De rege.

Cap. XXXIII

Ex & templū, & miles, & epistola regis, & argentū, & quæcunq; eiusmodi, se mutuo significant. Stratonicus putabat se regem calcitrare, & progressus inuenit aureum numisma quod calcauerat. Nihil enim differebat siue regem, siue ipsius imaginem, calcitrare aut calcare. Zenon uisus est sibi centurio factus esse. & progressus accepit cētum regias epistolas. Cratinus noster argētei templi prefectus esse sibi uisus, argēti regij prefectus & dispensator factus est. Quicquid ex ore dederit rex, per sententiam latā proderit accipiēti. Chrysippus Corinthius ex ore regis duos accipiens dentes, in una die duabus sententijs latis coram rege litigās uicit. Porro uocabulū *βίος* id est uita, *βίω* fariām

fariam à te accipiatur, aliquādo ut bona & possessiones, aliquando ut ipsum uiuere.

De coruis.

Cap. XXXIII

m Vlier opulēta uisa est sibi, tres cor uos ipsi instare, & impudenter in tueri, unum aut ex ipsis etiam uoce rupta dicere, ego te exuiuam faciam, & eos coruos postquam ter circunuolassent ipsam auolare. Hæc post nonū diem mortua est, recte & secundum rationem. Nam exuiuā te faciam, simile erat uelut si dixisset, extra uitam te faciam, hoc est occidam. Tres uero ter circumacti, nouem dies indicabant.

De his quæ dicuntur in somnis, & eueniunt.

Cap. XXXV

q Væcūq; quis dicit alteri non ex arte suūpsius, in seipsum eueniūt.

Quæcūq; uero ex arte, in illum respiciunt, nequaquam uero in ipsum dicentem. Cæterū uelut in mechanicis artibus, quæcūq; quis didicit si fecerit, bonū est. Sic etiā in reliqs. Quæcūq; em̄ medici legalia, aut legispiti medica, aut medici uatidica dicūt, hæc in ipsos dicētes eueniūt. Quæcūq; uero legispiti, legalia, aut Medici medica,

aut uates uatidica dicunt, hæc ab ipsis uelut egregium in artibus suis documētum præbentibus accipere oportet. Uisus est sibi quidam medicus cuidam dicere, Rhomanus quum sis, græcam uxorem ne ducas: ipse ducta uxore, multa mala ab ipsa passus est. Ex quibus quis commoditatem percipit, his benefacere sibi uideri, aut nequaquam sanè ledere ipsos, conueniēs est. quoniam alias non fruetur utilitate ex ipsis resultāte. Heraclides Thyaterenus tragœdus, Rhomæ certaturus tragœdorum certamē, uisus est sibi spectatores trucidare, & iudices, & amicos. superatus est certando. Neque enim solet quis amicos occidere, sed inimicos. Quodam igitur modo dicebat ipsi somnium, spectatores fore inimicos, itemq; iudices. & sanè alias etiā ipsi suffragari non poterant trucidati. Alexander philosophus uisus est sibi morti adiudicatus, & excusationibus prætentis, uix à cruce solutus esse. Quum autē esset uir philosophiæ studijs deditus, non nuptiarum, non sodalitatīs, non diuitiarum, non aliarum rerum quæ per crucem significantur, curiosus erat. Sequenti die in contentionē cum

cum Cynico quodā peruenit, & ligno caput percussus est, atque hoc erat quod anima ipsi præsagiuerat, parum abfore ut ligno percussus moreretur. & cito sanè mortuus esset, nisi liberatus fuisset. Hoc somnium docebit te, quid quærere oporteat, etiā de his quæ possibile est euenire. Vxor fulonis nigras uestes habere sibi uisa, & i his contempta induere albas, filium perdidit, & post triduū ipsum reperit. Sic etiā sunt alba nigris meliora. Quidam in Pergamo fragmenta panis, & integros panes excicare sibi uisus, decollatus est. quemadmodum enim caput ipsi non esset quod commanducare posset, anima ipsi præsagiuīt.

De foco.

Cap. xxxvi

Ocum apud exteros ædificare, ei
f qui non proposuit uxorem ducere, aut isthic habitare, mortē præsagit. Bithynus adolescens Romæ focum extruere sibi uisus, mortuus est.

De cōpositis somnijs. Ca. xxxvii

Ompositorū somniorū capita di
c uides, & unumquodq; seorsim iudicabis. Velut, si uisus esset sibi qd nauigare, deinde è naui egressus super mare deam
C re deam/

re deambulare, hoc modo iudicabis. nauigationis quidem in secundo libro, deambulationis uero super mare in tertio libro iudicationes accipies.

De immobilibus uestibus.

Cap. XXXVIII

nihil immobiliū circum corpus situm cōmodum est. Quidā in Magnesia sibi uisus æreis uestib. amicis esse, recte mortuus est. Erant enim uestes ipsum cōplectentes immobiles, quales statuis circūdari solēt, hæ aut nō uiuūt.

De comædo & tragædo. Cap. XXIX

uissus est sibi quis fabulā docere seminiuri, androgynon græci appellant, & egrotauit ipsi pudendum. & primum quidem propter nomē, secundum uero propter id quod accidit conspectis. Et sane Androgynus qd significet nostri, itemq; quid Gallus. Memineris autem quod siue comædiā, siue tragædiam quis agere se putet, eiusq; recordatur iuxta argumentum dramatis euentus iudicantur.

tur.

De

De coloribus. Cap. XL

q Væ colore similia sunt, in idē eue-
niunt. Aethiopem quis per som-
num muneri accipiens, postridie
uas carbonibus plenum accepit.

De mysteriis. Cap. XLI

q Vicquid mysteria in se cōtinent,
similes euentus faciunt, & in tan-
to tempore conspecta, in quanto
absoluunt. Erat festiuitas & mysteria Dio-
nyssi siue Bacchi, uisa est sibi foemina, ine-
bria Baccho tripudiare, & proprium fi-
lium trium annorum occidit. Nam fabula
quæ de Agaue & Penthe offertur, eiusmo-
di est. & deo ipsi Trieterica sacra celebran-
tur tertio quoque anno.

De operando. Cap. XLII

q Vod autē operari eandem quam
uiuere rationem habet, hoc som-
nium edocere potest. Visa est sibi
mulier quædam telam texuisse, postridie
morta est. Non enim amplius quod ope-
raretur habebat, hoc est non amplius ha-
bebat uiuere.

Faciem cælare & inungere.

Cap. XLIII

n Equè occultare, neq; oblinere ali-
quo faciem, bonum est. Nō enim
in fontem & à peccatis alienū esse
aiunt eum qui somniū uidit. Paphius ado-
lescens uisus est sibi faciē oblini, uelut mu-
lieres. In adulterio deprehensus est, & da-
mnatus turpiter se gessit. Quæcūq; in aliud
commoda sunt, in aliud impensa incōmo-
da fiunt, & non sunt somnianti utilia. Cre-
ticus mercator uisus est sibi uino lauari, &
dixit quispiā ipsi ex his qui artis interpre-
tandi somnia magnam famam obtinebat,
quæstum facies ex uino, & æs alienū quo
obstrictus es ablues. Verū res minime sic
habebat. sed uinum ipsi corruptū est. Nam
ipsum uini lauacrum de cetero absurdum
& inutile erat.

Quod non omnia somnia iudicatio-
nem habeant.

Cap. XLIII

f Vnt quædā quæ in somnijs ipsis
ornatus gratia uidētur, quæ relin-
quere oportet. Quemadmodum
enim si quis in domum ingreditur, omni-
no & porticum & postim & superiorē ia-
nuæ

nuæ partem uidet, sed non propter hæc ingreditur: sic non ex his iudicationem facere oportet, sed ab ipsa domo. Visus est sibi quidam uidere uxorem suam in lupanari purpureis uestibus amictā sedere. fecimus iudicationem non à uestibus, neque à desessu, neque ab alio quopiam, sed à solo lupanari. Erat qui somniū uidit publicanus, & exercebat questum sordidū ac turpem. Artem enim aut negociationem, aut opus somniantis, uxorem esse putamus. Quem admodum igitur natura nō necessitatis solius gratia omnia facit, sed etiam ornatus, uelut pāpīnos in uītibus: Sic etlā ipsa anima multa ornatus gratia contemplatur, et sepe à parte totum demonstrat. Velut, existimauit quidam se sororis uestes habere & indutus esse. hæres sororis factus est. Quod autem lux cōmodior est tenebris, si quis non uelit latere, uel inde cōdiscere potes. Menippus Magnesius non diu ante Rhomanum certamen, uisus est sibi dum pancratiū decertaret, noctem factam esse, & non solum superatus est in certamine in urbe Rhomana, sed etiam manū sauciatus artem desuiuit.

De somnijs secundum historiam.

Cap. XLV

Quod non penitus effugiant somnia historiarum rationem, inde sane condidiceris. Mulier quædam uisa est sibi Herculis labores perfecisse, non ita longe postea incendio correpta, finiuit uitam. Aut enim Herculem corpore igni consumptum esse. Quando tamen historijs animum aduertere oportet, & quando non, ubi ad eum ipsum locum peruenero, etiam hoc te docebo.

De eo quod nemo est continendus.

Cap. XLVI

Contemnere neque unum aliquem priuatum, neque multos, neque populum conducit. quemadmodum neque contemptis opera facere aut pati, nisi his solum quæ principes agere possunt. Existimauit quidam uxorem suam reductis uestibus ostendere ipsi pudendum. Multorumque malorum causa ipsi uxor fuit. Etenim uelut contemptibili denudatum pudendum obiecit. Visus est sibi quis in conuictu & sodalitia, sublati uestib. singulos urina aspergere. expulsus est è sodalitia uelut ignominiosus.

Par

Par est enim eos qui per uinolentiā se tam petulanter & probrose gerunt, odio haberi & expelli. Visus est sibi quis in theatro populo referto lotium egerere, is in leges deliquit, meritò, principes enim & præfectos legum, uelut isthic spectatores, contempsit. Cæterum principes & magistratus sibi uideri inferiores contemnere, nihil absconi est. De medicis. Cap. XLVII

T uero de medicis, quod omnibus
 a benefactoribus et opẽferentib. eandem rationẽ habent, in secundo libro diximus. Nunc uero documento quodam cõfirmabo eum sermonem à somnii euentu. Quidā litem habens, uisus est sibi ægrotare, & medicos nō habere, contigit ut aduocatis destitueret. Morbus enim litem indicabat, iudicari enim utroscq; dicimus, et litigantes & ægrotātes. Medici autem aduocatos significabant.

De proprijs locis. Cap. XLVIII

Nsup & huius memineris, quod
 i quæ nō in proprio loco uidentur, contrarium ei quod aliàs significat præagiūt. Velut, uisus est sibi qdā uirū aliquem familiarẽ & amicū cū cuius filia
 C 4 stupri

stupri cōsuetudinem habebat, equum ipsi mittere, equisonē autem per duos gradus adductum equum, in cubiculū ubi ipse decumbebat inducere, & nō longe post prohibitus est ab accessu ad amicā. Equus em mulierem significabat, locus aut, quod nō permāsura esset. Neq; enim possibile erat equū ultra duos gradus sub tertiā cōtignationis coenaculū pductū, isthuc pmanere.

De mōstrosis & historijs. Cap. XLIX

Væcunq; monstrosa sunt, & nequaquā possibilia ut existant, uelut Hippocentaurus & Scylla, uanas fore expectationes significāt, uelut in secundo libro est prædictū. Aliquando autem spes quidem ipsas nō perficiunt. propositas uero res sibi ipsis similes faciūt. Visus est sibi quidam uir cupiens sibi liberos gigni, uxorē habens prægnantem, hippocentaurum sibi natum esse. gemini ipsi nati sunt infantes, duo em sunt corpora hippocentauri, sed neuter puerorū educat⁹ est, nequaquā enim possibile est hippocentaurū esse, aut nasci, si uero etiā nascatur, impossibile est educari. Quæcūq; historiæ duplicē habēt rationē, alijs qdē sic habere dicētib. alijs

alijs uero aliter, harum utram tandem inse-
queris ut similiter euenturam, recte fece-
ris, etiam si successus non respondeat. Præ-
stat autē utraq; opiniones & scire, & nar-
rare, uelut est somnium ab Aegypto rela-
tum. Visus est sibi quis phœnicē auē pin-
gere. Interpretatus est Aegyptius, quod is
qui somniū uidit ad paupertatem tantam
peruēturus esset, ut patrem mortuum, ob
multam inopiam, ipse humeris impositū
elaturus esset. Etenim Phœnix auis patrē
suum sepelit, & abiectum esse nō sinit. An
quidē igitur sic euenit somniū haud scio,
certe ille sic exposuit, & sanē iuxta hanc
historiæ partem uerissimile erat sic euentu-
rum esse. uerum dicunt aliqui, quod phœ-
nix non sepelit patrem, neq; omnino ipsi
superstes est pater, neq; alius quispiā pro-
genitorum. Sed quum ipsum fatum ducit
proficiscitur in Aegyptum, unde non sanē
est hominibus notum, & ipse sibi ipsi ex ca-
sia & myrrha construens rogam uita dece-
dit. At uero ubi exusta est pyra, post tem-
pus ex cinere uermiculum generari aiūt,
qui incrementū adeptus transmutatur, &
rursus phœnix euadit, & auolat ab Aegy-

pto, eò unde prior phœnix uenerat. Quare si quis eum qui somnium uidit parentibus desertum fore dixerit, iuxta hanc historiæ partem successu non carebit. Memineris autem quod solis his historijs animum aduertere cõuenit, quarũ ex multis & magnis coniecturis fides firmata & recepta est, quod ueræ existant, uelut bello persico, & quod hoc præcessit Troiano, & similibus. Horum enim tentoria ostenduntur, & præliorum loci, & exercitus sedes, & urbium ac ararum ædificationes, & quæcunque alia ad hæc sequi solent. Quum igitur tale quoddam quis uiderit, omnino simile quid ipsi euenturum est. Insuper & diuulgatis historijs mentem adhibere conuenit, & his quæ à plurimis creduntur, uelut sunt quæ de Prometheo, & Niobe feruntur, & singulæ quæ in tragœdijs conscribuntur. Hæ enim etiã si non ita habeant, tamen propterea quod à plurimis creduntur, consimiles narrationi suæ euentus habebunt. Quæcunq; uero exilis fidei, nugarũq; ac deliramentorum plenæ sunt, uelut quæ de Gigantum pugna, & de Sparti tum in Thebis, tum in Colchis feruntur, & similes

les: aut penitus non euenient, aut iuxta superiorem sermonem, omnem expectationem irritam faciunt et obliterant, & uanas ac inanes spes predicunt. Nisi sane ex physicis aliqua, physicam & naturalem suscipiat expositionem. Velut, uisus est sibi quis Endymion factus esse, & à luna amari, contigit ipsi multa celebritas, & nominis gloria, & quæstus præterea insignis & luculentus, ex studio uaticinationis ex astris. Nam & Endymionem fabula refert quæ sane uulgo circumfertur, à luna amatum esse, & cum ipsa coiuisse. Verum qui talia studiosius rimantur tradunt, Endymionem astrologiæ cognitione maxime omnes homines præcelluisse, & noctu excubantem, putatum esse cum luna coire, ac consuetudinem habere.

De similibus & cognatis

Cap. L

Vicquid uiderit quis simile aut cognatum aut familiare, hoc si cum familiari simul & cognato uideatur, minus malum fuerit. Velut, uisus est sibi quidam dolium uini plenum habens, uitem ex dolio enatam esse, Est autem & apud Phœbum

Phœbum Antiochenum tale somnium. Visus est sibi quis dolium uino plenū habens, ē dolio oleam excreuisse, & ait Phœbus, quod omnes qui de uino biberūt mortui sunt, Vipera nimirum uino immortua. At uero ei qui sibi uisus est, ē dolio similiter uitē productam esse, erat quidem similiter uipera mortua in dolio, & uinum similiter corruptum erat, nō tamen aliqui id biberūt, neq; mortui sunt, placuit enim ipsis excolare uinum prius, ut antea quā rursus biberent, quod accidisset discerent. Repertis autem feræ ossibus, effuderūt uinum. Verisimile autem erat illos non morituros esse. Non enim si quid uitis est, hoc statim est & uinum. Vnde sanè impotabile factum est uinum. Quoniam autem familiaris est uitis uino in dolio, minus malum somnium erat, quapropter etiam mortui non sunt.

De permutatione in melius

Cap. LI

Mnis transmutatio in melius, bona est diuitibus, etiam si quis in deum transmutetur. Oportet autem nihil defectuosum habere. Velut, uisus est sibi
quis

quis, Sol factus esse, & per forum progredi, habens radios undecim. Dux exercitus factus est ipsius urbis, & undecim transactis mensibus in principatu, mortuus est. Propterea quod non haberet perfectum radiorum numerum. Multa autem & de seipsis addunt euentibus loci ipsi, quod uel inde cognoscere potes. Videri sibi crucifixum esse, gloriam & opulentiam significat, gloriam quidem, propterea quod altior reliquis crucifixus existit, opulentiam autem, quod multas aues nutriat. Menander in Græcia uisus est sibi crucifixus esse, ante templum Diospolis urbis, & sacerdos illius dei factus, splendidior & opulentior euasit.

De inimicis & amicis Cap. LII

Nsuper & eius meminisse te oportet. Quod amici simul cum inimicis conuersantes & congregati, in inimicitiam cum eo qui somnium uidit ueniunt. Felenus uisus est sibi, quosdam amicorum suorum simul cum inimicis parare profectionem, & in hostilitatem cum amicis suis uenit, ob quasdam alias causas nihil ad inimicos pertinentes.

De semir

De semipfectis operibus

Cap. LIII

Emipfecta opera, penitus impro-
 sperum successum & inefficaciam si-
 gnificant, & ne principia quidē ex-
 hibent. Cilix fratris hæreditatem à rege pe-
 tens, uisus est sibi ouiculam tondere usque
 ad medietatem, & accepta plurima uelle-
 ris parte, quod reliquum erat detōdere nō
 potens, expergefactus est. Et expectabat
 quidem dimidium hæreditatis se acceptu-
 rum esse, uerum accepit omnino nihil.

De coronis non iuxta naturam sitis

Cap. LIIII

Væcunq; coronæ bonum quid si-
 gnificant, hæ ipsæ non circa caput
 existentes, sed circa aliā quandam
 corporis partem, supra hoc quod nihil bo-
 ni significant, insuper etiam malæ existūt.
 Zoilus ad Olympiā ducens proprios fi-
 lios certaturos, alterum lucta, alterum pan-
 cratio, uisus est sibi talos pedis coronatos
 esse olea, & oleastro, & ualde hilaris erat,
 tanquam sacræ & uictoriales essent coro-
 næ, & quæ in olympijs darentur. Verum
 mortui sunt ipsi filij ante certamen, Nam
 coronæ

coronæ circa talos sitæ non procul absunt à terra.

De Mari Cap. LV

Væ mare significat, & scopuli circa q ipsum, itēq portus, & subterfugia, & littora, & nauigia, ipsumq nauigare, in secundo libro antea audiūisti. Et tamen etiam nunc quid tibi eiusmodi quod accidit narrabit. Visus est sibi quis in mare cadere, & ad profundum deferri, & sentire quomodo diu deferretur, & tandē præ timore expergefactus est. Is ducta in uxorem meretrice, simul cum ipsa transmigravit, & magnam uitæ partem apud exteros homines detriuit. Horum causas referre superuacaneum existimo.

De his quæ ex corpore nascuntur

Cap. LVI

Væcunq assidue circa partem aliquā corporis sunt, hæc eandē cum enatis rationem habent. Velut, uisus est sibi quidam ligna habere ex digitis enata. Et rursus, uisus est sibi quis lanas habere ex pectore enatas itemq scapulis, & hic quidem tabe consumptus, phthificus perijt. Ille Gubernator nauis factus est.

Huic

Huic enim semper ligna erāt in manibus, gubernaculorū uidelicet. Alteri lanæ semper circa thoracē erant, propter morbum.

De his quæ iuxta multitudinem aut magnitudinem, diuersimode eueniunt Cap. LVII

i Nsuper & hoc obseruabis, Quod somnia & iuxta multitudinem, & rursus iuxta magnitudinē aliter eueniunt. Iuxta multitudinem quidem, uelut in cepis, si quis ægrotans uideatur sibi semel cepas edere, si quidem multas, conualescet, alium autem quendam lugebit. Si uero paucas, morietur. Lachrymantur enim qui cepas edunt, lachrymantur autem & morientes. Neque enim sine lachrymis aliquis uita decedit, Modice autē ipsi lachrymantur, ut aliquando etiā uicinos lateant, solis palpebris humectis. Verum qui lurgent, multum. Nam diu lachrymantur. Iuxta magnitudinem autem, uelut in capris et hedis. Capras enim neque albas, neque nigras uidere, bonum est, excepto ipso caprario. Hedi autem omnes boni sunt. Hec tibi in omnibus somnijs obseruentur, nunc exempli tantum gratia in his solis relata. Quædam

Quædam uero eandem habent rationem,
& in multitudine, & in magnitudine, &
in paucitate ac paruitate, uelut ouiculæ.
Hæ enim & multæ & paucae conspectæ,
itemq; una sola, eandem habēt rationem.

De moribus animalium

Cap. LVIII

Portet autem & animalium mores
o ad humanos conferre, & mentem
ac uoluntatem uniuscuiusq; iuxta si-
mile animal considerare. Velut uerbi cau-
sa, magnanima, & libera, & actualia, &
horrenda, eiusmodi homines prædicunt.
Velut, leo, tigris, pardalis, elephas, aquila,
harpe. Et uiolenta & aspera, & impla-
cabilia, & temeraria, similes sibiipsis homi-
nes præfagiunt, uelut aper & ursus. Et
timida ac fugacia & illiberalia, timidos &
fugitiuos nobis exhibent, uelut ceruus, le-
pus, canis. Segnia & ignaua ac malefica,
uelut hyæna, segnes & ignauos, sæpe uero
etiā ueneficos adducunt. Et ex iacu-
lantibus uenenum, ea quæ horrenda sunt
& robusta ac potentia, magnos uiros ex-
hibent, uelut draco, & basiliscus, & dryi-
nas. Quæ uero multum uenenum ha-
D bent

bent, diuites uiros & mulieres, uelut aspis, & uipera, & seps. Maiora uero, imaginationem & apparentiam potētiae habentia, arrogantes & inconstantes homines, uelut pareas, & phyllalus, & typhlenis. Verum parua, ut phalangia, & hydri, & lacerati, paruos quidem & contemptiles, sed ad male afficiendum sufficientes homines exhibent. Quæ palam rapiunt, prædones, & raptores, uelut accipiter, & lupo. Quæ uero rapiunt quidem, non autem palam, insidiatores, uelut miluus & uulpes. Formosa & gratiosa, honestatis & pulchritudinis amatores, uelut psittacus, & perdix, & pavo. Musica & iucundam uocem habentia, philologos, & musicos, & gratiosos, ut hirundo, & luscinia, & regulus, & similia. Imitatoria, præstigiatores & maleficos, uelut simia, merula, & pica. Varia & interpuncta, nō simplici mēte præditos, sæpe uero & flagris cæsos ac notatos. Operaria laboris tolerātia, oparios & subditos, uelut asini & boues. Sunt enim hæc operaria. Verum operaria quidem, nō autem subdita, rebelles & superbos, uelut tauri, & bos armentarius, et equi gregarii, & equæ armentariæ, & onagri. Quæ ue-

ro gregatim pascuntur, homines sociales & gregales exhibent, unde etiam ad sodalitatem comoda existunt, uelut ciconiae, grues, sturni, graculi, & columbae. Horum aliqua etiam tempestates praedicunt, uelut graculi & sturni, & praedones ac hostes, uelut grues & ciconiae. Quae uero morticinis insident, & non uenantur, segnes & pigros homines, aut uespillones & mortuorum funeratores ac sepultores, aut coriarios, aut alia sex urbibus emotos significant, uelut uultures. Nocturna & nihil interdiu facientia, adulteros aut fures, aut eos qui nocturnum quaestum faciunt, uelut noctua, & nycticorax, & ulula, & cornix, & similia. Quae multis utuntur uociferationibus, multarum linguarum peritos & multarum rerum scientiam habentes, uelut coruus & cornix, & similia. Regionis amantia & uernacula, prope habitates & prope fores, ut hirundo & lepus. Haec uero etiam fugitiuos in domum redire significant, natura liberos existentes. Memineris autem quod quaecumque animalia in multa iudicari possunt, ea in omnia ista iudicant, uelut pardalis, et magnanimum significat ob mores, et uariū ob colorem.

Similiter & perdix, formosum & uersutū
ac scelestum. Et in uniuersum quum ha-
beas exempla & de his, & de alijs quæ nō
sunt hic cōnumerata, in primis libris, in-
de ratiocinationem facito. Insuper ue-
ro & hoc considera. Quæcunq; animalia
dijs dicata sunt, illos ipsos deos significāt.
In communi autem omnia mansueta &
nobis familiariter connutrita, ad familia-
res refer, agrestia uero ad inimicos, aut ad
morbum, aut tempus iniucundum, & im-
prosperum rerum successum. Quemad-
modum enim feræ homines lædūt, sic etiā
inimici, & morbi, & improsperi successus.
Mansueta quidem igitur animalia habe-
re, bonum est, itemq; sana uidere, & à no-
bis ipsis teneri, & ab inimicis, & à feris. Ve-
rū agrestia, etiā moriētia, & nō capta à no-
bis, bona fuerint, item si à nostris & fami-
liaribus nobis animalibus teneantur. Si ue-
ro ab hostibus teneantur, aut superiora
uidentibus fiant, aut mala aliqua di-
spositione affecta sint, absur-
da utiq; fuerint, et si
nistra om-
nia.

De arboribus

De arboribus & plantis Cap. LVIII

De arboribus porro & plantis specialiter in sermone de agricultura libro secundo tractatum est. Memineris autem quod arbor eandem cum fructibus rationem habet, & cum dijs quibus unaquæq; sacra est. In communi autem omnes frugiferae sylvestribus sunt meliores, & ex frugiferis quæ folia non amittunt, excepta olea & lauro. Harum autem alteram, oleam scilicet, in ægrotantibus mortiferam esse observatum est, & ipsam, & fructus eius, et folia. Laurus uero salutaris est. Et ualde quidē uerisimiliter hoc cōtingit. Nam cum mortuis oleas simul efferunt. Nequaquam uero laurum. Infructuosæ arbores sunt peiores, exceptis his qui ex ipsis, aut per ipsas quæstum faciunt. Et annosæ quidē, in præfinitis temporibus dilationis signa sunt. In morbis autem, salutare sunt. Reliquos euentus tardius inducunt. Similiter etiam quæ tarde nascuntur & au gesunt. Contrariæ his contrariorum significationem habent. Spinæ porro & pali, & paliuri, & rubi, & glandes, ad securitatem quidē omnia commoda existunt,

propterea quod sepes inde fiant, & regiones includantur. Verū ad explicationes nō ualde cōmoda sunt, propter cohibendi facultatē. Publicanis aut̃ & cauponibus, & prædonibus, & libripendis, & hominibus fraudulentis, cōmodiora alijs sunt, propterea, quod uolenter aliena inuadāt, et ab alijs etiā non uolentibus abstrahant.

De uasis & instrumentis Cap. LX

Nsuper & à uasis ac instrumentis, i non solum artes, & quæstum ex artibus accipere oportet, sed etiam ipsos artifices, aut uasis utentes. Velut, uisus est sibi quis frenum equi perdidisse, mortuus est ipsius equiso. Rursus, uisus est sibi quidam cyathum ipsius derepente fractum esse. Mortuus est ipsius pincerna. Eadē ratio à te in omnibus uasis ac instrumentis seruetur. Amplius autem quæcunque nullatenus possibile est perdere, ea si in somnis perdantur, mortē ei qui somniū uidit, aut oculorū detrimentū præagit. Velut, uisus est sibi quis mundū perdidisse, & mortuus est. Quēadmodū em̃ perditis nemo uti potest, sic etiā hæc quibus quis non utitur, quantum ad se pertinet, perdidit.

De mori-

De moribus humanis

Cap. LXI

Vin & hominum mores prius diligenter explora, hoc est curiose percunctare, & si non tutum sit ab ipsis percunctari, dilatione in præsens facta, ab alio interroga quomodo hac parte se habeant, ut ne aberres. Velut, uisus est sibi q̄s ab uxore sua fellari, & per multū tempus nihil euenit ipsis eorum qui in tali uisione significatur, quæ sanè alijs hominibus euenire solent. Quum autem non esset manifesta causa, mirabar, & mihi præter rationem esse uidebatur, nihil ipsis euenire. Postea autem tēporis progressu didici, quod sanè utrisq; mos esset id facere, & ora non pura habere, quapropter et meritò nihil ipsis euenit, uerum ad quæ pauidi et consternati erant, ea uidebant. Cuius exemplum habes eos qui sibi uidentur furari, occidere, sacrilegium facere, et similia. Sæpe enim hæc ipsis animo obuersantur. Et si quis hæc uelut ænigmata aliquid futuri significantia aggrediatur, errat et decipit circa artes. Inhibebis autē et eos q̄ putāt, quod somnia secundū uniuscuiusq; naturam

& bona & mala uidentur. Dicunt enim
stellas benignas, quā non possint bonum
aliquod facere, per somnia tamen lætifi-
cant & exhilarant. Malignas contra stel-
las, quum non possint mali quid facere,
propter aliarū stellarum reluctationem,
per somnia sanè conturbant & perterrefa-
ciunt. Etenim si hoc uerum esset, somnia
euentum non haberent. Nunc uero & bo-
na & mala somnia eueniūt, unumquodq;
secundum propriam rationem. Et somnia
eruditiora idiotæ homines nequaquam ui-
dent: de his dico qui indocti sunt idiotæ:
sed quicunq; doctrinam & philologiam
amant, & qui non sunt ineruditi. Vnde
quis uel maxime discere potest, Quod i-
psius animæ opera sunt somnia, & non ab
aliquo externo fiunt. Porro ex uersibus,
aut iambis, aut epigrammatis, aut alijs ser-
monibus in somnis oblati, quæcunq; per-
fectam sententiam exhibent, ea ipsa euen-
tum exhibent. Velut, uisus est sibi quis,
quendam fidedignum ipsi dicere Hesio-
dicum carmen hoc,

Ne male lucreris, mala lucra æqua-
lia damnis.

Hic

Hic sanè prædationibus deditus, captus ac punitus est. Quædam uero ad poematis argumentum remittunt sui iudicationē, quæcunq; scilicet non perfectā sententiam exhibent. Velut, uisa est sibi serua quædā, dominā ipsi dicere Euripidis iambicū hunc.

Assas edas carnes meas, te te expleas.

Hæc æmulatione ob zelotypiā à domina infestata, infinita mala pertulit. Verisimile enim erat euentus ipsi cōsimiles successuros argumēto Andromaches, quod ab Euripide tractatur. Rursus uir pauper uisus est sibi, quempiā hunc iambicū dicere.

Venere cūcta præter spem primū semel. Thesaurum reperit & ditatus est. Mulier quædam uisa est sibi dicere quendam.

Patroclus iacet, at nudata & mortua propter Corpora decertant, Hector fert splendidus arma.

Huius uir apud externos pegrin⁹ mortuus est, & bonis ipsius in fiscū relatis in cōtentionem uenit, & litib. diuexata nihil tamen profecit, sed dū adhuc litigaret mortua est.

Vides q̄ ex his aliqua qdē euentū abūde exhibuerūt, nihil opus habentia poematū argumentis. alia uero iuxta historias poematum euenerūt.

D 5 De

De ciuitatibus.

Cap. LXII

I Nsuper & ex urbibus præstat familiariores uidere, quàm alias. uelut patrias, aut in quibus quis feliciter uixit. Peregrinas autem & non familiares aut non cōsuetas uidere, minus bonum est. Simul uero omnes bonū est uidere uiris refertas, & probe habitatas, & ciuibus plenas, & alijs rebus affluētes, ex quibus urbis magnitudo aut felicitas ostenditur. Verum desolatas aut confractas uidere urbes non est bonū, siue familiares sint, siue peregrinæ. Significant autem patriæ etiā parentes. Velut, uisus est sibi quis patriam terræmotu corruere. & pater ipsius morti adiudicatus perijt.

Quæ in somnis uisa eueniāt. Cap. LXIII

Q Uæcunq; cōsequunt̃ interdiu ad quædā in somnis uisa, ea ipsa eueniunt. Maxime uero adulterare, inimicitia aduersus uirum cōstupratae ipsi somnianti inducit. Sequitur enim odium adulteri ex marito adulteræ siue cōstupratae. Quæcunq; uero non cōsequuntur interdiu, ea ipsa neq; in somnis prima uisione eueniunt. Velut, uisus est sibi quis, do-

minum

minū suū prostituere & acclinare ipsi propriam uxore, et inimicitia penitus nulla inter ipsum & dominū oborta est. Verū & pecunias & oīa bona heri sibi cōmissa dispēsauit, & uniuersæ domui præfectus est.

Verisimile em̄ erat nullā fore æmulationē aduersus eum, qui propriā uxore suā ipsi prostituisset. De uasis lactis. Ca. LXIIII

i Nsuper quædam circa uasa diuer-
simode eueniūt, uelut lac in mul-
cira, quæstuosū est, in pelui uero, dāni signū. Neq; em̄ utatur ipso quispiā in cibo. Contrariū aut̄ est, eo quod ad usum paratū est nō uti, atq; inde damnū oritur.

Non esse magna ænigmata somnijs ammiscenda Cap. LXV

e Os porrò qui magna ænigmata somnijs applicant perspuito & reijcito, tanq̃ non habētes intellectū aut somnij imaginationē, aut tanq̃ dij uersutias & malignitatem non reprobent & damnent, si sanè in tantas nugas conijciant eos q̃ somnia uidēt, q̃ pro eo quod futura per somnia discant, insuper etiam nō quæ sunt ipsis necessaria quærūt. Satis enim nō scī, quod aliqua somnia nequaq̃ possibile est uidere. Quale est huiusmodi q̃ dicunt.

Quidam perdiderat seruū, & uisus est sibi quendā ipsi dicere. In expeditionis immunibus est seruus tuus, inuentus est in Thebis seruus, quoniam soli Bœoticorū Thebani ad Ilium non militauerunt. Et rursus dicunt quod ægrotans quis uisus est sibi, quendā ipsi dicere: Monocrepidī, hoc est unam crepidam habenti sacrificato, & curaberis. sacrificauit is Mercurio, aiunt em̃ hūc deum, Perseo ad Gorgonis caput amputandum abeunte, alterū tantum calciammentum habuisse. multa aut̃ etiam alia huiusmodi referūt, quæ magis historiæ inexpertes, & quibus res ipsa peregrina est, redarguere uidentur, q̃ ipsos somniorum interpretes. Omnia uero eiusmodi facile est uolenti tibi discere, q̃ de his probe respondere possis. Sunt enim & apud Lycophronem in Alexādra, & apud Heraclidē ponticum in fabulamentis, & apud Partheniū in Elogijs, & apud alios multos historiæ peregrinæ & non uulgares.

De beneficijs aut factis possibilibus.

Cap. LXVI

Animaduersionem præterea habet beneficiorū aut factorum, quæ ab ali
quibus

quibus fieri possunt, aut nō. Vīsus est sibi quis ab hero occisus esse, ab occisore manumissus est. quoniam mors hoc significabat. qui uero mortis, idem etiam libertatis autor erat. poterat em̄ hoc. Qui uero à conseruo uīsus est sibi occidi, liber quidem nō euasit, neq; em̄ potēs erat cōseruus ipsum manumittere. in inimicitia aut cū ipso deuenit. Non enim sunt amici occisores his qui occiduntur.

An possibile sit eodem tempore bona et mala somnia uidere. Ca. LXVII

Orrò ad eos q̄ interrogāt an possibile sit eodem tempore bona & mala somnia uidere, & utris fidē habere oporteat quærunt, malis ne an bonis, & num altera altera tollant, aut confirmant, dicere potes, Nō modo eodem tempore, uerum etiam eadem nocte, et eodem somnio, & bonum et malum possibile esse saepe uidere. & appones somnia quę multa per pauca significāt, aut multa per multa. atq; nihil sanē miri est, si unicuiq; homini & negocia, & uita, talia existunt. Sape enim eodem tempore, & bonū & malum quippiam patiuntur, faciuntq; & uicissim
& si

& simul. Ne credas aut his quæ euenerūt,
 tanq̃ rursus similiter euenturis. Existima-
 to uero aliquid recens ipsa tibi portēdere,
 & sic tibi eueniet. Nec solis ueterib. euen-
 tibus acquiescas, sed etiā semper qd priori-
 bus simile adinuenire coneris. quoniam ri-
 diculum planè fit, uulgi more sola ea quæ
 scripta aut dicta sunt in memoriā reuoca-
 re. quale qd aliquādo Antipatro somnio-
 rum interpreti contigit. Visus est sibi qui-
 dam cum ferro coire, uelut cum muliere.
 Cōtigittq̃ ipsum in seruitutē adiudicari ac
 damnari, & semper cum ferro conuersari.
 Verū bonus Antipater hoc somniū in me-
 moriam reuocās, alteri cuidā sibi uiso cum
 ferro coire, interpretat⁹ est damnationem
 in gladiatorii duellum. Hoc autem nō sic
 euenit, sed qui somniū uidit uirilibus pri-
 uatus & exēctus est. De ponte. LXVIII

Nsup & hoc apud Phœbū relatū,
 i multos in errorē inducit. Visus est si-
 bi q̃s pons factus esse, & factus est
 fluminis trāsmissor, idē enim opus cū pon-
 te habebat. atq̃ hoc solū Phœbus ipse per-
 scribit. Nūc uero diues quidā uir uisus est
 sibi pons factus esse, & à populi multitudi-
 ne con-

ne cōtemptus, uelut pons cōculcatus est. Viderunt aut aliquando hoc somnium & mulier, & puer formosus, & in scortationem collapsi, multos suscipient ac trāsmittent. Quin & litigās quispiā ob somniū superior inimicis suis euadet, atq; ipso etiā iudice, simile enim flumen iudici, propterea quod impune quæ uult facit. Pons aut superne supra fluuium existit.

De exercitatione excogitandi similia. Cap. LXVIII

Aeterum ad exercitationē excogitandi similia, sufficiēs fuerit tibi hoc propositū somnium. Mulier uterū ferēs uisa est sibi, draconem genuisse. Qui ex ipsa natus est rhetor optim⁹ & celebris euasit. Duplicem enim linguam draco habet, quemadmodū & rhetor. Erat autē & opulenta mulier. Viaticum enim eruditionis sunt diuitiæ. Alia idem somnium uidit, & qui ex ipsa natus est, sacerdos factus est. Sacer enim est draco, & mystes, et omnibus mysterijs præsens aderat. nam & ipsa quæ somniū uidit sacerdotis uxor erat. Alia idem somnium uidit, & qui ex ipsa natus est, uates optimus factus est.

Est enim

Est enim draco sacer, uatidicissimo deorū
Apollini dicatus. Erat autē & ipsa mulier
Vatis filia. Alia idem somniū uidit, & q
ex ipsa natus est, scelestus & legum uiola/
tor euasit, & multas in urbe fœminas con/
stuprauit. Per angustissimos em̃ & remo/
tos secessus subiens draco, obseruantes ip/
sum latere conat̃. Erat aut̃ & mulier adul/
tera & scortatrix. Alia idem somniū uidit,
& q ex ipsa natus est, latrociniū reus ac da/
mnatus, capite plexus est. Etenim draco
ubi captus fuerit, in caput percussus mori/
tur. Erat aut̃ & mulier non ualde probatæ
uitæ. Alia idem somnium uidit, & qui ex
ipsa natus est, fugitiuus euasit, nō enim re/
cto gressu utitur draco. Erat aut̃ & mulier
serua. Alia idem somnium uidit, & qui ex
ipsa natus est, paralyticus ac membris re/
solutus factus est, etenim draco toto cor/
pore ad gradiendum utitur, quemadmo/
dum etiam homines paralyti resoluti. Erat
autem & mulier ut somnium uidit in mor/
bo. Verisimile erat igitur & infantem in
morbo conceptum, ac utero gestatū,
non conseruaturum esse sa/
num gressum.

De his

De his quæ similiter mouentur.

Cap. LXX

Væcunq; similiter mouentur, in
 q somnis uisa eandem rationem ha-
 bent. Velut, uisus est sibi q; à dra-
 cone in alterum pedem cōmorſus eſſe, &
 à rota ꝑcuſſus eſt in uia in eundem pedem,
 quem cōmorſum ſibi ꝑ ſomnium puta-
 bat. Etenim rota dum uoluitur toto corpo-
 re mouetur, quemadmodū gradiſ draco.

Quod deī cum dominis eandem ra-
 tionem habent. Cap. LXXI

Vod deī dominis eandem ratio-
 nem habent, etiam in ſermone de
 q dñs prædiximus, & euentus nihi-
 lominus te docebunt. & nunc eius rei de-
 monſtrandę gratia, ſimile ſomniū tibi ꝑ-
 ponatur. Seruus quidā uisus eſt ſibi cum
 Ioue ꝑila ludere, & cum domino in con-
 tentionem ꝑuenit, & liberius eum allo-
 quēs odio habitus eſt. Iupiter enim domi-
 num ſignificabat, ꝑilæ luſus, ex æquo col-
 latum ſermonē & contentionem. Conten-
 tioſe enim ludunt q ꝑila ludunt. Quoties
 enim acceperint ꝑilā toties repellūt. Et in
 uniuerſum domini, parētes, ꝑæceptores,
 E dñ, ean-

dij, eandem rationē habent. Et filius, & nepos, & pater, & auus, & filia, & neptis, & mater, & auia, eandem rationem habent.

Quod fratres pro hostibus iudicantur. Cap. LXXII

i Nsuper & fratres cū hostib. eandem rationem habent, quod ad euentus attinet, & uicissim hostes cum fratribus. Non enim in utilitatem nascuntur, sed in detrimentū, quemadmodū etiam hostes. quoniā quæ quis solus habiturus erat, ea non solus, sed ex medietate, aut tertiā parte, unā cum fratribus habet. Timocrates uisus est sibi, quendā fratrum suorum mortuū sepelire, & non ita diū postea quendā hostem mortuum uidit. Non solum aut inimicorū perniciē fratres morientes significant, sed etiam damni expectati solutionē. Diocles grāmaticus timēs argenti perditionē ex inesperienza, fratrem mortuū esse sibi uisus est, & idēnis pmāsit.

Quod uera sint quę dij dicunt.

Cap. LXXIII

q Vod neq; dij, neq; alij fide digni mentiātur, sed quęcunq; dixerint uera dicant, in secūdo libro singulatim tractatū est. Quandoquidē uero hor

mines, quibusdā ipsis dictis, et nō euenien-
tibus, deceptos se esse putāt, retractabitur
tibi & hic sermo. Qd̄ sane dñi fide digniq̃
oēs, omnia quidē uera dicunt, sed aliquan-
do simpliciter loquūtur, aliquando per æ-
nigmata insinuant. Quum igitur simplici-
ter dixerint, nullum negociū exhibēt, neq̃
nugātur, propter dictionis simplicitatem.
Vbi uero per ænigmata loquūtur, & non
simpliciter dixerint, ænigmata sunt inter-
pretanda. Etenim uerisimile est deos mul-
ta p̄ uerborū inuolucra dicere. quādoqui-
dem et sapientiores nobis ipsis existentes,
nihil uolūt nos absq̃ tortura asseq̃ ac con-
discere. Velut, uisus est sibi quis Pana ipsi
dicere, uxor tua uenenū tibi dabit, p̄ quen-
dam notū & familiarē. Huius uxor uene-
num quidē non dedit, uerū p̄ adulteriū ab
illo ipso cōstuprata est, p̄ quē dixerat Pan
ipsam uenenū exhibiturā esse. Nā & uene-
ni exhibitio, & adulteriū, clandestine fiūt,
& ambo insidiæ uocātur. & neq̃ adultera,
neq̃ uenefica, amant uiros. Insup̃q̃ nō ita
longe postea uxor ipsi mortē adempta est.
Omnia enim mors ipsa dissoluit. Venenū
aut̄ eandem cum morte rationem habet.

De dijs improprium habitū habentibus. Cap. LXXIII

i Nsuper & dñ ubi proprium habitum nō habuerint, neq; in loco iusto, neq; in figura conuenienti fuerint, quicquid sanè dixerint mendacia dicunt & decipiūt. Quare omnium simul animaduersionem habere oportet, dicētis, dicū, loci, figuræ & habitus dicentis. Chrysampelus Lyrissa causam habens sup puerō in seruitutem actō, uisus est sibi, uidere Pana in foro desidentem, Rhomanam uestem & calciatū habentem, & percunctati ipsi de negotio dicere, uinces: causam perdidit & superatus est. & merito certe hoc ipsi sic euenit. Etenim deus deserti amator & negocijs nullis impeditus, & solam hiniuli pellem habens, & fustem ligneum, & fistulam, in foro in ueste ciuili sedebat. Ad eundē igitur modū etiam iudicationes somniorū in somnis obuenientes, si quidem simplices fuerint & non ænigmate inuolutæ, per se iudicādas esse putabis, & ipsas iudicationes in seipsis habere, neque temere conaberis dicere in ea quæ p somniū sunt iudicata. Quū uero ipsæ iudicatiōes ab aliquibus

quibus in somnis factæ, nō fuerint simplices, tentabis etiā ipsas iudicationes interpretari et diiudicare. Velut, Plutarchus in cœlū ascendere duce Mercurio sibi uidebatur. & sequenti nocte per somniū interpretatus est ipsi quis somniū, & dixit, felicem ipsū fore. atq; hoc esse, in cœlū ipsum ascendere, sup̄ excellentē uidelicet felicitatem. Aegrotabat aut Plutarchus, & à morbo male afficiebat, et nō longe postea mortuus est, atq; hoc erat quod & somniū, & interpretatio ipsi significabat. Eten̄ ascensus in cœlū, ægrotanti interitus, & magna felicitas, mortis signū est. Solus em̄ is felix est, qui nullius incōmodi aut infelicitatis particeps est. talis aut est uita defunctus.

De dijs inter se inimicis. Cap. LXXV

Ii qui inimici inter se esse credunt, si
d mul conspecti inimicitia & seditio-
nis sunt significatiui. Velut Mars
& Vulcanus simul uisi, & Neptunus ac
Minerua, & Iupiter ac Saturnus. Et olym-
pī dij simul cum gigantibus conspecti.

De dijs & artibus. Cap. LXXVI

Quicūq; dij artibus uidentiu conue-
niunt, eos uidere prestat q̄ cōtrarios.

Mali enim sunt qui artibus non opitulantur, uelut adaquatoribus Vulcanus, & fabris ferrarijs Achelous, et lenonib. Diana.

De dijs maribus & foeminis.

Cap. LXXVII

Væcunque masculi dii uiris significat, eadem etiã deæ foeminæ foeminis. Masculi dii uiris magis quæ foeminis conducunt, & foeminæ deæ mulieribus quæ uiris. Masculi dii foemininorum uestitũ aut indumenta habentes, aut alia quædã gestamina, mulieribus magis quæ uiris cõferunt. foeminæ deæ habitũ indutæ uirilem, uiris magis quæ foeminis cõducunt.

De dijs nudis.

Cap. LXXVIII

Dij absq; armis & donarijs conspecti, mali sunt.

De dijs sensibilibus & senioribus.

Cap. LXXIX

Vllus sensibiliũ deorum ulli pauperi cõducit. Et maiores dii, ac seniores, & ordine prælati, præstantioribus magis quæ uilioribus conferũt. Sol simul cũ astris cõspectus, iniucũdus est & absurdus, nisi imperet astris ipsaq; præcedat. Verũ circũuentus ab astris, ab inferioribus male affectus

le affectum iri somniantē prædicat. Imperans aut̃ astris ipsaq̃ præcedēs, inimicis superiorem fore significat, & præsentē fortunam corroborat, & ad præsentia bona etiam alia acquisitum esse significat. Simile est enim maius & potētius, uidenti somnium. Minora uero & inferiora, inimicis & subditis.

De heroibus.

LXXX

h Eroes et heroides eandē cum dīs rationem habent, præterq̃ quantum potētia inferiores sunt. Nam & bona & mala minora significant. Semper autē humiles et subtristes ac parui conspecti, heroes significāt prope uidentis domum locatos, aut nōdum consecratos, aut consecrationem & festiuitatem petentes, aut à quibusdā cōtumelia affectos, aut sub terra adhuc sepultos. Oportet igitur ipsos perquirere, ac inuentos consecrare & colere. Quodcunq̃ uero malum fecerint heroes in domum ingressi, inimicorum aut latronum incursum ac irruptionem significant.

E 4 De

De draconibus transformatis.

Cap. LXXXI

Racones i uiros trāsformati, heroas

d significāt, in mulieres uero heroidas.
De originationibus nominum.

Cap. LXXXII

q Vod multa somnia etiā ex nomi/
num originationibus & etymolo/
gijs iudicanda sint, hinc condisce/
re licet. Menecrates grammaticus somni/
um huiusmodi retulit. Quidā filios sibi na/
sci cupiens, uisus est sibi occurrere debito/
ri, & debitū accipere, & debitori apochen
& receptā debitā pecuniā testimoniū da/
re. atq; somnium quidem sic habebat. Nar/
rat aut quod, quū somniorū interpretes in
Alexādria ipsum iudicare nō possent, du/
bius homo qd' nā somniū significaret, sup/
plicauerit Serapidī, ut ipsi ænigma inter/
pretaret. Et sane uisus est sibi, Serapin ipsi
dicere, nō erunt tibi filij, q em apochen ex/
hibuit, usurā non accipit. Appellat aut gre/
cis omīs partus ac prognatus filius πῶν, q,
qua uoce etiā usura significat. Memineris
aut q gratiosorū nominū inconstātes sunt
succensus & etymologia, si nō etiā ea qbus
impor

imposita sunt nomina, in idē uergāt. Quare non nominis solum etymologiam, sed eius qui in somnis nominatur actum ac statum etiā respicere oportet. Velut, Paulus Iurisperitus litem habens coram Imperatore, uisus est sibi, Niconem quēdam, hoc est uictorem appellatum, ipsi adesse ac patrocinari. Erat autē Nicon olim coram Imperatore in causa quadam condemnatus. Et Paulus quidem nominis solum animaduersionem habuit. Verum somnium ipsi condemnationis significatiuum erat, recte & iuxta rationē, quia erat etiā Nicon uictus ac condemnatus.

De mortuorum cœnis ac epulis funebribus Cap. LXXXIII

Væ in mortuorum cœnis funebribusq; epulis, quibusdam apponuntur, neq; uidere, neq; comedere bonum est, neq; etiā epulum funebre apponere. Aegrotanti enim mortem præagit, sanis uero alicuius familiaris interitū prædicat. Syrus uisus est sibi, funebre epulum hero apponere, & non ita longe post dominum sepeliuit. Quemadmodum & qui à patrono rursus liberatus ac manumissus,

E s sibi

sibi in somnis uidebatur, patronum per mortem amisit.

Dereuiuiscendo Cap. LXXXIII

Vin & in his qui sibi mori uidetur,
q considerare oportet, an ne reuiisce
realiquis se putet. Non enim am
plius ea quæ per mortem significatur eue
niunt. Leonas Syrus luctator decertatu
rus Rhomæ certamen, uisus est sibi mor
tuus esse & efferri, uerum alipta quendam
siue unctorē obuiam ipsi factum, indigna
ri aduersus efferentes, quod confestim &
nimis festinabunde ipsum efferrent, pos
se eū ipsum reuiuiscere, Deinde ubi oleo
calido ac lanis ipsum circa pectus illeuis
set, rursus uiuentem ipsum fecisse. Hic fe
liciter decertauit, & illustrem luctam per
fecit. Iam iam uero coronandus, prohibi
tus est ab Alipta, proponente ac obijcien
te coronæ lucellum, accepto enim argen
to non permisit ipsum pro corona luctan
tem decertare. Menāder Smyrnæus ad o
lympia proficiscens uisus est sibi, in stadio
in olympiis sepultus esse, & olympiū certa
minis uictor euasisit. Quæcunq; mortuo di
cantur, ea neq; dare mortuo, neq; accipere
à mortuo

à mortuo bonum est. Aut enim ipsi qui somnium uidit, aut alicui ex cognatis eius, mortē prædicat. Accipere autem omnia & simul & singulatim à mortuo, cōducit, maxime cibos, & argentū, & uestes, & uasa.

De malis & bonis in corpore

Cap. LXXXV

Væcunque mala ac bona circa corpus, non tota, sed ex dimidio uidentur, & bona & mala minora faciūt. Velut, Diognoste uxor uisa est sibi, in dextra solum gena barbam habere, & quum significet somnium omnibus mulieribus non innuptis, neq; liberis carentibus, insuperq; non gestātibus uterū, uiduitatē, cōtingit ut ipsa neq; cū uiro esset, neq; tamē ipso spoliata esset, sed multo tēpore domū asseruaret relicta in patria, uiro apud externos populos peregrināte. Nihil aut refert, siue mulier barbam habere sibi uideatur, siue uiri pudenda, siue uestitum, aut tonsuram, aut aliud quid uirile habere sibi uideatur, eadem enim eueniēt. Similiter & in uiris. Nihil enim refert, siue totum corpus in mulierem transmutatum esse sibi uideatur, siue solam muliebrē naturam habere, siue

siue uestitum, aut calciatum, aut implica-
menta muliebria. Hæc enim euenient, non
similiter semiperfectis operibus, nec som-
nio Cilicis, qui sibi uidebatur ouem tonde-
re usque ad medietatem. Porro euentuum
summam & caput inuenire tibi curæ sit,
& consequentes accessiones conare quidē
inuenire, uerum successu destitutus ne do-
leas, neq; tristeris. Syrus somnium propo-
suit contentiosi euentus. Somnium autem
huiusmodi erat. Mulier uterum gerens, ui-
sa est sibi anserem peperisse, iudicatum est,
si quidem sacerdotis uxor fuerit, partus ui-
uet. Sacri enim sunt anseres, & in templis
diuersantur. Si uero non, si quidem puella
fuerit, uicturam quidem, sed meretriciam
uitam instituturam esse, propter eximiam
anserum pulchritudinem: si uero mascu-
lus, non uicturum esse, quia anser solidos
& planos pedes, homo uero fissos, Quæ
uero nō eiusdem generis, aut eiusdem spe-
ciei sunt, ea contraria ad filiorum educatio-
nem existunt. Alius dixit, masculum geni-
tum in aqua periturum esse. Si quidem igi-
tur non penitus & omnino anser in aqua
esset, sed solum ipsi immoreretur, & non
infinītæ

infinita essent ipsi mortes, merito repræhenderetur somnii interpret, quod non dixit puerum in aqua moriturum esse. Si uero oportebat quidē breuīs uitæ ipsum nasci, coincidit autem ipsi, quod in aqua periturus esset, sufficiens & ex abundantia hæc iudicatio erat. Etenim non discernere utrū mas an fœmina in lucem proditus esset, rationabiliter contigit, possibile est enim & masculum & fœminam anserem esse.

Quanto tempore somnia eueniant

Cap. LXXXVI

Aeterum his qui interrogant quanto tempore somnia eueniunt, merito sic respondebis. Quæcūq; in definitis temporibus fiunt ex rebus quæ existūt, ea etiam in somnis uisa, in iisdem temporibus eueniunt, uelut certamina, & conuentus, & magistratus, & exercituum duces, & similia. Quæcūq; uero ex rebus existentibus, in indeterminatis & non fixis temporibus fiunt, indeterminate etiā eueniunt, uelut concubitus, & cibi, & excretiones, & præexcretiones, & his conferentia, exceptis animalibus. Hæc enim quanto tem

to tempore gignuntur, hoc est, quanto in
utero gestantur, tanto etiam eueniunt.
Insuper di, & reges, & parentes, & domi-
ni, non in determinatis temporibus eue-
niunt. Accipies autem moderatos euen-
tus & tempora, ex adiacentibus singulis
eorum quæ uidentur, aut ab ipsis expecta-
tionibus. R. diculum enim fuerit ei qui de
crastino timet aut sperat, & somnium ui-
dit, in anni horas futura iudicare.

Amplius autem & quorum inuentio ad
dies exposita est, diebus eueniunt, quo-
rum uero diuturnior, longiori tempore.
Et quæ à longe uidentur, uelut quæ circa
cælum, propter distantiam serius eueniunt.
Quin & hoc obseruabis, Quod & bona
& mala somnia, magnis quidem uiris aut
mulieribus, magna & bona et mala indu-
cunt. Mediocribus uero, mediocria, pau-
peribus et inopibus, penitus parua, et ma-
xime bona somnia. Nam et hoc uerisimi-
litudinem habet, quum hi etiam quod-
cunque obrigit arripiunt, bonique consu-
lunt, et ualde lætantur. Recte itaque Cal-
limachium hoc habet.

Semper enim paruis parua dedere dei.

Hæc

Hæc quidem igitur ô fili abunde ac minime defectuose habent, omnibus dubijs in arte interpretandi somnia solutis, atque ita supinis iacentibus ac facile cognobilibus tibi futuris. Nosti autē q̃ non somniorum euentus tibi referre mihi propositum erat, sed segregatim ad unamquamq̃ quæstionem solutiones contrahere ac congregare. Euentus autem singulorum exempli gratia sunt adiecti. Porro historiæ gratia, quo possis minori labore exercitationibus uti, collectis quàm plurimis somnijs quomodo euenerunt, conabor tibi alium adhuc librum facere.

Finis quarti libri Artemidori Daldiani
de somniorū interpretatione.
Iano Cornario Medico
Physico interprete.

ARTEMIDORI DALDIANI

de somniorum euentibus li-

ber quintus

Iano Cornario Medico Phy-

sico interprete.

Artemidorus Artemidoro filio gaudium.

On immeritò fortassis ó fili de
tarditate nostra conquereris, si
ob segniciē admissa esset. Quan
do uero propositū erat historiā
somnia quę euenerunt tibi in
unum coaceruare, difficile sanè & opero-
sum id erat, quum proposuisssem saltem ea
quę perscriptiōe digna essent somnia col-
ligere. Nam uulgaria quidem & facile, &
in breui tempore, quàm plurima perscri-
bere potuisssem, Verum talia ex qualium
relatione non solum quis nō pudeat, sed
etiam sibi placere ac gloriari queat, nō ci-
tra laborem ac temporis moram possibile
est congregare, maxime si quis non supinā
operam præstare, sed bona fide rem tracta-
re uelit. Proinde & ad conuentus Græcię,
& in Asia, & rursus in Italia, de industria
digressus

digressus, & optima quæq; quantū possibi-
le fuit somnia adeptus, hunc librū tibi post
laborē mihi in præcedentibus libris exan-
tlatū, utilissimū futurū, tū tibi ipsi, tū si cui
cōmunicare libuerit, exemplarem feci. Re-
peries autē in singulis somnijs nudos euen-
tus, uelut eueniunt, citra scenā & tragœ-
diam perscriptos. Nihil enim aliud q̄ fidē
ab experientia simulq; utilitatē colligere,
consiliū fuit. Quapropter his quæ in om-
nia ab ipsdē possibile est euenire, secundum
uidentū fortunas, & proposita, etatesq; ac
alias circūstantias, relictis, quādoquidem
primus quidē liber, & secundus, & tertius
his maxime sunt referti, quartus uero tibi
in hoc dicatus, artificialē continēs specula-
tionē, & intrepidā quæsitōrū interpreta-
tionem exacte absolutus est, & tamen tibi
amplius opus esse arbitratus exercitatio-
ne, qua tu teipsum exercere posses, quem
admodū in fine quartī libri promissū, nunc
promissum meū ratū habēs ac cōfirmās, si
dē meā libero, ac promissū præsto. Som. I

Visus est sibi quis, ad firmamentū tem-
pli Neptunī, catena alligatus esse. Factus
est sacerdos Neptunī, oportebat enim

F ipsum

ipsum inseparabilē sacerdotē esse. II

Vīsus est sibi quis, propriā uxore produciā uelut uictimā mactare, & carnes cōcisas uendere, & quæstū ualde magnū facere, Insuper uero gaudere sibi uidebatur, & collectā ex diuendita carne pecuniā occultare conari, ut circūstātem inuidiā uitaret. Hic uxore suā produxit ac turpiter prostituit, & erat quidē faciū ipsum utile ad quæstum, dignū autē quod occultaretur. III

Vīsus est sibi quis, in gymnasium quod in patria ipsius erat ingressus, uidere imaginem suam, quæ sanē inerat isthic suspensa. Deinde uidebatur ipsi tota compages externa imaginis dissoluta esse: percunctāti autem cuidam quid circa imaginem accidisset, respondere se putabat, Imago quidem mea integra manet, compages uero soluta est. Claudus facius est utrunq; pedem, Merito, Gymnasium enim signum erat bonę habitudinis totius domus. Imago uero ea quæ circa faciem sunt significabat. Externa autem compages, reliqua corporis membra erant. IIII

Vīsus est sibi quis, culum suū thure extergere, impietatis dānatus est. Nā id quo deos

deos colimus, ille contumelia affecit, odor aut indicium fuit, rem non fore occultam. V

Visus est sibi quis, contritum liquidum sinapi bibere, lis ipsi intendebatur, & cedis ac cufatus, damnatus est ac capite plexus, Erat enim neque consuetus, neque omnino potabilis potus, & sane prius dijudicatus ab eo quod dici solet, Quis unquam sinapi bibit? A iudice igitur ad mortem damnatus. VI

Visus est sibi quis, Xanthum fluvium Troianae regionis sanguinem factum esse, magnus quidem & uix credibile id erat, sed tamen sic aliquando accidisse legimus. Sanguinem is per integrum decennium reiecit, non tamen mortuus est, quod & uerisimile erat, quod immortalis fluuius existat. VII

Visus est sibi quis, in Nemea uirorum luctum decertare, & uincere et coronari. Lis erat ipsi de agro in quo maxima inerat palus, & sane uictor euasit iuxta uisionis rationem, propterea quod uictiores in Nemea apio coronantur. VIII

Visus est sibi quis, in puluinari triticum pro tomento habere, Erat ipsi uxor quae nunquam antea conceperat, ea hoc ipso anno grauida facta puerum masculum peperit.

Nam puluinar uxorem parituram esse significabat, triticū uero masculū semē. IX

Quidam Aesculapio gallū se oblaturū esse uouit, si per annū à morbis liber maneret. Deinde paucis diebus interiectis, rursus Aesculapio uouit alterum adhuc gallum, si non lippitudine uexaretur. Et sanè in noctem uisus est sibi, Aesculapium ipsi dicere, unus gallus mihi sufficit. A morbis igitur liber permansit, sed lippitudine fortiter uexatus est. Vno enim uoto contentus deus, alterum renuit. X

Visus est sibi quis iniuriarū accusatus, literas ac libellos iustificationis suæ perdidisse, & sequenti die lite intenta ab omnibus actionibus liberatus est, atq; hoc erat quod somniū ipsi significabat. Nimirum remissis actionibus, non amplius opus fore libellis iustificationis. XI

Visus est sibi quis, à luna lucernam accendere, cœcus factus est, unde enim impossibile erat accipere, inde lumen accipiebat. Et aliās aiunt lunam proprium lumen non habere. XII

Visa est sibi foemina quædam, in luna tres proprias imagines uidere, peperit ter geminas

geminas puellas, quæ eo ipso mense perierunt. Erant enim imagines ipsæ puellæ, unus autem continebat ipsas circulus. Nam in una pellicula secunda appellata autem medici contineri infantes ac foetus in utero materno. Non uixerunt autem longiori tempore, propter lunam. XIII

Visus est sibi luctator quidam de iudicio sollicitus, Aesculapium iudicem esse, & profectus cum alijs adoleſcētibus, ante educationem luctatorum ad certamen, à deo reprobatus esse, & sanè ante certamen mortuus est. Deus enim non certaminis, sed magis uite, iudex esse creditur. Merito igitur ipsum eiecit. XIII

Visus est sibi quis, in luna suam faciem uidere, peregre profectus est in longinquas regiones, & plurimum tempus errabundus apud exteros tranſegit. Perpetuus enim lunæ motus, ipsum similiter diuagaturum esse indicabat. XV

Visus est sibi quis, ferreum pudendum habere, natus est ipsi filius, à quo occisus est. Ferrum enim à rubigine, quæ ex ipso nascitur, consumitur. XVI

Visus est sibi quis nauclerus, in beatorum insulis esse, ac inibi ab heroibus detineri, et
F 3 postea

postea à superueniente Agamemnone liberari. In coactâ seruitutē illapsus, ab imperatorijs procuratoribus detētus est. Postea cum rege colloquutus, è seruitute liberatus est.

XVII

Visus est sibi quis à domo sua peregre profectus, clauem domus perdidisse, reuersus reperit filiam corruptam, Quodam modo enim dicebat ipsi somnium, res domi non adeò in tuto esse.

XVIII

Visus est sibi quis, ex capite suo oleam enatâ esse, fortiter philosophiæ studia sectatus est, & doctrina ac exercitatione consequenter usus. Semper uiuens enim est planta, & solida, & Mineruæ dicata. Ipsa autem dea sapientia esse putatur.

XIX

Visus est sibi quis, cū sole exoriri, & cū luna pariter currere, strāgulatus est, atq; sic & sol & luna exoriētes, uidebāt ipsum sub limem ac pendentem.

XX

Visus est sibi quis, seruū suum quē præ alijs multi faciebat, facē factū esse, eius generis quæ pharus appellatur. Cæcus factus est, & à seruo manuducebatur, atque hoc modo per illū lucē uidebat.

XXI

Visus est sibi qs, in tripodis circulo magnum

gnū mare per nauigare, iniuriarū criminis
accusatus, cōuictus, & in insulā relegatus
est. Nā quod ipsum cōtinebat, alluebatur,
& circulus figura insulæ erat. XXII

Vīsus est sibi quis, propriū filiū excoria
re, & utrē facere, postridie filius ipsius in
fluuiū illapsus suffocatus est. Etenī à mor
tuis carnibus detractis corijs utres fiunt,
quibus liquores excipi solent. XXIII

Vīsus est sibi quis, stellā e cœlo decide
re, & aliā stellā à terra in cœlū ascēdere. Is
seruus cuiusdā erat, deīde dominus ipsius
mortuus est. Arbitratus autē se liberū & si
ne domino esse, filium reperit prioris heri,
cui seruire cogebat. Stella itaq; cadēs, mo
riturū dominū significabat, Quæ uero in
cœlū ascendebat, filiū sub cuius dominio
rursus seruiturus esset. XXIII

Vīsus est sibi quis, in choenicem aluum
exonerare, coitus cum sorore sua manife
stus factus ac dānatus est. Est enim Choē
nix mensura. Mensura autē legi similis est.
Quodam igitur modo legem uiolabat, ut
pote qui præter leges toti graciæ commu
nes faciebat. XXV

Vīsus est sibi qs, amicā suā uidere ī urna

testacea ardentē. Mortua est amica ipsius occisa à publico seruo. Mortem enim merito significabat mulieri, quod in fictili uase esset, à publico aut seruo, qm̄ etiam urna publica est, & oibus subseruiens. XXVI

Visus est sibi quis, nomen Serapidis, æreæ laminæ inscriptū circū collū obligatū, uelut lorum gestare, Angina apprehensus in septem diebus mortuus est. Nam terrestris deus esse putatus est, & eandem cum Plutone rationem habet, & nomen eius septē literas habet, & iuxta quam partem lorum obligatum habebat, iuxta illam ægrotans mortuus est. XXVII

Visus est sibi quis, focum apud externos ubi degebat, extruere, Mortuus est apud externos ubi ædificauit focum. Erat enim signum totius dissolutionis ac finis focus ipse, quem apud externos extruens finē habiturus erat. XXVIII

Visus est sibi quis apud externos degēs, focū extruere, & pro lapidibus proprios libros luto oblinere, & incrustare, deinde mutato consilio structurā deiecisse, & ab ædificando cessasse, ægrotauit morbo maligno, & ubi ad extremū peruenisset seruatus

uatus est. Horū caussas manifestas existen-
tes superfluum puto adscribere. XXIX

Vīsus est sibi quis, à muliere quam ex
multo tempore nouerat, persecutionē pa-
ti, quę gestiebat ipsi penulas circūnectere,
in medio ex cōmissuris ac futuris dissolu-
tas, & tandem inuitus coactus esse. Hunc
amās mulier ipsi inuito nupsit, & post pau-
cos annos morte ipsi adempta est, propter
rea quod penulæ essent dissolutæ. XXX

Vīsa est sibi quædam mulier egrotans,
prægnans esse, iamq; ex partu laborare, ac
prope tempus pariendi esse. Insuper uero
mulierē quandam circa has res non inex-
pertam, attingere ipsam, ac dicere. Nunc
quidem nō pariet, uerum post menses se-
ptem, puerum edet pulchrū ualde & ama-
bilem. Decubuit morbo ualde periculoso,
unde non putabat q̄sp̄iā ipsam seruatū iri.
& sanè nihil remittente morbo quo sanita-
tem consequeretur, post septem dies mor-
tua est. Meritò, depositura enim erat onus
& curas post septē menses. Verū pulcher
puer, mors ipsa erat, quæ amabiliōr erat et
præligenda, propterea quod morbos &
erumnas uitæ aufert. XXXI

F s

Vīsus

Visus est sibi quidam non obscurus, se ipsum inire, publicanus mercium ingenium ad id calamitatis deuenit, ut p desperationem, ob inopiā & æris alieni frequentiam, seipsum uita priuaret. Merito, aderrat enim ipsi tantus alterius corporis defectus, & sumptuū inopia per somnium, ut etiam appetentiam ab ipsis auerteret, aut quod nō esset aliud corpus quo uti posset, aut quod neque coire posset, neque quod insumeret haberet. XXXII

Visus est sibi quis, anulū suum quo omnia ob signabat, eiecisse, deinde querens, lapidem q̄ in ipso erat in multas partes comminutum reperisse, ita ut de cetero inutilis esset. annihilata sunt ipsi omnia negocia, p quinq; & quinquaginta dies. XXXIII

Visus est sibi qs, ubi, pspexisset male olentes circa podicē & umbilicū locos, medicamentū lethale ultro inuenire, ebibit igit sustinēs infortuniū factorūq; necessitatem. Hic ob timorē ne necessarię & abscondite ipsius partes olidæ fierēt, præter rationē et decorū seipsum desperās dānauit, & ustram citius admisit & interijt. XXXIII

Visus est sibi quis, faces a foco domestico accendere nō posse, & de cœlo accēder

re, crucifixus est, atque hoc modo ab igne
cœlesti concalfactus est. XXXV

Visus est sibi quis sororē habens diui-
tem simulq; ægrotantē, ante sororis domū
ficum enatam esse, & decerptas ex ipsa fi-
cus nigras septē numero comedere. mor-
tua est soror, hærede relicto eo qui somniū
uidit, ubi septem superuixisset dies. Ratio-
nes sunt euidentēs. XXXVI

Visus est sibi quis, à duce exercitus sue
urbis, & è domo eiꝯci, & ex gymnasio, hūc
pater ædibus expulit. Quam enim ratio-
nem dux exercitus in urbe habet, eandem
habet pater domi XXXVII

Visa est sibi quædam mulier, in dextra
māma oculū habere, ea filiū habebat uni-
ce dilectū, quem nō longe post plāxit. qua
ratione enim is q aliquādo uisus est sibi in
humero oculū habere, humerum pdidit,
quodā modo enim dicebat ipsi somniū, re-
spice humerū, aīaduersionē habe humeri.
Eadem ratione & mulier, nō māmam, sed
similē māmæ filium amisit. XXXVIII

Visus est sibi qs, suū ipsius stercus cū pa-
ne comedere, ac delectari. præter legē hæ-
res factus est, citra culpā tamen, propterea
quod delectari sibi uidebatur eo epulo, nō

autem extra suspitionem, propter stercus. Verisimile enim erat hoc lucrum turpitudine plenum esse.

XXXIX

Visus est sibi qs duas filias uirgines habens, priorem quidem habere auream Venerem in capite alligatam, alteram uero uitis stipitem indidem enatam. Harum prior nupsit, altera mortua est. Nam Venus nuptiarum & generationis liberorum signum erat, iuxta illud Homericum:

Tu iucunda obeas genialis factaq; lecti:
& materię preciositas, iucunditatē nuptiarum significabat. & alias cōueniēs est Veneri aurum quod illigatū habebat. & liberorum procreatio, indissolubiles nuptias significabat. At uero uitis, mortis signum erat alteri filię imminētis, propterea quod ē terra nascatur, in terrā aut corpora etiam resoluuntur. & quod summo uigoris tempore, uitis fructu priuetur.

XL

Visus est sibi quis, ex carnibus exire, uelut serpēs deposita senecta & exuuiis se exerit, postridie mortuus est. Nam anima corpus relictura tales imaginationes ipsi exhibebat.

XLI

Visus est sibi qs per somniū in Isthmo esse

esse, et propriū filium querere. Perijt filius ipsius, propter fabulā Melicertæ. XLII

Vīsus est sibi quis tres filios habens, à duobus cōcīsus esitari, & iuniorem re cognita alijs indignari ac tristem esse, & rem indignā auersatum dicere, Ego de parente non edam. Contigit iuniore filium ipsius mori, solus enim nō esurus erat, nō de carnibus, sed de bonis paternis, prior parente uita decedens, & non assequens hæreditatem. Verum reliqui qui esitarunt, successores honorū paternorū facti sunt. XLIII

Vīsus est sibi quis, sororem ipsius à patre, uiro abstrahi, & alteri nuptū dari. Contigit eum q̄ somniū uidit mori. Etenim pater meritò significabat Iouem deū uitæ autorem ipsi somnianti. Soror uero eandem cum anima rationē habens, abstracta à uiro, de corpore abstrahēda erat à dæmone, & in alijs conuersationibus ac sedibus futura. Quemadmodū hominū opinio est, mortuorū animas corporibus separatas, in alijs cōuersationibus esse. XLIIII

Vīsus est sibi quidam athleta, uterū gestare, & duas nigras infantes scemellas parere. cecus factus est. & pupillæ ipsius prolapsæ

lapsæ nigræ factæ sunt.

XLV

Visus est sibi uir quidam pancratiastes, ad certamen peperisse, & infantē puerum suum comedisse, eo certamine inferior factus & superatus est, & de cætero athleticam desiuuit. Nō enim uiri, sed mulieris opus sibi sustinere uidebatur.

XLVI

Visus est sibi qs, à sua matre rursus gigni. Ab exteris reuersus ī patriā iuenit matrem egrotatē, et heres ipsi successit. atq; hoc erat rursus ab ipsa gigni, nimirū ex paupertate ad opulentiā redigi à matre. Nā ī multa inopia ac paupertate cōstitut⁹ erat.

XLVII

Visus est sibi quis, barbam suam ardere splendido ac puro igne, huius filius nobilis & splēdidus factus est in uaticinatione, nō tamen diu simul uixerunt, sed p̄ incommoditatē quandam separati, seorsim uixerunt. Etenim nobilem faciebat filium barba ardēs, nam filius ornamentū est patris, quemadmodū barba faciei. Quādoquidē uero ignis omnem materiā minuere solet, non p̄mansit apud ipsum filius, separatus est aut. non mortuus, propterea q̄ citra fumum ignis purus arderet.

XLVIII

Vir quidā Pācratiastes in Olympijs decerta

certaturus lucra simul & pancratio, uisus est sibi, utraq; manus ipsius aureas factas esse, neutram coronā adeptus est. Nam aureis manibus uelut ociosis ac immobilibus usurus erat. XLIX

Visus est sibi quis, transformatus ursæ manus habere, damnatus ad mortem, cum bestiis depugnauit, & ad palum ligatus ab urso corrosus est. Hoc enim & manui cōtingit, quum enim intra speluncam latitat ursa, ori manum inserit, & uelut adens exugit, indeq; nutritur. L

Visus est sibi quis apud exteros legatum munus obiens, per somnium ad domum rediisse, deinde adstantem uxorem ipsi dicere, musa parua mortua est. literas accepit ab uxore, quod minimus natus ex liberis ipsius mortuus esset, suauis enim puer erat & desiderabilis, uelut musæ. LI

Visus est sibi quis, audire quendam dicentem, baculum ipsius confractum esse. ægrotauit, & paralyti resolutus est. firmiter enim corporis à baculo indicabatur, hoc est robur & bona habitudo. Idē anxius & moleste ferēs paralytim diutius perseverantem, uisus est sibi, baculum ipsi

ipsius confractum esse, & ualde statim san-
nitatē adeptus est. Non enim amplius ipsi
fulcro opus fore significabat, quoniā ipso
de cætero ad ambulandū usurus erat. LII

Visus est sibi quis fratrem habēs apud
exteros degentē, & significatē subinde de
aduentu suo, fratrē ipsius cæcū factū adesse.
Mortuus est qui somniū uidit. Merito,
quoniā impossibile erat ut frater ipsum
uideret. LIII

Visa est sibi mulier quædā, ancillā eius
imagine ipsius, quam in tabula depictam
habebat, et uestibus ipsius ab ipsa acceptis
uti, ueluti ad pōpā accessura esset. Ea ipsa
ancilla statim uirum ab ipsa: falsis crimina-
tionib. intentis: abduxit, & dāni atq; pom-
parū itineris faciēdi, ipsi causa fuit. LIII

Visus est sibi quis, alterū humerum ui-
dere uolens, nō posse, unoculus factus est.
atq; hoc modo, iuxta illum humerū ocu-
lum non habens, neq; humerum ipsum ui-
dere potuit. LV

Cursor in Olympia stadio decertās co-
ronatus, aliud certamen parabat decerta-
re, & uidebatur sibi in corona Olympica,
uelut in pelui pedes lauari. inferior factus
est eo

est eo certamine, & stadij quoq; gloriā ob-
fuscauit. Nam prioris coronæ decus con-
fusione affecit. LVI

Visus est sibi quis, super boue nigro ue-
hi, bouem uero inuitum ipsum ferre, aut
aliud quid mali perpetrare. Nauigabat, &
illa ipsa die in magno periculo fuit, & non
post multos dies ī naufragiū collapsus, na-
ue pereūte, uix seruatus est. Quomodo au-
tem inter bouem ac nauem similitudo sit,
in secundo libro relatum est. LVII

Visus est sibi quis, aquilā uiscera ipsius
unguibus correpta per urbem in theatrū,
multa turba refertum ferre, & ostendere
spectatoribus, atq; ipsius patri filijs caren-
ti, ī hoc somnio natus est ipsi filius insignis
& clarus in urbe. etenim aquila græca sui
appellatione *αἰεὶς*, significabat hunc an-
num, in quo filius ipsi nasci deberet, uisce-
ra uero filium, sic enim & filiū uocare con-
suetudo obtinuit. Delatio aut in theatrū, fi-
lij celebritatē significabat. LVIII

Visus est sibi quis, in alueolo panario,
(q & Macra, & Cardopus græcis appella-
tur) sanguine humano referto, à quibusdā
portari, & congelatū sanguinē edere, dein

G de ob-

de obuiã uenientẽ ipsi matrẽ dicere, O fili, ignominiosam me fecisti. Postea uero deponentibus ipsum gestatoribus, ad domũ peruenisse sibi uidebatur. Duello ac monomachia nomina dedit, & multis annis crudelem pugillatũ decertauit. Nam humanũ sanguinẽ edere, ab humano sanguine crudele & impiũ alimentũ ipsi significabat, & matris uox, ignominiã uitæ præsignificabat. Portari autẽ à baiulis & alueolo panario, perpetuũ ac assiduũ periculum significabat. Quæ enim isthic ponũtur, omnino insumuntur, & fortassis in monomachia perisset tandẽ nisi depositus in domũ suã peruenisset. Sero enim à quibusdã fauentibus ipsi promotus ac persuasus, à monomachis & gladiatoribus liber euasit. LIX.

Visus est sibi quis, iaculũ cœlitus delapsũ ipsum fauciasse in alterũ pedẽ, hic à serpente cõmorsus est, qui Acontias à iaculo græcis appellatur, & pede illo carie ac putredine cõsumpto, mortuus est. LX.

Visus est sibi quis, sub iugum actus esse, & simul cũ fratre subiugatus esse, qui iam diu uita defunctus erat, & sanẽ à matre sic subiugatus sibi uidebatur, & uelut iumen
tum

tum impelli, matre habenas moderante. Is uenit ad matrē & grotās, & mortuus est, & sepultus simul cū fratre, atq; has bigas misera mater coniunxit. LXI

Visus est sibi quis, ab Aesculapio gladio percussus in uentrē uita decedere. Hinc abscessus in uentre factus est, & medicus ipsius Aesculapius fuit, sectione in ipso usus. LXII

Visus est sibi quis, pudendū suum pane accaseo, uelut animal quoddam cibare, male interiit. Cibum enim quem ori offerre oportebat, pudendo obtulit. Velut obscure & in ænigmate significans, quod neq; faciem, neq; os haberet. LXIII

Visa est sibi mulier quædā, ex pectore ipsius tritici spicas enatas esse, & in naturā ipsius refractas rursus immergi. Hæc per casum aliquē ignara cum filio suo coiuit, deinde seipsam interfecit, & male periit. Spicæ enim filium significabant. Verū immersio spicarū in naturam ipsius, coitum. At uero interitum ipsius, significabant semina ex corpore ipsius enata. propterea quod è terra, & non è uiuentium corporibus enascantur. LXIII

Visus est sibi quis, in tunica propria cimices ualde multos ac magnos reperire, ac abominari, & ipsos abijcere uelle, sed nō posse. Postridie didicit uxore suam stupri consuetudinem cum quibusdam habere, & ex eo quidem tristatus est, sed ab ipsa nō discessit, impedimento quodā prohibitus. Significabāt enim tunice, uxorem ipsi circūplicatam, cimices uero turpitudinē, quoniam aut non poterat ipsos pro uoluntate sua auferre ac reijcere, neq; ab uxore iuxta ppositū suū discedere potuit. LXV

Visus est sibi quis, pudendū suum usq; ad extremū circulum pilosum factum esse, & hirsutū ac ualde densis pilis obsitum esse, derepente enatis. manifestariū palām cinædus factus est, omni corporis uoluptate intemperāter usus, effœminatus existēs & androgynus, uerum solo pudendo iuxta ritum uirilem nō est usus. Proinde adeo ociosam hanc partem habebat, ut propterea quod ad aliud corpus nō affricaretur, etiam pilos produceret. LXVI

Visus est sibi quis, aliquē ipsi dicere, sacrificia Aesculapio. Postridie in magnā calamitatē incidit, delapsus enim à uehiculo subuerso

subuerso, dextram manum attriuit. atque hoc erat quod ille significabat, cauere uide licet oportere, et deo malorum depulsori, ac diras amolienti sacrificare. LXVII

Visus est sibi quis, speculū habere tonsoris, & stare in platea prope forum, et magni facere speculo uti posse, postea concesso sibi speculo, se contemplatus est, uiditque imaginem suam totam maculis refertam. Amore tenebatur hic amicæ, & nullo permittente ipsi eam ducere, ui duxit, & natus est ipsi filius uituperabilis, non solū ob factum, sed quod etiā distortos oculos haberet. Verum speculū tonsoris, cōmunem uxorem significabat, & quæ omnibus exposita esset, & quæ nō facili adultero uteretur, prohibebatur enim ipsam ducere in uxorem. Quoniā uero uidit imaginem suā, natus est ipsi filius, in reliquis similis, non aut irreprehensibilis, propterea quod maculas haberet. LXVIII

Visus est sibi quis, in podice os habere, & dentes magnos ac pulchros, & uocem per ipsum edere, ac cibum capere, & quæcunque per os fieri solent, omnia similiter habere, ob petulantiam linguæ patriam
G 3 suam

suam reliquit, & in exilium expulsus est. prætermitto dicere causas, uerisimiles enim & rationabiles erant euentus. L XIX

Visus est sibi quis Rhomæ degens, circum urbem uolare prope tegulas, et exultare ob uolandi successum, & admirationi esse omnibus spectantibus. Verum à dolore quodam & cordis morfu cessare à uolando, & præ pudore occultari. Hic admirandus uir & excellens ac nobilis uates erat, & in urbe degens multas opes acquisiuit, unaque in magna omnium admiratione fuit, nullam tamen utilitatem, neque ex uaticinatione, neque ex diuitiis percepit. Verum uxor ipsum prodens auertit, ut præ pudore alio commigraret. L XX

Visus est sibi quis, ad uolandum se accingens, ab amico quodam prohibitus esse, ex dextro pede detentus. Nomen autem amici Iulius erat. Hic à Rhoma transmigraturus erat, & sanè ea quæ ad profectiorem requirunt, præparauerat. Iam uero instante Iulio mense, ob incommoditatem quædam prohibitus est, et remoratus. Non tamen ea mora ad finem durabat, quia amicus erat à quo detinebatur. L XXI

Visus est sibi quis ægrotans, in templum

Iouis profectus esse, & interrogare deum his uerbis, Melius ne habebō & uicturus sum? Et Iupiter quidem respondit ipsi nihil, annuit autē prono capite. Postridie is mortuus est, & ualde merito, in terrā enim prospiciebat deorsum pronuens deus. Qd̄ uero nō prater rationem hoc euenerit, ex alio somnio cognouimus. LXXII

Mulier quædam ægrotans, uisa est sibi Venerem interrogare per somnium an uictura esset, & dea abnuuit sursum moto capite, & nihilominus uixit mulier. Contraria enim priori figura, in cœlū uidelicet respicientis, salutaris erat. LXXIII

Visa est sibi mulier quædā quæ filios sibi gigni optabat, sellas uidere obstetricarias, quibus mulieres in puerperio utuntur, mari innatates. Prægnantē quidem ipsam esse contigit, mater aut non est facta, uerum septem quos peperit filios, mori uidit ante tēpus, fasciis adhuc inuolutos. LXXIIII

Visus est sibi quis, trāsformatus arbor magna factus & bifida, & alterā quidem partē esse populū albam, alterā uero pinū. Deinde populo quidem aues omnis generis insidere, pinui uero laros & mergos,

G 4 & quæ

& quæcunq; aliæ sunt marinæ aues. Nati sunt ipsi filij duo, quorū alter athleticam & laboriosam uitam duxit, propter populum albam, & multam terram peragrans, omnis generis hoīes & minime cognatos pertulit. Alter tamen agricolæ filius esset, nauclerus factus est, et nō ignobilis nauta. Ipse uero q̄ somniū uidit, ad longā senectiā puenit, & feliciter uitam finiuit. LXXV

Visus est sibi quis qui filium pancratia sten ad olympia perduxerat, filium ipsum morti adiudicatū esse, & macandū a longe ad aram Iouis. Ipse aut̄ multum lamentans, & plurimis precibus fuis, impetrasse sibi amplius uidebat, ut filius morti non traderetur. Huius filius selectus est ad certamen, ac decertauit, & quū in magna spe uictoriæ assequendæ esset, inferior factus ac superatus est. Merito, neque enim in fine, hoc est complemento uictoriæ erat, neque sanē publicum adeptus est honorem. Quemadmodū enim uerisimile est, ut qui magno animo ac studio ad aliquod perficiendum incumbunt, etiam publice magnis honoribus digni censeantur, Eodē modo & Olympionicæ.

LXXVI

Visus

Visus est sibi quis qui filiū ad olympia
luctatorē perduxerat, filiū à græcis iudici/
bus mastratū in stadio sepultū esse. Huius
filius Olympionices, hoc est uictor in O/
lympico certamine euasit. Nā consequens
est, ut mortuo sepulchralis inscriptio &
epitaphium statuatur, quēadmodū Olym/
pionicæ ut beatus dicatur. LXXVII

Visus est sibi quis, dicere ipsi aliquem,
Mortē quidē ne timeas, uiuere aut non po/
tes. Cæcus factus est, recte & iuxta ratio/
nem hoc ipso eueniente, Nō moriebat em
inquātū & quatenus uiuebat. Nō uiuebat
aut quatenus lucē nō uidebat. LXXVIII

Cursor sacrū certamē decertaturus, ui/
sus est sibi amphorā habens ad fontē per/
uenisse, haustrus aquā, & donec peruene/
rat ad fontem, aqua fluebat, adhuc aut ad/
eunte ipso, & uolēte capere, cessauit aqua.
Postq̃ uero interiecto tēpore rursus adi/
ret, similiterq̃ flueret, iam ipso adeūte rur/
sus cessauit, & tertio eodē modo, ad finem
uero etiam in totū defecit, adeò ut is iratus
proijceret ac cōfringeret amphorā, quam
ferebat. Hic in certamine cursus ex æquo
alteri ferebatur, & quāuis uictorię lanx ad

ipsum magis inclinaret, tamen rursus currere cogebatur, & quū secundo ad metam simul cū aduersario peruenisset, tertio currit, & quū non parū multa lancis inclinatio secūdū ipsum esset, corona priuatus est. Promouebat em̄ aduersariū is q̄ certamen celebrabat. In somnio itaq; assimilari poterat, fons certamini. Canalis aut̄ certaminis præfecto. Aqua coronę, amphora exercitio. Priuatio aque, canali ipsam p̄ tempus exhibente, priuationi coronę, propter præfectum aduersario fauentem. Exercitium frustra factum, amphorę quā postremum indignatus confregit. LXXIX

Cursor sacrum certamen decertaturus, uisus est sibi canalem aque cœno ac stercore refertum scopis expurgare, ac multa aqua eluere, quo amplum ac probe perfluū & purum redderet. Postridie admoto clysteri, & educ̄tis ex uentre induratis stercorebus, quāuis propinquū adesset certamē, tamen leuipes ac promptus ad cursum factus, coronatus est. LXXX

Visa est sibi mulier quædā, amatorem ipsius porcinum caput ipsi donasse. Odio habuit amatorem, ipsumq; reliquit. Veneri

neri enim ingratus est porcus. LXXXI

Visus est sibi quidam circularis tibicen, plantas pedum suorum in tibias excauatas esse. Desiuit tibia canere, & à certando quieuit ac cessauit, atque sic tibijs usus est pedibus, uelut in tibias excauatis, non amplius uidelicet progrediens ad scenarum opera. LXXXII

Visus est sibi quis, conuictores & suæ tribus phratoras ipsi instantes derepente dicere, suscipe nos & coenam para. Ipse uero dicere sibi uidebatur, Ego certe æs non habeo, neq; unde uos cõuiuiõ excipe possim, atq; his uerbis illos à se ammouisse. Postridie in naufragium collapsus, & ad extremũ periculum deuolutus, uix seruatus est. Merito & pro somnĩ ratione ipsi hoc eueniente. Mos enim conuictoribus, etiam in defunctorum ædes ingredi ac coenare. Epulum autem à defuncto exhibitũ esse dicitur, pro honore quem cõuictores defuncto habent. Verum ille qui ipsos nõ excepit, merito periculũ significabat, quia uero ipse non promisit epulũ, merito seruatus est. Nã instantes & expectantes sui ad coenã exceptionẽ à se repellebat. At uero naufra

naufragium significabat, quod ob penuriam pecuniæ ipsos repulit.

LXXXIII

Visus est sibi quis, panem in melle tinctum edere, ad sermones ac disciplinas philosophiæ animū adiecit, & sapientiā ipsorum sibi comparauit, multasq; opes acquisiuit. Significabat enim mel sapientiæ suauiloquentiam ut uerisimile est, panis uero opulentiam.

LXXXIII

Visus est sibi quis, ex pectore ipsius tritici spicas enatas esse, deinde accessisse aliquem ac spicas euulsisse, tanq; ipsi indecoras. Habebat filios duos, & mortui sunt ambo in calamitatē malā delapsi, Latronibus enim irrumpentibus in aedes ipsorum, quas in agris habebant, perierunt. Significabant enim spicæ filios, erat enim masculum semen. Ablatio uero spicarum, puorum occisionē & sublationem.

LXXXV

Visus est sibi seruus quidā, ouum ab hera accipere coctum, & putamen quidē abijcere, ouo uero uti, Huius hera prægnans erat, & postea filiolum genuit, atq; ipsa quidem mortua est, Qui uero somniū uidit infantem accepit & educauit, à uiro heræ id facere iussus, atq; hoc modo circūambiēs

& com/

& complectens reiectile, & nullius pretij erat, contētum uero, alimenti occasionem somnianti dedit. LXXXVI

Visa est sibi mulier quædā, pudendum mariti à reliquo corpore resectū, in manibus habere, eiusq; curā gerere, ac multam prouidentiam adhibere, ut seruaretur, Natus est ipsi filius ex marito, quē educauit. Nam uiri pudendū, filij signū erat, ex ipso enim filius natus fuerat. Quandoquidem uero ipsum à reliquo corpore ademptum erat, filium educauit, uiro autem per mortem spoliata est. LXXXVII

Visus est sibi quis, à Marte iniri, affectio ipsi facta est circa sedem & meatū, & quū nō posset alio aliquo modo curari, sectione usus curatus est. Significabat enim Mars ferrū, quēadmodū etiā in cōsuetudine transnominatiue per Metonymiā appellamus. Verū uoluptas incoitu, nō lethalem fore sectionē indicabat. LXXXVIII

Visus est sibi quis, argentum non habere, atq; ideo tristis esse. Contigit ut in stuporem attonitū collaberetur, & moreretur. Merito, non enim sumptus uitæ ipsi suppetebant, neq; unde uitæ sustentandæ necessaria

cessaria acciperet, habebat. LXXXIX

✧ Visus est sibi quis stomachū agrotans, & ab Aesculapio auxiliārē cōpositionem medicamēti precatus, per somniū in templum dei ingredi, & deū extentis dextræ manus suæ digitis exhibere ipsi ad edendum palmulas quinq; . Has itaq; comedit ac curatus est. Nam palmæ glandes bonæ & gratiosiores, digitigracis, hoc est dactyli uocantur. XC

Visus est sibi quis, aurū multū ac splēdīdū supra humeros ferre. Cœcus factus est ob splendorē auri, Nam ut uerisimile est, uisum ipsius obscurabat. XCI

Visus est sibi quis, tria pudenda habere, seruus erat, & manumissus est, & tria nomina pro uno acquisiuit, duobus ex manumittente assumptis. XCII

Quidā agrotās precatus est Serapim, ut si cōualiturus esset, dextrā manū ipsi in somnijs cōcuteret, sin minus, sinistrā. & sanè uisus est sibi, in tēplū Serapidis ingredi, & cerberū abrepta manu eius dextra ipsū concutere. Sequenti die mortuus est. Merito, ablata enim dextera, expeditior erat cerberus ad ipsum suscipiēdum, quia alias mors

mors esse putatur.

XCIII

Visus est sibi quis, à Serapide in calathum, quē in capite situm habebat, coniectus esse, Mortuus est. Pluto enim deus ille esse creditur.

XCIII

Quidā sectionē circa scrotū admissurus, precatus est Serapim, ut somniū ipsi immitteret de sectionis successu, & uisus est sibi, deū ipsi dicere, Cōfidēs sectionē admittes, sectus curaberis. Mortuus est, Erat enim uelut sanatus, citra dolorē futurus. Verisimile autem erat, hoc sic ipsi euenturū esse, quoniam non Olympius neq; Aetherius est deus, sed subterraneus.

XCIV

Visus est sibi quidā Athleta, resectis pu- dendis, & simul uincto capite coronatus esse, factus est sacrorū certaminū uictor, & nō ignobilis, & quousq; sanè incorruptus erat, splendide & insigniter athleticā exercebat. Postquam aut rebus uenereis usus esset, inglorius artem desinuit.

Basilæ per Hieronymū Frobenium
& Nicolaum Episcopium, men-
se septembri, Anno

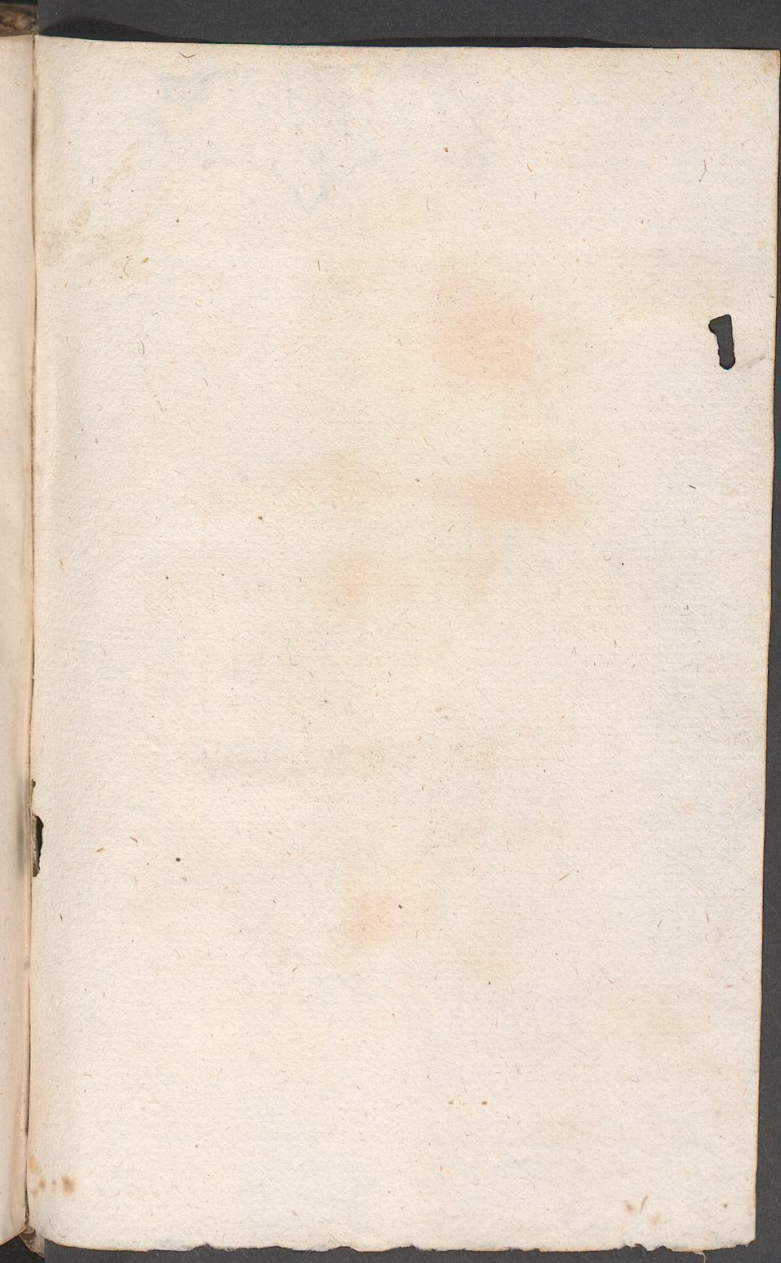
1539

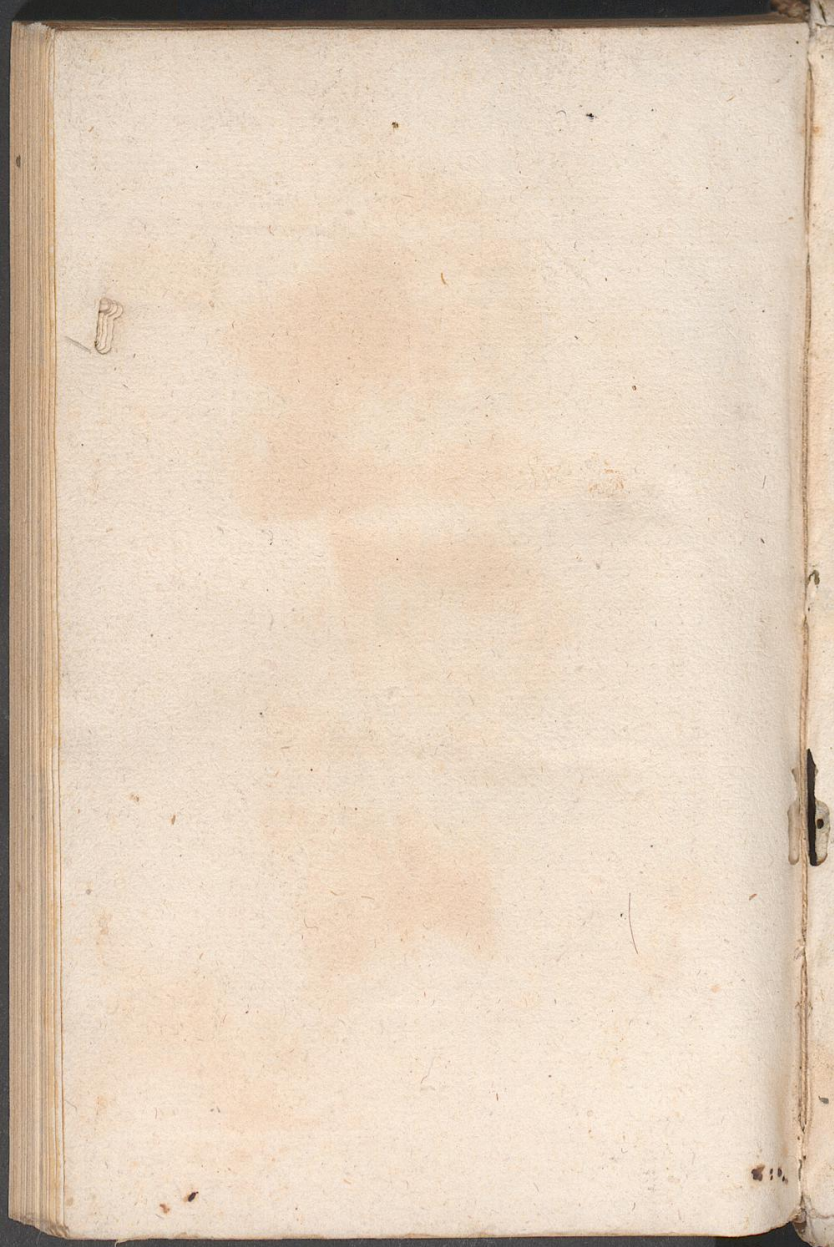
more effe peritur
Vnus est fidi quis, & Berapide in calce
Chimæque in capite fimum habebat, totius
Chimæe Morsus est. Plura enim deus illi
XCVII

deus credimus
XCVIII
admittimus
XCV
FRO BEN.

admittimus
XCV
FRO BEN.

sp. 71. -

23
27

6180.

